

УИЛЯМ ЛАНДЕЙ ДА ЗАЩИТАВАШ ДЖЕЙКЪБ

Превод от английски: Владимир Зарков, 2014

chitanka.info

ПЪРВА ЧАСТ

„Нека бъдем практични в очакванията си към наказателното право... Достатъчно е само да си представим, че чрез някакъв фокус пътуваме във времето и срещаме най-ранния човешки предшественик — Адам — нисък, изобилно окосмен, отскоро проходил на два крака, търсец растения за храна в африканската савана преди около три милиона години. И нека се съгласим, че можем да редим каквито и да било закони за това хитроумно дребно същество, но би било неблагоприятно да го приласкаем.“

Рейнард Томсън,

„Обща теория на човешкото насилие“ (1921 г.)

1. В ГОЛЯМОТО СЪДЕБНО ЖУРИ

„Г-н Ладжудис: Представете се, моля.

СВИДЕТЕЛ: Андрю Барбър.

Г-н Ладжудис: С какво се занимавате, г-н Барбър?

СВИДЕТЕЛ: Бях заместник на районния прокурор в тази област в продължение на двайсет и две години.

Г-н Ладжудис: Казахте «бях». А с какво се занимавате в момента?

СВИДЕТЕЛ: Може да се каже, че съм безработен.“

През април 2008 година Нийл Ладжудис най-после ми изпрати призовка да се явя пред голямото съдебно жури. Само че тогава вече беше късно — и за внесеното обвинение, и за самия него. Доброто му име бе опетнено безвъзвратно, а заедно с него — и кариерата му. Щеше да издържи известно време с лошата слава, но колегите му щяха да го дебнат като вълци и накрая — да го разкъсат — в името на глутницата. Виждам съм това неведнъж — в началото заместникът на районния прокурор уж е незаменим, а в следващия момент вече са го забравили.

От самото начало Нийл Ладжудис ми стана симпатичен. Постъпи на работа в прокуратурата преди дванайсетина години, веднага след като бе завършил право. По онова време беше двайсет и девет годишен — нисък, закръглен, с оредяваща коса. Едрите му криви зъби караха устата му да изглежда като претъпкан куфар, а това му придаваше вкиснато и нацупено изражение. Никой, най-малко съдебните заседатели, не обича да му се мръщят, но той го правеше, неволно. Заставаше пред заседателите, поклащаше глава, свиваше устни подобно на строга учителка и у всеки от тях се зараждаше тайното желание да гласува срещу обвинението. В службата Ладжудис се държеше и като интригант, и като подмазвач. Често му се присмиваха.

Не само прокурорите, но и останалите, с които нямаше пряк контакт в работата — ченгета, чиновници, секретарки, все хора, които обикновено не изразяват открито презрението си към някой прокурор. Лепнаха му прякора Милхаус — онзи смотаняк от „Семейство Симпсън“, и се гавреха изобретателно с особената му фамилия. Но въпреки всичко аз го харесвах. Беше простодушен, нищо повече. С най-добри намерения съсипваше живота на хората и никога не го мъчеше безсъние. В края на краищата мачкаше само лошите. Типичната заблуда на прокурора: „Те са лошите, защото аз ги обвинявам в това“. Ладжудис не беше първият, поддал се на тази илюзия, затова му прощавах самочувствието на праведник. Защищавах го тъкмо заради неговите чудатости — трудното за произнасяне име, едрите, криви зъби, дори заради неприкритите му амбиции. Виждах нещо добро у него. Имаше някаква твърдост в уменията му да търпи толкова неприязън и да упорства. Нямаше съмнение, че е някогашно хлапе от работническо семейство, решено да изкопчи от живота онова, което толкова много други получават наготово. Поне в това си приличахме, според мен — *само в това*.

И ето че дванайсет години по-късно той бе успял. Или почти успял. Нийл Ладжудис беше първи заместник в районната прокуратура на Мидълсекс, дясна ръка на районния прокурор и старши в съда. Той зае моето място — същият този младок, който ми каза някога: „Анди, искам някой ден да приличам именно на теб“. Трябваше още тогава да предвидя какво ще се случи.

В залата, където заседаваше голямото съдебно жури онази сутрин, цареше унило примирение. Повече от трийсет мъже и жени, които не бяха достатъчно хитри да се отърват от това задължение, седяха на неудобните училищни столове с мъничка капковидна подложка за писане вместо странични облегалки. Заседателите са част от работата на голямото съдебно жури месеци наред и бързо схващат какво се иска от тях — да обвинят, да посочат с пръст, да назоват лошия.

Заседанието на голямото жури не е съдебен процес. В залата няма нито съдия, нито адвокат. Прокурорът командва парада. Това е разследване и на теория — средство за контрол над властта на прокурора, защото голямото жури решава дали той има достатъчно доказателства, за да призове заподозрения в съда. Ако доказателствата

издържат, голямото жури потвърждава обвинението — билетът, с който прокурорът би могъл да стигне дори до Върховния съд. Ако не, обвинението се отхвърля и делото приключва, преди да е започнало. На практика това рядко се случва. Много по-често се дава ход на делото. Съвсем разбираемо. Представя се само едната страна на случая.

Но тогава ми се струваше, че заседателите знаеха — Ладжудис нямаше основания за дело. Не и в онзи ден. Истината нямаше да бъде разкрита, не и с такива прашасали и скалъпени доказателства, не и след всичко, което се случи. Мина повече от година, откакто в гората бе намерен трупът на четиринайсетгодишно момче с три дълбоки рани на гърдите, все едно някой бе забил тризъба вила в тялото му. Но не времето беше най-важно, а всичко останало — беше твърде късно и заседателите знаеха това.

И аз знаех.

Само Ладжудис не се притесняваше. Присвиваше устни по присъщия си странен навик. Преглеждаше записките си в жълтия бележник и обмисляше следващия си въпрос. Правеше точно това, на което го научих. Неговите мисли бяха моят урок: „Няма значение колко слаби са доказателствата. Придържай се към системата. Играй така, както играта върви вече повече от пет столетия, използвай все същата мръсна тактика, която винаги е властвала в кръстосания разпит — подмамвай, впримчвай, прецаквай“.

— Спомняте ли си — каза той — кога чухте за пръв път, че момчето на семейство Рифкин е убито?

— Да.

— Опишете случая.

— Мисля, че ми се обадиха първо от щатската полиция. Веднага последваха още две обаждания — едното от полицията в Нютън, другото от дежурния в районната прокуратура. Може да бъркам поредността, но телефонът звънеше непрекъснато.

— Кога се случи това?

— В четвъртък, на 12 април 2007 година, около девет часа сутринта, веднага след като тялото е било намерено.

— Защо се обадиха на вас?

— Аз бях пръв заместник на районния прокурор. Уведомяваха ме за всяко убийство, извършено в областта. Такава е стандартната

процедура.

— Но вие не се заемахте с всеки случай, нали? Не сте участвали в разследването и не сте внасяли в съда обвиненията по всяко убийство, нали?

— Не, разбира се. Не би ми стигнало времето. За мен оставаха някои от случаите. Останалите разпределях на другите заместници на районния прокурор.

— Този обаче запазихте за себе си.

— Да.

— Веднага ли решихте, че лично ще се заемете със случая, или по-късно?

— Взех решението почти незабавно.

— Защо? Защо искахте да поемете тъкмо него?

— С районния прокурор Лин Канаван се бяхме разбрали, че лично ще поемам някои от случаите.

— Какви случаи?

— Особено важните.

— Защо точно вие?

— В прокуратурата аз бях най-старшият юрист с право да пледира в съда.

— Кой решаваше доколко един случай е важен?

— Най-често аз. Разбира се, обсъждах ги с районния прокурор, но в началото нещата се развиват много бързо и обикновено няма време за обсъждане.

— Значи *вие* решихте, че убийството на Рифкин е важен случай?

— Разбира се.

— Защо?

— Защото беше убито дете. Освен това знаехме, че случаят ще бъде раздухан от медиите — убийство в спокоен град, жертва от заможно семейство. В началото нямахме представа точно с какво си имаме работа. Някои следи насочваха към убийство, свързано с училището, какъвто случай имаше преди време в Кълъмбайн. Не знаехме много, по дяволите, но изглеждаше сериозно. По-късно възнамерявах да възложа работата по убийството на някой друг, но в онези първи часове исках да съм сигурен, че ще бъдат предприети всички необходими действия.

— Уведомихте ли районния прокурор, че при вас има конфликт на интереси?

— Не.

— Защо?

— Защото нямаше такъв конфликт на интереси.

— Вашият син Джейкъб не беше ли съученик на убитото момче?

— Да, но не познавах жертвата. В онзи момент не знаех и това, че Джейкъб го е познавал. Дори не бях чувал името му.

— Не сте познавал момчето... Добре. Знаел сте обаче, че с вашия син са връстници и учат в едно и също училище, в един и същ град, нали?

— Да.

— И въпреки това не смятахте, че може да се появи конфликт на интереси? Не ви е хрумвало, че може да възникне съмнение във вашата обективност?

— Не, разбира се.

— Дори и сега ли? Настоявате, че... Дори и сега *все още* не сте убеден дали при такива обстоятелства би могло да *изглежда*, че има конфликт на интереси?

— Не, не смятам, че има нещо нередно. Аз живеях в града, където бе извършено убийството, и това беше *добре*. В по-малките области прокурорът често живее наблизо до мястото, където е извършено престъплението, познава хората там. И това само би помогнало на работата му. Това не е конфликт на интереси. Най-важното е, че аз съм в непримирим конфликт с всички убийци. Такава ми е работата. Убийството беше ужасно, а аз трябваше да си свърша работата. Бях решен да го направя.

— Добре.

Ладжудис сведе поглед към бележника си. Няма смисъл да притискаш свидетеля още в началото. Не се съмнявах, че ще се върне към тези въпроси по-късно през деня. Засега беше най-добре да не усложнява допълнително обстановката.

— Наясно ли сте с правата си, които имате съгласно Петата поправка на Конституцията?

— Разбира се.

— И се отказате от тях?

— Очевидно е. Тук съм. И говоря.

Забелязах усмивка по лицата на някои от съдебните заседатели.

Ладжудис остави бележника си на масата и сякаш за момент се отказа от набелязания план.

— Господин Барбър... Анди... може ли да ти задам един въпрос? Защо не се позова на правата си? Защо не отказа да отговаряш на въпросите?

Той премълча следващото изречение: „Аз бих постъпил така“.

В първия миг се заблудих, че това е тактика, че играе роля. Но Ладжудис като че ли беше искрен. Тревожеше се, че съм намислил нещо. Не искаше да бъде надхитрен, да изглежда глупак.

— Нямам желание да мълча — отговорих му. — Искам истината да излезе наяве.

— Независимо от всичко?

— Вярвам в системата също като тебе, също като всеки друг от присъстващите.

Е, това не беше съвсем вярно. Не вярвам в съдебната система или поне не съм убеден, че много я бива в разкриването на истината. Никой юрист не е убеден в това. Виждали сме прекалено много грешки, прекалено много лоши резултати. Присъдата на съдебното жури е просто една догадка — обикновено добронамерена, но няма как да различиш фактите от измислиците чрез гласуване. И все пак въпреки това вярвам в силата на ритуала. Вярвам в религиозната символика, в черните тоги, в съдебните палати с колони, напомнящи древногръцки храмове. Съдебният процес е една своеобразна литургия. Молим се заедно да постъпим както е редно и да се предпазим от опасностите, а това има смисъл, независимо дали молитвите ни ще бъдат чути.

Разбира се, Ладжудис не задълбаваше в тези сериозни празнословия. Той живееше в двуполюсния свят на някои юристи — „виновен“ или „невинен“ — и възнамеряваше да ме задържи там.

— Вярваш в системата, така ли? — каза той с лукава усмивка. — Добре, Анди, тогава да се върнем към нея. Нека оставим системата да си свърши работата — добави с многозначителен хитричък поглед към съдебното жури.

Браво на тебе, Нийл. Не позволявай на свидетеля да се гушка със заседателите — гушкай се ти. Пъхни се при тях под завивките и остави свидетеля на студа. И аз се ухилих. Щях да стана и да му ръкопляскам,

ако беше разрешено, защото аз го бях научил на това. Защо да се лиша от краткия миг бащинска гордост? Не заслужавам ли поздравления, щом в края на краищата превърнах Нийл Ладжудис в поносимо добър юрист.

— Ами хайде де — подканих го аз. — Престани да увърташ, Нийл, и се заеми с това.

Той ме изгледа, взе жълтия си бележник и потърси с поглед докъде беше стигнал. Почти можех да видя мисълта му като изписана на челото — „Подмамвай, впримчвай, прецаквай“.

— Добре — каза той, — нека продължим с времето непосредствено след убийството.

2. НАШИТЕ ХОРА

Април 2007 г. — дванайсет месеца по-рано

Когато семейство Рифкин отвориха вратите на дома си за *шава* — времето на скръб и тъга при евреите, сякаш целият град се събра при тях. Нямаше да оставят семейството да скърби в самота. Убийството на момчето засягаше всички, скръбта — също. Къщата беше толкова препълнена с хора, че когато шумът отвътре се надигаше, придаваше на събирането една неудобна прилика с празненство, докато всичко не стихваше отведнъж, сякаш някой завърташе невидимо копче за звука.

Провирах се в тълпата със смутено изражение, мърморех извинения и се промъквах ту насам, ту натам.

Хората ме гледаха странно. Някой подхвърли:

— Това е той — Анди Барбър.

Не спрях. Бяха изминали четири дни от убийството и всеки знаеше, че аз се занимавам със случая. Естествено, искаше им се да ме питат за заподозрени, улики и всичко останало, но не смееха. Засега подробностите около разследването нямаха значение, важен беше само тегнещият факт, че едно невинно хлапе бе мъртво.

Убито! Новината ги бе зашеметила. Не можеше да се каже, че в Нютън има престъпност. Местните хора научаваха за насилието от новините и коментарите по телевизията. Смятаха, че тежките престъпления се случват само в големия град, сред пропадналите градски тъпанари. Заблуждаваха се, разбира се, но не бяха глупаци. Смъртта на Бен Рифкин — едно от децата на града, за всички беше потресаваща. Тя разбиваше представата им за Нютън. В центъра на градчето от години имаше голяма табела с надпис: „Общност от семейства, семейство от общности“, за мнозина Нютън бе „добро място да отгледаш децата си“. Родителите можеха да избират центрове за допълнителна подготовка и частни учители, клубове за карате и ученически футболни първенства, ценяха най-много тъкмо представата за Нютън като детски рай. Мнозина от тях се бяха преместили от големия град тъкмо заради това. Те приемаха

безропотно по-големите разходи, потискащата монотонност и разочароващото примирение със скучния еднообразен живот. За много от жителите на Нютън всекидневието в предградията имаше смисъл само заради „доброто място да отгледаш децата си“. Те бяха заложили всичко на това.

Минавах от стая в стая. Хлапетата — приятелите на Бен, се бяха събрали в малкото помещение до входа. Говореха тихо, гледаха втренчено. Гримът на едно момиче се бе размазал от сълзите. Джейкъб — синът ми, седеше на ниско кресло — дългурест и кльоцав, встрани от останалите. Зяпаше екрана на мобилния си телефон, без да го интересуват разговорите наоколо.

Семейство Рифкин беше в дневната — близки родственици, смазани от скръбта.

Накрая се добрах до кухнята при родителите на децата, които бяха учили заедно с Бен Рифкин. Това беше привичното за мен множество. Познавахме се още от първия ден на децата ни в подготвителната група преди осем години. Виждахме се сутрин, когато ги оставяхме пред училището, или следобед, когато ги прибирахме, гледали сме заедно безброй футболни мачове, благотворителни представления, дори си спомням за една училищна постановка на „Дванайсет разгневени мъже“. И все пак, ако не броя няколко по-близки приятелства, не се познавахме особено добре. Вярно, държахме се дружелюбно помежду си, но повечето от тези познанства нямаше да надживеят деня, когато нашите деца щяха да завършат гимназия. В първите дни след убийството на Бен Рифкин обаче изпитвахме една особена близост, все едно изведнъж бяхме станали откровение един за друг.

В огромната кухня на семейство Рифкин — с печка „Улф“, хладилник „Съб-Зиро“, гранитни плотове, шкафове в английско бяло — родителите се бяха скупчили по трима-четирима, за да споделят за своето безсъние, тъга и страх. Говореха неспирно за убийствата в Кълъмбайн, за Единайсети септември, за това как случилото се с Бен ги е направило по-близки с децата им. Необичайните емоции в тази вечер сякаш се подсилваха от топлата светлина на лампите с кръгли оранжеви абажури. В уютата на тази светлина като от огнище родителите си позволяваха да споделят тайните си.

До плота по средата на кухнята Тоби Ланзмън подреждаше ордьовър в голяма чиния. Сухожилията на ръцете ѝ изпъкваха. Тоби беше най-добрата приятелка на моята съпруга Лори — една от малкото трайни връзки покрай децата. Тя забеляза, че търся жена си, и посочи към другия край на стаята.

— Обгрижва майките.

— Виждам.

— Е, всички имаме нужда от това в момента.

Изсумтах, погледнах озадачено и я подминах. Тоби се палеше лесно и единствената ми защита беше тактическото отстъпление.

Лори стоеше, заобиколена от няколко жени. Косата ѝ, открай време гъста и непокорна, беше хваната хлабаво на тила с голяма шнола. Забелязах я как галеше успокояващо ръката на една от жените.

Когато застанах до Лори, тя ме прегърна през кръста с лявата ръка.

— Здравсти, миличък.

— Време е да си вървим.

— Анди, откакто влязохме, все това повтаряш.

— Не е вярно. Мислех си го, но не го казвах.

— Е, беше изписано на лицето ти. — Тя въздъхна. — Знаех си, че трябваше да пристигнем с отделни коли.

За миг ме погледна изпитателно. Не искаше да си тръгне, но и разбираше колко съм притеснен, превърнал се едва ли не в център на вниманието. А и поначало аз не съм от приказливите — светските разговори в задушни, препълнени помещения винаги ме изтощават. Трябваше да прецени всичко това, пък и едно семейство винаги се нуждае от управление, като всяка друга организация.

— Ти тръгвай — реши Лори. — Аз ще се прибера с колата на Тоби.

— Така ли?

— Ами... Защо не? Вземи и Джейкъб.

— Сигурна ли си? — Наведох глава към нея (Лори е по-ниска с почти цяла стъпка^[1]) и прошепнах театрално: — Защото бих останал с *удоволствие*.

Тя се засмя.

— Тръгвай, докато не съм размислила.

Всички впериха погледи в нас.

— Върви де. Палтото ти е в спалнята горе.

Качих се по стълбата, която ме отведе в дълъг коридор. Тук шумът беше приглушен и ми олекна. В една от стаите, вероятно на помалката сестра на Бен, имаше купчина палта на леглото, но моето не беше сред тях.

Вратата на съседната стая беше затворена. Почуках, отворих и надникнах да огледам.

В стаята беше сумрачно. Светеше само месингов лампион в отсрещния ъгъл. Дан Рифкин — бащата на убитото момче, седеше в креслото, непосредствено до светлината. Беше нисък, строен, крехък човек. Както винаги косата му беше сресана безупречно. Носеше скъп тъмен костюм, с груб разрез в ревера, сякаш символ на разбитото му сърце. Помислих си, че това е безполезно похабяване на скъпата дреха. В мъждивата светлина очите му изглеждаха хлътнали сред синкави кръгове.

— Здравей, Анди — промълви той.

— Извинявай. Влязох само да си потърся палтото. Не съм искал да ти досаждам.

— Няма нищо. Седни за малко.

— Не искам да ти преча.

— Моля те, седни. Искам да те попитам нещо.

Искрено му съчувствах. Виждал съм как скръбта убива хората. Работата ме принуждава да бъда част от болката. За родителите на убитите деца е най-тежко и си мисля, че за бащите е още по-непоносимо, отколкото за майките. Те са длъжни да понасят всичко, да се държат „както подобава на мъж“. Бащите на убити деца често умират наскоро след тях и често причината е инфаркт. Всъщност умират от скръб. За един прокурор също настъпва момент, когато осъзнава, че не може повече да издържа на човешката скръб, да потъва безкрайно в мъката заедно с бащите. Затова се опитва да изолира емоцията, да превърне работата си в занаят като всички останали. Важното е да държиш страданието настрана.

Но Дан Рифкин настоя. Махна с ръка като полицаи, подканящ колите на кръстовище да потеглят. Нямах избор, затворих вратата полека и седнах на креслото до неговото.

— Ще пийнеш ли? — посочи той чашата си с меденокафяво чисто уиски.

— Не.

— Анди, има ли нещо ново?

— Опасявам се, че няма.

Кимна и се загледа разочарован в ъгъла.

— Винаги съм харесвал тази стая. Тук идвам да помисля. А когато се случи такова нещо, прекарваш много време в мислене.

Напрегнатата му сдържана усмивка сякаш подсказваше: „Не се тревожи, ще издържа“.

— Сигурен съм, че е така — казах му.

— И все се чудя защо този човек го е направил?

— Дан, по-добре е да не...

— Не, изслушай ме. Само... няма нужда някой да ме държи за ръката. Просто съм разсъдлив човек. Имам въпроси. Не за подробностите. Когато с тебе сме разговаряли, винаги е било за подробности — доказателства, съдебни процедури. Но аз съм разсъдлив човек, не е ли така? Разсъждавам и имам въпроси. Други въпроси.

Облегнах се в креслото и усетих как раменете ми се отпуснаха примирено.

— Така... Ето какво ме мъчи — Бен беше толкова *добър*. Това е първото нещо. Разбира се, никое дете не заслужава това. Знам. Но Бен наистина беше добро момче. *Толкова* добро. И още беше дете. На четиринайсет години, за бога! Никога не създаваше проблеми. Никога. Никога, никога, никога. Тогава защо? Какъв е бил мотивът? Не говоря за гняв, алчност, ревност, не за такива мотиви, защото в този случай не може да ги има обичайните мотиви, няма никакъв смисъл. Кой би могъл да изпита такава... такава *ярост* срещу Бен, срещу което и да било невръстно хлапе? Няма никакъв смисъл. Никакъв смисъл... — Рифкин вдигна дясната си ръка и започна бавно да разтрива челото си с върховете на пръстите. — Искам да кажа — какво *отличава* тези хора? Защото и аз съм преживявал такива неща, изпитвал съм гняв, алчност, ревност, както и ти, и всеки друг. Но не съм убил никого. Разбираш ли? Ние никога *не бихме могли* да убием. Но някои хора го правят, някои *могат*. Защо е така?

— Не знам.

— Би трябвало да имаш някаква представа за тези неща.

— Не. Всъщност нямам.

— Но ти говориш с тях. Срецаш ги.

— Повечето от тях не говорят много.

— Ти питал ли си ги някога? Не защо са го направили, а какво поначало ги прави способни на това.

— Не.

— А защо?

— Не биха отговорили. Техните адвокати не биха им позволили да говорят.

— Адвокати! — махна с ръка Дан.

— Повечето от тях не знаят как да отговорят на такъв въпрос. Онези философски настроени убийци... всичко това са празни приказки. Има ги само във филмите. А и тези типове обичат да дрънкат глупости. Ако все пак им се наложи да отговорят, сигурно ще започнат да ти обясняват за тежкото си детство или нещо подобно. Ще представят себе си като жертви. Обикновено така се оправдават.

Той кимна, за да ме насърчи да продължа.

— Дан, не бива да се самоизмъчваш, като търсиш причини. Няма причини. Няма логика. Не и в това, за което говориш.

Рифкин се отпусна в креслото и се съсредоточи, сякаш трябваше да обмисли всичко по-задълбочено. Очите му блестяха, но гласът му беше равен и овладян.

— Други родители задават ли ти такива въпроси?

— Питат ме за какво ли не.

— Виждаш ли се с тях, след като делото приключи? С родителите?

— Понякога.

— А когато е минало много време? След години?

— Случва се.

— И те... как изглеждат? Добре ли са?

— Някои от тях са добре.

— Но някои не са.

— Да, някои не са.

— Какво правят онези, които се справят? Кой са важните неща? Сигурно има нещо общо между тях. Каква е стратегията, кое помага най-добре?

— Получават помощ. Разчитат на семействата си, на хората около тях, има групи за подкрепа на близките на убити. Ще говорим с

юристката, която работи с близки на жертвите, тя ще те свърже с група за подкрепа. Ще ти бъде от полза, не можеш да се справиш сам. Не забравяй, че около теб има и други хора, които са минали през това, които знаят какво преживяваш.

— А другите — родителите, които не се справят? Какво става с тях? Онези, които никога не се съвземат?

— Ти няма да бъдеш един от тях.

— Ами ако бъда? Какво ще се случи с мен, с нас?

— Няма да допуснем това. Няма дори да мислим по този начин.

— И все пак се случва. Нали? Случва се.

— Не и с теб. Бен не би искал да те сполети това.

Замълчахме.

— Познавам сина ти — каза накрая Рифкин. — Джейкъб.

— Знам.

— Виждал съм го покрай училището. Изглежда добро момче. Едро, хубаво момче. Сигурно се гордееш с него.

— Да.

— Струва ми се, че прилича на теб.

— Да, казвали са ми го и други.

Той си пое дъх.

— Знаеш ли, откривам, че си мисля за децата от класа на Бен. Чувствам привързаност към тях. Искам да видя как успяват, нали разбираш? Гледах ги как порастват, чувствам ги близки. Това необичайно ли е? Сякаш така съм по-близо до Бен. Затова ли съм се вкопчил мислено в тези хлапета? Защото на това прилича, нали? И изглежда смахнато.

— Дан, не се тревожи кое как изглежда. Хората да си мислят каквото искат. И да вървят по дяволите. Не бива да се притесняваш за това.

Той пак потърка челото си. Страданието му нямаше да е по-явно дори ако лежеше прострелян на пода. Искан да му помогна. И едновременно с това исках да съм по-далече от него.

— Ще ми бъде по-леко, ако знам, ако... ако разследването приключи. Ще ми помогнеш, ако решиш случая. Защото неизвестността... тя ме съсипва. Ще ми олекне, ако убиецът бъде разкрит. В други случаи, с които си се занимавал, това е помагало на родителите, нали?

— Да, струва ми се.

— Не се опитвам да те притискам. Не искам да ти прозвучи така. Само си мисля, че ще ми помогне, ако случаят бъде приключен и знам, че онзи тип е... *зад решетките* и си е понесъл наказанието. Вярвам в теб, разбира се. *То се знае*. Не се съмнявам в теб, Анди. Само казвам, че това ще ни помогне. На мен, на съпругата ми, на всички. Да знаем, че всичко е свършило. Разчитаме на теб за това.

Вечерта с Лори лежахме в спалнята и четяхме.

— Още си мисля, че е грешка да отворят училището толкова скоро.

— Лори, вече го обсъждахме. — В гласа ми пролича досада: „Имам опит, знам какво говоря“. — Нищо няма да застрашава Джейкъб. Ще го заведем, ще го придружим до самия вход. Там навсякъде ще има полицаи. В училището ще бъде на по-безопасно място, от което и да е друго.

— По-безопасно... Няма как да си сигурен. Откъде знаеш? Никой няма представа кой е убиецът, нито къде е той, нито какво е намислил.

— Все някога трябва да подновят занятията в училище. Животът продължава.

— Грешиш, Анди.

— А ти колко искаш да чакат?

— Докато не го заловят.

— Това би могло доста да се проточи.

— Е, и? Какво толкова ще се случи? Децата ще пропуснат малко учебни дни. Какво от това? Но ще бъдат в безопасност.

— Не можеш да им осигуриш пълна безопасност. Светът отвън е голям. Голям и опасен.

— Добре де, ще бъдат в по-голяма безопасност.

Оставих книгата като малко покривче върху гърдите си и се опитах да я успокоя.

— Лори, ако училището остане затворено, се внушават лоши идеи на тези деца. Училището не би трябвало да е опасно. Не е място, от което да се страхуват. То е техният втори дом. Там прекарват по-голямата част от времето си. Те *искат* да бъдат там. Искат да бъдат с

приятелите си, а не да се заключват у дома и да се крият под леглото, за да не ги докопа караконджулът.

— Караконджулът вече докопа един от тях. Значи май не е караконджул.

— Така да бъде, но поне схващаш за какво говоря.

— О, да, Анди, схващам. Само ти казвам, че грешиш. Най-важното е децата да бъдат опазени физически. Чак след това е времето с приятелите им или каквото ще да е друго. Но докато убиецът не бъде заловен, няма как да ми обещаеш, че децата не са застрашени.

— Искаш гаранция ли?

— Да.

— Ще заловим престъпника. Аз ти гарантирам.

— Кога?

— Скоро.

— Сигурен ли си?

— Да. Винаги ги хващаме.

— Невинаги. Помниш ли онзи тип, който уби жена си и я уви в одеяло в багажника на един „Сааб“?

— Ние го *хванахме*. Просто не можахме да... Добре, нека е *почти* винаги. Хващаме ги почти винаги. Но този ще го заловим, обещавам ти.

— Ами ако бъркаш?

— Ако бъркам, не се съмнявам, че ще ми го натякваш.

— Не, питам ако бъркаш и някое нещастно хлапе пострада?

— Лори, това няма да се случи.

Тя се намръщи примирено.

— Не може да се спори с тебе. Все едно непрекъснато се блъскам в стена.

— Не спорим, а обсъждаме.

— Ти си юрист и не различаваш едното от другото. *Поне аз споря.*

— Лори, чуй ме... Какво искаш да ти кажа?

— Не искам нищо да ми казваш, а да ме изслушаш. Между другото, увереността е нещо различно от правотата. Помисли. Може да изложим сина си на опасност. — Тя докосна с показалец слепоочието ми — хем шеговито, хем ядосано. — Помисли!

После се обърна, остави книгата си върху вече неустойчивата купчинка от други книги на нощното шкафче и легна с гръб към мен, свита на кълбо като дете.

— Хайде, ела да се гушнеш — казах й.

Тя се намести с няколко движения назад, докато опря гръб в мен. Погалих я по ръката.

— Всичко ще бъде наред.

Тя изсумтя.

— Сигурно и дума не може да става за малко помирителен секс? — подхвърлих аз.

— Нали уж не спорехме?

— Аз не спорех, за разлика от теб. И искам да знаеш — няма проблем, прощавам ти.

— Ха-ха. Може би ако кажеш, че съжаляваш!?

— Съжалявам.

— Не прозвуча така.

— Наистина много съжалявам. Най-искрено.

— А сега кажи, че не си прав.

— Не съм прав ли?

— Кажи, че не си прав. Искаш ли или не искаш?

— Хъм... Добре, да изясним положението — само трябва да кажа, че не съм прав, и една красива жена ще се люби страстно с мен.

— Не съм споменавала страст. Нормален секс.

— Добре. Значи казвам, че не съм прав, и една красива жена ще се люби с мен без никаква страст, но с доста добри сексуални умения. Това ли е положението?

— Доста добри умения ли?

— Изумителни умения.

— Да, господин прокурор, това е положението.

И аз сложих моята книга — биографията на Труман от Маккълоу, върху хлъзгавата купчина лъскави списания на моето нощно шкафче. Изключих лампата.

— Забрави. Прав съм.

— Няма значение. Вече каза, че съм красива. Аз печеля.

---

[1] Стъпка — мярка за дължина, равна на 0,296 метра. — Б.р. ↑

3. ОТНОВО НА УЧИЛИЩЕ

Рано сутринта от стаята на Джейкъб се дочу стенание... Докато се будех, с учудване открих, че тялото ми вече се движи, стъпва и се изправя, за да се затътри около леглото. С все още замътена от съня глава излязох от тъмнината в спалнята и през сивкавата светлина на утрото в коридора влязох пак на тъмно в детската стая.

Натиснах превключвателя на стената и намалих светлината. Стаята на Джейкъб беше пълна с какво ли не — огромни тромави маратонки, лаптоп „Макбук“, облепен със стикери; учебници, романи с меки корици, кутии от обувки, пълни със стари снимки на бейзболисти и комикси. В ъгъла игрова конзола „Ексбокс“ бе включена към стар телевизор. Дисковете, повечето с военни ролеви игри, и техните кутии бяха на купчина наблизко. Имаше и мръсни дрехи, разбира се, но и две спретнати купчини чисти, прилежно сгънати и подредени от Лори. Джейкъб не ги бе прибрал в гардероба, защото му беше по-удобно да ги взема направо от купа. Върху ниска библиотечка бяха събрани наградите от детския футболен отбор. Джейкъб не се проявяваше кой знае колко в спорта, но в онези години всяко хлапе получаваше награди. Малките статуетки стърчаха като реликви, пренебрегнати и на практика невидими за сина ми. Имаше и стар плакат на блудкав филм от 70-те години — „Петте пръста на смъртта“, на който мъж в кимоно за карате забива юмрук с добре поддържан маникюр в тухлена стена. Внушенията бяха ясни: „Шедьовърът на бойните изкуства! ВИЖТЕ неспирните изумителни схватки! УЖАСЕТЕ СЕ от забранения ритуал на желязната длан! ВЪЗХИТЕТЕ СЕ на младия боец, който сам се изправя срещу злите господари на бойните изкуства!“. Бъркотията беше толкова безнадеждна и постоянна, че двамата с Лори отдавна се отказахме да се караме с Джейкъб за това. Всъщност дори престанахме да я забелязваме. Лори си имаше теория, че този хаос отразявал духовния живот на Джейкъб, а влизането в стаята било като проникване в неговото хаотично подрастващо съзнание, затова било глупаво да се заяждаме с него. Повярвайте ми, тъкмо такива неща може да чуете, ако се ожените за дъщеря на

психоаналитик. За мен си беше само разхвърляна стая и побеснявах при всяко влизане.

Джейкъб лежеше близо до ръба на леглото и не помръдваше. Главата му беше отметната назад, устата му зееше. Не хъркаше, но дишаше задавено, мъчеше го някаква простуда. И между тежкото дишане скимтеше „Н... Н...“. Опитваше се да каже „Не“.

— Джейкъб! — прошепнах му. Протегнах ръка да го погалья по главата, за да се успокои. — Джейк!

Той извика отново. Очите му зашариха под клепачите.

Навън затрака първият крайградски влак към Бостън по линията „Ривърсайд“, който минаваше всяка сутрин в шест часа и пет минути.

— Това е само сън — опитах се да го успокоя.

Изпитах удоволствие, че го утешавам така. Случката пробуди у мен онази носталгия, на която са подвластни родителите — смътен спомен за Джейк на три или четири години, когато си имахме ритуал преди сън. Аз го питах: „Кой обича Джейкъб?“. И той отговаряше: „Тате го обича“. Последните думи, които си казвахме всяка вечер, преди той да заспи. Но Джейкъб никога не бе имал причина да се съмнява в онова, което изпитвам към него. Изобщо не му хрумваше, че татковците могат да изчезват, поне не и неговият. Аз бях този, който се нуждаеше от сигурност, защото в моето детство баща ми не беше до мен. Почти не го познавах. И се бях зарекъл, че моите деца никога няма да преживеят това, няма да научат какво означава да живееш без баща. Колко странно беше, че само след няколко години Джейк щеше да ме напусне, а не аз него. Ще замине да учи в някой колеж и моето време като отдаден, грижовен баща ще свърши. Ще го виждам все по-рядко, накрая отношенията ни ще се ограничат до няколко гостувания през отпуската или почивните дни през лятото. Трудно ми беше да си го представя. Какво бях аз, ако не баща на Джейкъб?

Споходи ме и друга мисъл, неизбежна в тези обстоятелства — не се съмнявах, че и Дан Рифкин бе искал да опази сина си от злото, и то не по-малко от мен, той също е бил неподготвен за сбогуването със своето момче. Но Бен Рифкин лежеше в хладилна камера на моргата, а моят син — в топлата си постеля, и само късметът бе решил кой къде да бъде. Срамувам се да призная, че си помислих: „Слава богу! Слава богу, че бе неговото дете, а не моето“. Не ми се вярваше, че бих преживял загубата.

Коленичих до леглото, обгърнах с ръце Джейкъб и опрях глава в неговата. И пак си спомних — когато беше малък, щом се събудеше сутринта, топуркаше сънено през коридора, за да се гушне в леглото при нас. А сега го усещах толкова пораснал — невъзможно голям, костелив и дългурест. Хубаво момче с тъмна къдрава коса и румена кожа. Беше на четиринайсет. Знаех, че не би ми позволил да го прегърна така, ако е буден. През последните години доста се промени — стана малко кисел и неприветлив. Понякога ми се струваше, че си имаме един съвсем непознат вкъщи, при това леко враждебен. Типично поведение в пубертета, казваше ми Лори. Според нея Джейкъб пробва различни нови самоличности, за да остави детството си в миналото — веднъж завинаги.

Изненадах се, че моето докосване наистина го успокои и спря кошмара, който сънуваше. Вдиша дълбоко веднъж и се обърна. Дишането му стана ритмично и той се унесе дълбоко. Наблюдавах го и си мислех, че на петдесет и една години сякаш съм забравил как да спя. Будех се по няколко пъти нощем и рядко ми се събираха повече от четири-пет часа сън. Приятно ми беше да съм до детето си, макар че Джейкъб може би дори не усети, че съм там.

В онази сутрин и тримата бяхме притеснени от подновяването на учебните занятия в „Маккормик“ само пет дни след убийството. Денят започна с обичайните неща — душ, кафе, кифлички, надничане в нета за проверка на пощата, но бяхме напрегнати и притеснени. Всички бяхме станали преди шест и половина, но се размотавахме, макар да виждахме, че закъсняваме, а това само засили безпокойството.

Лори беше особено изнервена. Мисля, че не само заради страха за Джейкъб. Все още я потискаше самото убийство, както здравите хора се изненадват, когато за пръв път се разболеят сериозно. Би трябвало да се очаква, че животът с прокурор след толкова години е подготвил Лори за гадните неща в живота по-добре в сравнение с нашите съседни, например. Би трябвало вече да е приела, че животът *наистина* продължава. Дори най-кървавото престъпление се превръща в съдебни атрибути — килограми хартия, няколко веществени доказателства, десетина препотени и запъващи се свидетели. Светът се извърща на другата страна и защо да не е така? Хората умират, някои

от тях насилствено — да, трагично е, но в един момент ужасът изчезва, поне за обръгналия прокурор. Лори бе наблюдавала всичко това многократно и въпреки това нахълталото в живота ѝ насилие я извади от коловоза. Личеше си във всяко нейно движение, в скованата ѝ поза като на болен от артрит, в приглушения глас. Полагаше усилия да запази самообладание, но не ѝ беше лесно.

Джейкъб се взираше мълчаливо в екрана на своя „Макбук“ и дъвчеше стоплената в микровълновата печка кифличка. Лори, както винаги, се опитваше да го заприказва, но той не ѝ обръщаше внимание.

— Джейкъб, как се чувстваш заради връщането в училище?

— Не знам.

— Нервен ли си? Разтревожен? Как си?

— Не знам.

— Как е възможно да не знаеш? Кой може да знае вместо теб?

— Мамо, сега не ми се говори.

Това беше учтивият отговор, който му внушихме да използва вместо просто да пренебрегва родителите си. Но той повтаряше това „Сега не ми се говори“ толкова често и механично, че не бе останал и намек за учтивост.

— Джейкъб, не може ли просто да ми кажеш как си, за да не се тревожа?

— Току-що ти казах — не ми се говори.

В погледа на Лори забелязах, че търпението ѝ се изчерпва.

— Джейкъб, майка ти те попита нещо. Няма да ти стане нищо, ако ѝ отговориш.

— Чувствам се чудесно.

— Струва ми се, че майка ти искаше малко по-подробен отговор.

— Татко, хайде де...

Вниманието му пак се отплесна към компютъра. Обърнах се към Лори и свих рамене.

— Детето казва, че се чувства чудесно.

— Разбрах. Благодаря.

— Не се безпокой, майко. С него всичко е наред.

— А ти как си, скъпи?

— Чувствам се чудесно. Сега не ми се говори.

Джейкъб ме стрелна с кисел поглед. Лори се усмихна насила.

— Струва ми се, че е време да помислим за дъщеря, за да има с кого да се разбирам.

— Всъщност имаш нужда от съпруга.

— И това ми е хрумвало.

Придружихме Джейкъб до училището. Повечето родители също бяха там и в осем сутринта училището приличаше на карнавал, с необичайно задръстване от коли. Няколко новинарски микробуса бяха паркирани наблизко, целите в антени и разни кутии. Полицейски заграждения блокираха и двата края на алеята. Имаше полицай пред входа на училището, друг чакаше в патрулна кола отпред. Учениците се провираха под огражденията, превили гърбове под тежестта на раниците си. Родители стърчаха по тротоарите или придружаваха децата си чак до главния вход.

Спрях микробуса почти до съседната пресечка, седяхме и зяпахме.

— Олеле — промърмори Джейкъб.

— Олеле — съгласи се Лори.

— Пълна щуротия — добави нашият син.

Лори гледаше умърлушено. Беше се отпуснала на страничната облегалка и за пореден път забелязах дългите ѝ пръсти с перфектен маникюр. Открай време имаше прекрасни, изящни ръце и в сравнение с тях тези на майка ми, с дебелите пръсти и загрубяла от пране на ръка кожа, приличаха на кучешки лапи. Пресегнах се да хвана ръката ѝ и преплетох пръсти с нейните. Това ми подейства сантиментално, погледнах я насърчаващо и разлюлях съединените ни ръце. Лори стисна ръката ми с благодарност. После пак се загледа напред. В тъмната ѝ коса се виждаха бели нишки. Тънки бръчици се очертаваха покрай ъгълчетата на очите и устните ѝ. Но аз продължавах да виждам някогашното ѝ младо лице с гладка кожа.

— Какво има?

— Нищо.

— Защо ме гледаш така?

— Ти си моя съпруга. Позволено ми е да те зяпам.

— Такова ли било правилото?

— Да. Мога да те гледам, да те зяпам, да се пуля в тебе. Довери ми се — аз съм юрист.

Добрият брак води зад себе си дълга опашка от спомени. Дума, жест или интонация могат да припомнят толкова много позабравени случки. С Лори флиртувахме така повече от три десетилетия, още откакто се запознахме в колежа и леко се побъркахме от любов. Сега беше друго, разбира се. На петдесет и една години любовта е покрито преживяване. Носехме се заедно през отминаващите дни, но и двамата помнехме как започна всичко. Дори сега щом помислех за онова сияещо момиче, тръпка на свежа обич преминава по цялото ми тяло, обич, която още гореше като пътеводна светлина.

Тръгнахме по склона на ниския хълм, където бе училището.

Джейкъб беше между нас — с избеляло кафяво яке с качулка, смъкнати джинси и стари маратонки „Адидас Суперстар“, с раница на дясното рамо. Косата му беше твърде дълга, почти закриваше веждите. На лицето му играеше лека учудена усмивка. Май го забавляваше цялото вълнение наоколо, което несъмнено беше атракция сред еднообразното всекидневие на един осмокласник.

Пред училището срещнахме няколко майки на съученици на Джейкъб. Сред тях беше и Тоби Ланзмън. Носеше блещукащ черен спортен клин, опъната по тялото тениска и бейзболна шапка, от която се подаваше вързаната на опашка коса. Тоби беше маниакално увлечена по фитнеса. Имаше стройно тяло и поддържано лице. За бащите на учениците нейната мускулеста фигура беше и вълнуваща, и плашеща, но и в двата случая не ги оставяше равнодушни. Харесвах я и заради друго — тя беше от приятелите, които човек иска да има до себе си, когато е в беда. Приятели, които подкрепят.

Но ако Тоби беше лидер в тази импровизирана група от майки, Лори беше същинският ѝ емоционален център — нейното сърце, може би и мозък. Ако нещо потръгнеше зле, ако някоя от тях загубеше работата си или съпругът ѝ започнеше да кръшка, или детето ѝ закъсваше в училище, обаждаше се на Лори. Не се съмнявах, че това е така заради същото онова нещо, което привличаше и мен — нейната интелигентна сърдечност. Представях си понякога, че всички тези жени са мои съперници, че искат от Лори нещата, които исках и аз — одобрение, грижа, обич. Сигурно за това, когато ги виждах събрани в това невидимо второ семейство — с Тоби в ролята на строгия баща и Лори в ролята на добрата майка, нямаше как да не изпитам ревност и да не се почувствам пренебрегнат.

Тоби поздрави всеки от нас според традицията, която тъй и не схванах докрай — прегръдка за Лори, целувка по бузата за мен („мляс“, промърмори тя в ухото ми) и обикновено „здравей“ към Джейкъб.

— Не е ли ужасно всичко това? — въздъхна тя.

— Аз съм в шок — призна Лори, която явно се чувстваше по-добре сред своите приятелки. — Просто не мога да осъзная всичко това. Не знам какво да мисля.

Изречението ѝ беше по-скоро озадачено, отколкото потиснато.

— А ти как си, Джейкъб? — Тоби се взря в сина ми, решена да пренебрегне разликата във възрастта помежду им. — Как се справяш?

Той сви рамене.

— Добре съм си.

— Готов ли си за училище?

Той отново вдигна рамене, сега още по-високо, за да покаже, че познава кога се отнасят снизходително към него.

— Джейк, по-добре върви — казах му, — иначе ще закъснееш. Не забравяй, че трябва да минеш и през проверката на входа.

— Ъхъ, добре.

Той завъртя очи, сякаш за да покаже, че всички тези грижи за безопасността на децата бяха поредното потвърждение колко безнадеждно глупави са възрастните. Нима не разбираха, че вече е твърде късно?

— Просто влез — усмигнах му се аз.

— Не носиш оръжие или остри предмети, нали? — пошегува се Тоби.

Цитираше указанията на директора на училището, разпратени по имейл, в които се изреждаха новите мерки за сигурност.

Джейкъб повдигна с палец ремъка на раницата над рамото си.

— Само книги.

— Добре, тогава върви да учиш.

Джейкъб се сбогува с възрастните, махна с ръка, те пък го изпратиха с усмивки. Неохотно се отправи към полицейските заграждения и се изгуби в потока от ученици, запътили се към входа.

Групата загуби престорената си жизнерадост, притисната от цялата тежест на безпокойството, дори гласът на Тоби звучеше неуверено.

— Някой обади ли се на Дан и Джоан Рифкин?

— Май не — отвърна Лори.

— А би трябвало, тоест длъжни сме.

— Горките хора. Дори не мога да си представя...

— Според мен никой не знае какво да им каже — обади се Сюзън Франк, която единствена от всички бе облечена делово, в сив вълнен костюм. Сюзън беше юристка. — Помислете — какво *можем* да им кажем? Сериозно говоря — какво, за бога, да кажеш на човек, след като го сполети това? Това е толкова... де да знам... смазващо.

— Нищо — съгласи се Лори. — Не можеш да кажеш абсолютно нищо, с което да ги утетиш. Но няма значение какво казваш, важното е да им се обадиш.

— Да им покажеш, че мислиш за тях — продължи Тоби. — Това е всичко, което можем да направим — да им покажем, че мислим за тях.

Уенди Селигмън, която последна се присъедини към групата, ме попита:

— Какво мислиш, Анди? На тебе често ти се налага да го правиш, нали? Да говориш със семействата след подобни нещастия.

— Обикновено не казвам нищо. Занимавам се със случая. Не говоря за нищо друго. Защото почти нищо не мога да направя за останалото.

Уенди кимна разочарована. Тя ме смяташе за досадник, за един от онези съпрузи, които трябва да бъдат понасяни по неволя, за помаловажната половина от брачната двойка. Но обожаваше Лори, защото според нея тя се справяше превъзходно и с трите роли, с които повечето жени жонглираха — на съпруги, майки и накрая — на самите себе си. Уенди допускаше, че щом съм интересен за Лори, явно имам някаква скрита страна, която не си правя труда да споделям — а това може би означаваше, че *и аз* смятам Уенди за скучна и не влагам усилия за смислен, истински разговор. Като единствената разведена в тяхната малка група, Уенди беше склонна да си въобразява, че другите придиричиво търсят недостатъци у нея.

Тоби се опита да разведри настроението.

— Знаете ли, толкова години се мъчихме да опазим децата от оръжията-игралки, от насилието по телевизията и във видеоигрите. За бога, двамата с Боб дори не позволявахме на хлапетата водни

пистолети, освен ако не приличаха на нещо друго. Дори не ги наричахме „водни пистолети“, а „пръскалки“ или каквото ни хрумнеше. Все едно децата не знаеха за какво става дума. А сега това...

Тя разпери ръце театрално.

— Да, каква ирония — добави Уенди сериозно, за да изрази съгласие с думите на Тоби.

— Вярно си е — въздъхна и Сюзън.

— Според мен преувеличаваме ролята си като родители — обади се Лори. — Правиш за децата каквото можеш, но не знаеш какви ще израснат.

— Значи напразно съм ги лишавала от проклетите водни пистолети?

— Вероятно. Например Джейкъб... Не знам. Понякога се чудя дали наистина са имали значение всички неща, които сме правили, за които сме се тревожили. Той открай време си беше какъвто е сега, само че по-малък. Същото е с всички деца. Никое не се различава особено от времето, когато е било доста по-малко.

— Да, но и подходът ни към възпитанието не се е променил. Може би просто ги учим на едно и също през цялото време.

— Нямам подход във възпитанието — отрече Уенди. — Импровизирам в движение.

— Аз също — съгласи се Сюзън. — Всички го правим. Е, освен Лори. Ти може и да имаш подход към възпитанието. А и ти, Тоби.

— Нямам!

— О, имаш. Вероятно четеш и книги по въпроса.

— Не съм такава. — Лори вдигна ръце, сякаш искаше да каже: „Невинна съм“. — Както и да е, мисля, че ние просто се залъгваме за способността си да възпитаваме и изграждаме своите деца по един или друг начин. Почти всичко обаче е въпрос на наследственост.

Жените се спогледаха. Очевидно крайната теза на Лори не им допадна.

— Някой от вас познаваше ли Бен? — попита Уенди.

Говореше за убития Бен Рифкин. Не го познаваха, но като го наричаха Бен, просто го припознаваха като свой близък.

— Не — каза Тоби. — Не беше сред приятелите на Дилън. А и Бен не участваше в някой спортен отбор.

— Понякога имаше часове заедно с Макс — вметна Сюзън. — Случваше се да го виждам. Изглеждаше добро момче...

— Тези хлапета си имат свой живот — добави Тоби. — Сигурна съм, че си имат и свои тайни.

— Също като нас — обади се Лори. — И ние сме били същите на техните години.

— Аз бях добро момиче — заяви Тоби. — На техните години изобщо не съм давала на родителите си повод за тревоги.

— И аз бях добро момиче — съгласи се Лори.

Намесих се в разговора:

— Не беше *чак толкова* добро момиче.

— Бях, докато не те срещнах. Ти ме промени.

— Нима? Е, значи има с какво да се гордея. Трябва да си го впиша в биографията.

Шегата ми прозвуча твърде неподходящо предвид случилото се и се почувствах засрамен. След кратко мълчание Уенди избълва:

— О господи, тези нещастни хора! Майка му! Ние си стоим тук, мислим си: „Животът продължава, децата пак са на училище“. А нейното малко момче никога няма да се върне къщи.

Очите ѝ се напълниха със сълзи. „Какъв ужас — без да имаш вина, някой ден...“

Тоби приближи и я прегърна, Лори и Сюзън се опитаха да я успокоят.

Чувствах се неловко с моето глуповато добронамерено изражение и напрегната усмивка. Казах, че отивам да видя как върви проверката на учениците на входа, преди тук да се проляят още сълзи. Не можех да проумея докрай поведението на Уенди, защо е толкова силна скръбта ѝ за дете, което не познаваше. Приех го като поредната проява на нейната емоционална уязвимост. Пък и тя повтори като ехо думите ми от предишната вечер — „Животът продължава“, което сякаш я правеше съюзничка на Лори в един спор, който приключва едва сега. Наистина беше време да се измъкна от тази компания.

Отидох при пункта за проверка във фойето на училището. Върху дълга маса преглеждаха връхните дрехи и раниците на децата, а наблизко двама мъже и две жени от полицейското управление на Нютън проверяваха самите ученици с ръчни детектори за метал. Нямаше никаква причина за подозрения, че някой ще внесе оръжие в сградата

или че убиецът има каквато и да е връзка с училището. Трупът на момчето дори не бе намерен наблизко. Смисълът на всичко това бе просто да бъдат успокоени родителите.

Когато доближих „сцената“, видях, че този ритуал, напомнящ японския театър „Кабуки“, вече не е така спокоен. Едно момиче спореше все по-гръмогласно с един от полицаите, а негов колега наблюдаваше отстрани, вдигнал леко детектора, все едно се канеше да я цапардоса. Оказа се, че проблемът е в нейния суичър, чийто надпис бе обидна дума, но с две разместени букви. Според полицаия надписът бил „дразнец“, тоест забранен според съчинените набързо правила за сигурност в училището. Момичето обясняваше разгорещено, че това са инициалите на модна марка, продавана във всеки мол, пък и дори да подсказвали мръсна дума, защо да е „дразнеца“? Отказваше да съблече скъпия суичър и да остави полицията да го изхвърли в боклука без причина. Спорът явно стигаше до безизходица.

Полицаят срещу нея стоеше отпуснат и с наведената напред глава приличаше на лешояд. Щом ме забеляза, изопна рамене.

— Всичко наред ли е? — попитах го.

— Да, сър!

„Да, сър!“ Мразех военщината при полицията — в разговорите, в неуместните им звания, командна структура и още какво ли не.

— Свободно — подхвърлих му уж на шега, но той сведе смутено поглед към краката си.

— Здравсти — казах на момичето, което вероятно беше в седми или осми клас.

Не бях сигурен дали е съученичка на Джейкъб.

— Здравсти.

— Какъв е проблемът? Мога ли да помогна?

— Вие сте бащата на Джейкъб Барбър, нали?

— Така е.

— Не сте ли полицай или нещо подобно?

— Само заместник на районния прокурор. А вие коя сте?

— Сара.

— Значи Сара. Добре, Сара. За какво спорите?

Тя се подвоуми. После изля поток от думи:

— Ами аз просто... опитвах се да кажа на този полицай, че няма нужда да ми взима суичъра, ще го прибера в моето шкафче или ще го

облека наопаки, както иска. Но той не харесва надписа, макар че никой няма да го *вижда*, пък и няма нищо нередно в него, това е просто една дума. Всичко е толкова...

Тя премълча края на изречението — „тъпо“.

— Не съм измислил аз правилата — съдържано отвърна полицаят.

— Думата нищо не означава! Ей за това говоря! Пък и нали му казах, че ще *прибера* суичъра. *Казах му!* Повтарям му милион пъти, но не иска да чуе. Не е честно.

Беше готова да се разплаче и ми напомни за Уенди, която оставих просълзена на тротоара. Господи, няма спасение от тези жени...

— Ами според мен — обърнах се към полицая — всичко ще бъде наред, ако тя остави дрехата в шкафчето си, не мислите ли? Не мога да си представя как това би навредило някому. Аз поемам отговорността.

— Е, вие сте шефът. Както решите.

— А утре — казах на момичето, за да умилостивя полицая — може би е по-добре да оставите този суичър вкъщи.

Намигнах ѝ, тя си взе нещата и забърза по коридора.

Заставах рамо до рамо с полицая и двамата се загледахме през отворената врата към улицата.

Като на пост.

— Постъпихте правилно — казах накрая. — Май не биваше да се намесвам.

Разбира се, това бяха празни приказки. Несъмнено и полицаят знаеше, че само треса въздуха. Но какво можеше да направи? Същата командна структура, която го принуждаваше да налага поредното глупаво правило, сега го заставяше и да се съобрази с някакъв тъпанар-юрист в евтино костюмче, който представа си нямаше колко е трудно да си ченге и колко малка част от работата на полицията стига до докладите, попаднали на бюрата на безхаберни заместници на районния прокурор, затворили се зад стените като монахини в манастир. Пфу...

— Няма нищо — увери ме полицаят.

Така си беше. Останах още малко с него, за да покажа, че сме от един екип, за да е сигурен на чия страна съм.

4. ЗАБЪЛБУКВАНЕ

Съдебната палата на окръг Мидълсекс, където се помещаваше и районната прокуратура, беше невероятно грозно здание. Цялата фасада на тази кула на шестнайсет стажа, построена през 60-те години, се състоеше от бетон, излят в разновидности на правоъгълници — плоскости, решетки като кори за яйца, прозорци като тесни бойници на крепост. Изглеждаше, че архитектът просто си е забранил всякакви извивки и по-топли материали в усилието да направи това творение колкото може по-мрачно. А вътре не беше по-различно — задушно, пожълтяло, мърляво. Повечето кабинети нямаха прозорци, потънали в плътната форма на сградата. Съдебните зали в модернистки стил също бяха лишени от прозорци. Този архитектурен подход има своето обяснение — да се засили впечатлението за камера, изолирана от външния свят, за театрална сцена на величавото вечно шествие на закона. Но тук не бе имало смисъл да търсят нарочно това въздействие — човек можеше да прекара дни наред вътре, без да зърне слънцето или поне небето. Имаше и нещо по-лошо — знаеше се, че тази сграда разболява. Асансьорните шахти бяха облицовани с азбест и при всяко тракащо отваряне на вратата, зданието бълваше във въздуха облак от отровни частици. Неизбежно беше да опразнят сградата рано или късно. Но засега юристите и детективите, които работеха тук, не обръщаха особено внимание на всичко това. Истинската работа на местната власт често се върши тъкмо в такива неугледни места. След известно време вече не забелязваш обстановката.

В повечето дни сядах зад бюрото още в седем и половина или осем часа, преди телефоните да зазвънят трескаво, преди първото съвещание в девет и половина. Но покрай подновяването на занятията в училището на Джейкъб се добрах до прокуратурата чак в девет. Нямах търпение да видя материалите по случая с Рифкин, затова веднага затворих вратата на кабинета си и подредих на бюрото снимките от местопрестъплението. Подпрях крак на отвореното чекмедже и се облегнах на стола.

Ламинираният плот с дървесни шарки започваше да се олющва по ръбовете на бюрото. Поддавах се на нервния тик да човъркам ъглите, без да се усещам, да чопля ламината като коричка на рана. Понякога се изненадвах от ритмичното пляскане, когато повдигах краищата и ги пусках. Свързвах този звук с потъването в размисъл. Сигурен съм, че онази сутрин ламинатът цъкаше като бомба със закъснител.

Това разследване ми се струваше някак сбъркано. Странно. Твърде тихо, дори след дългите пет дни ровене в случая. Може и да е клише, но си остава вярно — в повечето случаи пробивът се случва рано, в първите трескави часове и дни след убийството, когато всичко е шумно, има улики, догадки, идеи, очевидци, обвинения, тоест възможности. В други случаи е нужно малко повече време да вникнеш в тях, да откриеш верния сигнал в шумната среда, истинската история сред множеството правдоподобни. Съвсем малко случаи обаче така и остават неразкрити. Сигналът просто не се появява в шума. Има всякакви възможности, до една правдоподобни, но нито една не се потвърждава и така случаят приключва. Шумът обаче изобилства всеки път. Винаги има заподозрени, теории, предположения, с които да се захванеш. Но не и при убийството на Рифкин. Пет дни тишина. Някой бе надупчил три пъти момчето в гърдите, без да остави нищо, което да подсказва кой или защо.

Мъчителното безпокойство, което това причиняваше и на мен, и на детективите, работещи по случая, дори на града, вече започваше да изопва нервите. Чувствах се, сякаш някой ме разиграва. Пазеха някаква тайна от мен. Джейкъб и приятелите му си имат жаргонна дума за това усещане — „забълбукване“. Означава да тормозиш някого, като го подвеждаш в грешна посока, най-често чрез укриване на особено важен факт. Момиче се преструва на момче — това е забълбукване. Едва в края на филма се разкрива съществен факт, който променя или обяснява всичко до този момент — например в „Шесто чувство“ или „Обичайните заподозрени“. Джейк ги нарича „забълбукащи“ филми. И случаят Рифкин започваше да изглежда като забълбукване. Можех да си обясня пълната мъртвешка тишина в дните след убийството само с това, че някой нарочно е нагласил всичко. Някой наоколо наблюдаваше, наслаждаваше се на нашата безпомощност и глупост. При разследване на тежко престъпление детективът често изпада в

праведна омраза към престъпника, преди изобщо да има представа кой може да е той. Аз обикновено не стигам до такава крайност, но този наистина започваше да ме изнервя. Да, не само защото бе убил, но и защото се бъркаше с нас. Защото отказваше да се предаде. Защото владееше положението.

На снимките от местопрестъплението се виждаше трупът върху кафявите листа — превит, с лице към небето и отворени очи. Самите изображения не бяха прекалено зловещи — момче лежи върху листа. След толкова години работа вече дори многото кръв не ме стряскаше. Подобно на много други хора, които се срещат отблизо с насилието, се научих да сдържам чувствата си. Никога твърде високо, никога твърде ниско. Още от малък винаги се стараех да е така. Чувството за самоконтрол ми харесваше.

Бенджамин Рифкин беше на четиринайсет години, осмокласник в училището „Маккормик“. Джейкъб беше негов съученик, но почти не го познаваше. Каза ми, че Бен се славел в училището като „мърда“ — макар и умен, не си давал зор с уроците и никога не участвал в групите за напреднали, които запълваха толкова много от времето на моя син. Красиво момче. Често оформял косата си с гел във вдигнат перчем отпред. Според Джейкъб момичетата го харесвали. Бен обичал спорта и бил сравнително добър атлет, но предпочитал скейтборда и ските пред отборните спортове.

— Не движех с неговата компания — каза синът ми. — Правеха се на много готини. — И добави с типична пубертетска хапливост: — Сега всички се прехласват по него, а преди май никой не го и забелязваше.

Трупът бе открит на 12 април 2007 г. в парка „Колд Спринг“ — почти триста декара борова гора, опираща в територията на училището. В парка се кръстосваха пътеки за бягане, чиито разклонения водеха до главната алея по периферията му. Познавах много добре района, защото през повечето дни тук правех сутрешния си крос. До една от тези пътеки тялото на Бен било захвърлено по лице в малка падинка. Плъзнало се и спряло в подножието на дърво. Жена на име Пола Джането забелязала трупа, докато бягала по пътеката. Времето се знаеше съвсем точно — тя спряла спортния си хронометър, щом отишла да види какво става, в 9:07 часа. По-малко от час след като момчето излязло от дома си за училище. Не се виждала кръв.

Тялото лежало с главата надолу по склона, с изпънати напред ръце и събрани крака, досущ като при изящен скок във вода. Джането каза, че момчето не изглеждало мъртво, затова го обърнала по гръб да провери какво му е. „Помислих, че му е прилошало, може би е припаднал или нещо подобно. Изобщо не очаквах...“ По-късно съдебният лекар отбеляза, че положението на тялото на склона може да е причинило неестественото зачервяване на лицето, тъй като кръвта се е стекла към главата. Когато обърнала момчето по гръб, жената открила, че тениската му е подгизнала от кръв. Олюляла се назад и паднала, после изпъзляла нагоре два-три метра на длани и колене, станала и хукнала. Затова положението на трупа на снимките — извит и с лицето нагоре — не отговаряше на позата, в която е бил намерен.

Момчето беше намушкано три пъти в гърдите. Първият удар пронизал сърцето и сам по себе си щял да бъде смъртоносен. Ножът беше забит по права линия и измъкнат по същия начин — раз-два-три, подобно на щик. Оръжието е имало назъбено острие, което личеше по разръфания плат около всяка от раните. Тъгълът на забиването предполагаше, че нападателят е с приблизително същия ръст като Бен — около 180 сантиметра, но не беше съвсем сигурно заради наклона на мястото. Оръжието не беше намерено. Нямаше рани от самозащита по ръцете на жертвата. Най-добрата ни улика може би си оставаше единственият ясен пръстов отпечатък с кръвта на убийтия, оставен върху синтетичния етикет от вътрешната част на суичъра с дръпнат надолу цип. Убиецът вероятно бе сграбчил Бен за дрехата, за да го запрати в падинката. Отпечатъкът не беше нито от Бен, нито от Пола Джането.

Ясните факти за престъплението оставаха едни и същи вече пет дни след убийството. Детективи обиколиха района и два пъти огледаха парка — веднага след намирането на трупа и отново денонощие по-късно, за да се опитат да открият свидетели. Нямаше резултати от претърсването и разговорите. И за медиите, и за все по-наплашените родители на учениците от „Маккормик“ убийството изглеждаше все повече като случайно нападение. Дните отминаваха без новини и мълчанието на ченгетата и прокуратурата като че потвърждаваше най-лошите страхове — изверг дебне между дърветата в парка. И мястото опустя, макар че на паркинга винаги имаше патрулна кола, която да гарантира спокойствието на любителите на бягането и бързото ходене.

Все още идваха само онези, които разхождаха кучетата си на поляната, отделена за тях.

Пол Дъфи, щатски полицај в цивилни дрехи, се вмъкна в кабинета ми, след привичното небрежно потропване на вратата, и седна срещу мен, очевидно развълнуван.

Лейтенант Пол Дъфи, детектив в щатската полиция, си беше ченге по рождение, трето поколение в професията, син на някогашен началник на отдел „Убийства“ в полицейското управление на Бостън. Но не приличаше на ченге. Тихият глас, оредяващата коса и изящните черти на лицето на пръв поглед подсказваха по-изискано житейско призвание. Дъфи ръководеше звеното от щатската полиция, работещо пряко с районната прокуратура. Тази група беше известна със съкращението ПКП (Превенция и контрол на престъпността), което беше лишено от смисъл, защото всъщност такава е работата на всички полицаи. На практика задачата на ПКП беше проста — те бяха детективите на районния прокурор. Занимаваха се с по-сложните, продължителни и привличащи вниманието разследвания. И най-важното — те поемаха разследването на всички убийства в областта. В такива случаи работеха заедно с местните полицаи, които най-често бяха доволни от тяхната помощ. Извън очертанията на Бостън убийствата бяха рядкост и местните ченгета нямаше как да натрупат необходимия опит. И все пак положението винаги ставаше политически деликатно, когато щатските тузари нахълтваха, за да поемат някое местно разследване. Тогава помагаше кроткият подход на Пол Дъфи. За да оглавяваш ПКП, не стигаше само да си проникателен следовател, нужно бе и да си достатъчно гъвкав, за да не разсърдиш различните групи и общности, чиито мазоли звеното неизбежно настъпваше.

Изпитвах искрена симпатия към Дъфи. Общо взето, той беше единственият ми приятел сред полицаите. Често се занимавахме заедно с някой случай — старшият заместник на районния прокурор и старшият детектив. Виждахме се и извън работата, семействата ни се познаваха. Пол ме помоли да стана кръстник на втория от тримата му синове — Оуен, и ако вярвах в богове или кръстници, щях да го помоля същото за Джейкъб. Той беше по-откровен, общителен и сантиментален от мен, но добрите приятелства се крепят именно на различността.

— Кажи ми, че имаш нещо, или се омитай от кабинета ми.

— Имам нещо.

— Крайно време беше.

— Не ми звучи като благодарност.

Той сложи папка на бюрото и я отвори.

— „Лионард Пац“ — зачетох на глас от досието. — „Посегателство със сексуални мотиви срещу малолетен; непристойно държание; непристойно държание; незаконно нахлуване в чужд имот; посегателство със сексуални мотиви — обвиненията са снети; посегателство със сексуални мотиви срещу малолетен — разследването продължава“. Прелестно. Местният педофил, а?

— На дващест и шест години е — добави Дъфи. — Живее близо до парка в онзи блок... „Уиндзор“, или както там му е името.

На полицейската снимка, прикрепена към досието, се виждаше едър мъж със закръглено лице, къса коса и добре очертани устни. Измъкнах снимката и се вгледах в нея.

— Хубавец. Защо не знаехме за него?

— Нямаше го в регистъра за сексуални престъпления. Преместил се е в Нютън преди по-малко от година и не е благоволил да се регистрира.

— И как го намерихте?

— Посочи ни го един от колегите ти, който се занимава с престъпленията срещу деца. Ето го най-отгоре и делото за сексуалното посегателство, което се гледа в районния съд на Нютън.

— Каква гаранция са му определили?

— Пуснали са го без гаранция.

— А какво е направил?

— Награбил някакво хлапе за пакета в обществената библиотека. Момчето е на четиринайсет години, връстник на Бен Рифкин.

— Така ли? Връзва се, нали?

— Поне е някакво начало.

— Чакай малко... Сграбчва момче за топките, но го пускат от ареста без гаранция?

— Изглежда момчето не иска да даде свидетелски показания.

— Въпреки това... Добре, аз отивам в библиотеката.

Взрях се в снимката. Имах някакво предчувствие за Пац от самото начало. Разбира се, вече бях под напрежение и *исках* да имам

това предчувствие, защото отчаяно се нуждаех от заподозрян, трябваше най-после да покажа някакъв резултат. Затова не се доверявах на предчувствието и все пак не можех да го пренебрегна напълно. Човек трябва да се вслушва в интуицията си. Това означава да си компетентен — целият натрупан опит, спечелените и загубените дела, болезнените грешки, научените от повторенията дреболии. С времето тези неща ти дават инстинктивен усет за занаята. И още с първите факти за Пац усетът ми подсказа, че той може да е нашият човек.

— Струва си поне да го пораздрусаме — казах накрая.

— Има обаче един проблем — в досието му липсват случаи на насилие. Както и оръжие — няма нищо подобно. Само това не се връзва.

— Виждам две сексуални посегателства. За мен това си е насилие.

— Да стисне хлапе за топките не е същото като убийство.

— Все отнякъде трябва да започнем.

— Може би. Не знам, Анди. Тоест ясно ми е накъде биеш, но според мен повече прилича на мръсник, отколкото на убиец. Пък и той е сексуален маниак, а при Рифкин няма никакви признаци за сексуално насилие.

Свих рамене.

— Може изобщо да не се е стигнало дотам. Може някой да го е подплашил. Може би е предложил нещо на момчето или се е опитал да го вкара в гората, като е размахал нож, а хлапето се е възпротивило. Или пък му се е присмяло, подигравало се е... и Пац е побеснял.

— Твърде много „може би“ се събраха.

— Добре, нека поне чуем какво има да ни каже. Иди да го прибереш.

— Не мога. Нямаме нищо срещу него. Нищо не го свързва със случая.

— Тогава му кажи, че искаш да дойде, за да прегледа албумите със снимки на престъпници, и да видим няма ли да разпознае някого, когото е срещал в парка „Колд Спринг“.

— Вече има адвокат за предстоящото дело. Няма да дойде доброволно.

— Тогава кажи, че ще му лепнеш обвинение, защото не се е регистрирал след преместването на новия адрес. Това си е сериозен довод. Кажи, че детското порно в компютъра му е федерално престъпление. Кажи каквото искаш, няма значение. Просто го вкарай тук и го натисни малко.

— Не знам... — подвоуми се Дъфи. — Мен ако питаш, това е прибързано. Може да покажем негова снимка, да видим дали някой ще го разпознае, да поговорим с неговите съседни. Може да почукаме и на неговата врата, но с безобидни въпроси, за да го разприказваме. Не се знае какво ще изскочи. Ако го приберем, той просто ще се обади на адвоката си. И може да загубиш единствения си шанс да говориш с него.

— Не, по-добре е да го доведем. А после, Дъф, влизай му под кожата колкото си щеш. Бива си те в това.

— Сигурен ли си?

— Не трябва да позволяваме хората да смятат, че не сме притиснали достатъчно този тип.

Думите бяха неприсъщи за мен и сянка на съмнение плъзна по лицето на Дъфи. Открай време в работата си спазвахме неписано правило, че не ни пука кое как изглежда или какво си мислят хората. Мнението на прокурора не би трябвало да се влияе от политиката.

— Пол, знаеш за какво говоря — настоях аз. — Той е първият ни по-сериозен заподозрян. Не искам да го изгубя, защото не сме се постарали достатъчно.

— Така да бъде — съгласи се Дъфи с леко вкисната гримаса. — Ще го доведем.

— Добре.

Той се облегна на стола след края на служебния разговор и за да заглади краткото напрежение между нас, попита:

— Как мина отиването на Джейкъб на училище тази сутрин?

— О, с него всичко е наред. Джейк не се стряска от нищо. Лори обаче...

— Малко се е разстроила, така ли?

— Малко ли? Помниш ли онзи момент в „Челюсти“, когато Рой Шайдър трябва да изпрати децата си в океана, за да покаже на всички, че няма опасност?

— Сравняваш Лори с Рой Шайдър?

— Да, имаше същото изражение.

— А ти не се ли тревожеше? Хайде де... Хващам се на бас, че и ти си гледал като Рой Шайдър.

— Слушай, мой човек, аз приличах на Робърт Шоу, уверявам те.

— Само че нещата не потръгнаха добре за героя му, доколкото си спомням.

— И за акулата също. Само това има значение, Дъф. Върви да доведеш Пац.

— Анди, малко съм притеснена — каза Лин Канаван.

В първия момент не проумях за какво говореше.

Дори ми хрумна, че може би се шегува. Когато бяхме по-млади, тя имаше навика да се майтапи с хората. Неведнъж се хващах на номерата ѝ и приемах сериозно подхвърлени думи, които малко по-късно се оказваха проява на чувство за хумор. Но почти веднага осъзнах, че този път говори съвсем сериозно. Или поне така изглеждаше. Напоследък не ми беше лесно да я разбера.

Онази сутрин бяхме трима в големия ъглов кабинет — районната прокурорка Канаван, Нийл Ладжудис и аз. Седяхме около кръгла маса, на която още се мъдреше празна кутия от понички „Дънкин“, останала след съвещанието малко по-рано. Стаята изглеждаше изискана, с дървена облицовка на стените и прозорци с изглед към Източен Кеймбридж. Въпреки това имаше студеното излъчване на всички помещения в съдебната палата. Същият тънък лилав мокет върху циментовия под. Същият овехтял пластмасов таван. Същият застоял въздух, вече минал през нечи и бели дробове. Не беше от онези кабинети, които веднага внушават усещане за власт.

Канаван си играеше с химикалката, почукваше с нея по жълтия бележник и в същото време изглеждаше така, сякаш обмисляше всичко наново.

— Не знам. Ти пое случая, но не знам дали ми харесва това. Твоят син учи в същото училище. Близко сме до границата. И се чувствам малко притеснена.

— *Ти* ли си притеснена, Лин, или нашият Распутин? — посочих Ладжудис.

— О, много смешно, Анди...

— Аз — заяви Канаван.

— Нека се досетя — Нийл иска случая.

— Нийл смята, че може да възникне проблем. Аз също, откровено казано. Поне наглед може да има конфликт на интереси. А това не е без значение, Анди.

Вярно е — и привидните проблеми имаха значение. Лин Канаван беше изгряваща звезда на политическия небосклон. Още откакто я избраха за районен прокурор преди две години, плъзнаха слухове какъв ще бъде следващият пост, за който ще се кандидатира — губернатор, главен прокурор на щата Масачузетс, заговориха дори и за федералния Сенат. Тя беше на четирийсет и няколко години, привлекателна, проникателна, сериозна, амбициозна. Познавах я и работех с нея от петнайсет години. И бяхме съюзници. Тя ме назначи за пръв заместник районен прокурор още същия ден, когато я избраха, но си знаех от самото начало, че няма да се задържа дълго в нейната орбита. Прокурор, който е на предната линия в съда, няма никаква стойност в политиката. Накъдето и да се насочеше Канаван, аз нямаше да я последвам. Но всичко това все още предстоеше да се случи. А дотогава тя изчакваше, излъскваше образа си в очите на обществеността, своята „запазена марка“ — непреклонната професионалистка на закона и реда. Пред камерите рядко се усмихваше и рядко се шегуваше. Използваше пестеливо грима и бижутата, предпочиташе къса и делова прическа. Хората, които работеха отдавна в прокуратурата, помнеха друга Лин Канаван — забавна, обаятелна, влязла в кръга на „своите момчета“, способна да псува като хамалин и да пие, все едно има дупка в стомаха. Но гласоподавателите не бяха виждали онези времена, а някогашната, далеч по-естествена Лин може би вече не съществуваше. Допусках, че не е имала друг избор, освен да се промени. Сега животът ѝ беше безкрайна предизборна кампания и няхах право да я обвинявам, че накрая се е превърнала в онова, на което се преструваше толкова дълго. Бездруго на всички ни се налага да пораснем, да забравим детинщините и така нататък. Нещо обаче липсваше. При преобразяването на Лин от пеперуда в какавида приятелството ни пострада. И двамата вече не чувствахме предишната близост и доверие. Може би някой ден щеше да ме назначи за съдия в името на доброто старо време, за да ми се отплати за всичко. И все пак си

мисля, че и двамата знаехме колко безвъзвратно се е изчерпало нашето приятелство. Затова ни беше малко неловко и тъжно един с друг, досущ като любовници, чиято връзка е пред края си.

Нямаше съмнение, че вероятното издигане на Лин Канаван ще създаде вакуум зад нея, а политиката не търпи празно пространство. Преди време би изглеждало нелепо Нийл Ладжудис да го запълни. Но сега не се знаеше. Явно Ладжудис не виждаше в мен препятствие. Неведнъж бях повтарял, че не ме интересува постът на Лин, и говорех искрено. Най-малко от всичко бих искал към мен винаги да са насочени придирчиви погледи. Но за да успее, Нийл се нуждаеше не само от бюрократично надмощие. Ако искаше да стане районен прокурор, трябваше да представи пред избирателите някакъв голям успех. Нуждаеше се от нечий скалп. И започвах да се досещам чий ще бъде този скалп.

— Лин, значи ми отнемаш случая?

— В момента само те питам какво мислиш.

— Вече говорихме за това. Аз ще се занимавам със случая. Няма никакви проблеми.

— Анди, за теб е твърде лично. И твоят син може би е застрашен. Ако той бе имал злощастния късмет да мине през парка в неподходящия момент...

— Може би това пречи донякъде на преценката ти — добави Ладжудис. — Ако отсъдиш честно, ако помислиш обективно.

— И как пречи?

— Не се ли отнасяш емоционално към случая?

— Не.

— Анди, ти да не се ядоса?

— Изглеждам ли ти ядосан? — изрекох безстрастно.

— Ами да, малко. Или може би само ти е неудобно. А не би трябвало, всички тук сме от едната страна на барикадата. Съвсем естествено е да не си равнодушен. Ако това засягаше и моя син...

— Нийл, ти наистина ли си позволяваш да се усъмниш в почтеността ми? Или просто не разчиташ на моята компетентност?

— Нито едното, нито другото. Съмнявам се в твоята обективност.

— Лин, той и от твое име ли говори? Вярваш ли в тези глупости?

Тя се намръщи.

— Нащрек съм, честно казано.

- Нащрек ли? Я стига. Това пък какво означава?
- Неспокойна съм.
- Важно е как изглеждат нещата отстрани — настоя Ладжудис.
- Колко обективен ще *изглеждаш*. Никой не твърди, че наистина си...
- Нийл, я си гледай работата! Това не те засяга.
- Моля?
- Просто ме остави да си гледам работата. Изобщо не ми пука кое как ти изглежда. Разследването върви мудро, защото такава е положението, не защото аз се разтакавам. Няма да позволя да ме пришпорваш да обвиня някого само за да изглежда добре за службата.
- Мислех, че съм те научил да си вършиш работата по-съвестно.
- Научи ме да упорствам с всички сили във всеки случай.
- *И аз упорствам с всички сили.*
- Защо още не си говорил с децата? Минаха пет дни.
- Много добре знаеш защо. Защото не сме в Бостън, Нийл, а в Нютън. Принудени сме да уговаряме всяка скапана дреболия — с кои деца можем да говорим, къде, какви въпроси можем да задаваме, кой трябва да присъства. Това не ти е гимназията „Дорчестър“. Половината родители на тези ученици са юристи!
- Успокой се, Анди. Никой за нищо не те обвинява. Проблемът е в това как ще го приемат хората. Отстрани може би изглежда, че пренебрегваш очевидното.
- Какво имаш предвид?
- Учениците. Не ти ли е хрумвало, че убиецът може да е сред тях? Самият ти си ми втъпявал хиляди пъти — върви натам, накъдето те водят уликите.
- Никакви улики не насочват към ученик. Нито една. Ако ги имаше, щях да ги следвам.
- Няма как да ги следваш, ако не ги търсиш.
- Ето го моментът на откровението. Най-после прозрях. Аз бях човекът, стоящ на стъпалото точно над Нийл. Дойде време да ме избута, както бе постъпвал с мнозина други преди мен.
- Подсмигнах се кисело.
- Нийл, към какво се стремиш? Случая ли искаш? Ако искаш, твой е. Или работата ми? По дяволите, и тя е твоя, щом напираш. Но за всички ще бъде по-лесно, ако си го признаеш направо.
- Нищо не искам, Анди. Само искам всичко да приключи добре.

— Лин, ще ми отнемеш ли случая, или ще ме подкрепиш?

Тя ме погледна дружелюбно, но отговори уклончиво.

— Кога не съм те подкрепяла?

Кимнах, защото беше вярно. Придадох си решително изражение, за да покажа, че започваме всичко на чисто.

— Вижте, занятията в училището днес започнаха, децата пак са там. Ще проведем разговорите с тях следобед. И скоро ще се случи нещо добро.

— Да се надяваме — отвърна Канаван.

Но Ладжудис се намеси:

— Кой ще говори с твоя син?

— Не знам.

— Дано не смяташ самият ти да го направиш.

— Няма да съм аз. Може би Пол Дъфи.

— И кой го реши?

— Аз. Това е положението, Нийл. Аз решавам. И ако допусна грешка, аз ще се изправа пред съдебните заседатели и ще си го отнеса.

Той се обърна към Канаван с красноречив поглед: „Видя ли? Нали ти казах, че не иска да ни чуе“. Но нейното лице остана безизразно.

5. „ВСЕКИ ЗНАЕ, ЧЕ ТИ ГО НАПРАВИ“

Разговорите с учениците започнаха веднага след края на часовете. Беше тежък за децата ден, запълнен и с часове на класния, в които психолози им помагаша да се справят със страшното преживяване. Цивилни детективи от ПКП обикаляха от стая в стая, за да ги насърчават да споделят каквито сведения имат с разследващите, дори анонимно, ако желаят. Учениците им отвърщаха с неуверени погледи.

„Маккормик“ беше прогимназия, което в този град означаваше училище от шести до осми клас. Сградата представляваше сбор от прости кутии с правоъгълни очертания. Вътре по стените бяха напластени слоеве бледа синьо-зелена боя. Лори бе отраснала в Нютън и бе учила в „Маккормик“ през 70-те години. Казваше, че училището почти не се е променило, само ѝ се струвало, докато върви по коридорите, че всичко се е смалило.

Не беше лесно да уредим тези разговори. Отначало директорът отказа безцеремонно — не разрешаваше да „нахълтваме“ и да подлагаме на стрес децата. Ако престъплението бе извършено в големия град, никой не би губил време да иска разрешение за това, но тук попечителският съвет на училището и дори кметът се обадиха направо на Канаван, за да ни укротят. Накрая ни позволиха да говорим с учениците в самата сграда, но при определени условия. Не биваше да припарваме до децата, които не бяха от класа на Бен Рифкин, ако нямахме конкретна причина да предполагаме, че някое от тях знае нещо. Всеки ученик можеше да поиска присъствието на родител и/или адвокат, както и да прекрати разговора във всеки момент без обяснение. С повечето условия се съгласихме веднага, защото оставаха в рамките на правата, които хлапетата поначало имаха. Но истинският мотив за поставянето на толкова ограничения беше във внушението „Пипайте меко“. И това не ни пречеше, само че загубихме ценно време в уговорки и разправии.

В два часа следобед аз и Пол заехме кабинета на директора и заедно разпитахме най-важните за нас свидетели: близките приятели

на жертвата, няколко ученици, за които се знаеше, че минават през парка на път за училище, както и онези, които сами поискаха да говорят с нас. Дватаматя трябваше да проведем поне двајсетина разговора. Други детективи от ПКП вършеха същото едновременно с нас. Очаквахме повечето разговори да бъдат кратки и безполезна. Просто хвърляхме мрежата в морето и се надявахме.

Случи се обаче нещо странно. Още след първите три-четири разговора и аз, и Пол започнахме да разбираме, че се натъкваме на плътна стена. Отначало ни се стори, че си имаме работа с обичайната за пубертета уклончивост, свиване на рамене, „де да знам“ и извърнати погледи. И двамата бяхме бащи. Знаехме, че хлапетата не си падат по откровеността с възрастните, такова беше поведението им. Само по себе си това не беше подозрително. Но скоро проумяхме, че се сблъскваме с нещо доста по-нахално и упорито. Тези деца прекаляваха в отговорите си. Не им стигаше да кажат, че не знаят нищо за убийството, а категорично отричаха, че са били близки с жертвата. Изведнъж се оказа, че Бен Рифкин не е имал никакви приятели в училището, а само познати. Някои твърдяха, че изобщо не бяха говорили с него, нямаха представа с какво се занимавал. Очевидни лъжи. Знаехме, че Бен не е бил някакъв особняк. Вече знаехме и имената на повечето му приятели. Помислих си, че е същинско предателство да се отрекат от него толкова бързо и категорично.

Още по-неприятно беше, че осмокласниците в „Маккормик“ не бяха особено изкусни лъжци. По-безсрамните сред тях вярваха, че най-добрият начин да пробуташ някаква лъжа убедително е да се престараш. И щом се приготвеха за някоя пълна измишльотина, тътренето на подметки по пода спираше, вече не мънкаха „ами...“ и изричаха лъжата колкото може по-убедено. Все едно бяха чели наръчник как да се представят за искрени („Гледайте го право в очите! Говорете твърдо!“) и преливаха от решимост да се възползват от всички съвети наведнъж, досуц като фазани, разперили опашки. Обръщаха с главата надолу типичното поведение, което можеш да очакваш от зрели хора, защото тези тийнейджъри говореха уклончиво, когато бяха честни, и прямо, когато лъжеха, но въпреки това увъртанията им веднага будеха недоверие. Другите хлапета, или повечето от тях, си бяха твърде стеснителни поначало и лъжите само засилваха смущението им. Държаха се неестествено, личеше, че крият

нещо и това ги притеснява. Разбира се, бих могъл да им кажа, че виртуозният лъжец пробутва неверните твърдения между верните, без да трепне, подобно на фокусника, който пъха прегънатата карта по средата на тестето. Вече имах диплома за експерт по изслушване на виртуозни лъжци.

Двамата с Пол започнахме да си разменяме подозрителни погледи. Разговорите се проточваха, защото оспорвахме някои от най-очевидните лъжи. А в паузата между два разговора Пол се пошегува, че вероятно всички са дали обет за мълчание.

— Тези хлапета са същински сицилианци.

И двамата премълчахме онова, което мислехме всъщност. Има едно чувство на пропадане, сякаш подът под краката ти е изчезнал. Това е щастливото замайване, когато разбираш, че случаят „се отваря“ и те „пуска“ да влезеш.

Явно се бяхме заблуждавали — нямаше какво друго да си помисля. След като бяхме допуснали възможността да е замесен някой от съучениците на жертвата, ние я бяхме отхвърлили. Никакви данни не насочваха към тази версия. Сред учениците нямаше начумерени единици, не виждахме и издайнически улики, каквито би оставил непохватен недорасляк. Не се забелязваше и явен мотив — раздути пубертетски фантазии за престъпна слава, тормозени деца, жадуващи отмъщение, дребнави вражди. Нищо подобно. Но сега не беше нужно да казваме какво ни се върти в главите. Замайващото чувство се породило от мисълта: „Тези хлапета знаят нещо“.

Едно момиче прекоси тромаво кабинета, тръшна се на стола срещу нас и показно се престори, че не ни забелязва.

— Сара Грьол? — попита Пол.

— Да.

— Аз съм детектив Пол Дъфи, лейтенант от щатската полиция. До мен е Андрю Барбър. Той е заместник на районния прокурор и ръководи разследването на този случай.

— Знам. — Тя ме погледна най-последно. — Вие сте бащата на Джейкъб Барбър.

— Да. А ти си момичето със суичъра от сутринта.

Тя се усмихна срамежливо.

— Извинявай, трябваше веднага да си спомня коя си. Днес е тежък ден за мен, Сара.

— И защo така?

— Никой не иска да говори с нас. Имаш ли представа каква е причината?

— Вие сте ченгета.

— Това ли било?

— Ами да — потвърди тя с гримаса на презрение към моята недосетливост.

Изчаках с надеждата да каже още нещо. Момичето ме зяпаше с великолепно изиграна скука.

— С Джейкъб приятели ли сте? — попитах я аз.

Тя сведе поглед и сви рамене.

— Нещо такова.

— Но защo не съм чувал името ти?

— Попитайте Джейкъб.

— И той нищо не ми казва. Налага се да попитам теб.

— Ами познаваме се. Не сме чак добри приятели.

— А Бен Рифкин? Познаваше ли го?

— Същото. Познавах го, но не чак толкова добре.

— Харесваше ли го?

— Горе-долу.

— Само толкова ли?

— Ами май беше свъстно момче. Нали ви казах, че не го познавах много добре.

— Добре. Ще престана да задавам глупави въпроси. Сара, разкажи ни нещо? Каквото и да е, стига да помогне, стига да е нужно да го знаем.

Тя се размърда на стола.

— Не знам точно какво... Не знам какво да ви кажа.

— Разкажи ни за това място, за училището. Започни с това. Кажи ни нещо за „Маккормик“, което не знаем. Как се чувстваш в училището? Има ли нещо забавно? Или странно?

Никакъв отговор.

— Сара, ние искаме да помогнем, но първо е нужно някои от вас също да ни помогнат.

Тя пак зашава на стола.

— Дължите поне това на Бен, не мислиш ли? Щом сте били приятели...

— Не знам. Май нямам какво да кажа. Нищо не знам.

— Сара, който и да е извършил това, още е на свобода. Знаеш, нали? Ако можеш да помогнеш, значи носиш отговорност. Истинска отговорност. Иначе същото ще се случи отново на друго дете. И тогава ти ще си виновна. Ако не си направила всичко, и то абсолютно всичко възможно, за да не допуснеш това, значи и ти ще имаш вина следващия път, нали? Как ще се почувстваш тогава?

— Искате да се чувствам гузна. Няма да стане. Също като майка ми.

— Нищо не искам. Само ти казвам истината.

Пак никакъв отговор.

Тряс! Дъфи стовари отворената си длан върху масата. Няколко листа хартия се разпръснаха.

— Господи! Анди, това са глупости. Просто трябва да изпратиш призовки на тези хлапета. Изправи ги пред голямото съдебно жури, накарай ги да се закълнат и ако не искат да говорят, лепни им присъди за възпрепятстване на правосъдието. Губим си времето тук, за бога!

Зениците на момичето се разшириха.

Дъфи извади телефона си от калъфа на колана и го погледна, макар че не се бе чул сигнал.

— Трябва да се обадя. Ей сега ще се върна.

— Той лошото ченге ли играе? — подхвърли момичето.

— Ъхъ.

— Не го бива много.

— Но ти подскочи. Видях те.

— Само защото се стреснах. Цапардоса здраво масата.

— Впрочем той е прав. Ако вие — учениците, не започнете да ни помагате, ще се наложи да го направим по друг начин.

— Нали уж не бяхме длъжни да казваме нищо, ако не искаме?

— Днес е вярно. Утре може и да не е така.

Тя обмисли думите ми.

— Сара — добавих, — това, което каза за мен, е вярно. Аз работя в прокуратурата. Но освен това съм и баща, нали? Затова няма да се откажа. Защото все си мисля за бащата на Бен Рифкин. Все си мисля какво преживява. Изобщо можеш ли да си представиш как ще се почувстват баща ти и майка ти, ако това сполети теб? Как ще бъдат съсипани?

— Те се разделиха. Баща ми го няма. Живея с майка си.

— О... Съжалявам.

— Не ме засяга чак толкова.

— Чуй ме, Сара — всички вие сте наши деца. Загрижен съм за всички ученици в класа на Джейкъб, дори за онези, които не познавам. Всички родители се отнасяме така към вас.

Тя изви очи към тавана.

— Не ми ли вярваш?

— Не. Вие дори не ме познавате.

— Така е. И все пак не ми е все едно какво се случва с вас. Загрижен съм за това училище, за този град. Няма да стоя със скръстени ръце, когато се случват такива неща. Няма да ви оставя на мира. Ясно ли ти е?

— Някой говори ли с Джейкъб?

— За моя син ли питаш?

— Да.

— Разбира се.

— Ами добре.

— Защо го казваш?

— Ей така.

— Трябва да има причина. Каква е тя, Сара?

Момичето заби поглед в скута си.

— Полицаят, който най-напред дойде да ни обяснява, каза, че можем да съобщим нещо анонимно.

— Вярно е. Има телефонен номер за подаване на сведения.

— А откъде да знаем, че няма да ровите кой е съобщил? Нали ще искате да знаете кой ви е казал?

— Хайде, Сара, нека чуя какво искаш да кажеш.

— Откъде да знаем, че ще си остане анонимно?

— Май трябва да ни се довериш.

— На кого да се доверя? На вас ли?

— На мен. На детектив Дъфи. Много хора работят по този случай.

— Ами ако аз просто...

Тя вдигна глава.

— Виж какво, Сара, няма да те лъжа. Ако ми кажеш нещо сега, няма да е анонимно. Моята работа е да заловя онзи, който е извършил

престъплението, но освен това и да му предявя обвиненията в съда, за което ще се нуждая от свидетели. Ако ти кажа нещо друго, ще бъде лъжа. Опитвам се да бъда честен с теб.

— Добре. — Тя се замисли. — Наистина не знам нищо.

— Сигурна ли си?

— Да.

Взрях се за миг в очите ѝ, за да разбере, че не ме е заблудила, после преглътнах лъжата. Извадих визитна картичка от портфейла си.

— Това е моята визитна картичка. Ще напиша мобилния си номер на гърба. И личния си имейл. — Плъзнах картончето по бюрото към нея. — Можеш да се свържеш с мен по всяко време, разбрахме ли се? По всяко време. И ще направя всичко по силите си да те закрилям.

— Добре.

Взе визитката и стана. Загледа се в пръстите си. Върховете им бяха изцапани с остатъци от небрежно изтрито мастило. От всички ученици бяха взети пръстови отпечатъци в този ден — „доброволно“, макар че се чуваха шегички какво би последвало при отказ. Сара се взря намръщено в петната от мастило, после скръсти ръце на гърдите си, за да ги скрие, и в тази неловка поза попита:

— Господин Барбър, може ли да ви попитам нещо? Вие играете ли понякога лошото ченге?

— Не. Никога.

— И защо?

— Сигурно не ми подхожда.

— Тогава как си вършите работата?

— Имам и лоша страна дълбоко в душата си. Повярвай ми.

— И просто я криете?

— Просто я крия.

Вечерта, малко преди единайсет часа, седях в кухнята пред лаптопа. Разчиствах недовършени дреболии, предимно отговарях на имейли. Появи се новополучено съобщение. Темата направо крещеше: „RE: БЕН РИФКИН >>> ПРОЧЕТЕТЕ“. Часът на изпращане беше 22:54:27. Съобщението съдържаше един-единствен ред, линк в интернет: „Погледнете тук“. Посочих линка с курсора и натиснах бутона на мишката.

Линкът ме прехвърли към група във „Фейсбук“, наречена „♥Приятели на Бен Рифкин♥“. Групата беше нова. Нямахме как да е

създадена преди повече от четири дни. В деня на убийството ПКП бе ровила във „Фейсбук“ и тогава такава група нямаше.

Бяхме намерили личната страница на Бен (почти всяко хлапе от „Маккормик“ имаше), но нищо не подсказа за убийството. Както личеше, той бе опитал да се представи в профила си като човек със свободен дух.

Бен Рифкин	
е навън със скейтборда си	
Мрежи:	Прогимназия „Маккормик“, випуск '07, Нютън, Масачузетс.
Пол:	Мъж.
Интересува се от:	Жени.
Връзка:	Необвързан.
Рождена дата:	3 декември 1992 г.
Политически възгледи:	Привърженик на планетата Вулкан.
Религиозни убеждения:	Езичник.

Останалото беше обичаен дигитален боклук — клипове в „Ютюб“, игри, снимки, поредица от банални и клюкарски постинги. И все пак Бен бе ползвал сравнително рядко „Фейсбук“. Повечето съобщения на неговата страница бяха от съучениците му след неговата смърт — трупаха се призрачно, докато тази страница не бе премахната по искане на родителите му.

Очевидно новата страница, посветена на Бен, се бе появила след това, за да имат децата къде да пишат съобщения, свързани със смъртта му. В името „♥Приятели на Бен Рифкин♥“ думата „приятели“ несъмнено бе използвана в смисъла, който имаше във „Фейсбук“, защото беше достъпна за всички от випуск '07 в „Маккормик“, независимо дали наистина са били негови приятели.

Горе в страницата имаше малка снимка на Бен — същата като на личната му страница. Изглежда бе копирана от онзи, който бе създал тази група. На снимката Бен се усмихваше гол до кръста, зад него се

виждаха плаж и океан. С дясната си ръка бе направил жеста „карай да върви“. На „стената“ вдясно съобщенията бяха подредени в обратна хронология — от най-новите към предишните.

ДЖЕНА Линди (Прогимназия „Маккормик“), 21:02, 17
април 2007 г.

Липсваш ми бен. Помня как си говорихме. Обичам те
завинаги обичам те обичам те

КРИСТА ДЮФРЕСНИ (Прогимназия „Маккормик“),
20:43, 17 април 2007 г.

това е най-жестокото нещо който ще да го е
направил. Никога няма да те забравя Бен. Мисля за тебе
всеки ден. ♥♥♥♥♥♥♥♥

През 2007 година „Фейсбук“ си оставаше до голяма степен хлапашки рай. Популярността на мрежата сред възрастните се случи през следващите две-три години. Поне сред нашите познати беше така. Повечето родители на ученици в „Маккормик“ надничаха понякога във „Фейсбук“, за да гледат какво правят там децата им и, общо взето, с това всичко се изчерпваше. Неколцина от нашите приятели си създадоха профили в социалната мрежа, но я използваха рядко. Все още нямаше достатъчно родители във „Фейсбук“, за да си струва да отделяме време за това. Не можех да проумея защо това място, с непрекъснато бълване на информация, е толкова увлекателно. Виждах само едно възможно обяснение — „Фейсбук“ се превърна в територия, където тийнейджърите бяха далече от възрастните, тайното им свърталище, където се пъчеха, флиртуваха и ръсеха глупости със самочувствие, каквото никога не биха могли да имат в столовата на училището. Поне за Джейкъб няхах съмнение, че е много по-остроумен и наперен онлайн, подобно на много други стеснителни деца. Двамата с Лори смятахме, че е опасно да му позволяваме да прави това тайно от нас. Настояхме да ни даде паролата си, за да го проверяваме, но трябва да призная, че само Лори от време на време

наглеждаше страницата му във „Фейсбук“. За мен разговорите на хлапетата в мрежата бяха още по-безинтересни, отколкото на живо. Ако се случеше да вляза в социалната мрежа, обикновено се занимавах с някой от замесените в случаите, които разследвахме. Дали бях небрежен родител? Сега мога да отговоря убедено „да“. Но такива бяхме всички родители на децата в „Маккормик“. Не знаехме колко голям е залогът.

В групата „♥ Приятели на Бен Рифкин ♥“ вече имаше стотици съобщения.

Емили Залцман (Прогимназия „Маккормик“), 22:12,
16 април 2007 г.

Още съм сащисана, кой го направи? защо го направи?
защо? какъв смисъл има? каква ти е ползата бе? толкова е
гнушно

Алекс Кързън (Прогимназия „Маккормик“), 13:14, 16
април 2007 г.

сега съм в парка, жълтите полицейски си ленти си
стоят, ама няма нищо за гледане, никакви ченгета

Съобщенията бяха все такива — без задръжки, откровени. Мрежата създаваше илюзията за интимност, странично последствие от замаяното потапяне на тези деца във „виртуалния“ свят. Уви, предстоеше им да научат, че мрежата принадлежи на възрастните — вече обмислях съдебно разпореждане за предоставяне на документи и записи, което бих могъл да изпратя на „Фейсбук“, за да запазят всички тези разговори, проведени онлайн. И продължавах да чета, сякаш подслушвах в захлас нечий разговор.

Дилън Фелдман (Прогимназия „Маккормик“), 21:07,
15 април 2007 г.

Джейкъб затваряй си шибаната уста, като не искаш
да четеш, разкарай се. особено ти. чупката, той те смяташе

за приятел, боклук

Майк Кенин (Прогимназия „Маккормик“), 21:01, 15 април 2007 г.

Джейк, няма ти да казваш какво да пишем във „Фейсбук“, особено пък след това, което стана, по-добре се сври в миша дупка и си трай.

Джон Марола (Прогимназия „Маккормик“), 20:51, 15 април 2007 г.

Що за шибани приказки? Дж. Б., ти защо си отваряш голямата уста тук? що не пукнеш а? тъкмо на света да му олекне, разкарай се и умри

Джули Киршнър (Прогимназия „Маккормик“), 20:48, 15 април 2007 г.

Това е тъпо, Джейкъб.

Джейкъб Барбър (Прогимназия „Маккормик“), 19:30, 15 април 2007 г.

Май не сте чули — Бен е мъртъв. Защо още му пишете съобщения? И защо някои се преструват, че са били най-добрите му приятели, като не е вярно? Не може ли просто да сме искрени тук?

Спрях, щом видях името Джейкъб... и осъзнах, че цялата тази отрова се е изляла върху моя Джейкъб. Не бях подготвен за истинския живот на сина си, за сложните му отношения, за премеждията му, за жестокостта на света, който обитаваше. „Що не пукнеш, а? Тъкмо на света да му олекне.“ Как беше възможно някой да каже такава неща на моя син и той изобщо да не сподели с нас? Дори с нищо да не се издаде? Почувствах се разочарован не от него, а от себе си. Как съм

могъл да внуша на Джейкъб, че тези неща не ме интересуват? Или реагирах лигаво на пресиления тон в интернет?

Почувствах се глупаво. Трябваше да знам какво се е случило. С Лори и Джейкъб обсъждахме съвсем повърхностно с какво се занимава в интернет. Ясно ни беше, че когато се прибира в стаята си вечер, необезпокоявано може да се потопи в мрежата. Бяхме инсталирали в компютъра му програма, която не позволяваше да влиза в определени сайтове, преди всичко порнографски, и ни се струваше, че с това нашата отговорност приключва. Не смятахме, че „Фейсбук“ е чак толкова опасен. А и никой от нас не искаше да шпионира Джейкъб. Като родители бяхме убедени, че е достатъчно да възпитаеш детето си с правилните ценности и после да му дадеш известна свобода, да му се довериш, че се държи разумно, поне докато не се случи обратното. Смятахме се за съвременни и интелигентни родители и не искахме да се превърнем в противници на сина си, да го разпитваме за всяка негова постъпка, да го отегчаваме. Повечето родители на деца в „Маккормик“ правеха същото. Нима имахме друг избор? Никой не би могъл да наблюдава детето си всеки един момент и в мрежата, и в реалността. В крайна сметка детето си има собствен живот и по-голямата част от него е далече от погледите на родителите. Въпреки това, когато видях думите „що не пукнеш“, разбрах колко наивен и глупав съм бил. Нашата закрила беше по-необходима на Джейкъб от доверието и уважението ни, а ние не му я осигурихме.

Започнах бързо да преглеждам съобщенията. Имаше стотици, всяко от по един-два реда. Не можех да прочета всички, а и нямах представа какво точно Сара Грьол искаше да открия. Джейкъб бе изчезнал задълго от тези разговори в предишните дни. Хлапетата се утешаваха помежду си и сантиментално („никога няма да бъдем същите“), и уж кораво („умри млад и красив“). И непрекъснато изразяваха открито чувствата си. Момчетата преливаха от обич и вяност, момчетата — от гняв. Плъзгах поглед по тези безкрайни повторения в търсене на някоя съществена подробност: „Не мога да повярвам... трябва да сме задружни... в училище има ченгета на всяка крачка...“

Накрая се прехвърлих на личната страница на Джейкъб във „Фейсбук“, където още тлееше разгорещен спор, започнал веднага след убийството. Пак видях първо най-новите съобщения.

Марли Кюниц (Прогимназия „Маккормик“), 15:29,
15 април 2007 г.

Д Ю, НЕДЕЙ да пишеш такива неща тук. Това са СЛУХОВЕ и някой може да ПОСТРАДА. Ако ще да е шега, пак е голяма тъпотия. Джейк, не му обръщай внимание.

Джо О'Конър (Прогимназия „Маккормик“), 15:16, 15
април 2007 г.

Я всеки да си ЗАТВАРЯ устата като не знае какви ги дрънка, за тебе се отнася, Дерек, дебил такъв. Това са СЕРИОЗНИ ГАДОСТИ. стига си приказвал с гъза си.

Марк Спайсър (Прогимназия „Маккормик“), 15:07,
15 април 2007 г.

ВСЕКИ може да каже ВСИЧКО за ВСЕКИ. дерек, може и ТИ да имаш нож, а? много ли ще се радваш, ако някой пусне слух ЗА ТЕБЕ?

И тогава видях ето това:

Дерек Ю (Прогимназия „Маккормик“), 14:25, 15
април 2007 г.

Джейк, всеки знае, че ти го направи. Имаш нож.

Виждал съм го.

Не можех да помръдна. Не можех да отместя поглед от съобщението. Взирах се в него, докато буквите пред очите ми започнаха да се разпадат на отделни пиксели. Дерек Ю беше приятел на Джейкб, и то добър приятел, бе идвал у дома поне стотина пъти. Двамата се познаваха още от детската градина. Дерек беше добро момче.

„Виждал съм го.“

На следващата сутрин изчаках Лори и Джейкъб да излязат преди мен. Казах им, че имам среща в полицейското управление на Нютън и не искам да отида първо в Кеймбридж, а после да се връщам. Щом се уверих, че вече са далече, влязох в стаята на Джейкъб и я претърсих.

Не ми отне много време. В горното чекмедже на бюрото намерих нещо твърдо, увито небрежно в стара тениска. Разгърнах вързопа и на бюрото падна сгъваем нож с черна гумирана дръжка. Взех го нерешително, хванах острието с палец и показалец и го отворих.

— О, Господи...

Не знам дали беше военен или ловджийски нож, изглеждаше прекалено малък. Общата му дължина разтворен не беше повече от двайсет и пет сантиметра. Острието беше извито, със сложно назъбен режещ ръб за разкъсване на плътта, и се стесняваше в смъртоносно остър връх. В метала бяха пробити дупки, може би, за да е по-лек самият нож. Оръжието изглеждаше зловещо и красиво с тази форма. Напомняше ми за гибелната красота на пламъците или за лапа на огромна котка.

6. ЕДНА ГОДИНА ПО-КЪСНО

ПРОТОКОЛ ОТ РАЗПИТ ПРЕД ГОЛЯМОТО СЪДЕБНО ЖУРИ

„Г-н Ладжудис: След като намерихте ножа, какво направихте? Предполагам, че сте съобщил незабавно.

Свидетел: Не. Не съобщих.

Г-н Ладжудис: Не ли? Намерил сте оръжието, с което е извършено убийството, но не сте казал на никого? Защо? По-рано тази сутрин произнесохте толкова хубава реч как вярвате в системата.

Свидетел: Не съобщих, защото не вярвах, че това е оръжието, с което е извършено убийството. Поне не бях убеден в това.

Г-н Ладжудис: Не сте бил убеден в това ли? Ами да, как бихте могъл? Скрил сте ножа! Не сте го предал на криминалистите за анализ за следи от кръв, отпечатьци, сравнение с раната и така нататък. Такава е установената процедура, нали?

Свидетел: Да, ако имате основателни подозрения, че това е оръжието, с което е извършено убийството.

Г-н Ладжудис: Аха... Значи дори не сте подозирал, че това е оръжието?

Свидетел: Не.

Г-н Ладжудис: Изобщо не ви хрумна, така ли?

Свидетел: Това засягаше моя син. Баща не може да си помисли, дори не може да си представи това за детето си.

Г-н Ладжудис: Нима? Дори не може да си представи ли?

Свидетел: Именно.

Г-н Ладжудис: Момчето не е проявявало склонност към насилие, така ли? Не е имало досие на малолетен престъпник?

СВИДЕТЕЛ: Да, така е.

Г-н Ладжудис: И никакви поведенчески проблеми? Или психически?

СВИДЕТЕЛ: Никакви.

Г-н Ладжудис: Тоест и на муха не би сторил зло, както се казва?

СВИДЕТЕЛ: Общо взето.

Г-н Ладжудис: И все пак след намирането на ножа вие сте укрил този факт. Държал сте се, сякаш сте подозирал, че той е виновен.

СВИДЕТЕЛ: Това не е вярно.

Г-н Ладжудис: Е, не сте съобщил.

СВИДЕТЕЛ: Не разбрах веднага, че... Сега вече трябва да призная...

Г-н Ладжудис: Господин Барбър, как е възможно да не разберете веднага значението на факта, след като сте очаквал това да се случи от четиринайсет години, всъщност още от деня, когато се е родил вашият син?

[Свидетелят не отговаря.]

Г-н Ладжудис: Вие сте очаквал този момент. Страхувал сте се, изпадал сте в ужас, но сте го очаквал.

СВИДЕТЕЛ: Не е вярно.

Г-н Ладжудис: Нима? Господин Барбър, не е ли вярно, че хората от вашия род са били склонни към насилие?

СВИДЕТЕЛ: Възражявам. Това е напълно неуместен въпрос.

Г-н Ладжудис: Вашето възражение ще бъде отбелязано в протокола.

СВИДЕТЕЛ: Вие се опитвате да подведете тези съдебни заседатели. Подсказвате им, че Джейкъб би могъл да наследи склонността към насилие, сякаш насилието е като червената коса или космите по ушите. Това е неправилно от гледна точка и на биологията, и на закона. Накратко — това са глупости. И вие също го знаете.

Г-н Ладжудис: Но аз изобщо не говоря за биология. Говоря за вашето психическо състояние, за вашите

представи в момента, когато сте намерил ножа. Ако вярвате в глупости, ваша работа. Но вашите представи имат пряка връзка със случая и са напълно допустими като доказателства. И вие го знаете. Но от уважение към вас оттеглям въпроса си. Ще опитаме с друг подход. Чувал ли сте някога израза «гени на убиец»?

Свидетел: Да.

Г-н Ладжудис: Къде сте го чували?

Свидетел: Само в разговори. И аз съм го споменавал в разговори със съпругата си. Разговорен израз, нищо повече.

Г-н Ладжудис: Разговорен израз...

Свидетел: Не е научен термин. Аз не съм учен.

Г-н Ладжудис: Разбира се. Никой от намиращите се в тази зала не е експерт. Но когато използвахте този разговорен израз — «гени на убиец», какво имахте предвид?

[Свидетелят не отговаря.]

Г-н Ладжудис: Хайде, Анди, няма от какво да се притесняваш. Всичко това вече е известно. Имал си много поводи за безпокойство, нали?

Свидетел: Много отдавна. Като малък. Не сега.

Г-н Ладжудис: Добре, нека да е било отдавна. Тревожил сте се — много отдавна, в детството си — заради историята на вашето семейство, нали?

[Свидетелят не отговаря.]

Г-н Ладжудис: Господин Барбър, не е ли вярно, че произхождате от род, в който мнозина са били склонни към насилие?

[Свидетелят не отговаря.]

Г-н Ладжудис: Не е ли вярно?

Свидетел: [Не се разбира.]

Г-н Ладжудис: Съжалявам, не ви чух. Произхождате от род, в който мнозина са били склонни към насилие, нали? Господин Барбър?“

В нашия род наистина бе имало много насилие. Човек можеше да го види като червена нишка поне три поколения назад. Може би и повече. Може би червената нишка се проточваше в миналото чак до Каин, но никога не съм имал желанието да я проследя. До мен стигнаха няколко истории, все зловещи, и малко снимки, които ме тормозеха предостатъчно. Като малък копнеех да забравя тези истории. Понякога се питах какво ли би станало, ако някаква вълшебна загуба на паметта заличи съзнанието ми напълно, за да не остане друго, освен тяло и празно „аз“ — само възможности, само мека глина. Разбира се, колкото и да се насилвах да забравя, историята на моите предшественици винаги оставаше заровена дълбоко в паметта ми, постоянно готова да изскочи в ума. Научих се да я понасям. По-късно заради Джейкъб се научих и да я преглъщам докрай, да не оставям видима следа, да няма нищо за „споделяне“. Лори беше голяма почитателка на споделянето, на освобождаването чрез думите, но аз изобщо не вярвах в това. Лори така и не можа да ме разбере. Знаеше, че моят баща витае като досадно привидение в главата ми, но не научи причините. Предполагаше, че за мен основният проблем беше в това, че не съм го познавал, празното място с форма на баща в живота ми. Нито веднъж не споменах нищо друго пред нея, макар че тя се опитваше да ме накара да се отворя за спомените си, подобно на стрида. Нейният баща беше психоаналитик, а преди Джейкъб да се роди, тя беше учителка в прогимназията „Гавин“ в южната част на Бостън, преподаваше английски език и литература на пети и шести клас. Този опит ѝ вдъхваше убеждението, че разбира поне донякъде момчетата, лишени от бащински грижи. „Никога няма да го преодолееш — втълпяваше ми тя, — ако не искаш да говориш за това.“ О, Лори, ти нищо не проумя! Изобщо нямах желание да го „преодолея“. Бях решил да го прекратя веднъж завинаги. Имах намерение да спра окаяната престъпна приемственост в моя род, като я погълна изцяло в себе си. Да се изправа пред нея и да я поема като куршум. Просто отказвах да я предам и на Джейкъб. Затова предпочетох да не знам прекалено много. Не разрових историята на рода си, не я анализирах в търсене на причини и следствия. Съзнателно се отрекох от цялата онази престъпна пасмина. Доколкото

знаех, тоест доколкото си позволих да знам, червената нишка стигаше в миналото чак до моя праядо, зъл главорез на име Джеймс Бъркет, който се преселил на изток от Северна Дакота, с див, порочен инстинкт за насилие, който избуявал неизменно, освен в самия него, и в сина му, и най-зрелищно във внука му — моя баща.

Джеймс Бъркет се родил близо до Мино в Северна Дакота около 1890 година. Не научих нищо за детството и родителите му, нито дали е получил някакво образование. Първото нагледно доказателство за съществуването му, с което разполагах, беше пожълтяла снимка на дебела картонена основа, направена в Ню Йорк от „Фотографско студио Х. У. Харисън“, намиращо се на улица „Фултън“, с дата 23 август 1911 г. Денят бе отбелязан старателно с молив на гърба на снимката, заедно с новото му име — Джеймс Барбър. Историята на пътешествията му също оставаше неясна. Моята майка, която я чула от бащата на моя баща, разказваше, че Бъркет офейкал от Северна Дакота, за да не го обвинят за въоръжен грабеж. Притаил се за известно време на южния бряг на Голямото езеро, събирал миди и работел на риболовни гемии, после заминал за Ню Йорк с нова самоличност. Никой не знаеше точната причина за промяната на името му — дали за да се отърве от издадена заповед за задържането му, или просто да започне на чисто на изток. И никой не знаеше защо моят праядо е решил новото му фамилно име да бъде Барбър. Единственото неоспоримо свидетелство от онзи период, което имах, си оставаше снимката. Единственото изображение на Бъркет-Барбър, което някога съм виждал. Тогава трябва да е бил на двайсет или на двайсет и една години. В цял ръст — строен и жилав, леко кривокрак, с облечено вероятно за случая сако и бомбе, придържано в сгъвката на лакътя. Примижал е срещу фотоапарата като уличен хитрец, с едното ъгълче на устата извито нагоре.

Досещах се, че обвиненията срещу него в Северна Дакота вероятно са били за нещо по-сериозно от въоръжен грабеж. Бъркет-Барбър положил големи усилия да ги избегне, а на дребен обирджия, подгонен от закона, не би се наложило да бяга толкова далече или да се крие под друго име. След това в Ню Йорк почти веднага показал буйния си нрав. Не се държал като чирак. Не започнал с дребни провинения, както се случва с новациите, а излязъл на сцената в пълния си блясък на отрепка. Криминалното му досие в Ню Йорк включваше

нападение със смъртоносно оръжие, нападение с цел грабеж, опит за убийство, притежание на опасен предмет, притежание на незаконно огнестрелно оръжие, изнасилване и още един опит за убийство. От първия си арест в щата Ню Йорк през 1912 година до смъртта си през 1941 година Джеймс Барбър прекарал поне половината време в затвора или зад решетките в очакване на съдебен процес. Само по двете присъди за изнасилване и опит за убийство излежал общо седемнайсет години.

Досие на изпечен престъпник — единствената му характеристика, съхранена в досието, потвърждаваше това. Делото било за опита за убийство през 1916 година. Обобщението на фактите, написано от съдията Барън в решението по делото, се състоеше само от няколко изречения:

„Обвиняемият бил въввлечен в спор с жертвата, чието фамилно име е Пейтън, в бар в район Бруклин. Спорът бил по повод на сума, която Пейтън дължал или на самия обвиняем (според версията на обвиняемия), или на друго лице, за когото обвиняемият работел като «бияч», т.е. събирач на дългове (според версията на прокуратурата). В разгара на спора обвиняемият, обзет от ярост, нападнал жертвата с бутилка. Продължил нападението и след като бутилката се счупила, след като двамата изскочили от бара на улицата и след като лявото око на жертвата било увредено тежко, а лявото му ухо — почти отрязано. Нападението било прекратено, когато неколцина очевидци, познаващи жертвата, се намесили, обездвижили обвиняемия и го задържали насила, и то много трудно, до пристигането на полицаи.“

В съдебното решение изпъкваше още една подробност. Съдията е отбелязал следното: „Пейтън е знаел добре, че обвиняемият е склонен да прибегва към насилие. Това е било всеизвестно“.

Джеймс Барбър бе оставил след себе си поне един син — моя дядо Ръсел, известен с прякора Ръсти. Той живя до 1971 година. Познавах го за малко, и то когато бях невръстно момче. Каквото знам

за дядо си, беше от моята майка, която ми преразказа неговите истории.

На Ръсти не му липсвал бащата, когото никога не бил виждал. Не си губел времето да мисли за него. Израснал в Меридън, щат Кънектикът — майка му имала там близки, при които се върнала бременна, за да отгледа при тях детето си. Разказала на сина си за неговия баща, без да премълчава престъпленията. Не увъртала, но нито тя, нито момчето придавали особено значение на това, не им тежало чак толкова. Мнозина можели да разкажат още по-лоши истории в онези времена. Никой дори не си помислял, че бащата на Ръсти може да повлияе някак на бъдещето му. Напротив — от него се очаквало да порасне горе-долу същия като децата на съседите. Като ученик нямал кой знае какъв успех и бил малко буен, но завършил гимназията в Меридън. Приели го в „Уест пойнт“ през 1933 година, но напуснал военното училище още след първата учебна година, голяма част от която прекарал в ареста или като изтърпявал дисциплинарни наказания. Върнал се в Меридън, захващал се ту с една работа, ту с друга, оставил се на течението да го носи. Оженил се за местно момиче — моята баба, а след седем месеца им се родил син, когото нарекли Уилям. Веднъж Ръсти се забъркал в незначително сбиване и си изпросил да го арестуват за нападение над полицейски служител, макар че всъщност не прекалил. Просто не му харесало как ченгето го сграбчило.

Войната обаче преобърнала живота му. Постъпил в армията като редник и участвал в десанта в Нормандия с Първа пехотна дивизия. В края на войната вече бил лейтенант в Трета армия, награден с „Почетен медал“ и две „Сребърни звезди“, и се прославил като герой. По време на сраженията за Нюрнберг през април 1945 година той сам нападнал германско картечно гнездо и убил шестима германци, последните двама — с щика си. В Меридън го посрещнали с тържествено шествие. Седял в откритата кола и махал с ръка на момичетата.

След войната му се родили още две деца, купил си малка дървена къща в Меридън, но не успял да се приспособи към новото време. Имал поредица от неуспехи в бизнеса — застраховки, имоти, ресторант. Накрая си намерил мястото като пътуващ търговски агент, бил представител на няколко марки дрехи и обувки. По-голямата част

от времето си прекарвал в обиколки из южните части на Нова Англия, с пълен багажник с мостри, които показвал на собствениците на магазини в тесните им кабинети. Като се замисля за този период от живота на моя дядо, ми се струва, че сигурно е правел всичко по силите си да не кривне от пътя. Ръсти Барбър носел същата дарба за насилие като баща си, която войната не само разпалила, но и възнаградила, иначе нямал талант за нещо друго. И все пак може би щял да се справи със себе си. Може би животът му щял да мине мирно, макар и недодялано, но обстоятелствата се обърнали срещу него.

На 11 май 1950 година дядо ми бил в Лоуъл, щат Масачузетс, за да покаже в магазин „Бърк“ новата колекция есенни якета на „Майти Мак“. Отбил се да обядва в закувалнята „При Елиът“, чиито сандвичи харесвал. На тръгване друга кола ударила предницата на неговия „Буик Спешъл“, докато излизал от паркинга. Последвал спор. Той блъснал другия и онзи извадил нож. Сбили се, а когато другият паднал на земята, Ръсти си тръгнал, сякаш нищо не се е случило. Мъжът се надигнал, като притискал длани към корема си. Между пръстите му се процеждала кръв. Разкопчал ризата и когато отдръпнал ръцете си, червата му провиснали. Коремът бил разпорен от пъпа до гръдната кост. Мъжът сам натикал червата в корема си, задържал ги с ръце и едва се добрал до закувалнята, за да извика полиция.

Законът се стоварил с цялата си мощ върху Ръсти — нападение с опит за убийство, тежко хулиганство, използване на смъртоносно оръжие. По време на съдебния процес той твърдял, че било самоотбрана, но го погубило признанието му, че не помни нищо от онова, в което го обвиняват, дори как е отнел ножа на противника си и го изкормил с него. Паметта му изменила в мига, когато онзи извадил нож. Осъдили го на седем години, но останал в затвора само три. Когато се прибрал в Меридън, най-големият му син Уилям (моят баща Били Барбър) вече бил осемнайсетгодишен и прекалено разпасан, за да го обуздае дори такъв страховит баща като Ръсти.

И тук стигаме до онази част от историята, в която всичко се размива и свършва. Защото нямам истински спомени за собствения си баща от онова време, само късчета...

... размита синьо-зелена татуировка от вътрешната страна на дясната му китка във формата на кръст или кинжал, направена в някой затвор...

... ръцете му, бледи костеливи лапи със зачервени кокалчета на юмруците — лесно си ги представяш как убиват... устата му, пълна с дълги жълти зъби...

... извит нож със седеф по дръжката, който беше винаги под колана му на кръста — всяка сутрин, по навик, го поставяше там, както други мъже пъхат портфейла в задния си джоб...

Но извън тези откъслечни картини не мога да си го спомня. А и не се доверявам дори на тези парчета — имах много години, през които да ги украсявам. Видях баща си за последен път през 1961 година. Тогава бях на пет, а той — на двайсет и шест. Като малък се опитвах дълго да запазя спомените си за него, за да не изчезне. Това беше преди да проумея какво представляваше. Но с годините той бездруго избледня. Когато навърших десет години, вече няха за него истински спомени, освен тези разхвърляни парченца от пъзел. Малко по-късно изобщо престанах да мисля за него. По-удобно ми беше да живея с мисълта, че все едно не съм имал баща, все едно съм се появил на този свят без негово участие. Не се опитвах да анализирам тази нагласа, защото нищо добро не можех да очаквам от съмненията.

Но един спомен бях запазил, макар и не съвсем ясно. В един от дните на онова последно лято с баща ми майка ми ме заведе при него в затвора на „Уоли авеню“ в Ню Хавън. Седнахме до една от очуканите дървени маси в претъпканата стая за свиждания. Затворниците в широки кафяви панталони и куртки като пижами до един приличаха на плоските, ръбести хора, които аз и приятелчетата ми рисувахме с пастели. Сигурно съм бил стеснителен (човек трябваше да внимава, когато е около баща ми), та се наложи той да ме насърчава.

— Ела насам да те видя. — Пръстите му се свиха около тънката ми ръка и ме придърпаха напред. — Ела тук. Толкова път си изминал, можеш да дойдеш по-наблизо.

И след толкова години още усещам как стискаше ръката ми и я извиваше леко, както извиваш пилешка кълка, преди да я откъснеш.

Той бе извършил нещо ужасно. Знаех това. Никой от възрастните не ми каза какво е сторил. Споменавах някакво момиче и една от празните къщи със заковани прозорци на „Конгрес авеню“. И ножа със седефена дръжка. После всички млъкваха.

В онова лято моето детство свърши. Научих думата „убийство“. Но да ти кажат толкова тежка дума не е достатъчно. Трябва и да

живееш с нея, да я носиш в себе си. Трябва да я обикаляш от всички страни, да я видиш под различен ъгъл, в различен час, в различна светлина, докато не разбереш, докато не проникне в тебе. Трябва я скриеш в себе си за години наред като грозната костилка на праскова.

Какво знаеше Лори за всичко това? Нищо. Още щом я зърнах, аз бях убеден, че тя е Добро еврейско момиче от Добро еврейско семейство и изобщо няма и да помисли за мен повече, ако научи истината. Затова ѝ обясних заобиколно и донякъде романтично, че на моя баща му се носи славата на доста освободен човек, но аз всъщност не го познавам, дете съм на кратка и нещастна любовна връзка. И с това си останахме през следващите трийсет и пет години. Може да се каже, че в очите на Лори аз нямах баща. Не се и опитах да променя впечатлението ѝ, защото и в собствените си представи аз *нямах* баща. В никакъв случай не бях син на Кървавия Били Барбър. И в това нямаше нищо особено драматично. Когато казах на приятелката си, станала по-късно моя съпруга, че не знам кой всъщност е баща ми, аз само изрекох на глас същото, което си повтарях мислено от години. Изобщо не я зальгвах. Дори някога да съм бил син на Били Барбър, по времето, когато срещнах Лори, аз отдавна бях престанал да бъда негов син, освен в чисто биологичния смисъл на думата. Това, което казах на Лори, беше по-близо до истината, отколкото фактите. Бихте могли с основание да кажете: „Добре, но за толкова години няма как да не е настъпил подходящ момент, когато си можел да ѝ кажеш“. Истината обаче е, че с времето това, което казах на Лори, ставаше все по-вярно. Като зрял мъж се отдалечавах все повече от момчето на Били. Всичко беше само стара история, която нямаше нищо общо с истинската ми същност. Мога да твърдя искрено, че дори не мислех често за това. Със зрелостта идва и времето, когато преставаме да бъдем деца на своите родители, за да се превърнем в родители на своите деца. Още по-важното е, че аз бях със своето момиче. С Лори бяхме щастливи. Нашият брак потръгна в свой ритъм, ние вярвахме, че се познаваме, и бяхме доволни един от друг. Защо да съсипвам това? Защо да рискувам щастливия брак, който е такава рядкост — а съхранената обич в брака е още по-рядка, заради нещо толкова обикновено и отровно като пълната, безразсъдна, прозрачна откровеност? На кого бих помогнал,

ако си призная? На себе си ли? Как пък не. Има и по-просто обяснение — моментът никога не настъпи. Оказва се, че просто няма подходящ момент през тези толкова много години, когато можеш да кажеш на своята съпруга, че си син на убиец.

7. ОТРИЧАНЕ

Ладжудис беше прав наполовина — в онзи момент вече подозирах Джейкъб, но не в убийство. Ладжудис се опитваше да пробута на съдебните заседатели сценария, че заради историята на моя род и намирането на ножа аз съм разбрал незабавно какъв психопат е Джейкъб и съм започнал да го прикривам, но това си беше измишльотина. Не го обвинявам, че се опитваше да промени нещата в своя полза. Съдебните заседатели поначало се вслушват трудно в доводи, особено ако обстоятелствата ги подтикват направо да си запушат ушите с пръсти. Ладжудис нямаше друг избор, освен да им крещи. Истината обаче е, че липсваше такава драма. Идеята, че Джейкъб може да е убиец, беше просто налудничава. Дори не я обмислих сериозно. Само ми хрумна, че нещо не е наред. Господ ми е свидетел, че и това ме разстрои предостатъчно. А подозрението, което започна да се забива като тирбушон в ума ми, ме накара да преживея всичко и като разследващ прокурор, и като разтревожен баща. Единият се стремеше към истината, другият се ужасяваше от нея. Вярно, не описах съвсем точно преживяванията си пред голямото съдебно жури, но и аз знам как да пресилвам нещата в своя полза.

В деня, когато намерих ножа, Джейкъб се прибра от училище около два и половина следобед. Лори и аз го чухме от кухнята как влезе с тропот в коридора и затръшна вратата с крак, после свали раницата и якето си в помещението за мръсни дрехи. Споглеждахме се нервно, докато разгадавахме звуците, подобно на оператори на сонарни устройства в подводница.

— Джейкъб — подвикна тя, — би ли дошъл при нас, моля те.

Оттатък всичко притихна и след кратка пауза той каза:

— Добре.

Когато се дотътри в кухнята, беше нащрек. Вдигнах глава да го огледам и сякаш за пръв път видях колко много е пораснал.

— Татко, ти защо си вкъщи?

— Джейк, трябва да поговорим.

Той направи още една-две крачки и видя ножа на масата между нас. С прибрано в дръжката острие оръжието загуби заплашителния си вид. Обикновен инструмент.

Постарах се гласът ми да прозвучи сдържано.

— Имаш ли желание да ни обясниш какво е това?

— Ъ-ъ... нож?

— Джейкъб, не се прави на глупак.

— Седни — подкани го майка му. — Хайде, седни.

Той я послуша.

— Ровили сте в стаята ми?

— Аз го направих, не майка ти.

— Претърсил си я?

— Аха.

— Да си чувал някога за правото на личен живот?

— Джейкъб — намеси се Лори, — баща ти се тревожи за теб.

Той изви очи с досада.

— И двамата се тревожим — продължи Лори. — Защо просто не ни кажеш какво означава всичко това.

— Джейкъб — започнах аз, — поставяш ме в трудно положение. Половината полиция в щата търси този нож.

— Този нож ли?

— Не точно *този* нож. Търсят нож. Знаеш за какво говоря. Нож като този. Аз изобщо не разбирам за какво му е на момче като теб подобен нож. Джейк, за какво ти е?

— Не ми е трябва. Имам го и толкова.

— Защо?

— Де да знам.

— Имаш нож, но не знаеш защо?

— Ами... де да знам, просто го направих. Ей така, без причина. Нищо не означава. Защо всичко трябва да означава нещо?

— Щом е така, защо си го скрил?

— Може би защото си знаех, че ти ще превъртиш.

— Е, поне в това си прав. Защо ти е нужен нож?

— Нали ти казах, не ми е нужен. Реших, че е готин. Хареса ми. Искан да го имам.

— Да нямаш проблеми с други ученици?

— Не.

— Да не се страхуваш от някого?
— Не. Казах ти вече — видях го, помислих си, че изглежда добре, и си го купих.
Той вдигна рамене.
— Къде?
— В онзи магазин за излишъци от армията и флота. Там се намират такива неща.
— Регистрирана ли е покупката? Кредитна карта ли използва?
— Не, платих в брой.
Присвих нервно очи.
— Татко, за бога, няма нищо странно в това! Ако не знаеш, хората още плащат с пари на ръка.
— И за какво го използваш?
— За нищо. Гледам го, държа го, усещам как пасва в ръката ми.
— Вземаш ли го навън?
— Не. Почти никога.
— Но понякога?
— Не. Е, случва се, но рядко.
— Носиш ли го в училище?
— Не. Само веднъж. Показах го на някои момчета.
— На кого?
— На Дерек, на Дилън. Май и на още двама-трима.
— Защо?
— Защото ми харесва. Да го видят и те.
— Използвал ли си го за нещо?
— За какво?
— Не знам. За каквото се използва нож — за рязане.
— Значи питаш дали не съм намушкал някого с ножа в парка „Колд спринг“?
— Не, питам дали изобщо си го използвал.
— Никога. Разбира се, че не съм.
— Значи просто го купи и го прибра в чекмеджето?
— Общо взето, да.
— В това няма смисъл.
— Да, ама е вярно.
— Защо би ти хрумнало...

— Анди, защото е тийнейджър — прекъсна ме Лори. — Ето защо.

— Лори, той няма нужда от подсказване.

— На тази възраст понякога правят глупости — не отстъпи тя и обърна глава към Джейкъб. — Дори *умните* тийнейджъри правят глупости.

— Джейкъб, налага се да те попитам заради собственото си спокойствие — това ли е ножът, който търсят?

— Не! Да не си се побъркал?!

— Знаеш ли нещо за случилото се с Бен Рифкин? Чул ли си нещо от приятелите си? Каквото и да е, което трябва и аз да чуя?

— Разбира се, че не знам.

Той ме гледаше безизразно. Мигът беше кратък, но беше несъмнено предизвикателство, каквото можеш да срещнеш и от войнствено настроен свидетел в съда. Щом надделя в краткия сблъсък и постигна каквото искаше, той пак се превърна в сприхаво хлапе:

— Татко, не мога да повярвам, че ми задаваш такива въпроси. Прибирам се нормално от училище и изведнъж ми изсипвате това на главата. Не е за вярване. Изобщо не мога да повярвам, че си мислиш това за мен.

— Джейкъб, нищо не си мисля за теб. Знаем само, че си донесъл този нож в моя дом и искам да знам причината.

— Кой ти каза да го търсиш?

— Няма значение.

— То се знае, че е някой от училището. Някой, с когото си говорил вчера. Само ми кажи кой е.

— Все едно е кой ми каза. Не говорим за постъпките на другите. Не се дръж като жертва.

— Анди...

В гласа на Лори прозвуча явно предупреждение. Тя бе настояла да не се държа враждебно с Джейкъб, да не го подлагам на кръстосан разпит. „Просто поговори с него. Семейство сме. Трябва да се разбираме.“

Извърнах поглед и вдишах дълбоко.

— Джейкъб, ще възразиш ли, ако предам този нож за изследване — да го проверят за кръв и други следи?

— Не. Проверявайте го, за каквото си щете. Не ме интересува.

Обмислих думите му.

— Добре, вярвам ти. Да, вярвам ти.

— Ще си получи ли ножа?

— Не. В никакъв случай.

— Ножът си е мой. Нямах право да ми го отнемаш.

— Аз съм твой баща. Това ми дава право.

— И работиш с ченгетата.

— Джейк, има ли някаква причина да се боиш от полицията?

— Няма.

— Тогава защо намесваш правата си в този разговор?

— Ами ако не ти позволя да ми го вземеш?

— Опитай.

Той постоя загледан в ножа на масата и в мен, преценяваше какво може да спечели и да загуби.

— Това е *толкова* сбъркано — каза накрая и се намръщи.

— Джейк, баща ти прави каквото според него е най-добре за теб, защото те обича.

— И няма значение кое според мен е най-добре, нали?

— Да — кимнах. — Няма значение.

Когато следобед се добрах до полицейското управление на Нютън, вече бяха вкарали Пац в стаята за разпити. Той седеше неподвижно като статуя от Великденския остров, вторачен в камерата, скрита в циферблата на часовника със стрелки. Пац знаеше, че камерата е там. Детективите бяха длъжни да го осведомят и да получат съгласието му за видеозапис на разпита. А камерата беше скрита с надеждата, че заподозрените по някое време ще престанат да мислят за нея.

Изображението на Пац се виждаше на малък компютърен монитор в просторното работно помещение до стаята, който се наблюдаваше от петима или шестима детективи от Нютън и ПКП. По безизразните им лица личеше, че до този момент не бе имало интересно зрелище.

Застанах до тях.

— Каза ли нещо?

— Нищо. Трае си.

Пац запълваше екрана. Седеше в края на дълга дървена маса. Зад него имаше гола бяла стена. Беше едър мъж. Според наблюдаващия го полицейски служител беше висок сто и деветдесет сантиметра и тежеше сто и петнайсет килограма. Дори седнал, изглеждаше грамаден. Тялото му беше отпуснато, хълбоците, коремът и гърдите провисваха под черния пуловер, сякаш бяха изсипани в черен чувал, стегнат на шията.

— Господи — промърморих аз, — на този тип няма да му се отразят зле малко упражнения.

— Като малко чекийки пред детското порно на компютъра ли? — подхвърли някой от ПКП.

Всички се засмяхме кисело.

В стаята за разпити от едната страна на Пац седеше Пол Дъфи от ПКП, от другата — Нилс Питърсън от управлението в Нютън. Полицаяте се виждаха само от време на време, когато се навеждаха над масата.

Дъфи водеше разпита.

— Добре, още веднъж. Кажете ми какво си спомняш за онази сутрин.

— Вече ви казах.

— Нека чуем отново. Ще се изненадаш, ако ти кажа още колко много неща си спомнят хората, когато разказват историята за втори път.

— Не искам да говоря повече. Уморявам се.

— Слушай, Лени, помисли как ще е по-добре за теб, бива ли? Опитвам се да те изключа от кръга на заподозрените. Вече ти обясних — опитвам се да те *зачеркна* от списъка. Това е в твой интерес.

— Името ми е Лионард.

— Има свидетел, според когото си бил в парка „Колд спринг“ онази сутрин.

Това си беше уловка. А на екрана Дъфи продължи:

— Знаеш, че съм длъжен да проверя. Така е, когато човек има досие като твоето. Не бих си свършил работата както трябва, ако не проверя.

Пац въздъхна.

— Хайде, още веднъж, Лени — подкани го Дъфи. — Не искам да обвиня невинен.

— Името ми е Лионард. — Пац разтърка клепачите си. — Добре. Да, бях в парка. Разхождам се там всяка сутрин. Но изобщо не съм доближавал мястото, където е убито момчето. Никога не отивам в онази част на парка. Не видях нищо — той започна да изброява на пръсти, — не чух нищо, не познавам хлапето, не съм го виждал и не съм чувал за него.

— Добре, Лени, успокой се.

— Спокоен съм си.

Пац стрелна с поглед камерата.

— И не видя никого онази сутрин?

— Не видях.

— Никой ли не те видя как излизаш или как влизаш в апартамента си?

— Откъде да знам!

— Не видя ли в парка човек, който да изглежда подозрително или не на мястото си — някой, за когото трябва да знаем?

— Не.

— Добре, да направим кратка почивка, съгласен ли си? Ти остани тук. Ще се върнем след няколко минути. Ще имаме още няколко въпроса към теб и ще приключим.

— А моят адвокат?

— Още не ми се е обадил.

— Ще ми кажете, когато дойде, нали?

— Разбира се, Лени.

Двамата детективи се надигнаха, за да излязат.

— Никога никого не съм наранил — натърти Пац. — Запомнете това. Никога и никого. Нито веднъж.

— Ясно — увери го Дъфи. — Вярвам ти.

Детективите минаха пред камерата и дойдоха при останалите в стаята, където досега бяха само малки изображения на монитора.

Дъфи завъртя глава.

— Нищо! Натрупал е богат опит в разговорите с полицаи, а аз просто нямам с какво да го притисна. Иска ми се да го оставя да поседи вътре, за да не е толкова наперен, но май нямаме време. Адвокатът му вече пътува насам. Анди, какво искаш да направим?

— Откога се занимавате с него?

— От около два часа.

— И през цялото време е така? Отрича, отрича и пак отрича?

— Ами да. Безполезно е.

— Разпитай го отново.

— Отново ли? Майтапиш ли се? Ти откога гледаш?

— Дъф, дойдох преди малко, но какво друго ни остава? Той е единственият ни истински заподозрян. Едно момче е мъртво, а този там обича момчета. Вече е признал пред вас, че онази сутрин е бил в парка. Познава района. Там е всяка сутрин, затова знае какво се случва. Знае, че в онази гора всяка сутрин минават ученици. Достатъчно едър е, за да наложи силата си на жертвата. Имаме мотив, начин и възможност. Затова казвам да не го оставяш на мира, докато не изкопчиш нещо от него.

Дъфи погледна към останалите в стаята и пак се вторачи в мен.

— Анди, неговият адвокат скоро ще сложи край на това.

— Значи нямаме време за губене, нали? Върни се там. Измъкни от него признание и аз ще го представя пред голямото съдебно жури още този следобед.

— Да измъкна признание ли? Ей така?

— Затова ти е голяма заплата, мой човек.

— Ами хлапетата в училището? Нали уж натам щяхме да се насочим.

— Дъф, ще продължаваме да търсим и сред тях, но какво имаме всъщност? Куп пощурели от ужас ученици, които плямпат във „Фейсбук“? И какво от това? Погледни онзи тип отгатък. Виж го добре. Кажете ми, ако имаме по-подозрителен от него. Нямаме друг.

— Анди, наистина ли вярваш в това? Смяташ, че той е човекът?

— Да. Може би. *Може би.* Само че се нуждаем от нещо сериозно, за да го докажем. Дай ми самопризнания, Дъф. Дай ми ножа. Дай ми каквото и да било. Нуждаем се от нещо съществено.

— Така да бъде. — Дъфи се обърна решително към полица от Нютън, който работеше с него по случая. — Ще го разпитаем отново. Както каза шефът.

Другият се подвоуми и го погледна умоляващо: „Защо си пилееш времето?“

— Ще го направим отново — повтори Дъфи. — Както иска шефът.

„Г-н Ладжудис: В онзи ден детективите не успяха да се върнат в стаята за разпити при Лионард Пац, нали?

Свидетел: Да, не успяха. Нито в онзи ден, нито в друг.

Г-н Ладжудис: Какво почувствахте тогава?

Свидетел: Според мен това беше грешка. Според данните, с които разполагахме в онзи момент, беше грешка да се откажем от Пац като заподозрян в толкова ранен етап от разследването. Той беше най-подозрителният от всички.

Г-н Ладжудис: Още ли го мислите?

Свидетел: Нямам никакви съмнения. Трябваше да се съсредоточим върху него.

Г-н Ладжудис: Защо?

Свидетел: Защото сведенията, които имахме, ни насочваха към него.

Г-н Ладжудис: Не всички сведения.

Свидетел: Всички ли? Събраните сведения никога не сочат само в една посока, не и в труден случай като този. Тъкмо в това е проблемът. Нямате достатъчно информация, сведенията са непълни. Не се откроява ясна структура, липсва очевиден отговор. Затова детективите правят същото като останалите хора — изграждат някакво обяснение в главите си, някаква теория, а после търсят данни, които биха я потвърдили. Първо набелязват заподозрян, след това търсят доказателствата, с които да го обвинят. И престават да забелязват сведенията, които насочват към други заподозрени.

Г-н Ладжудис: Като Лионард Пац.

Свидетел: Да, като Лионард Пац.

Г-н Ладжудис: Значи смятате, че точно това се е случило?

Свидетел: Да, смятам, че бяха допуснати грешки.

Г-н Ладжудис: И какво би трябвало да направи детективът в такова положение?

СВИДЕТЕЛ: Трябва да внимава, да не прибързва в съсредоточаването върху един заподозрян. Защото ако сбърка в предположението си, ще пропусне сведения, които му показват верния отговор. Ще пропусне дори очевидни неща.

Г-н Ладжудис: Но детективът трябва да се опира на теории. Трябва да се насочи към заподозрени дори преди да има ясни доказателства срещу тях. Какво друго му остава?

СВИДЕТЕЛ: Това е дилемата. Винаги започваш с догадки. И понякога грешиш.

Г-н Ладжудис: Някой сгреши ли в този случай?

СВИДЕТЕЛ: Не знаехме. Просто не знаехме.

Г-н Ладжудис: Добре, да продължим с вашата история. Защо детективите не продължиха разпита на Пац?“

Възрастен мъж с ожулено адвокатско куфарче влезе при детективите. Името му беше Джонатан Клайн. Беше нисък, слабоват, леко прегърбен, с дълга, ярко бяла коса. Сресваше я назад и тя падаше на яката му. Имаше и бяла козя брадичка.

— Здравей, Анди — каза той кротко.

Стиснахме си ръцете дружески. Открай време харесвах и уважавах Джонатан Клайн. Този библиофил, с леко бохемски начин на живот, не приличаше на мен. (Аз съм си обикновен като препечена филийка.) Но той не поучаваше, нито лъжеше и се отличаваше от събратята си зад масата на защитата в съдебната зала, които боравеха доста нехайно с истината. Несъмнено беше умен и познаваше добре законите. Най-подходящата дума за Клайн беше „мъдър“. Трябва да си призная, че изпитвах детинска привързаност към мъжете от поколението на моя баща, сякаш все още таях крехката надежда да се избавя от представата за себе си като сирак, дори на тази възраст.

— Бих искал веднага да говоря с клиента си — промълви Клайн.

Поначало говореше тихо, а не защото използваше това като тактика, и хората около него обикновено веднага се смълчаваха. Неволно се привеждаха към Клайн, за да чуят какво казва.

— Джонатан, не знаех, че си негов адвокат. Малко е долнопробен за теб, не мислиш ли? Някакъв окаян педофил, който стиска момчета за топките. Няма да се отрази добре на репутацията ти.

— Репутацията ми ли? Та аз съм адвокат! Впрочем не съм тук заради факта, че той е педофил. И двамата знаем това. Твърде много полицаи са се струпали тук, за да се занимават с опипване на нечии топки.

Отдръпнах се.

— Както кажеш. В другата стая е, влизай.

— Ще изключите ли камерата и микрофона?

— Ами да. Ако искаш, преместете се в друга стая.

— Няма нужда. — Клайн се усмихна благо. — Имам ти доверие, Анди.

— Достатъчно ли, за да оставиш твоя човек да говори с нас?

— О, не. Прекалено голямо доверие ти имам, за да допусна това. Така разпитът на Пац приключи.

Девет и половина вечерта.

Лори лежеше на дивана, загледана в мен и сложила книгата на корема си. Беше в кафяв пуловер с претрупана бродерия около яката, с очилата си за четене с рогови рамки. През годините тя бе открила как да запази младежкия си вид — вместо бродираните селски блузи и прокъсаните джинси избра по-елегантна разновидност на същия този стил.

— Искаш ли да поговорим? — попита тя.

— За какво да говорим?

— За Джейкъб.

— Вече го направихме.

— Знам, но ти си потънал в мрачни размисли.

— Не съм. Гледам телевизия.

— Готварски канал? — усмихна се тя със закачливо недоверие.

— Няма друго за гледане. А аз харесвам готвенето.

— Напротив.

— Обичам да *гледам* как други готвят.

— Няма нищо, Анди. Не е задължително да говорим, ако не искаш.

— Не това е причината. Но няма за какво да говорим.

— Може ли да ти задам един въпрос?

Отвърнах с поглед: „Има ли значение какво ще кажа?“.

Тя взе дистанционното от масичката и изключи телевизора.

— Когато говорихме днес с Джейкъб, ти каза, че не го подозираш в нищо, а после изведнъж го подложи на кръстосан разпит.

— Не е вярно.

— Точно това направи. Не го обвини направо, но тонът ти беше... прокурорски.

— Наистина ли?

— Е, малко.

— Съжалявам, ако така ти се е сторило. Ще му се извиня по-късно.

— Няма нужда да се извиняваш.

— Има, щом е прозвучало така.

— Само те питам защо го направи. Има ли нещо, което не ми казваш?

— Например?

— Каквото и да е, което те е подтикнало да се държиш така.

— Не се заяждах с него. Впрочем само бях разстроен заради ножа. И заради написаното от Дерек във „Фейсбук“.

— Защото Джейкъб имаше някои поведенчески...

— Стига, Лори, за Бога! Дръж се сериозно. Някакви деца клюкарстват, нищо повече. Ех, сега да ми падне Дерек... Страшно глупаво е постъпил, като е написал това. Честно да ти кажа, понякога си мисля, че момчето не е съвсем наред с главата.

— Дерек не е лошо момче.

— Ще го твърдиш ли, ако някой ден потропат на вратата ни заради Джейкъб?

— Възможно ли е наистина?

— Не. Разбира се, че не.

— Няма ли да се окажем виновни?

— За какво?

— Ако не съобщим.

— Не. Господи, не! Няма какво да съобщаваме. Не е престъпление да имаш нож. Не е престъпление да си глупав тийнейджър — слава богу, иначе трябваше да пратим половината от тях зад решетките.

Лори кимна сдържано.

— Само че той вече е обвинен, а сега и ти знаеш. Не можем да очакваме, че полицията няма да научи и без наша помощ. Има го на онази страница във „Фейсбук“.

— Лори, обвинението не е обосновано. Няма причина да стоварваме целия свят върху главата на Джейк. Цялата тази история е нелепа.

— Наистина ли го мислиш, Анди?

— Да! Разбира се. А ти?

Тя се взираше изпитателно в лицето ми.

— Добре... Значи не това те тревожи?

— Нали ти казах, че нищо не ме тревожи.

— Така ли е?

— Да, така.

— А какво направи с ножа?

— Отървах се от него.

— Къде?

— Изхвърлих го. Не тук. В една кофа за боклук.

— Значи го прикриваш.

— Не. Просто исках да махна ножа от дома си. И не искам никога да се възползва от него, за да изкара Джейкъб виновен, макар че не е вярно. Това е всичко.

— Ако си постъпил така, значи прикриваш Джейкъб?

— Не можеш да *прикриваш* някого, ако не е извършил нищо лошо.

Тя ме погледна преценяващо.

— Щом казваш. Качвам се да спя. Идваш ли?

— След малко.

Тя стана, дойде при мен, зарови пръсти в косата ми и ме целуна по челото.

— Не стой до късно, миличък. Утре ще ти бъде трудно да се надигнеш от леглото.

— Лори, ти не отговори на моя въпрос. Попитах *ти* какво мислиш? Не си ли съгласна, че е нелепо да подозираме Джейкъб?

— Да, много ми е трудно да си го представя.

— Но *можеш* да си го представиш?

— Не знам. Ти не можеш ли, Анди? Дори не можеш да си го представиш ли?

— Не мога. Говорим за нашия син.

Тя се отдръпна предпазливо.

— Не знам. Сигурно и аз не мога да си го представя. А после се сещам, че когато се събудих сутринта, не можех да си представя и онзи нож.

8. КРАЯТ

Неделя, 22 април 2007 г., десет дни след убийството

Под дъждеца в мрачното утро стотици доброволци дойдоха, за да търсят в парка „Колд спринг“ ножа, с който беше убит Бен Рифкин. Имаше какви ли не хора. Деца от „Маккормик“ — и приятели на убитото момче, и ученици от други групички в училището — на спортистите, на техничарите, на мъничко предвзетите добри момичета. Имаше цяла тълпа млади майки и бащи. Появиха се и неколцина от активистите, които неуморно насочваха усилията на общността за една или друга кауза. В прогизналата сутрин те се събраха, изслушаха указанията на Пол Дъфи как трябва да бъде извършено претърсването, разделиха се на екипи и тръгнаха по меката пръст към определените им сектори от гората. Долавяше се дух на решителност. За всички беше облекчение най-после да правят нещо, да бъдат включени в разследването. Хората бяха уверени, че скоро тази история ще приключи. Чакането, неизвестността ги изнервяха. Намереха ли ножа, с това щеше да бъде свършено. На него щеше да има отпечатъци или кръв, или някаква друга дреболия, която да разкрие тайната и градът най-после би могъл да си отдъхне.

„Г-н Ладжудис: Вие не участвахте в претърсването, нали?”

Свидетел: Не участвах.

Г-н Ладжудис: Защото сте знаел, че тези усилия са напразни. Ножът, който те са търсили, вече е бил намерен в чекмеджето, в стаята на Джейкълб, и вие вече бяхте го изхвърлил.

Свидетел: Не. Знаех, че това не е ножът, който те търсеха. У мен нямаше никакво съмнение.

Г-н Ладжудис: Ако е така, защо не участвахте в претърсването?”

Свидетел: Прокурорът никога не участва в претърсвания по разследван от него случай. Не биваше да рискувам да се превърна в свидетел в собствения си случай. Помислете — ако аз намерех оръжието, с което е извършено убийството, щях да стана важен свидетел. Щях да бъда задължен да дам показания пред съда. Тоест щях да бъда принуден да се откажа от случая. Затова добрият прокурор стои настрана. Когато се извършва обиск, той чака в полицейското управление или на улицата, гледа от съседната стая, когато се провежда разпитът. Нийл, това са азбучни истини в работата на прокурора. Преди много години се опитвах да те науча на тези правила. Може би не си слушал внимателно.

Г-н Ладжудис: Значи причината беше във формалните правила?

Свидетел: Нийл, никой не искаше по-силно от мен претърсването да бъде успешно. Искях невинността на моя син да бъде доказана. Намирането на ножа би го оневинило напълно.

Г-н Ладжудис: Изобщо ли не ви притесняваше начинът, по който се отървахте от ножа на Джейкъб? Дори сега ли не ви притеснява, след като знаете какво се случи?

Свидетел: Според мен направих каквото трябваше. Джейкъб беше невинен. Това не беше ножът, който търсехме.

Г-н Ладжудис: Разбира се, вие не искахте да проверите дали сте прав, нали? Не предадохте ножа за експертиза, за следи от кръв, отпечатащици или нишки от дрехи, както сте заплашил Джейкъб?

Свидетел: Това беше друг нож. Нямах нужда от проверки, за да съм сигурен.

Г-н Ладжудис: Защото вече сте знаел.

Свидетел: Да, вече знаех.

Г-н Ладжудис: А какво... какво ви даваше такава увереност?

Свидетел: Познавах сина си.

Г-н Ладжудис: Само това ли? Познавахте сина си?

Свидетел: Постъпих, както би постъпил всеки друг баща. Опитах се да го опазя от собствената му глупост.

Г-н Ладжудис: Добре. Да не обсъждаме това засега. И така, докато другите претърсваха парка «Колд спринг» онази сутрин, вие къде чакахте?

Свидетел: На паркинга пред входа.

Г-н Ладжудис: И по някое време се е появил господин Рифкин, бащата на жертвата?

Свидетел: Да. Когато го забелязах, той идваше откъм гората. В началото на парка има игрища за футбол и бейзбол. В онази сутрин там беше безлюдно. Огромна равна поляна. И той вървеше по нея към мен.“

Ще запазя завинаги тъкмо този спомен за Дан Рифкин, сам в покрусата си — малка фигура, криволичеща сред огромния зелен простор с наведена глава, с ръце, пъхнати в джобовете на палтото. Силният вятър се опитваше да го изблъска от правата линия и той вървеше на зигзаг като лодка в бурно море.

Тръгнах по поляната да го пресрещна, но беше далече и мина време, докато го доближа. В тези неловки мигове се гледахме как крачим един към друг. Как ли изглеждахме отгоре? Две точки, пъпници в пусто зелено поле към точката на срещата някъде по средата.

Помахах му с ръка отблизо, но Рифкин не отвърна на поздрава. Помислих, че се е разстроил, защото случайно е видял претърсващите. Зарекох се да скастрия консултанта, който отговаряше за близките на жертвите, за това, че не бе предупредил Рифкин да не идва в парка този ден.

— Здравсти, Дан — изрекох нерешително.

Той носеше тъмни очила, въпреки сумрачното време, и очите му не се виждаха ясно. Вдигна глава и се вторачи в мен, зениците му зад тъмните стъкла бяха огромни и безизразни като на муха. Изглеждаше разгневен.

— Добре ли си, Дан? Какво правиш тук?

— Изненадан съм, че виждам *тебе* тук.

— Така ли? И защо? Къде трябва да бъда?

Той изсумтя.

— Дан, какво има?

— Знаеш ли — подхвана Рифкин замислено, — напоследък ме е обзело твърде странно чувство — струва ми се, че съм на сцена, а всички наоколо са актьори. Всеки в този свят, буквално всеки, който подтичва край мен по тротоара, си е вирнал носа и се преструва, че нищо не се е случило, а единствено аз знам истината. Само аз съзнавам, че Всичко Се Е Променило.

Кимнах сговорчиво, в знак на съгласие.

— Те са *неискрени*. Разбираш ли за какво говоря, Анди? Те се преструват.

— Дан, трудно ми е дори да си представя какво преживяваш.

— Мисля си, че и ти играеш роля.

— Защо го казваш?

— Мисля, че не си искрен.

Рифкин свали очилата, сгъна ги грижливо и ги прибра във вътрешния джоб на самото си. Изглеждаше още по-съсипан от последния път, когато го видях. Мургавата му кожа имаше сивкав оттенък.

— Чух, че те отстраняват от случая.

— Какво?! От кого си го чул?

— Няма значение. Само искам да знаеш — настоявам друг прокурор да поеме случая.

— Добре, щом казваш, можем да обсъдим това.

— Няма нищо за обсъждане. Вече е направено. Хайде, обади се на шефката си. Време е да поговориш с колегите си. Казах ти — искам друг прокурор. Някой, който няма да седи със скръстени ръце. И това ще се случи още сега.

— Значи аз седа със скръстени ръце? Дан, какво говориш, по дяволите?

— Каза ми, че се прави всичко възможно. И какво е то по-точно?

— Слушай, случаят е труден, признавам...

— Не, не, има и друго. И двамата знаем това. Защо не накара онези деца да се разприказват? До ден-днешен? Ама наистина да ги притиснеш. Ето какво искам да знам.

— Но аз *говорих* с тях.

— И със собствения си син ли, Анди?

Ченето ми увисна. Протегнах инстинктивно ръка, може би да докосна рамото му, да възстановя някакво загубено равновесие, но и той вдигна предпазливо ръка, сякаш се канеше да отстрани моята.

— Анди, ти ме лъжеше. През цялото време. — Рифкин се загледа към дърветата. — Знаеш ли какво ме тормози най-много, когато съм тук, на това място? Това, че за няколко минути, може би само за няколко секунди, но поне за известно време моят син за последно е бил жив тук. Лежал е ей там на някакви *шибани* мокри листа и кръвта му е изтичала. А аз не бях с него. Трябваше да бъда тук и да му помогна. Това правят бащите. Но аз не знаех. Тогава съм бил в колата или в офиса, или съм говорел по телефона. Разбираш ли, Анди? Знаеш ли какво е да се чувстваш така? Можеш ли дори да си го представиш? Аз го видях как се ражда, видях го да прави първите си крачки и... и да се учи да кара колело. Аз го заведох в училището за първия му учебен ден. Но не бях тук да му помогна, когато е умираше. Можеш ли да си представиш това чувство?

— Дан — смънках аз, — нека повикам полицейска кола да те откара в дома ти. Според мен не е добре за теб да си тук. Трябва да бъдеш със семейството си.

— Не мога да бъда със семейството си, Анди, тъкмо в това е шибаният проблем! Семейството ми е мъртво.

— Да...

Сведох поглед към земята, към белите му маратонки с полепнала кал и борови иглички.

— Ще ти кажа нещо — добави Рифкин. — Все едно е какво ще се случи с мен сега. Може да стана... наркоман или крадец, или скитник. Просто е все едно какво ще се случи с мен занапред. И защо да не е все едно? Защо да ми пука?! — изръмжа той злобно. — Обади се в службата си, Анди. — Изчака и натърти: — Хайде де, обади се. Всичко свърши. Ти си отстранен.

Извадих телефона си и набрах личния мобилен номер на Лин Канаван. Чух сигнала три пъти. Представих си я как поглежда кой я търси и се подготвя за разговора.

— Аз съм в кабинета си — каза тя направо. — Защо не дойдеш веднага при мен?

Рифкин ме наблюдаваше със задоволство, докато отговарях, че ако има да ми каже нещо, може да го направи още сега и да ми спести пътуването.

— Не — настоя тя. — Ела в прокуратурата. Искам да се видим.

Натиснах рязко бутона за прекъсване. Имах желание да кажа нещо на Рифкин, да се сбогувам, да му пожелаая късмет или друга подобна глупост на прощаване, знам ли и аз какво. Нещо ми подсказваше, че е прав и наистина се сбогувам с него. Но той не искаше да ме чуе, поведението му го подсказваше недвусмислено. Той вече ми бе приписал ролята на злодей. Може би дори знаеше повече от мен.

Оставих го на онази зелена поляна и поех по моста над реката към Кеймбридж, унил и объркан. Примирих се, че ще ме отстранят от случая — нямаше как Рифкин сам да си го е измислил. Някой му бе съобщил за решението, вероятно Ладжудис, който подобно на Яго от „Отело“ бе шепнал неуморно в ухото на районния прокурор и накрая бе постигнал своето. Така да бъде. Щяха да ме отстранят заради конфликт на интереси, тоест заради формалност. Надиграха ме, нищо повече. Обичайните интриги в службата, които открай време отбягвах. Ладжудис щеше да получи своя важен случай, а аз щях да се заема със следващата папка, със следващия труп, попаднал на конвейера. Още вярвах в това — не знам дали от глупост или от заблуда, не бях прозрял какво ме чакаше. Твърде малко сведения насочваха разследването към Джейкъб — подхвърлена от ученичка тайна, клюки на няколко хлапета във „Фейсбук“, дори ножът. Всичко това не струваше нищо като доказателства. Всеки що-годе добър адвокат можеше да ги отхвърли с един замах.

В съдебната палата при главния вход ме чакаха цели четирима полицаи в цивилни дрехи. Знаех, че всички са от ПКП, но познавах добре само един от тях — детектива Мойнихън. Те ме придружиха като преторианска гвардия от фоайето до районната прокуратура, после през пустите работни зали и коридори в това неделно утро чак до ъгловия кабинет на Лин Канаван.

Там около заседателната маса седяха трима — Канаван, Ладжудис и отговорникът за връзките с медиите Лари Сиф, който беше неотлъчно до Канаван през последната година — потискащ символ на нейната неспирна предизборна кампания. Не изпитвах лична

неприязн към Сиф, но презирах нахлуването му в свещения процес, на който бях посветил живота си. Повечето време дори не се налагаше да си отваря устата, присъствието му стигаше, за да напомня, че винаги трябва да мислим и за политиката.

— Седни, Анди — покани ме районният прокурор Канаван.

— Лин, наистина ли смяташ, че всичко това е необходимо? Какво очакваше да направя? Да скоча през прозореца ли?

— За твое добро е. Знаеш правилата.

— Какви правила?! Чувствам се като задържан под стража.

— Не. Просто внимаваме. Хората изпадат в стрес и реакциите им не могат да бъдат предвидени. Не искаме сцени. И ти щеше да постъпиш така на мое място.

— Не е вярно. — Аз седнах. — И от какво трябва да изпадна в стрес?

— Анди, имаме лоши новини. По случая Рифкин... Помниш отпечатъка на дрехата на жертвата, нали? Отпечатъкът е на твоя син Джейкъб.

Тя плъзна към мен доклад, защитан с телбод.

Прегледах доклада от лабораторията по криминалистика към щатската полиция. Имаше посочени дванайсет точки на съвпадение между отпечатъка от местопрестъплението и един от отпечатъците, взети от Джейкъб. Много повече от осемте точки, необходими за идентифициране според стандартната процедура.

Промълвих объркан:

— Убеден съм, че има някакво обяснение.

— И аз съм убедена, че има.

— Те бяха съученици. В една паралелка са. Познаваха се.

— Да.

— Това не означава, че...

— Знаем, Анди.

Всички ме гледаха със съжаление, освен най-младите полицаи, които сега стояха до прозореца, не ме познаваха и можеха да ме презират на воля като всеки друг от лошите типове.

— Ти си в платен отпуск. Вината отчасти е моя — сгреших, че поначало допуснах да поемеш случая. Те... — тя махна с ръка към полицаите — ... ще отидат с тебе в твоя кабинет. Можеш да вземеш

личните си вещи. Никакви документи. Няма да докосваш компютъра. Работният ти архив принадлежи на прокуратурата.

— Кой поема случая?

— Нийл.

Усмихнах се. „Разбира се.“

— Анди, имаш ли някакви причини да възразиш срещу това?

— Лин, нима има значение какво мисля аз?

— Може би, ако се обосновеш.

Завъртях глава.

— Не. Нека той го поеме. Дори настоявам.

Ладжудис се извърна, за да не срещне погледа ми.

— Арестувахте ли го?

Още погледи започнаха да шарят встрани от мен.

— Лин, арестувахте ли сина ми?

— Не.

— А ще го направите ли?

Ладжудис се намеси:

— Не сме длъжни да те уведомим.

Лин вдигна ръка, за да го укроти.

— Да. При тези обстоятелства почти нямаме избор.

— Какви обстоятелства? Да не мислите, че ще отпраши към

Коста Рика?

Тя вдигна рамене.

— Имате ли заповед?

— Да.

— Лин, давам ти дума — той ще дойде сам. Няма нужда да го арестувате. Не му е мястото в затвора дори за една нощ. Знаеш, че няма риск да се укрие. Той е мой син. Моят син, Лин! Не искам да го видя арестуван.

— Анди — главната прокурорка отхвърли молбите ми с жест, сякаш разпръсна облаче дим, — вероятно ще бъде най-добре за всички, ако стоиш настрана от съдебната палата за известно време. Докато се слегне прахолякът, така да се каже. Разбрахме ли се?

— Лин, моля те като приятел, моля те за лична услуга. Моля те, не го арестувайте.

— Анди, няма да претегляме това на кантар.

— Защо? Не разбирам. Заради един пръстов отпечатък? Един скапан отпечатък?! Само това ли имате? Сигурно имате и нещо друго. Кажете ми, че имате и друго.

— Анди, предлагам ти да си потърсиш адвокат.

— Да си потърся адвокат ли? *И аз съм юрист!* Кажете ми защо постъпвате така с моя син. Вие съсипвате семейството ми. Имам право да знам защо.

— Действам съобразно наличните доказателства, това е всичко.

— Те сочат към Пац. Вече ти казах.

— Не всичко ти е известно. Има много повече.

Минаха миг-два, докато осъзная какво означаваха думите ѝ. Но само толкова. Реших, че от този момент няма да давам никаква информация.

Исправих се.

— Добре, да направим каквото е нужно.

— Как тъй изведнъж отстъпи?

— Искаш ли да ми кажеш още нещо? А ти, Нийл?

— Трябва да знаеш, че сме загрижени за теб — подчерта Канаван. — Каквото и да е направил твоят син, не си го извършил ти. С теб се познаваме отдавна. Няма да забравя това.

Усетих как лицето ми се скова, сякаш гледах през дупките на каменна маска. Взирах се само в Канаван, в старата си приятелка, която още обичах и на която въпреки всичко все още се доверявах. Не смеех да погледна Ладжудис. Някаква необузdana енергия нахлуваше в дясната ми ръка. Струваше ми се, че само да го погледна, и ръката ми ще се стрелне, ще го сграбча за гърлото и ще го удуша.

— Приключихме ли този разговор? — попитах аз.

— Да.

— Добре. Трябва да тръгвам.

Лицето на Канаван издаваше безпокойство.

— Анди, в състояние ли си да караш?

— Напълно.

— Добре. Полицаите ще те придружат до кабинета.

Когато отидох в кабинета, нахвърлях някои вещи в кашон — хартийки и дреболии от бюрото, смъкнати от стените снимки, малки сувенири от дългогодишната работа. Дръжка на брадва — вещественно доказателство по случай, в който не успях да убедя голямото съдебно

жури да повдигне обвинение. Побраха се в един кашон — толкова години, толкова приятелства, уважението, което си заслужих малко по малко с всяко съдебно дело. Всичко това оставаше в миналото, както и да завърши процесът срещу Джейкъб. Дори да го оправдаят, никога нищо нямаше да е същото. Съдебните заседатели можеха да обявят моя син за невинен, но не и да убедят всеки в невинността му. Завинаги щяхме да останем обгърнати от вонята на подозренията. Съмнявах се, че някога ще вляза в съдебна зала като юрист. Но събитията се редуваха прекалено бързо, за да размишлявам над миналото или бъдещето. За мен беше важно само настоящето.

Колкото и да е странно, не изпаднах в паника. Изобщо не си изпуснах нервите. Обвинението в убийство срещу Джейкъб беше като хвърлена граната — рано или късно щеше да избухне и да ни унищожи. Оставаше само да се изяснят подробностите, но ме споходи единствено необичайното и невъзмутимо желание за действие. Не се съмнявах, че към дома ми се е отправил екип със заповед за обиск. Може би дори това бе накарало Канаван да ме повика в прокуратурата — за да ме държи далече от къщата, докато претърсват. Аз бих направил точно това.

Излязох припряно от кабинета.

Обадих се на мобилния телефон на Лори от колата. Тя не отговори.

— Лори, това е много, много важно. Обади ми се на секундата, щом получиш съобщението.

Обадих се и на мобилния телефон на Джейкъб. Не ми отговори.

Добрах се до дома си прекалено късно — четири патрулни коли от управлението в Нютън бяха спрели отпред, за да отцепят мястото, докато чакаха някой да донесе заповедта за обиск. Продължих по улицата, завих и спрях зад къщата.

Нашият двор е до спирка на крайградски влак, от която го отделя ограда, висока два метра и половина. Покатерих се и я прескочих с лекота. В кръвта ми имаше такъв прилив на адреналин, че бих могъл да изкача на един дъх и „Ръшмор“.

Проврях се през храстите около моравата. Листата ме боцкаха.

Прекоших двора на бегом. Съседът се занимаваше с градинката си. Махна ми с ръка и аз отвърнах по навик, докато тичах.

Профучах нагоре по стълбите, нахълтах в стаята на Джейкъб и започнах да отварям трескаво чекмеджетата, гардероба, събарях на пода купчини дрехи в отчаяния стремеж да намеря всичко, което би могло да послужи и като най-косвено доказателство, и да се отърва от него.

Ужасно ли ви звучи? Мога да чуя как си казвате: „Унищожаване на доказателства!? Възпрепятстване на правосъдието!?“. Наивни сте. Въобразявате си, че на съда може да се разчита, че грешките са рядкост и затова съм бил длъжен да се доверя на системата. „Ако искрено е вярвал в невинността на Джейкъб — казвате си вие, — просто би оставил полицаите да претърсят и да вземат каквото решат.“ А сега чуйте мръсната малка тайна — процентът на грешките в наказателните дела е много по-висок, отколкото някой от вас може да си представи. И не само в случаите, когато истински престъпници се отърват безнаказано. Ние признаваме и приемаме тези „грешки“. Те са предвидим резултат от правилата, които дават предимство на защитата в съдебния процес, но голямата изненада са честите случаи, когато осъждат невинни хора. Не признаваме тези грешки, дори не мислим за тях, защото те подлагат на съмнение твърде много неща. Всъщност ние смятаме за „доказателства“ и съмнителни свидетелски показания — дадени от хора, които винаги могат да сгрешат. Паметта подвежда, на разпознаването от очевидци не може да се разчита, а дори и най-добросъвестните полицаи могат да сбъркат и в преценката, и в спомените си. Субективният елемент във всяка система винаги може да доведе до грешка. Защо съдът да е изключение? Не е. Нашата сляпа вяра в системата се дължи на невежество и очакване на чудеса. За нищо на света нямаше да й поверя участта на своя син. Не защото го смятах за виновен, а именно защото според мен той беше невинен. Правех онова, което зависи от мен, за да наложа правилния резултат — справедливия резултат. Ако не ми вярвате, прекарайте няколко часа в най-близката съдебна зала, където се гледат наказателни дела, а после се попитайте дали наистина сте убедени, че там няма грешки. Попитайте се дали бихте поверили *своето* дете на тази система.

Както и да е, не намерих нищо обезпокояващо в стаята на Джейк. Само обичайните за момче като него дреболии, непрани дрехи, маратонки, деформирани по очертанията на грамадните му стъпала, учебници, списания за видеоигри, зарядни устройства за различните

електронни устройства. Дори не знам какво очаквах да открия. Лошото беше, че още не знаех с какво разполага прокуратурата, какво ги накара да бързат толкова с обвиненията към Джейкъб, затова въпросите за липсващото парче ме влудяваха.

Още бях в стаята, когато телефонът ми звънна. Беше Лори, отишла при приятелка в Бруклайн на двайсетина минути с кола. Казах ѝ да се прибере веднага, но не добавих нищо друго. Беше прекалено емоционална и не знаех как ще реагира, а няхах време за разпавии с нея. „Първо помогни на Джейкъб, после се грижи за Лори.“

— Къде е Джейкъб? — попитах я.

Не знаеше. Прекъснах разговора.

Огледах стаята за последен път. Изкушавах се да скрия лаптопа на Джейкъб. Само Бог знаеше какво можеше да има на диска. Тревожих се обаче, че каквото и да направя, ще му навредя. Ако компютърът липсваше, щеше да изглежда подозрително, защото той всеки ден влизаше в нета. От друга страна, може би съдържаше доказателства, които да са в негова вреда. Накрая го оставих, където си беше — може би неблагоприятно решение, но няхах време за колебания. Джейкъб знаеше, че го обвиниха публично във „Фейсбук“. Разчитах, че е достатъчно хитър да прочисти диска на лаптопа, ако се е налагало.

Чух звънеца на входа. Край на играта. Още бях задъхан.

Пред вратата стоеше не някой друг, а Пол Дъфи, който трябваше да ми връчи заповедта за обиск.

— Съжалявам, Анди.

Още не можех да повярвам. Полицайте със сините якета, патрулните коли с включените мигащи лампи, старият приятел, който ми подаваше сгънатия лист — изобщо не знаех как да реагирам, затова почти не помръднах. Стоях онемял, а той сложи заповедта в ръката ми.

— Анди, трябва да изчакаш отвън. Знаеш правилата.

Минаха няколко секунди, преди да се овладея, за да се върна в настоящето и да приема, че това наистина се случва. Бях решен да не правя грешката на аматьорите — нямаше да се издам с нищо. Никакви глупави думи, избълвани под напрежение в критичните начални моменти на процеса. Тъкмо след такива грешки хората попадат в килията.

— Анди, тук ли е Джейкъб?

— Не.

— Знаеш ли къде е?

— Нямам представа.

— Добре, мой човек, отдръпни се, моля те.

Той докосна леко ръката ми, за да ме подкани, но не ме дръпна встрани. Изглежда беше готов да изчака, докато се опомня. Приведе се към мен и промърмори сговорчиво:

— Хайде да го направим както е редно.

— Всичко е наред, Пол.

— Съжалявам.

— Просто си свърши работата, нали разбираш? Не се оплесквай.

— Добре.

— Не пропускаяй нищичко, иначе Ладжудис ще те разпердушени.

На делото ще те изкара пред съда най-некадърното ченге, помни какво ти казвам. Няма да се спре пред нищо. Няма да е на твоя страна като мен.

— Добре, Анди. Разбрах. Хайде, застани отвън.

Чаках на тротоара пред къщата. Улицата започна да се пълни със зяпачи, привлечени от спрелите отпред полицейски коли. Предпочитах да отида в задния двор, за да не се набивам на очи, но трябваше да посрещна Лори или Джейкъб, да ги успокоя... и да ги подготвя.

Лори си дойде само няколко минути след началото на обиска. Олюля се, когато чу новината. Прегърнах я и зашепнах на ухото ѝ да не казва нищо, дори да не издава никакви чувства — нито страх, нито тъга. Да не им дава нищо, за което да се хванат. Тя пое дълбоко дъх и се разплака. Хлипаше искрено, невъздържано, сякаш никой не ни гледаше. Не я интересувахе какво ще си помислят хората; никой не бе мислил нищо лошо за нея през целия ѝ живот. Но аз знаех по-добре от нея какво може да се случи. Стояхме заедно пред къщата, аз обгръщах раменете ѝ с ръка като закрилник и господар.

Обискът се проточи повече от час. Преместихме се зад къщата и седнахме на верандата. Лори пак заплака тихо, опита за малко да се успокои, но сълзите потекоха отново.

По някое време детектив Дъфи дойде отзад и се качи по стъпалата на верандата.

— Анди, искам да знаеш, че тази сутрин намерихме нож в парка. В тинята до езерцето.

— Знаех си. Знаех си, че ще бъде открит. По него има ли кръв, отпечатъци, каквото и да е?

— Няма нищо очевидно. Сега е в лабораторията. По целия нож имаше засъхнали водорасли като зелен прах.

— Ножът е на Пац.

— Не знам. Може би.

— Какъв е?

— Прилича на обикновен кухненски нож.

— *Кухненски* ли? — обади се Лори.

— Ами да. От вашите ножове не липсва ли някой?

— Стига, Дъф, дръж се сериозно — сопнах се аз. — Защо задаваш такъв въпрос?

— Съжалявам, но съм длъжен да попитам.

Лори го гледаше с неприязън.

— Анди, Джейкъб не ви ли се обади досега? — попита Дъфи.

— Не. Не можем да го открием. Звъняхме на кого ли не.

Дъфи се постара да скрие недоверието си.

— Той е хлапе — продължих аз — и понякога се запилява някъде. Когато се върне тук, Пол, не искам никой да говори с него. Никакви въпроси. Той е непълнолетен. Има правото на разпита да присъства родител или настойник. Не се опитвайте да ни въртите номера.

— За бога, Анди, никой няма да ви върти *номера*. И все пак е очевидно, че искаме да говорим с него.

— Забрави.

— Анди, това може да му помогне.

— Забрави, казах. Той няма какво да каже. Нито дума.

Нещо привлече погледите ни напред двора и тримата се обърнахме. Заек, сивкав като кора на дърво, подуши въздуха, завъртя глава нащрек, после измина с подскоци няколко стъпки и спря. Сля се с тревата и мъждивата светлина. Почти го изгубих от поглед, докато не подскочи отново като сива вълничка по вода.

Дъфи пак се обърна към Лори. Само преди няколко съботи бяхме на ресторант с Дъфи и съпругата му. Струваше ми се, че е било в друг живот.

— Лори, ние почти привършихме работата си тук. Скоро ще се махнем.

Тя кимна, но се чувстваше прекалено ядосана, съкрушена и предадена, за да му отговори.

— Пол — подхванах аз, — той не го е направил. Искам да ти го кажа сега, защото може да нямам друг шанс. Нищо чудно да нямаме възможност да поговорим в близките дни, затова искам да го чуеш от мен. Той не го е направил. Това е.

— Добре. Чух те.

Дъфи се обърна.

— Той е невинен. Невинен също като твоето дете.

— Добре.

Дъфи си тръгна. Заекът се бе притаил в храстите и дъвчеше нещо.

Чакахме Джейкъб до здрач. И полицаите, и зяпачите се разотидоха. Той не се появи.

Беше се крил часове наред, повечето време — в гората на парка „Колд спринг“, в нечии задни дворове, накрая и на игралната площадка зад началното училище, където учеше преди години. Там го намерили полицаи около осем часа вечерта.

Не се възпротивил, когато му сложили белезници. Не се опитал да побегне. Посрещнал полицаия с думите: „Аз съм този, когото търсите“. А после: „Не го направих аз“. Полицаят отвърнал с пренебрежение: „И как отпечатък от палеца ти попадна върху трупа?“. Джейкъб избълвал (дали от глупост, или от пресметливост, не знам до ден-днешен): „Намерих го. Лежеше там. Опитах се да го вдигна, за да му помогна. После видях, че е мъртъв. Уплаших се и избягах“. Единствените показания на Джейкъб пред полицията. Впоследствие разбра колко опасно е да изтърси такива признания. Не каза нито дума повече. За разлика от почти всички свои връстници Джейкъб разбираше много добре какви права му дава Петата поправка на конституцията. По-късно имаше какви ли не догадки защо е направил това единствено признание, доколко е било пълно или изкривено в негова полза. Някои твърдяха, че го е изпитал предварително и го е казал в най-подходящия момент — за да тласне процеса в нужната посока, да започне защитата си колкото може по-рано. Знаем само, че

Джейкъб никога не е бил толкова хитроумен или лукав, колкото го описваха в медиите.

Каквато и да е истината, след това Джейкъб само повтарял упорито пред полица: „Искам да дойде баща ми“.

Нямаше как да го освободят под гаранция същата вечер. Отведоха го в ареста на полицейското управление, на не повече от три километра от дома ни.

С Лори получихме разрешение за съвсем кратък разговор с него в лишена от прозорци малка стая за свиждания.

Личеше му колко е притеснен. Очите му бяха влажни и зачервени. На бузите му бяха избили алени водоравни ивици. Виждаше се, че е уплашен до полуда, но се опитваше да се владее. Държеше се стегнато, сковано, механично. Момче, което иска да се държи като мъж, поне както то може да си го представи. Мисля, че тъкмо това ме съкруши — как опитваше да не рухне, да задържи тази буря от чувства, от паника, гняв и съжаление затворена в себе си. Казах си, че няма да издържи още дълго. Твърде бързо изгаряше запасите си.

— Джейкъб, добре ли си? — попита Лори пресекливо.

— Не! Ясно е, че *не съм*. — Посочи стените на стаята, сякаш изразяваше с жеста положението си, и направи присмехулна гримаса. — Направо съм умрял.

— Джейк...

— Значи казват, че аз съм убил Бен? Как пък не. *Как пък не!* Не мога да повярвам какво става тук. Не мога да *повярвам*.

— Слушай, Джейк — намесих се, — това е грешка. Някакво ужасно недоразумение. Ще го оправим, разбираш ли? Не искам да губиш надежда. Това е само началото на процеса. Много път има да извървим.

— Не мога да повярвам. Не мога да повярвам. Все едно съм... — наподоби с уста звука на взрив, а с ръце показа експлозията... — нали се сещате? Като... като онзи тип? В онази история?

— Кафка.

— Не. Онзи тип от... как беше заглавието на филма?

— Не знам, Джейк.

— Където героят някак научава, че светът не е истинският свят? Все едно е сън, нещо такова. Като някаква симулация. И всичко е

направено от някакъв компютър. И после успява да види истинския свят. Някакъв стар филм беше.

— Не съм сигурен...

— Да бе, „Матрицата“!

— „Матрицата“ ли? Това стар филм ли е според тебе?

— С Киану Рийвс, не се ли сецаш? Стига де, татко...

Погледнах към Лори.

— Киану Рийвс?...

Тя сви рамене.

Изумих се, че Джейк беше способен да се държи престорено глуповато дори в този момент. Но успяваше. Той си оставаше все същия недорасъл чешит, какъвто беше допреди няколко часа... и какъвто си беше открай време.

— Татко, какво да правя?

— Ще се борим, момчето ми.

— Не, не те питам изобщо. А сега. Какво ще стане сега?

— Утре сутринта ще ти предявят обвиненията, само ще ги прочетат. После ще платим гаранцията и ще се прибереш у дома.

— Колко ще поискат като гаранция?

— Ще разберем утре.

— Ами ако не можем да си позволим такава сума? Какво ще стане с мен?

— Ще намерим парите, не се безпокой. Имаме спестявания. Имаме и къщата.

Джейкът подсмръкна. Беше ме чувал безброй пъти да мърморя за пари.

— Толкова съжалявам. Не съм го направил, кълна се. Знам, че не съм... толкова де, идеалното дете. Но не съм го направил.

— Вярвам ти.

— Джейк, ти си *идеалното* дете — вметна Лори.

— Аз дори не *познавах* Бен. Беше ми просто съученик като другите. Защо да правя това? А? Защо? Добре де, според тях защо съм го направил?

— Не знам, Джейк.

— Нали беше твой случай! Как така не знаеш?

— Просто не знам.

— Значи не искаш да ми кажеш.

— Не говори така. Джейк, да не мислиш, че съм разследвал тебе? Сериозно ли говориш?

Той тръсна глава.

— И значи ей така... без причина... съм убил Бен Рифкин? Това е... де да знам какво е. Лудост някаква. Цялата тази история е смахната.

— Джейкъб, не е нужно да убеждаваш и нас. Ние сме на твоя страна. Винаги. Каквото и да се случи.

— Господи... — Той зарови пръсти в косата си. — Дерек е виновен за всичко. Заради него е. *Знам си.*

— Дерек ли? Защо пък Дерек?

— Ами той... такава де, много лесно се пали за всичко, сещаш ли се? Всяка дреболия я раздува като балон. Кълна се, щом изляза, ще го смеля тоя. Кълна се.

— Джейк, не ми се вярва, че Дерек би могъл да направи това.

— Ама го е направил. Ще видиш. Егати смотаняка.

Двамата с Лори се спогледахме озадачено.

— Джейк, ще те измъкнем отгук. Ще платим гаранцията, колкото и да е голяма. Ще намерим парите. Няма да те оставим в затвора. Но ще се наложи да прекараш нощта тук, само докато ти предявят обвиненията утре сутринта. Ще се видим в съдебната палата. И с нас ще дойде адвокат. Утре ще се прибереш вкъщи за вечеря и ще спиш в собственото си легло, обещавам ти.

— Не искам адвокат. Искам теб. Ти ми бъди адвокат. Кой ще се справи по-добре от теб?

— Не мога.

— Защо не? Искам теб. Ти си ми баща. Сега имам нужда от теб.

— Разбери, идеята не е добра. Имаш нужда от опитен адвокат. Впрочем аз вече се погрижих за това — обадох се на моя приятел Джонатан Клайн. Той е много, много добър, повярвай ми.

Джейк се смръщи разочарован.

— Ти и без това не можеш, защото си прокурор.

— Вече не съм.

— Уволниха ли те?

— Засега не. Пратиха ме в отпуск. Вероятно ще ме уволнят по-късно.

— Заради мен ли?

— Не е заради тебе. *Ти* нищо не си направил. Просто така се случи.

— И какво ще правиш? Питам за парите. Нали имаш нужда от работа?

— Не се тревожи за парите. Остави тази грижа на мен.

Един от полицаите — младеж, когото не познавах — почука на вратата и каза:

— Времето ви свърши.

— Обичаме те — каза Лори на Джейкъб. — Много те обичаме.

— Да, мамо.

Тя го прегърна силно. За миг той не помръдна и Лори стоеше, сякаш обвила с ръце дърво или колона. Накрая се смили и я погали по гърба.

— Знаеш ли това, Джейк? Знаеш ли колко много те обичаме?

Той завъртя очи над рамото ѝ.

— Да, мамо.

— Добре. — Лори го пусна и изтри сълзите от очите си. — Щом знаеш, добре.

И на Джейкъб малко му оставаше да се разплаче.

Прегърнах го и аз, притиснах го силно до себе си и се отдръпнах. Огледах го от главата до петите.

— Бъди силен, разбрахме ли се?

— И ти — отвърна Джейкъб.

И се ухили, явно доловил колко театрално прозвуча отговорът му.

Оставихме го там.

А нощта едва сега започваше.

В два часа сутринта още бях на дивана. Усещах се вдървен, нямах сили да шавна, за да се завлека нагоре към спалнята, за да се опитам да заспя.

Лори слезе боса, по долнище на пижама и любимата си тюркоазена тениска, която толкова се беше протъркала, че вече можеше само да спи с нея. Гърдите ѝ бяха отпуснати, косата ѝ — разрошена, клепачите натежаваха. Стана ми жал, когато я видях.

— Анди, ела да си легнеш — каза ми от третото стъпало. — Тази нощ не можем да направим нищо друго.

— Ей сега.

— Не „ей сега“, а веднага. Ела горе.

— Лори, ти слез при мен. Искам да обсъдим нещо.

Тя се дотътри през коридора към хола и след тези десетина крачки напълно се разсъни. Аз не съм от хората, които често искат помощ. И когато това се случеше, тя губеше спокойствие.

— Какво има, мили?

— Седни. Трябва да ти кажа нещо, което скоро ще се разчуе.

— За Джейкъб ли?

— За мен.

Разказах ѝ всичко, което знаех за своя род. За Джеймс Бъркет, първия кръвожаден Барбър, който пренесъл дивацината си в Ню Йорк. За Ръсти Барбър, моя дядо и герой от войната, който накрая изкормил човек в сбиване заради катастрофа в Лоуъл, щата Масачузетс. И за моя баща — Кървавия Били Барбър, в чиято неясна за мен оргия на насието имало младо момиче и нож в изоставена сграда. След трийсет и четири години нерешителност цялата история ми отне петдесет минути. Щом си признах, всичко изглеждаше твърде незначително, за да ми е тежало толкова време. Отначало вярвах, че и Лори ще се отнесе така към признанието ми.

— Ето това е моят произход — казах накрая.

Тя кимна безизразно, стъписана в разочарованието си — от мен, от моя род, от моята неискреност.

— Анди, защо не си ми казал досега?

— Защото нямаше значение. Аз не съм като тях.

— Но не си разчитал и аз да разбера, че е така.

— Не, Лори, не е заради това.

— Значи просто не ти е хрумвало да споделиш?

— Не. Отначало не исках да ме видиш по този начин. А с времето изглеждаше все по-дробно. Ние бяхме толкова... щастливи.

— Досега, когато беше принуден да ми кажеш, защото вече нямаш избор.

— Лори, искам да научиш това сега, защото е вероятно да се разчуе — не защото наистина е свързано с този случай, а защото

винаги изкарват такава мръсотия наяве. Това няма нищо общо с Джейкъб. Или с мен.

— Сигурен ли си?

За миг ми се стори, че ще умра.

— Да, сигурен съм.

— Толкова сигурен, че си предпочел да го скриеш от мен?

— Не си права.

— Има ли и друго, което не си ми казвал преди?

— Няма.

— Сигурен ли си?

— Да.

Лори кимна с глава.

— Ами добре.

— Какво означава „ами добре“? Имаш ли някакви въпроси? Искаш ли да поговорим?

Тя ме изгледа укоряващо — аз я питах дали иска да поговорим? В два сутринта? Точно *тази* сутрин?

— Лори, нищо не се е променило. Аз съм все същият човек, когото познаваш, откакто бяхме на седемнайсет.

— Добре. — Тя се загледа в скута си, където бе преплела пръсти напрегнато. — Трябваше да ми кажеш по-рано, засега знам само това. Имах право да знам. Да, имах право да знам за кого се омъжвам, от кого искам да имам дете.

— Ти знаеше. Омъжи се *за мен*. Всичко останало е минало. Не ни засяга.

— Но трябваше да ми кажеш, това е всичко. Имах право да знам.

— Ако ти бях казал, нямаше да се омъжиш за мен. Дори нямаше повече да дойдеш на среща с мен.

— Няма как да знаеш това. Ти не ми даде възможност да реша.

— Хайде да не увъртаме. Ако знаеше и те бях помолил да излезеш с мен, какво щеше да стане?

— Не знам как щях да ти отговоря.

— Аз знам.

— Защо?

— Защото момичетата като тебе не... харесват такива момчета. Моля те, нека просто забравим за това.

В краткото мълчание си мислех, че все още всичко може да се нареди. Можехме да преживеем всичко и да продължим напред.

Коленичих пред нея и отпуснах ръце на скута ѝ, върху топлите ѝ крака.

— Лори, съжалявам. Искрено съжалявам, че не ти казах. Но не мога да върна времето назад. За мен е важно да знам, че ме разбираш — баща ми, дядо ми... аз не съм едно и също с тях. Трябва да знам, че вярваш в това.

— Вярвам. Тоест така си мисля... *разбира* се, че вярвам. Не знам, Анди, късно е. Трябва да поспя малко. Не мога да говоря за това сега. Твърде уморена съм.

— Лори, ти ме познаваш. Погледни ме. Познаваш ме!

Тя се взря в лицето ми.

От толкова малко разстояние открих с изненада колко остаряла и изтощена изглеждаше. Казах си, че постъпвам себично и дори жестоко да стоваря историята си на раменете ѝ в този момент, посред нощ, след най-лошия ден в живота ѝ, само за да ми олекне, за да облекча съвестта си. Спомних си онова момиче със загорели крака през първата година в колежа, момиче толкова над моето равнище, че всъщност ми беше леко да общувам с нея, защото нямах какво да губя. На седемнайсет години знаех, че цялото ми детство само е предшествало срещата ми с нея. Не се бях чувствал така дотогава, нито след това. Усецах, че тя ме промени и физически. Не заради секса, макар че правехме секс навсякъде и по всяко време — в библиотеката, в празни аудитории, в нейната кола, в тяхната семейна лятна къща на брега, дори веднъж на гробище. Беше всеобхватно, превръщах се в друг човек, в този, който съм сега. А всичко след това — семейството, домът, целият ни съвместен живот, беше дар от Лори. Магията продължи трийсет и четири години. А сега, на петдесет и една най-сетне я видях каквато беше. И открих с изненада, че вече не е онова сияещо момиче, а една обикновена, уморена жена.

ВТОРА ЧАСТ

„Идеята, че убийството може да засяга държавата, по какъвто и да е начин, е сравнително съвременна. През по-голямата част от човешката история насилственото лишаване от живот е било изцяло частен проблем. В традиционните общества нечие убийство просто е стават причина за спор между два клана. От семейството или рода на убиеца се очакват да решат спора удовлетворително чрез някакво предложение към семейството или рода на жертвата. Съществуват са различни начини на обезщетяване — от глоба до смъртта на убиеца (или някой друг вместо него). Ако роднините на убития останели неудовлетворени, често започваш кръвна вражда. Тези отношения са съществуваш дълги векове в множество общества... За разлика от сегашната практика, съгласно старите традиции убийството е било изцяло проблем на семейството.“

Джоузеф Айзен,
„Убийството:
история“ (1949 г.)

9. ПРЕДЯВЯВАНЕ НА ОБВИНЕНИЕ

На другата сутрин Джонатан Клайн стоеше с мен и Лори в сумрачния гараж на улица „Торндайк“, докато се въоръжавахме с решителност за сблъсък с репортерите, скупчени отсреща на улицата пред входа на съдебната палата. Клайн беше в сив костюм с обичайното черно поло отдолу. И днес не бе сложил вратовръзка, дори за явяването в съда. Костюмът падаше съвсем свободно по тялото му. Сигурно беше истински кошмар за шивачите да скроят нещо по кльощавото му тяло. Очилата му за четене бяха прикрепени на пъстро шнурче с мъниста, а в ръката си държеше неизменното кожено куфарче, лъскаво като протъркано седло. Не се съмнявах, че за един страничен човек Клайн изглеждаше напълно неподходящ за адвокат. Твърде дребничък, твърде кротък. Но нещо в него ми вдъхваше спокойствие. Сресаната назад бяла коса, бялата брадичка, благата усмивка му придаваха някакво магическо излъчване. Той внушаваше безметежност. А Господ ми е свидетел, че се нуждаехме от това.

Клайн се взря в репортерите, които се размотаваха и си бърбореха — глутницата се опитваше да надуши нещо, с което да се захване.

— Така... Анди, знам, че имаш опит, но не и такъв. Лори, за теб това е съвсем ново преживяване. Затова ви моля да ме изслушате внимателно.

Той протегна ръка и докосна леко ръкава на Лори. Тя изглеждаше съсипана от преживяното предишния ден — ареста на Джейкъб и проклятието на рода Барбър. На сутринта бяхме разменили едва по няколко думи, докато закусахме и се подготвихме за отиването в съда. Хрумна ми за пръв път, че може би разводът е единственият изход от ситуацията. Както и да завършеше делото, Лори щеше да ме напусне, след като всичко приключи. Долавях, че ме стрелка с поглед и се опитва да стигне до някакво решение. Какво ли означаваше за нея да научи, че съм я подлъгал да се омъжи за мен? Дали трябваше да се чувства предадена? Или да признае, че съм прав — момичета като нея не се омъжват за момчета като мен. Каквото и да си мислеше сега,

докосването на Джонатан сякаш я поуспокои. Насили се за кратка усмивка и унието пак скова лицето ѝ.

— От този момент — започна Клайн, — откакто отидем в съдебната палата и докато не се приберете у дома и заключите вратата, искам от вас, макар и привидно спокойствие. Никакви чувства. Никакво изражение. Схванахте ли?

Лори не отговори, беше като зашеметена.

— Ще бъда като растение в саксия — уверих го аз.

— Добре. Защото всяка гримаса, всяка реакция, всеки проблясък на емоция ще бъде тълкуван във ваша вреда. Ако се засмеете, ще кажат, че не приемате сериозно съдебния процес. Ако се намръстите — че сте настроени враждебно, не се разкайвате, противна ви е принудата да се явите в съда. Ако заплачете, значи се преструвате.

Той се вторачи в Лори.

— Добре — смънка тя не много уверено, особено заради последните му думи.

— Не отговаряйте на никакви въпроси. Не сте длъжни. По телевизията само изображенията са важни, невъзможно е да се прецени дали сте чули въпроса, който някой ви е изкрещял. Най-важното е — ще говоря за това и с Джейкъб, щом ме допуснат при него в ареста — че каквито и да е признаци на гняв, особено проявени от него, ще потвърдят най-лошите подозрения на хората. Не бива да забравяте, че в техните очи, в очите на *всеки* Джейкъб е виновен. *Всички* сте виновни. Те само искат още нещо да потвърди това, което вече знаят. Ще им стигне и най-нищожната дреболия.

— Малко късно е — промълви Лори — да се тревожим как изглеждаме в очите на хората, не мислиш ли?

Тази сутрин в „Глоуб“ водещото заглавие на първа страница беше: „Синът на прокурор — обвинен за убийството в Нютън“. В „Хералд“ бяха търсили сензацията, но в тяхна защита можеше да се каже, че поне са откровени. На първата страница на таблоида се мъдреше като фон снимка, вероятно от местопрестъплението — безлюден склон в гора, и снимка на Джейкъб, може би копирана от интернет, с надпис „Чудовище“. Отдолу с едри букви беше изписано: „Прокурор, отстранен от работа поради твърдения за прикриване на виновника, след като собственият му син е обвинен за убийството с нож, извършено в Нютън“.

Лори беше права — след всичко това да влизаме в съда с ледени физиономии изглеждаше малко безсмислено.

Но Клайн само вдигна рамене. Правилата си оставаха неоспорими. Все едно божи пръст ги бе изписал върху каменни скрижали. Той изрече с присъщия си равен и разсъдлив тон:

— Ще извлечем възможно най-голямата полза от това, с което разполагаме.

Затова го послушахме. Крачехме упорито през все по-гъстата тъпла от репортери пред входа. Не издавахме чувства, не отговаряхме на въпроси и се преструвахме, че не чуваме какво ни крещат в ушите. Но те продължаваха с въпросите си. Около нас подскачаше гора от микрофони.

— Как понасяте това?

— Какво ще кажете на всички хора, които ви вярваха?

— Искате ли да кажете нещо на семейството на жертвата?

— Джейкъб ли е извършил убийството?

— Само искаме да чуем вашата версия.

— Той ще даде ли показания?

Един се опита да ме предизвика:

— Господин Барбър, как се чувствате от другата страна на барикадата?

Държах Лори за ръка, докато си пробивахме път към фойето. Вътре беше изненадващо тихо. Репортерите нямаха достъп тук. При контролния пункт хората се отдръпнаха, за да ни направят път. Подчинените на шерифа, които обикновено ме пропускаха с усмивка и махане на ръка, този път ме провериха с детектора за метал и поискаха да видят какво имам в джобовете си.

За малко пак останахме насаме в асансьора. Изкачвахме се към шестия етаж, където беше съдебната зала за първо изслушване по делото, и аз се опитах да хвана ръката на Лори. Беше доста по-ниска от мен, затова трябваше да вдигна ръката ѝ до хълбока си. Сянка на неприязън се мярна по лицето ѝ — клепачите трепнаха, устните се свиха. Едва доловими промени, но аз ги забелязах и пуснах ръката ѝ. Клайн тактично бе впил поглед в таблото с бутоните.

Когато вратата шумно се отвори, тръгнахме през пълното с хора фойе към съдебна зала 6Б, където трябваше да изчакаме на пейката отпред, докато обявят нашето дело.

Знаехме, че делото ще бъде едно от първите, беше насрочено за десет часа, за да се отърве съдът от нас, както и от цирка с журналисти и зяпачи, и да си върши останалата работа на спокойствие. Пристигнахме четвърт час по-рано. Времето се проточваше. Гъмжилото от юристи, повечето от които познавах, стояха на разстояние, сякаш ни разделяше невидимо магнитно поле.

Пол Дъфи беше тук, заедно с Ладжудис и още двама от ПКП. Дъфи, който почти можеше да се смята за чичо на Джейкъб, ме погледна само веднъж, после се извърна. Не се обидих. Не се почувствах зле. В такива случаи си има общоприето поведение. Дъфи беше длъжен да застане на страната на своя отбор. Такава му беше работата. Може би щяхме да си останем приятели, след като Джейкъб бъде оневинен, а може би не. Засега приятелството ни нямаше значение. И така трябваше да бъде, без да се чувствам оскърбен. Знаех, че за Лори нещата не стояха по същия начин. За нея беше ужасно да види как изведнъж умират приятелства. Бяхме си същите хора както до вчера и затова трудно можеше да приеме, че околните виждат — и нас, не само Джейкъб — в съвсем друга светлина. Според Лори те поне трябваше да осъзнаят, че каквото и да е направил Джейкъб, ние двамата с нея несъмнено сме невинни. Аз изобщо не си позволих тази илюзия.

В зала 6Б имаше допълнително място за съдебни заседатели, което тази сутрин беше празно. Там се мъдреше телевизионна камера, която щеше да осигурява излъчване за всички местни програми. Операторът бе насочил камерата към нас. Седяхме с безизразните маски на обвиняеми, не разменяхме нито дума. Не е лесно да те наблюдават толкова дълго. Започнах да забелязвам разни подробности, както се случва при принудително бездействие. Взирах се в ръцете си — едри и бледи, с изпъкващи и наглед ожулени кокалчета на юмруците. Хрумна ми, че не са ръце на юрист, и беше странно да се подават от ръкавите на сакото ми. Този четвърт час в съдебната зала, в който чакахме и всички погледи бяха в нас, беше по-лош дори от онова, което последва.

В десет часа съдийката по първото изслушване влезе забързано с развята черна тога. Съдия Ривера не я биваше много, но точно затова ни провървя с нея. Зала 6Б беше нежелано назначение за съдиите, изреждаха ги тук на всеки няколко месеца. Тук задължението на

съдията по първото изслушване беше всичко да върви по график — да разпредели делата в останалите съдебни зали равномерно, да облекчи работата, като накара несговорчивите обвиняеми и адвокатите им да пледират „невинен“ или „виновен“, и да се справи с останалата административна купчина колкото може по-резултатно. Тягостно занимание — разпределяш, отхвърляш, отлагаш. Прехвърлила петдесетте, Лурдес Ривера имаше уморен вид и беше потресаващо неподходяща за ролята на съдия, който се грижи всичко да протича гладко и в срок. Самата тя трудно смогваше да се добере до съда навреме със закопчана тога и изключен мобилен телефон. И адвокати, и прокурори никак не я харесваха. Мърмореха как навремето получила тази работа, или защото била хубавица и сключила брак с адвокат със солидни връзки, или за да има достатъчно съдии от латиноамерикански произход. Лепнаха ѝ прякора Дебелогъзата. Едва ли можехме да се надяваме на по-голям късмет онази сутрин. В прокуратурата все по-упорито ѝ се носеше славата на „съдийка на обвиняемите“. Повечето съдии в Кеймбридж бяха като нея — мекушави, откъснати от действителността, либерално настроени. Но сега си мислех, че за нас тя е много добър шанс. Изведнъж проумях, че и консервативният човек става либерал, когато седне на скамейката на обвиняемите.

Щом обявиха делото — „Обвинение номер: нула осем тире четири четири нула седем. Обществото срещу Джейкъб Барбър, едно обвинение в убийство първа степен“, двама съдебни пристави докараха Джейкъб и го накараха да застане по средата на залата срещу ограждението за съдебните заседатели. Той огледа тълпата, видя ни и веднага заби поглед в пода. Смутен и потиснат, започна да подръпва костюма и вратовръзката си, които Лори избра за него, а Клайн му предаде. Джейкъб не бе свикнал да носи костюм и вероятно се чувстваше неудобно. А и сакото вече му умаляваше. Лори понякога се шегуваше колко бързо растял — щом къщата притихнела нощем, тя чувала как се удължават костите му. Сега мърдаше рамене, за да намести сакото по тялото си, макар и неуспешно. Заради това по-късно репортерите написаха, че Джейкъб бил суетен и дори му харесвало да бъде в центъра на вниманието. С началото на процеса щяхме да чуваме обидни лъжи отново и отново. Всъщност той беше стеснително момче

и толкова се бе уплашил, че не знаеше къде да си дене ръцете. Истинско чудо беше, че поне донякъде успя да запази самообладание.

Джонатан мина през прохода в преградата, отделяща местата за зрители в залата, остави куфарчето си върху масата на защитата и застана до Джейкъб. Докосна с длан гърба му не за да го насърчи, а за да направи внушение: „Това момче не е чудовище и аз не се боя да го пипна“. Имаше и друго: „Аз не съм само наемник, който изпълнява задълженията си към отвратителен клиент. Вярвам в това хлапе. Аз съм негов приятел“.

— Ще изслушаме доводите на обвинението — обяви Дебелогъзата Ривера.

Ладжудис се изправи зад масата на обвинението. Плъзна длан надолу по вратовръзката си и опъна сакото си отзад.

— Ваша чест — започна той опечалено, — това е гнусно злодеяние.

Изведнъж ми хрумна каква може да е истинската причина в много съдебни зали да няма прозорци — рискът да полетят юристи през тях беше голям. Ладжудис изреди фактите по делото, които вече бяха станали всеизвестни през последното денонощие на неспирни новини в медиите, и ги украси съвсем леко, за да угоди на жадуващата кръв тълпа, която се взираше в телевизорите. Гласът му дори звучеше малко напевно, все едно подчертаваше, че всички вече сме чували тези факти, станали едва ли не досадни.

Но когато стигна до доводите си по освобождаването под гаранция, тонът му стана мрачно сериозен.

— Ваша чест, всички познаваме и изпитваме симпатия към бащата на обвиняемия, който присъства днес в съдебната зала. И аз го познавам лично. Уважавах го, възхищавах му се. Аз чувствам и привързаност към този човек, и съчувствие към него, както всички тук, убеден съм в това. Той винаги е бил най-умният сред нас. Вършеше всичко с изумителна лекота. Но...

— Възраждавам!

— Възражението е прието.

Ладжудис се озърна за мен, без да извива тяло, само погледна през рамо.

„Вършеше всичко с изумителна лекота.“ Този вярваше ли си?

— Господин Ладжудис — каза Дебелогъзата, — очаквам от вас да сте наясно, че срещу Андрю Барбър няма никакво обвинение.

Ладжудис пак се загледа право напред.

— Да, Ваша чест.

— Тогава да се върнем на въпроса за гаранцията.

— Ваша чест, обвинението настоява да бъде определена много висока гаранция — петстотин хиляди долара и глоба от пет милиона долара при нарушаване на гаранцията. Обвинението смята, че с оглед на твърде необикновените обстоятелства в семейството на обвиняемия съществува особено висок риск той да се укрие от правосъдието — поради жестокостта на престъплението, голямата вероятност от произнасяне на осъдителна присъда и нетипичните за възрастта на обвиняемия знания, защото е израснал в дом, където наказателното право е професия.

Ладжудис пробутва тези дивотии още няколко минути. Струваше ми се, че е наизустил речта си и сега само я повтаря, без да се престарава в убедителността.

В главата ми още звучаха странните думи, които каза за мен. „Аз чувствам и привързаност към този човек, и съчувствие към него. Той винаги е бил най-умният сред нас. Вършеше всичко с изумителна лекота.“ В съдебната зала това прозвуча едва ли не като случайно отплесване, леко високомерно отдаване на почит, породено от внезапно вдъхновение. И хората бяха трогнати. Те бяха присъствали и преди на подобни сцени — лишеният от илюзиите си по-млад ученик вече вижда наставника си като обикновен човек или низвергнат в падението му, превръзката е паднала от очите и така нататък, все в същия дух. Дрън-дрън. Ладжудис не би си позволил да бърбори необмислено, особено пред включена телевизионна камера. Представях си как е упражнявал тази реч пред огледалото. Оставаше обаче въпросът какво се надяваше да постигне, как точно се канеше да закове Джейкъб.

Дебелогъзата Ривера не се остави Ладжудис да я убеди за гаранцията. Постанови сумата да остане същата, която бяха определили първоначално при ареста на Джейкъб — нищожни десет хиляди, чиста формалност, която отразяваше факта, че моят син нямаше къде да бяга, а съдът познаваше достатъчно добре семейството му.

Ладжудис преглътна лесно поражението. И без това доводите му за гаранцията бяха само перчене.

— Ваша чест — продължи той напористо, — обвинението, освен това иска да внесе възражение срещу представянето на господин Клайн като защитник на обвиняемия по това дело. Господин Клайн вече е участвал в процесуални действия по разследването на това убийство като защитник на друго лице, чието име не мога да спомена на открито съдебно заседание. Участието му в процеса като защитник на второ лице в същото дело поражда явен конфликт на интереси. Като адвокат несъмнено е имал достъп до поверителна информация от другия заподозрян, която би могла да повлияе действията на защитата по това дело. Не мога да не предположа, че по този начин обвиняемият подготвя основания за обжалване поради неправилни действия на защитата, ако срещу него бъде произнесена осъдителна присъда.

Внушението, че си служи с нечисти похвати, накара Джонатан рязко да се изправи. Изключителна рядкост е един юрист да се нахвърли срещу друг толкова открито. Дори в разгара на ожесточена съдебна схватка винаги се спазва някаква етика между членовете на съсловието. Джонатан беше искрено уязвен.

— Ваша чест, ако обвинението си бе направило труда да проучи фактите, изобщо не би си позволило такива твърдения. В действителност не бях нает да защитавам другия заподозрян по това дело, нито съм разговарял с него на тази тема. Това е мой клиент, когото представлявах преди години по случай, който няма връзка с делото. Обади ми се напълно неочаквано, за да отида в полицейското управление на Нютън, където го разпитваха. Единственото ми участие в разследването, свързано с този заподозрян, беше моят съвет да не отговаря на никакви въпроси. И тъй като не му бе предявено обвинение, повече не съм разговарял с него. Не получих достъп до никаква информация — поверителна или не, която се отнася дори косвено към това дело. Няма никакъв конфликт на интереси.

Ладжудис сви рамене с нахална небрежност.

— Ваша чест, като представител на правосъдната система мой дълг е да осведомявам за такива проблеми. Ако господин Клайн се чувства обиден...

— А ваш дълг ли е да отричате на обвиняемия правото сам да избира кой да го представлява в съда? Или да го наричате лъжец, още

преди делото да е започнало по същество?

— Престанете и двамата — скастри ги Дебелогъзата. — Господин Ладжудис, възражението на обвинението срещу участието на господин Клайн в процеса като защитник на обвиняемия е прието за сведение и отхвърлено. — Тя вдигна поглед от книгата пред себе си и за миг се взря в Ладжудис. — Не се увличайте.

Той си позволи само нямо изиграване на несъгласие — килната встрани глава, вдигнати нагоре вежди, за да не я предизвиква повече. Най-вероятно отбеляза точка в негласния съд на общественото мнение. Във вестниците на другия ден, по радиото, във форумите в интернет, където разнищваха всяка подробност от делото, щяха да спорят дали Джейкъб Барбър се е опитал да хитрува подло. А Ладжудис никога не бе имал намерението да се държи мило.

— Делото ще бъде гледано от съдия Френч — обяви Дебелогъзата Ривера безпрекословно. Тя побутна папката към деловодителя. — Съдът се оттегля за десет минути.

Изглежда намръщено телевизионния оператор, репортерите в дъното на залата, накрая, стори ми се, и Ладжудис, но може и да съм се заблудил.

Уредихме бързо формалностите по гаранцията и освободиха Джейкъб да си тръгне с нас. Излязохме заедно от съдебната палата, а репортерите ставаха все по-агресивни — опитаха да ни препречат пътя, щом тръгнахме по улица „Торндайк“, един от тях дори блъсна Джейкъб в гърдите с надеждата да го провокира да отвърне. Джейкъб не направи нищо. Застиналото му лице не трепна. Дори по-учтивите репортери се опитваха да ни надхитрят, за да ни спрат и заприказват: „Бихте ли ни казали какво се случи вътре?“. Все едно не знаеха и не бяха проследили всяка секунда на мониторите в микробусите си и в съобщенията по мобилните телефони от техните колеги в залата.

Когато най-послед се добрахме до колата, за да се приберем вкъщи, се чувствахме смазани. А Лори изглеждаше като изцедена. Косата ѝ започваше да се слепва от влагата. Лицето ѝ беше изопнато. Откакто ни се стовари тази беда, имах чувството, че отслабва с минути и миловидното ѝ лице вече имаше измършавял вид. Когато завих към алеята пред гаража, тя ахна:

— Господи!

Притисна длан към устата си.

На фасадата на къщата беше надраскано с дебел черен маркер:

УБИЕЦ

МРАЗИМ ТЕ

ДАНО ГОРИШ В АДА

Големи главни букви, изписани старателно, не припряно. Къщата беше облицована със светлокафяви дъски и на съединенията им писецът бе подскачал. Иначе надписът бе направен грижливо, посред бял ден, докато ни нямаше.

Огледах улицата и в двете посоки. Никой не се мяркаше по тротоарите. Малко по-нататък се виждаше камион на службата по озеленяване, косачките и резачките бръмчаха силно. Нито следа от нашите съседи. Никакви други хора. Само спретнати зелени морави, рододендрони с розови и лилави цветове, редица от големи стари кленове, които правеха улицата сенчеста.

Лори изскочи от колата и се втурна в къщата, а ние с Джейкъб седяхме и гледахме надписа.

— Джейк, не се оставяй да ти повлияят. Просто се опитват да те сплашат.

— Знам.

— Направил го е някакъв идиот. И един е достатъчен. Не всички са като него. Хората не са настроени така.

— Точно така са настроени.

— Но не всички.

— Разбира се, че са всички. Няма страшно, татко. Не ми пука.

Обърнах се назад, за да го погледна.

— Наистина ли? Не те ли притеснява?

— Не.

Седеше със скръстени на гърдите ръце, присвил очи и стиснал устни.

— Но ако те притесняваше, щеше да ми кажеш, нали?

— Ами сигурно щях.

— Защото е нормално да се чувстваш... засегнат.

Той се намръщи и завъртя глава като император, отказващ аудиенция на свой васал. „Те не могат да ме засегнат.“

— Хайде, кажи ми — какво чувстваш сега, в тази минута?

— Нищо.

— Нищо ли? Невъзможно.

— Нали и ти каза — направил го е един скапаняк. Един идиот, наречи го както щеш. Татко, да не мислиш, че другите момчета не са ми говорили гадости досега? Казват ми ги в лицето. Според теб как се държим един с друг в училище? Това — посочи той с брадичка думите на стената — е само друг начин да ми ги кажат.

Вторачих се в него. Той не помръдна, погледна през прозореца. Усъмних се дали не сбърках със съвета предишната вечер, когато му казах „да бъде силен“. Тоест исках от него да се държи като мен. Но сега виждах, че е приел думите ми присърце и се опитва да играе ролята на истински мъж. Съжалих за думите си. Искаше ми се да зърна отново другия Джейкъб — моя непохватен, заплеснат син. Само че беше късно. Пък и неговите усилия да играе тази роля странно ме трогнаха.

— Джейк, ти си чудесно хлапе. Гордея се с тебе. Говоря и за това как се държа в съда, и за сега. Ти си свястно момче.

— Добре, татко.

Вътре заварих Лори клекнала пред отворения шкаф с препарати за почистване под мивката. Още беше с морско синята пола, с която се появи в съда.

— Лори, зарежи това. Аз ще се погрижа. Отиди да си починеш.

— И кога ще се погрижиш?

— Когато ти искаш.

— Казваш, че ще се погрижиш за нещо, а после не го правиш. Не искам онази мръсотия на къщата си. Нито минута повече няма да я оставя.

— Казах ти, аз ще го почистя. Моля те. Почини си.

— И как да си почина, Анди, като го има онова нещо? Кажи ми честно. Нали видях какво са написали? На нашия дом! На нашия дом, Анди, а ти искаш да се тръшна спокойно на леглото? Страхотно. Да, страхотно. Идват пред къщата ни, пишат по нея и никой нищо не им

казва, никой не си мърда пръста — нито един от нашите *шибани* съседи. — Тя произнесе непривичната за нея дума отчетливо и натъртено, както често правят хората, които не са свикнали да псуват. — Би трябвало да се обадим в полицията. Това си е престъпление, нали? Това е вандализъм. Не е ли по-добре да се обадим на ченгетата?

— Не. Няма да викаме полиция.

— Разбира се.

Тя взе бутилка „Фантастик“, грабна кърпа за бърсане на чинии и я намокри над мивката.

— Лори, моля те, остави това на мен. Или поне позволи да ти помогна.

— Няма ли да престанеш? Казах ти, че аз ще се оправя.

Бе свалила обувките си и излезе навън така — по чорапогащник. Захвана се да търка стената, без да спира.

Излязох с нея, но нямаше какво друго да направя, освен да гледам.

Косата ѝ подскачаше от енергичните движения, очите ѝ блестяха влажно, лицето ѝ се зачерви.

— Може ли да ти помогна?

— Не. Аз ще се справя.

Накрая се отказах да стърча там и влязох. Още дълго чувах как търка стената отвън. Накрая успя да заличи думите, но от мастилото остана сивкаво петно по дъските. Вижда се и до ден-днешен.

10. ЛЕОПАРДИ

Кантората на Джонатан беше същински лабиринт от тесни стаи в къща във викториански стил на повече от век. Намираще се на площад „Харвард“. Общо взето, той сам се занимаваше с адвокатската си практика. Помагаше му младата Елън Къртис, която наскоро бе завършила право в Съфолк. Елън го заместваше в дните, когато той не можеше да се яви лично в съда (обикновено защото беше зает с дело в друг съд) и се занимаваше с първоначалните проучвания по случаите, които той поемаше. Подразбираше се, че тя ще напусне кантората, когато е готова да започне самостоятелна практика, но сега присъствието ѝ тук беше леко озадачаващо. Влизаха и излизаха убийци, насилници, крадци, педофили, данъчни измамници и семейства им, обречени на проклятието да живеят с тях. В нея се долавяше намек за типичните сред колежаните радикални настроения. Предполагах, че изобщо не одобрява Джонатан — някогашен богаташки син от предградията, отказал се от всички привилегии по рождение, но поведението ѝ не издаваше нищо. Елън прояви към нас подчертана любезност. Упорито се обръщаше към мен с „господин Барбър“ и предлагаше да вземе палтото ми, за да го сложи на закачалката — все едно всяка проява на дружелюбие би свалила маската на неутралност, зад която се прикриваше.

Джонатан имаше и помощничка — госпожа Вурц, която се занимаваше със счетоводството, приемаше телефонни обаждания, а когато бъркотията съвсем ѝ омръзнеше, неохотно почистваше кухнята и банята, мърморейки мрачно под носа си. Тя приличаше смайващо на моята майка.

Най-хубавата стая в кантората беше библиотеката. Там имаше камина с червени тухли и шкафове, запълнени със сборници по право, чиито корици в меденокафяво, армейско зелено и виненочервено всеки юрист би разпознал веднага.

Събрахме се в това топло малко убежище само няколко часа след първоначалното изслушване по делото срещу Джейкъб, още в ранния

следобед, за да обсъдим какво предстои. Тримата се побрахме около старата кръгла дъбова маса, заедно с Джонатан и Елън.

Джейкъб бе облякъл тъмночервен суичър с фирмена емблема на гърдите — силует на носорог. Беше се превил на стола, покрил главата си с огромната качулка. Приличаше на някакъв друид.

— Джейкъб, свали качулката — казах му. — Не се дръж невъзпитано.

Той я смъкна рязко и продължи да седи със същото отнесено изражение, все едно тези разговори на възрастни не го интересуваха особено.

Лори изглеждаше като хиляди други майки от предградията, посветили повечето си време на децата. Беше сериозна и напрегната. Поиска бележник, за да си води записки. Стори ми се, че се опитваше на всяка цена да запази ума си ясен — да измисли път към изхода от лабиринта, да остане разсъдлива и силна дори в този кошмар. На тъпите и войнствените им е най-лесно в подобно положение. Могат просто да изключат мислите си и да се настроят за битка, да се доверят на експертите и на съдбата, да си внушат, че краят ще бъде добър за тях. Лори не беше нито тъпа, нито войнствена. Докато я гледах с химикалката и бележника, си я спомних през колежанските години, когато се увличаше в зубренето, поне в сравнение с мен. Рядко отивахме на едни и същи лекции. Интересите ни се различаваха — аз харесвах историята, а Лори предпочиташе психологията, английския език и филмите. Бездруго не искахме да се превърнем в някоя от онези противни неразделни двойки, които през цялото време се мотаеха заедно из колежа като сиамски близнаци. За четири години единственият предмет, който изучавахме заедно, беше „Увод в ранната американска история“ на Едмънд Морган в първи курс, когато тепърва се сближавахме. Взимах записките ѝ преди изпита, за да наваксам пропуснатите лекции. Помня как гледах смяно тетрадката ѝ — страница след страница с четлив равен почерк. Тя успяваше да запише цели дълги изречения от лекцията, да отдели основните идеи от второстепенните и да добави в движение и свои мисли. Почти нямаше зачертани думи и неразбираеми драсканици като в моите мърляви, нахвърляни набързо записки. Всъщност тази тетрадка с лекциите на Едмънд Морган стана част от откровението, което Лори беше за мен. Не само защото се убеждавах, че може би тя е по-умната от двамата.

Израснах в малък град — Уотъртаун, в щата Ню Йорк, и бях подготвен за това. Предварително си знаех, че Йейл ще гъмжи от интелигентни и обиграни мои връстници като Лори Голд. Опитвах се да ги опозная чрез разкази като тези на Селинджър и филми от рода на „Любовна история“. Но в тази тетрадка открих по-важна истина — никога не бих могъл да опозная напълно Лори. Тя беше не по-малко сложно човешко същество от мен. В детството си вярвах, че да бъдеш Анди Барбър, е особена, изключителна драма, но в живота на Лори Голд явно имаше не по-малко тайни. Тя щеше да си остане загадка за мен като всички останали. Колкото и да се опитвах да проникна в нея с разговори, целувки, секс, можех да я стигна само до малка част от нейната същност. Признавам, че това беше детинско откритие — нито един човек, когото си струва да опознаеш, не може да бъде опознат докрай, както и никого не можеш да притежаваш изцяло. Но тогава ние още си бяхме деца.

— Е, това беше само първият залп от Нийл Ладжудис — започна Джонатан, щом вдигна поглед от документите на масата. — Тук имам само предявеното обвинение и някои от полицейските доклади. Очевидно е, че не са ни известни всички доказателства, с които разполага прокуратурата. И все пак имаме обща представа за делото срещу Джейкб. Поне имаме какво да обсъдим в началото и ще се опитаме да предвидим най-общо как ще се развие процесът срещу него. Ще се постарам да изясним какво можем да направим дотогава. Джейкб, преди да започнем, искам да кажа две неща специално на теб.

— Добре.

— Първо, тук ти си клиентът. А това означава, че доколкото е възможно, ти вземаш решенията. Нито твоите родители, нито аз, нито който и да било друг. Това е дело *срещу теб*. И винаги ти трябва да контролираш положението. Няма да се случва нищо, с което ти не си съгласен. Наясно ли сме?

— Да.

— Напълно разбираемо е, ако желаш да оставиш майка си, баща си или мен да вземем някои решения. Но не бива да се настройваш, че твоето дело не зависи от самия теб. Законът те третира като пълнолетен. За добро или за зло в щата Масачузетс съдят като пълнолетен всяко хлапе, срещу което е повдигнато обвинение в

убийство първа степен. Затова и аз ще се опитам да се отнасям с теб като с пълнолетен. Разбираш ли?

— Да — отрони Джейкъб.

Нито една излишна сричка. Ако Джонатан очакваше многословни благодарности, не беше попаднал на подходящото момче.

— Другото нещо е, че не искам да се чувстваш обезверен. И държа да те предупредя — във всяко дело като твоето настъпва мигът „Олеле!“. Когато се замислиш за обвиненията срещу теб, видиш всички доказателства и всички хора в екипа на прокурора, чуеш го да говори в съда, накрая изпадаш в паника. Губиш надежда. Дълбоко в душата ти едно гласче започва да пици „Олеле!“. Искам от теб да разбереш, че това се случва с всеки. Ако още не ти се е случило, значи тепърва предстои. Искам да запомниш, когато това чувство те сполети, че ние, хората в тази стая, разполагаме с достатъчно средства да постигнем победата. Няма причина да изпадаш в паника. Няма значение колко голям е екипът на прокурора, няма значение колко убедителни изглеждат обвиненията или колко самоуверено се държи Ладжудис. Няма надмощие над нас. Длъжни сме да запазим хладнокръвие. Ако успеем, имаме всичко необходимо за победата. Е, вярваш ли в това?

— Де да знам. Май не.

— Аз обаче ти казвам, че е вярно.

Джейкъб сведе поглед към коленете си. Трудно доловима сянка на разочарование помрачи за миг лицето на Джонатан.

Не успя с вдъхновяващото слово.

Той се примири, сложи очилата си и прелисти документите пред него — повечето бяха фотокопия на полицейски доклади и резюмето на обвинението, внесено от Ладжудис, в което бяха изложени основните доводи на прокуратурата по делото. Джонатан носеше същото черно поло, с което се появи в съда, и без сако костеливите му рамене изглеждаха много крехки.

— Както изглежда, тяхната версия гласи, че Бен Рифкин те е тормозил, затова ти си се сдобил с нож и когато си имал удобен случай или когато той е прекалил с издевателствата, ти си му отмъстил. Май не могат да разчитат на много преки свидетели. Една жена се е разхождала в парка и твърди, че те е видяла близо до мястото в онази сутрин. Друга е чула виковете на жертвата: „Престани, боли ме!“. Тя

обаче не е видяла нищо. А според Ладжудис твой съученик твърди, че си имал нож. Името му не е посочено в докладите, които имам тук. Джейкъб, можеш ли да се досетиш кой е този съученик?

— Трябва да е Дерек. Дерек Ю.

— Защо смяташ, че е той?

— Той написа същото и във „Фейсбук“. От доста дни го разправя.

Джонатан кимна, но не зададе натрапващия се въпрос: „Вярно ли е?“.

— Засега доказателствата са предимно косвени. Има и пръстов отпечатък, за който искам да поговорим. Отпечатъците обаче имат твърде ограничено значение. Няма как да бъде определено точно кога и как са се появили. Често за тях има съвсем невинно обяснение.

Той подхвърли последното изречение нехайно, без да вдига глава.

Трепнах. А Лори каза:

— Има още нещо.

Кратко мълчание. В стаята се усещаше особено напрежение. Лори огледа неспокойно другите около масата. Гласът ѝ прозвуча дрезгаво и задавено.

— Ами ако кажат, че Джейкъб е наследил нещо? Нещо като болест?

— Не разбирам — отвърна Джонатан. — За какво говориш?

— Склонността към насилие.

— Какво?! — сепна се синът ми.

— Не знам дали моят съпруг е споделил с вас — в историята на нашето семейство е имало случаи на насилие. Неоспоримо е.

Забелязах, че тя каза „нашето семейство“. Вкопчих се в думата, сякаш ме задържаше да не падна от висока скала.

Джонатан се облегна, свали очилата от носа си и ги остави да увиснат на шнурчето. Гледаше я с недоумение.

— Не става дума за Анди или за мен — обясни Лори. — А за дядото на Джейкъб, също за неговия працядо и прапрацядо. И така нататък.

— Мамо, за какво говориш? — обади се Джейкъб.

— Само се питах дали могат да кажат, че Джейкъб има... склонност? Вродена склонност?

— Към какво?

— Към насилие.

— *Вродена* склонност ли? Не. Разбира се, че не могат. — Джонатан завъртя глава, любопитството му надделя. — За чии дядо и пралядо говорим?

— За моите.

Усетих как се изчервих, как се сгорещиха и бузите, и ушите ми. Засрамах се, после се засрамах от срама, от напусналото ме самообладание. След това пък се засрамах, че Джонатан виждаше как синът ми тепърва научава всичко това, как съм разобличен като лъжец и лош баща. Едва накрая се почувствах засрамен пред собствения си син.

Джонатан отмести поглед от мен, докато се опомня.

— Не, Лори — каза той, — подобни доказателства не могат да бъдат приети от съда. А и доколкото ми е известно, не съществува *вродена* склонност към насилие. Дори наистина да е имало насилие в рода на Анди, неговата добронамереност и неговият живот са доказателство, че тази склонност не съществува.

— Не за Анди се тревожа, а за прокурора Ладжудис. Какво ще стане, ако той научи? Търсих в „Гугъл“ тази сутрин. Съществуват дела, в които са използвани такива доводи за наследствеността, говорят за „гени на убиец“, които са предопределили агресивността на обвиняемия.

— Това е нелепо. „Гени на убиец“! Лори, просто не може да си намерила такива дела, гледани в щата Масачузетс.

— Така е.

Реших да се намеся.

— Джонатан, тя е разстроена. Говорихме за това снощи. Аз съм виновен. Не биваше да стоварвам тази история върху нея точно сега.

Лори изпъна рамене, за да покаже, че изобщо не съм прав. Владееше се, а не реагираше под напора на чувствата.

Джонатан й заговори успокоително:

— Лори, мога само да ти кажа, че ако се опитат да използват такива доводи в съда, ще се борим срещу тях с нокти и зъби. Това би било налудничаво.

Той изсумтя и тръсна глава, а за толкова сдържан и кротък човек това си беше същинско избухване.

Дори сега, ако се върна мислено в момента, когато за пръв път бе спомената идеята за „гените на убиец“, и то не от кого да е, а от Лори, гърбът ми пак се сковава, а гневът плъзва нагоре по гръбнака ми. Това не само е идея, заслужаваща единствено презрение, не само е клевета. Тя ме оскърбяваше и като юрист. Още когато за пръв път чух израза, веднага прозрях колко е мракобесен, как извращава истинската наука за генетичния фактор в поведението, за да нахлупи върху нея псевдонауката на нечистоплътни юристи, циничния език, чиято истинска цел е да повлияе на съдебните заседатели, да ги заблуди с блясъка на научната неопровержимост. „Гените на убиец“ са лъжа. Адвокатско мошеничество.

Тази идея сама по себе си подрива основата на наказателното право. В съда ние наказваме криминалните помисли — *mens rea*, виновното съзнание. Има древно правило: „*Aclus non facil reum nisi mens sit rea*“^[1]. Затова не осъждаме деца, пропаднали алкохолици и шизофреници — те са неспособни на *решението* да извършат престъпление, като разбират истинското значение на своите постъпки. Свободната воля е също толкова важна за закона, колкото и за религията, и за всяка система от морални норми. Ние не наказваме леопарда за това, че е див. Пък и дали Ладжудис би се осмелил да използва такъв довод? „Роден лош“? Аз вярвах, че би се опитал. Независимо дали имаше някакви научни или юридически основания, той би го нашепнал на съдебните заседатели като клюка, като споделена тайна. Той би намерил начин.

Разбира се, накрая се оказа, че Лори е права — „гените на убиец“ хвърлиха сянката си над нас, макар и не точно така, както тя очакваше. Но на първата среща Джонатан и аз, възпитани в хуманистичната традиция на закона, инстинктивно отхвърлихме тази идея. Присмяхме й се. Само че тя бе обладала въображението и на Лори, и на Джейкъб.

Долната челюст на сина ми буквално увисна.

— Някой ще ми каже ли за какво си говорите тук?

— Джейк... — започнах, но думите не идваха.

— Какво? Някой да ми каже!

— Баща ми е в затвора. И то от отдавна.

— Но нали изобщо не си познавал баща си?

— Не е съвсем вярно.

— Но ти така ми каза! Винаги си го казвал.

— Така е, казвах го. Съжалявам. Никога не съм го познавал *истински*, това поне е вярно. Но знаех кой е той.

— Значи си ме лъгал?

— Не ти казвах цялата истина.

— Лъгал си ме.

Наведох глава. Всички причини, всички мои преживявания в детството сега изглеждаха смехотворни и неуместни.

— Не знам.

— Стига бе... И какво е направил?

Поех си дъх.

— Убил е едно момиче.

— Как? Защо? Какво е станало?

— Наистина не искам да говоря за това.

— Не искаш да говориш за това ли? Да бе, как ли пък ще искаш!

— Той е бил зъл човек, Джейкъб, това е всичко. Нека не задълбаваме повече.

— И защо не си ми казал?

— Джейкъб — намеси се Лори тихо, — аз също не подозирах. Научих едва снощи. — Тя хвана ръката му. — Не се стряскай. Още се мъчим да проумеем как да се справим с това. Опитай да запазиш спокойствие, бива ли?

— Ама това... това не е истина. Защо не си ми казал? Нали той ми е... да бе, пада ми се дядо. Как така ще криеш от мен? Ти за какъв се мислиш, бе?

— Джейкъб! Внимавай как говориш с баща си.

— Няма нищо, Лори, има право да се чувства засегнат.

— Ами да, засегнат съм!

— Джейкъб, не ти казах, както не казах и на никой друг, защото се боях, че хората ще си създадат друга представа за мен. А сега се боя, че хората ще си създадат друга представа и за теб. Не исках това да се случи. Някой ден, може би съвсем скоро, ще ме разбереш. — Той впи сърдит поглед в мен. — Не исках да стигнем дотук. Исках... исках да оставя всичко това зад гърба си.

— Но, татко, това е част от мен.

— Не съм съгласен.

— Имах право да знам.

— Джейк, с това също не съм съгласен.

— Значи *не съм имал* право да знам, така ли? За собствения си род?!

— Имаше право *да не знаеш*. Имаше право да започнеш на чисто, да бъдеш какъвто ти поискаш, също като останалите деца.

— Но аз не съм като останалите деца.

— Разбира се, че си като тях!

Лори обърна глава встрани.

Джейкъб се облегна и отпусна на стола. Изглеждаше по-скоро смаян, отколкото разочарован. Въпросите и оплакванията бяха начин да отприщи чувствата си. Поседя умислен.

— Не е за вярване — промърмори той объркано. — Направо не е за вярване. Не мога да повярвам, че си го направил...

— Виж какво, ако си ми ядосан, че те лъгах, твое право е. Но аз постъпих така с добри намерения. Направих го за теб. Правех го за теб още преди да се родиш.

— Да бе, да! Правил си го за себе си.

— Да, но и за сина си — за сина, който се надявах да имам един ден, за да направя живота му малко по-лек. *За теб*.

— Ама не стана както си искал, нали?

— Според мен стана точно това. Мисля, че твоят живот досега беше по-лек, отколкото можеше да бъде. Искрено се надявам да е така. Поне няма съмнение, че беше по-добър от моя.

— Татко, виж докъде се докарахме.

— Е, и?

Той замълча. Лори опита пак с подкупващ тон:

— Джейкъб, сега трябва да внимаваме как говорим един с друг, не мислиш ли? Опитай се да разбереш подбудите на баща си, дори и да не ги приемаш. Постави се на негово място.

— Мамо, нали ти каза току-що, че имам „гени на убиец“?

— Не съм казвала това, Джейкъб.

— Ама се подразбираше. Каза го, то си е ясно!

— Знаеш, че не съм го казвала. Дори не вярвам в това. Говорех за други съдебни дела, за които четох.

— Мамо, не ти се сърдя. Това просто си е *факт*. Ако не се тревожеше, нямаше да търсиш в „Гугъл“.

— Факт ли? Ти как реши изведнъж, че е факт?

— Мамо, нека те попитам нещо — защо хората искат да говорят само за наследяването на добрите качества? Ако детето на някой атлет се прояви в спорта, никой не се притеснява да каже, че е наследило дарбата на баща си. Когато и детето на някой музикант е талант в музиката или когато детето на професор е умно — за това говорят. Каква е разликата, а?

— Не знам, Джейкъб. Но не е същото.

Джонатан мълчеше от толкова дълго време, че бях забравил за присъствието му. Той каза невъзмутимо:

— Има разлика — не е престъпление да си атлетичен, музикален или умен. Но трябва да бъдем крайно предпазливи с идеите да прощаваме в затвора хора заради *качествата* им, а не заради *постъпките* им. Защото тази гнусотия твърде дълго е била част от историята на човечеството.

— А аз какво да правя, ако наистина съм *такъв*?

— Джейкъб, какво се опитваш да кажеш? — вметнах аз.

— Ами ако го нося това в себе си и не мога да го потисна?

— Стига глупости.

Той само завъртя глава. Мълчанието, проточило се десетина секунди, ми се стори твърде дълго.

— Джейкъб — казах накрая. — „гени на убиец“ не е нищо повече от израз. Метафора. Разбираш, нали?

Той сви рамене.

— Де да знам.

— Джейк, ти не го разбираш правилно, това е. Дори ако детето на убиец също стане убиец, нямаш нужда от генетиката, за да го обясниш.

— А ти откъде знаеш?

— О, мислил съм за това, повярвай ми, и то много. Само че е невъзможно. Представи си го така — ако Йо-Йо Ма имаше син, той нямаше да се роди с уменията да свири на виолончело. И на него би му се наложило да се учи да свири, както на останалите. Можеш да наследиш само дарба, някакъв потенциал. Единствено от теб зависи какво ще направиш с нея, какъв ще бъдеш.

— Ти наследи ли дарбата на своя баща?

— Не.

— Защо си толкова сигурен?

— Погледни ме. Виж живота ми, както ти каза Джонатан. Познаваш ме. Живееш с мен четиринайсет години. Някога прибягвал ли съм до насилие, дори веднъж?

Той пак вдигна рамене, не беше убеден.

— Може би изобщо не си се учил да свириш на своето виолончело. Това не означава, че нямаш дарбата.

— Джейкъб, какво искаш да ти кажа? Невъзможно е да докажеш такива твърдения.

— Знам. Това също е проблем за мен. Как да знам какво нося в себе си?

— Нищо не носиш.

— Татко, чуй ме — мисля си, че знаеш много добре как се чувствам сега. И аз знам много добре защо не си казал на никого за това толкова години. Не е защото хората щяха да си помислят нещо за теб.

Джейкъб се облегна и скръсти ръце отпред, за да покаже, че не му се говори повече. Той се вкопчи в идеята за „гените на убиец“ и не мисля, че и по-късно се отказа от нея. Реших да не продължавам този разговор. Нямах смисъл да му изнасям лекция за безкрайния човешки потенциал. Подобно на другите от своето поколение той предпочиташе научните обяснения пред общоприетите истини. Знаеше какво се случва, когато науката се сблъска с упованието във вярата.

---

[1] От лат. „Действието не поражда вина, освен когато и съзнанието е виновно“. — Б.пр. ↑

11. БЯГАНЕ

Не съм атлет по рождение. Имам прекалено тежки крака, твърде едър съм, с телосложение на касапин. Да си призная, не изпитвам голямо удоволствие от бягането. Правя го, защото е необходимо. Иначе напълнявам — тягостно наследство по майчина линия от тантурести селяни с източноевропейски, шотландски и още кой знае какъв произход. Затова в повечето сутрини около шест и половина се носех задъхан по улиците и кросовите пътеки в парка „Колд спринг“, докато не измина тромаво дневната си норма от пет километра.

Бях решен да продължа с това дори след като предявиха обвиненията на Джейкъб. Не се съмнявах, че съседите биха предпочели изобщо да не се показваме навън, особено в „Колд спринг“. Съобразих се донякъде с това. Бягах в ранното утро, не доближавах други хора, навеждах глава като беглец, когато се разминавах с някой. Разбира се, изобщо не припарвах близо до местопрестъплението. Но бях решил от самото начало, че за да запазя собствения си разсъдък, няма да зарежа тази част от предишния си живот.

На сутринта, след първата среща при Джонатан, преживях онова често изплъзващо ми се състояние на „хубав пробег“. Чувствах се лек и бърз. Поне този път бягането не се състоеше от ниски подскоци и тропот, а приличаше (без да изпадам в поетично настроение) на летене. Усецах как тялото ми се носи напред с някаква естествена пъргавина на хищник, сякаш поначало бе предназначено за това. Не знам точната причина, макар да подозирам, че допълнителното напрежение заради делото изпълваше организма ми с адреналин. Минавах по пътеките във влажния студ, по обиколната алея, прескачах корени на дървета, малки локви и тук-там кал, с която е осеян паркът през пролетта. Почувствах се толкова добре, че дори подминах привичния за мен изход от „Колд спринг“ и продължих още малко през гората към предната част. В главата ми още не се бе избистрило никакво намерение, затова пък го имаше подозрението, стремглаво

превръщащо се в увереност, че Лионард Пац е виновен. Не разбрах как се озовах на паркинга пред блока „Уиндзър“.

Намерих колата му — ръждясаващ „Форд Проуб“ от края на 90-те години с цвят на слива. Помнех описанието от доклада на Пол Дъфи, който бе започнал да събира сведения за Пац. Съвсем подходяща кола за педофил. Пац бе налепил по своя „педомобил“ разсейваща подозренията украса — емблемите на „Ред Сокс“ и на Световния фонд за природата със симпатичната панда. И двете врати на колата бяха заключени. Погледнах през стъклото откъм шофьора, за да видя какво има вътре. Всичко беше безупречно чисто, макар и доста захабено.

На най-близкия вход намерих и звънеца за неговия апартамент с табела „ПАЦ, Л.“.

Някои от живеещите в блока отиваха към колите си, други се бяха запътили към близкия „Дънкин Донътс“. Една жена задържа вратата любезно, за да вляза (ако дебнеш някого в предградията, най-добрата маскировка е да си порядъчно избърснат бял мъж със спортен екип за сутрешен крос), но аз само ѝ се усмихнах с благодарност. Какво правя тук? Да потропам на вратата на Пац? Не. Поне засега.

В ума ми тепърва се избистряше идеята, че подходът на Джонатан е прекалено плах. Той беше впримчен в мисленето си на адвокат и се задоволяваше да остави обвинението да се мъчи, като имаше намерение да надделее в кръстосаните разпити на свидетели, да посочи пролуките в доводите на Ладжудис и да изтъкне пред съдебните заседатели, че и да има някакви доказателства срещу Джейкб, те са недостатъчни. Аз винаги предпочитах нападението. Опитвах се да бъда справедлив към Джонатан, съзнавах, че тълкувам лошо неговите думи и прекалявам в подценяването му, но знаех (както несъмнено знаеше и Джонатан), че по-добрата стратегия е да предложим на съдебните заседатели друга версия. Естествено, те биха искали да знаят кой е извършил престъплението, ако не е Джейкб. Трябваше да им предложим история, която да задоволи това желание. Ние, хората, сме по-склонни да повярваме на истории, отколкото на абстрактни идеи като „тежест на доказателствата“ и „презумпция за невинност“, стремим се към цялостната картина на нещата още откакто сме започнали да рисуваме по стените на пещерите. Ясно ми е, че звучи пресметливо и нечестно, сякаш всичко опираше само до тактиката в процеса. Затова нека добавя, че този път другата версия

беше върната. Знаех си, че е така. Само трябваше да покажем истината пред съдебните заседатели. Това беше единственото ми намерение спрямо Пац — да проследя доказателствата и да спазвам правилата, както винаги. Ще кажете, че се увличам с обясненията и прекалявам с изтъкването на своята добродетелност, все едно и аз се оправдавам пред съдебно жури. Да, признавам, че не е логично — Пац го е извършил, защото Джейкъб не го е извършил. Но тогава не виждах изкривената логика. Аз бях бащата на момчето. И всъщност бях прав да подозирам Пац.

12. ПРИЗНАНИЯ

Джонатан предложи да привлечем психиатър. Каза ни, че е стандартна процедура да поискаме „експертна оценка на компетентността и вменяемостта“. Краткото търсене в „Гугъл“ показа, че жената, на която се беше спрял, беше авторитет по ролята на наследствеността в поведението. Както и да ни бе уверявал, че „гените на убиец“ са нелепост, Джонатан подготвяше решение за този проблем, ако евентуално възникне. Бях убеден, че каквито и да са научните достойнства на тази теория, Ладжудис не би получил възможността да я пробута на съдебните заседатели. Това си бяха подлъгващи доводи, нищо повече от излъскана и уж подкрепена от науката разновидност на прастара съдебна хитрина, която юристите наричат „доказателство чрез склонност“. Иначе казано, ако обвиняемият вече е извършвал такива деяния, вероятно го е направил отново, дори ако прокурорът не може да докаже това. Просто е — щом обвиняемият е обирал банки и отново имаме обрана банка, значи всички знаем какво се е случило. С този похват прокурорите опитват чрез намигване и сръгване с лакът да подтикнат съдебното жури към присъда, макар че не им стигат доказателства. Никой съдия не би оставил Ладжудис да направи този номер безнаказано. Важно беше и това, че научните изследвания на генетичния фактор в поведението не са в стадий, когато могат да бъдат признати от съда. Тази научна област е нова, а законът съзнателно изостава от науката. Съдилищата няма да си позволят грешки, като рискуват с авангардни хипотези, които може и да бъдат опровергани. Не обвинявах Джонатан, че се готви да оспори теорията за „гените на убиец“. Добрата подготовка за съдебния процес се състои в престараването. Джонатан трябваше да бъде готов за всичко, дори за възможност от едно на сто съдията да допусне такива доводи по делото. Безпокоеше ме обаче нежеланието му да сподели с мен какво прави. Нямахме ми доверие. Явно бях се заблудил, че ще бъдем екип като юристи и колеги. За Джонатан аз си оставах просто клиент. И то смахнат, ненадежден клиент, който трябва да бъде воден за носа.

Отивахме в болница „Маклийн“ — психиатричната клиника, където работеше доктор Елизабет Фогъл. Срегнахме се в оскъдно обзаведена стая, без никакви книги, само с няколко кресла и ниски маси. На едната стена бяха закачени африкански маски.

Извън лекарската си практика в „Маклийн“ доктор Фогъл преподаваше и провеждаше изследвания в медицинския институт на Харвардския университет. Беше едра жена с широки рамене и едра глава. Беше мургава и още през май имаше тъмен загар. Посивялата ѝ коса беше подстригана късо, не използваше грим. На ухото ѝ се забелязваше същинско съзвездие от три малки диамантени обеци. Представях си я как през почивните дни върви бодро по прежуряни от слънцето планински пътеки или се бори с вълните в някое езеро.

Фогъл беше един от най-големите експерти в своята област, което само подсилваше внушителното ѝ присъствие. Не можех да проумея защо такава жена се е посветила на психиатрията, изискваща търпение и спокойствие. Поведението ѝ подсказваше, че не понася глупости, а сигурно се налагаше да ги слуша в изобилие. Тя не само седеше и кимаше, както обикновено правеха психиатрите. Навеждаше се напред и извиваше глава, сякаш за да чува по-добре, сякаш жадуваше за откровен разговор, за съкровена история.

Лори охотно говореше за всичко пред нея, с увлечение. Струваше ѝ се, че е срещнала естествена съюзничка в това въплъщение на Богинята-майка, която ще ѝ обясни проблемите на Джейкъб. Въобразяваше си, че тази жена е на наша страна. В дългата размяна на въпроси и отговори Лори се стремеше да почерпи от знанията на доктор Фогъл. Затова разпитваше лекарката за всичко. Как да разбере Джейкъб? Как да му помогне? На Лори ѝ липсваше терминологията, специализираните знания. Надяваше се да ги извлече от доктор Фогъл. Изглежда не съзнаваше или пък не я тревожеше това, че и доктор Фогъл на свой ред имаше какво да вземе от нея. Не виня за нищо Лори. Тя обичаше сина си и вярваше в психиатрията, в силата на разговорите. Разбира се, бе изгубила опора под краката си. След като понасяше няколко седмици товара на обвинението срещу Джейкъб, напрежението започваше да проличава. Тя беше податлива към съчувстващ слушател като доктор Фогъл. Разбирах я, но не можех само да наблюдавам бездейно. Лори се бореше толкова решително да

помогне на Джейкъб, че почти успя да стегне примката около шията му.

При първата ни среща с психиатърката Лори направи стъписващо признание.

— Когато Джейкъб беше бебе, само по звуците на пълзенето му познавах, че е изпаднал в особено състояние. Знам, че звучи неправдоподобно, но е вярно. Той шляпаше по коридора на ръце и колене, а аз вече знаех.

— Какво знаеше?

— Знаех какво ме чака. Той беснееше. Хвърляше разни предмети и пицеше. А аз нищо не можех да направя. Само го слагах в креватчето или в кошарката и се отдалечавах. Оставях го да крещи и да се мята, докато не се укроти.

— Лори, нали всички бебета крещят и се мятат?

— Но не така. Не така...

— Това е нелепо — намесих се аз. — Той беше бебе. А бебетата плачат.

— Анди — измърка лекарката, — остави я да говори. Ще дойде и твоят ред. Продължавай, Лори.

— Да, Лори, продължавай. Разкажи й как Джейкъб е късал крилцата на мухи.

— Доктор Фогъл, моля ви да не му се сърдите. Той не вярва в откровените разговори за лични преживявания.

— Напротив, вярвам.

— А защо никога не го правиш?

— Лишен съм от тази дарба.

— От дар слово ли си лишен?

— От дарбата да се оплаквам.

— Нарича се разговор, Анди, не оплакване. Освен това е умение, а не дарба, и ти би могъл да се научиш, стига да искаше. В съда можеш да говориш часове наред.

— Друго е.

— Защото юристът не е длъжен да бъде искрен ли?

— Не, Лори. Защото в съда положението е съвсем различно. Има си подходящо време и място за всичко.

— За бога, Анди, намираме се в кабинета на психиатър. Ако това не е времето и мястото...

— Да, но дойдохме заради Джейкб, не заради нас. Не заради теб. Трябва да помниш това.

— Струва ми се, че знам защо сме тук.

— Нима? Не личи по това, което казваш.

— Не ме поучавай.

— Спрете, моля ви — прекъсна ни доктор Фогъл. — Анди, трябва да изясним нещо. Наета съм от защитата. Работя за вас. Не е нужно да криете нищо от мен. Аз съм на страната на Джейкб. И моите изводи могат само да помогнат на вашия син. Ще представя заключението си на Джонатан, а след това вие ще решите как да го използвате. Решението зависи само от вас.

— А ако поискаме да го хвърлим в кошчето за боклук?

— Можете. Важното е, че нашите разговори са напълно поверителни. Няма смисъл да криете нещо. Няма нужда да защитавате сина си поне в този кабинет. Искам само да науча истината за него.

Смръщих се. Истината за Джейкб... Кой би могъл да каже каква е? Каква е истината, за който и да е човек?

— Добре — продължи доктор Фогъл. — Лори, ти описваше Джейкб като бебе. Бих искала да чуя още за този период.

— Откакто навърши две години, се случваше други деца да пострадат, когато са около него.

Вторах се сурово в Лори. Явно тя изобщо не проумяваше колко опасна е откровеността.

Но и Лори ми отвърна с яростен поглед. Не съм сигурен какво си мислеше — след нощта на моето признание разговорите ни не бяха нито много чести, нито много лесни. Между нас се спусна рехавя завеса. Виждаше се обаче, че тя не иска съветите на юрист. Имаше намерение да каже каквото е намислила.

— Случи се няколко пъти — обясни Лори. — Веднъж в яслите Джейкб пълзял върху катерушка и друго момче паднало от нея. Наложило се да зашият раната му. После едно момиче се изпусна от успоредката с напречни летви и си счупи ръката. Момче от нашата улица се търкулна с велосипеда си по стръмнина. И то имаше шевове на раната. Момчето твърдеше: „Джейки ме бутна“.

— Колко често имаше такива случаи?

— Горе-долу веднъж годишно. Възпитателките в детската градина все ни повтаряха, че трябвало постоянно да държат под око Джейкъб, защото бил твърде груб. А аз се плаших до смърт, че ще го изгонят. Какво щяхме да правим тогава? По онова време още работех като учителка, имахме нужда от детската градина. Навсякъде имаше дълги списъци със семейства, чакащи да се освободи място. Ако изгонеха Джейкъб, трябваше да напусна работа. Дори се записахме при чакащите за друга детска градина. За всеки случай.

— Господи! Лори, той беше на четири години! Толкова време мина оттогава! Какви ги говориш?!

— Анди, наистина трябва да я оставиш да говори, иначе е безполезно.

— Но тя говори за времето, когато Джейкъб беше на четири години.

— Анди, разбирам какво те дразни. Нека тя довърши, после ти ще кажеш каквото желаеш. Разбрахме се, нали? Лори, интересно ми е как са се отнасяли другите деца към Джейкъб.

— О, децата ли... Не знам. Джейкъб си играеше с малко от тях. Предполагам, че останалите не са го харесвали.

— А родителите?

— Убедена съм, че не искаха децата им да остават насаме с Джейкъб. Но никоя от майките и думичка не каза пред мен за това. Всички бяхме толкова мили помежду си. Не казвахме нищо лошо за децата на другите. Милите хора говорят така само зад гърба ти.

— Лори, а ти какво мислеше за поведението на Джейкъб?

— Знаех, че имам трудно дете. Знаех. Разбирах, че има някакви поведенчески проблеми. Той беше буен, малко по-груб, малко по-агресивен.

— Тормозеше ли другите деца?

— Не. Не в този смисъл. Просто не мислеше как ще се почувстват те.

— Избухлив ли беше?

— Не.

— А злобен?

— Злобен ли... Това не е точната дума. По-скоро... Не знам как да го нарека. Изглеждаше, че не е способен да си представи какво ще усетят децата, ако ги бутне да паднат, затова... не се поддаваше на

контрол. Да, това е — не се поддаваше на контрол. Но с много момчета е така. Така си казвахме тогава: „Много момчета минават през този период. Това е преходно. Джейкъб ще го надрасне“. Така си мислехме. Ужасявах се, когато пострада някое дете, но какво можех да сторя? Какво можехме да сторим и двамата?

— Лори, а какво направи все пак? Опита ли се изобщо да потърсиш помощ?

— О, обсъждахме го безкрайно с Анди. И той все ми казваше да не се тревожа. Говорих и с нашия педиатър, той ми каза същото: „Не се плаши, Джейк е съвсем малък, това ще отmine“. Те ме караха да се чувствам малко пообъркана, сякаш се бях превърнала в една от онези шантави, изнервени майки, които през цялото време треперят над децата си и изпадат в нервни кризи заради някоя драскотина или... или алергия към фъстъци. А Анди и педиатърът ми повтаряха: „Ще отmine, ще отmine“.

— И *наистина* отмина, Лори, а ти *наистина* се тревожеше излишно. Педиатърът беше прав.

— Така ли? Виж ни къде сме сега, скъпи. Ти изобщо не поиска да разбереш какво става.

— И какво е то?

— Джейкъб може би се нуждаеше от помощ. Може би ние сме виновни. Трябваше да направим нещо.

— Какво трябваше да направим? И какво се случи, като не сме го направили?

Тя наведе глава съкрушено. Спомените за онези случки от детството на Джейкъб я измъчваха, сякаш бе видяла плавник на акула над водата, преди хищникът да се скрие в дълбините. Същинско безумие.

— Лори, какво намекваш? Говорим за нашия син!

— Нищо не намеквам, Анди. Не превръщай това в състезание кой е по-преданият родител, нито в... в скандал. Аз само си задавам въпроси какво правехме тогава. Казвам, че не знам какъв беше отговорът, нямам представа какво трябваше да направим. Може би Джейк имаше нужда от лекарства. Или от консултации с психолог. Не знам. Но не мога да не си мисля, че сигурно сме правили грешки. Сигурно е така. Толкова се старяхме, не заслужаваме всичко това. Ние сме добри, съвестни хора. Разбирате ме, надявам се. Правехме всичко

както е редно. Не бяхме твърде млади. Изчакахме. Всъщност за малко щяхме да прекалим с отлагането — бях на трийсет и шест, когато родих Джейкъб. Не бяхме богати, но и двамата работехме упорито и имахме достатъчно възможности да дадем на бебето всичко, от което се нуждаеше. Правихме каквото се полага и ето докъде стигнахме. Не е справедливо. — Тя поклати глава и промърмори отново: — Не е справедливо.

Беше отпуснала ръката си на страничната облегалка на стола. Хрумна ми да я докосна, за да я успокоя, но докато се двоумях, тя отдръпна ръката си и сплете пръсти.

— Мисля си какви бяхме в миналото — каза тя — и виждам, че изобщо не бяхме готови. Май никой никога не е готов. Ние бяхме хлапета. Все едно е на каква възраст бяхме, пак си оставахме хлапета. Не знаехме какво да правим и се плашихме до побъркване като всички млади родители. Не знам, може би допускахме грешки.

— Какви грешки, Лори? Я стига. Пресилваш всичко. Не беше чак толкова зле. Джейкъб се държеше малко по-буйно и грубо. Толкова ли е страшно? Той още беше малък! Някои деца пострадаха, защото и това се случва с четиригодишните. Спъват се, залитат, а едва ли не три четвърти от телесното им тегло е в техните огромни глави, затова падат и се блъскат в разни неща. Падат от катерушки, падат с велосипедите си. Случва се. Както и да е, педиатърът се оказа прав — Джейкъб надрасна това. Всичко това спря, щом стана по-голям. Лори, ти се наказваш сама, но няма за какво да си гузна. Нищо лошо не сме направили.

— Повтаряш това през цялото време. Никога не си искал да признаеш, че нещо не е наред. А може би никога не успя да прогледнеш. Не че те укорявам, не си виновен ти. Сега разбирам защо. Разбирам с какво си бил принуден да се справяш, какво си таял в себе си.

— Недей да търсиш обяснение в това.

— Анди, сигурно е било тежък товар за теб.

— Не беше. Никога. Уверявам те.

— Щом казваш. Длъжен си обаче да обмислиш вероятността, че не се отнасяш обективно към Джейкъб. Не може да се разчита на твоята преценка. Доктор Фогъл трябва да знае това.

— На *моята* преценка ли не може да се разчита?

— Точно така.

— Лори, вярно ли е? — попита психиатърката. — Подобри ли се поведението на Джейкъб с възрастта?

— Да, в някои неща. Тоест... няма спор, че се подобри. Вече не се случваше деца да пострадат около него. Но той продължаваше да се държи зле.

— В какъв смисъл?

— Ами крадеше. Винаги крадеше, през цялото си детство. От магазини, от аптеки, дори от библиотеката. Случваше се да краде и от мен. Направо бъркаше в портмонето ми. Два пъти го спипах в магазина като малък. Говорих с него, но изобщо не успях да му повлияя. Какво трябваше да направя? Да му отрежа ръцете ли?

— Това е крайно несправедливо — обърнах се към Лори. — Отнасяш се несправедливо към Джейкъб.

— Защо? Говоря искрено.

— Не, говориш искрено за чувствата си сега, защото Джейкъб е загазил и ти смяташ, че някак си отговорна за неприятностите му, затова се връщаш в миналото му и виждаш всички тези страхотии, които не са съществували. Сериозно ли говориш — крадял от портмонето ти? И какво? Не даваш на доктор Фогъл вярна представа. Дойдохме тук да обсъдим делото срещу Джейкъб.

— Е, и?

— Какво общо имат кражбите от магазин с едно убийство? Какво се променя, ако е отмъкнал бонбони или химикалка, или каквото и да било? Какво, за бога, е общото между тези неща и факта, че Бен Рифкин беше безмилостно намушкан до смърт? Струпваш всичко накуп, сякаш дребните кражби и жестокото убийство са едно и също. Но не са.

— Според мен — каза психиатърката — Лори описва устойчива склонност към нарушаване на правила. Тя има предвид, че Джейкъб не е способен да се ограничава в рамките на общоприетото поведение, каквато и да е причината за това.

— Не. Вие говорите за социопат.

— Не.

— Човекът, когото вие описахте...

— Не — повтори тя.

— ... е социопат. Това ли ни казвате? Че Джейкъб е социопат?

— Не. — Доктор Фогъл вдигна ръце. — Не казах това, Анди. Не употребих тази дума. Просто се опитвам да си изградя цялостна представа за него. Още не съм стигнала до никакви заключения. Готова съм да приема всякакви обяснения.

Лори изрече тежко:

— Мисля, че Джейкълб може би има проблеми. Може би се нуждае от помощ.

Завъртях глава.

— Анди, той е наш син. Дължни сме да се грижим за него.

— Точно това се опитвам да правя.

Очите й блестяха, но нямаше сълзи, бе ги изплакала. Дълго бе таила тази мисъл в себе си, предъвкваше я и накрая стигна до ужасния си извод. „Мисля, че Джейкълб може би има проблеми.“

Доктор Фогъл каза с измамно съчувствие:

— Лори, имаш ли съмнения в невинността на Джейкълб?

Лори избърса очите си и се изправи вдървено.

— Не.

— Но така прозвуча.

— Не.

— Сигурна ли си?

— Да. Той не е способен да го направи. Майката познава детето си. Джейкълб не е способен да го направи.

Психиатърката кимна стоворчиво, макар че не беше особено настроена да повярва. Тя дори не вярваше, че Лори си вярва.

— Доктор Фогъл, може ли и аз да ви задам въпрос? *Според вас* допускала ли съм грешки? Имало ли е нещо, което не съм забелязала? Можело ли е да се направи нещо повече, ако съм била по-добра майка?

Доктор Фогъл се поколеба само за миг. На стената над нея две от африканските маски сякаш виеха.

— Не, Лори. Не мисля, че си правила грешки. Откровено казано, време е да престанеш да се обвиняваш. И да е имало нещо особено, и да е имало начин да се предвиди, че Джейкълб ще си навлече неприятности, не виждам как, който и да е родител би успял да разбере. Не и ако съдя по това, което чух досега от теб. Много деца вършат бели като Джейкълб, но това не означава нищо.

— Направих, каквото ми беше по силите.

— Справила си се добре, Лори. Не си причинявай повече това. И Анди също е прав — ти не сподели нищо чак толкова особено досега. Направила си онова, което всяка майка би направила на твое място. Направила си за детето си най-доброто, на което си била способна. Никой не би могъл да иска повече от теб.

Лори вдигна глава. Долавях нейната крехкост, все едно гледах как тънички пукнатини плъзваха като паяжинки по нея. Доктор Фогъл вероятно също откриваше тази чупливост, но нямаше как да разбере, че това е нещо съвсем ново за Лори. И колко видимо се бе променила тя. Само човек, който познаваше истински Лори и я чувстваше близка, можеше да схване какво се случва. Преди тя четеше с такова увлечение, че се случваше да държи разгърнатата книга с лявата ръка, докато си мие зъбите с дясната. Сега изобщо не посягаше към книга, не успяваше да събере сили за това или дори не проявяваше интерес. Преди имаше навика да се съсредоточава в събеседника така, сякаш го смяташе за най-обаятелния човек в света. Сега погледът ѝ блуждаеше и самата тя сякаш не присъстваше в стаята. В дрехите, прическата, грима ѝ се забелязваха дребни несъответствия и небрежност. Онова, което ѝ придаваше сияен, младежки оптимизъм, започваше да гасне. Разбира се, трябваше да си я познавал преди, за да разбереш какво губеше. Само аз съзнавах какво ѝ се случваше.

Но тя изобщо нямаше намерение да се предаде.

— Направих най-доброто по силите си — заяви с внезапна, някак необидителна твърдост.

— Лори, опиши ми Джейкъб какъвто е сега.

— Хъм... — Лори се усмихна, щом се замисли за нашия син. — Той е много умен. Много забавен, много чаровен. И е хубав. — Тя дори се изчерви, щом произнесе тази дума. Все пак и майчината обич си е любов. — Увелича се по компютрите, харесва модерни устройства, видеоигри, музика. И чете много.

— Някакви проблеми с характера, с насилието?

— Няма.

— Ти ни обясняваше, че Джейкъб е бил склонен към насилие в предучилищна възраст.

— Всичко изчезна, щом го записахме в подготвителната група за училище.

— Питам се дали още си загрижена за това. Дали нещо в поведението му и сега те смущава или тревожи?

— Доктор Фогъл, тя вече отговори с „не“.

— Е, аз искам да разгледаме този въпрос малко по-задълбочено.

— Няма нищо, Анди — каза Лори. — Не, Джейкъб вече изобщо не прибягва до насилие. Но може би щях да съм по-доволна, ако беше по-открит в постъпките си. Понякога ми е трудно да го разгада. Не е словоохотлив. Изпада в мрачни настроения. Много е затворен. Не само стеснителен, а насочва чувствата си, цялата си енергия навътре. Той е твърде отчужден и не е откровен. Всичко тлее вътре. Но няма проява на насилие.

— Има ли чрез какво друго да изразява себе си? Музика, приятели, спорт, клубове — каквото се сещаш...

— Не. Не се приобщава лесно. И има малко приятели. Дерек, още двама-трима.

— А приятелки?

— Не, прекалено млад е за това.

— Дали е така?

— А не е ли?

Психиатърката сви рамене.

— Може да бъде много критичен, ехиден, язвителен — продължи Лори. — И е цинично настроен. Само на четиринайсет години е, а вече е циник! Не е преживял достатъчно, за да бъде циник, нали? Няма какво да го оправдае. Може да е само поза. Такива са днешните подрастващи. Недоволни, иронични.

— Както описваш тези качества, изглеждат неприятно.

— Нима? Не исках да прозвучи така. Джейкъб просто е със сложен характер, струва ми се. Той все е в лошо настроение. Тоест харесва му да бъде гневното момче, което казва „никой не ме разбира, мамка му“.

Тя прекрачи границата и аз се сопнах:

— Стига, Лори, описваш всеки тийнейджър — гневното момче, което казвало „никой не ме разбира, мамка му“. Хайде де! Описваш което и да е подрастващо момче по света. Това е толкова типично.

— Може би. — Тя пак наведе глава. — Не знам. Открай време си мисля, че Джейкъб трябва да поговори с психиатър.

— *Никога* не си казвала това!

— Не твърдя, че съм го казвала. Само се питах дали това е правилното решение.

— Анди!... — скастри ме доктор Фогъл.

— Ами не мога само да седя и да слушам!

— Опитай се. Тук сме, за да се изслушваме, да се подкрепяме, а не да спорим.

— Вижте какво — подхванах аз, загубил търпение, — това вече е прекалено. От целия този разговор се подразбира, че Джейкълб има за какво да отговаря, има какво да обяснява. А изобщо не е вярно. Да, случи се нещо ужасно. Но вината не е наша. И в никакъв случай не е на Джейкълб. Ще го кажа направо — седя тук, слушам и си мисля: „Какво говорим, по дяволите?“. Джейкълб няма нищо с убийството на Бен Рифкин, нищо! А ние обсъждаме Джейк, все едно е някакъв изрод, някакво чудовище или нещо подобно. Не е! Той е едно обикновено хлапе. Има си недостатъци като всяко друго дете, но няма нищо общо с това. Съжалявам, но все някой трябваше да го защити тук.

— Анди — отвърна доктор Фогъл, — ако се върнеш мислено в миналото, какво би казал *ти* за всички онези деца, които са пострадали покрай Джейкълб? Всички деца, които са падали от катерушки или са се пребивали с велосипедите си? Само лош късмет ли е било? Или съвпадение? Какво мислиш за това?

— Джейкълб преливаше от енергия и беше груб в игрите. Признавам, че е така. Трябваше да се справяме с това, когато беше малък. Но нямаше нищо повече. В края на краищата всичко спря, още когато беше в детската градина!

— А гневът? Не мислиш ли, че Джейкълб има проблеми с гнева?

— Не мисля. Случва се хората да се ядосват. Това не е *проблем*.

— Тук е отбелязано, че Джейкълб е пробил с юмрук дупка в стената на стаята си. Наложило се да повикате майстор, за да поправи стената. Случило се е миналата есен. Вярно ли е?

— Да, но... Как научихте?

— От Джонатан.

— Споделихме случката с него само за целите на защитата!

— И тук се занимаваме със същото — подготвяме защитата му в съда. Вярно ли е? Той проби ли дупка в стената?

— Да. И какво?

— Обикновено хората не пробиват дупки в стените, нали?

— Всъщност понякога го правят.

— А ти?

Вдишах дълбоко.

— Не.

— Лори смята, че си сляп за възможността Джейкъб да е...
склонен към насилие. Ти как мислиш?

— Според нея аз отхвърлям истината.

— Така ли е?

Заклатих глава неотстъпчиво и меланхолично, досущ като кон, който тръска глава в теснотията на конюшнията.

— Не. Напротив. Аз съм свръхбдителен за тези неща. Свръхчувствителен. Вие вече знаете за произхода ми. Целият ми живот... — Поех си дъх. — Ясно е, че човек винаги е загрижен, когато пострада дете — дори да е случайност, никой не иска това. И винаги е загрижен, когато постъпките на собственото му дете будят... безпокойство. Да, виждах какво става и бях загрижен. Но аз познавах Джейкъб, познавах моето момче, обичах го и вярвах в него. Както е до ден-днешен. Аз го подкрепям.

— Всички го подкрепяме, Анди. Това е толкова несправедливо! И аз го обичам. Но това няма нищо общо.

— Лори, не казах, че не го обичаш. Чу ли ме да казвам такива думи?

— Не, но ти винаги стигаш до това: „Аз го обичам“. Обичаш го, разбира се. И двамата го обичаме. Само твърдя, че можеш да обичаш детето си и да виждаш недостатъците му. *Длъжен си да ги виждаш*, иначе как ще му помагаш?

— Лори, ти чу ли ме да казвам, че не го обичаш?

— Анди, не говоря за това! Ти не ме слушаш!

— Слушам те! Но не съм съгласен с теб. Ти описваш Джейкъб като насилник, приписваш му лоши настроения и го представяш като... като опасен, без да имаш никакви основания. Аз просто не съм съгласен с това. Но когато не се съгласявам с теб, ти казваш, че се държа нечестно. Или че на мен не може да се разчита. Наричаш ме лъжец.

— *Не съм* те нарекла лъжец! Никога.

— Да, не използва тази дума.

— Анди, никой не те напада. Няма нищо лошо да признаеш, че твоят син може да се нуждае от малко помощ. Това изобщо не е свързано със самия теб.

Думите ѝ ме пронизаха. Защото Лори говореше тъкмо за мен. Всичко това изцяло се отнасяше за мен. Аз бях причината — единствената причина тя да мисли, че нашият син може да е опасен. Ако той не беше от рода Барбър, никой никога нямаше да рови толкова подробно в детството му, за да търси признаците за тази беда.

Замълчах. Имаше ли смисъл да говоря? Не можех да се защитя от факта, че съм Барбър.

Доктор Фогъл започна предпазливо:

— Може би е добре да спрем засега. Не съм убедена, че ще има полза, ако продължим разговора. Разбирам, че за никого не е леко. Все пак постигнахме някакъв напредък. Можем да опитаме отново следващата седмица.

Вторахих се в пода, за да не срещна погледа на Лори. Срамувах се, макар че самият аз не знаех причината.

— Нека задам последен въпрос и на двама ви. Може би ще успеем да завършим разговора по-ведро. Да приемем за момент, че това дело ще се махне от живота ви. Да допуснем, че след няколко месеца делото срещу Джейкъб ще бъде прекратено и той ще бъде свободен да отива, където поиска и да прави каквото му е приятно. Все едно това дело никога не го е имало. Никакво клеймо, никакви сенки, нищо подобно. И ако това се случи, как си представяте сина си след десет години? Ти, Лори?

— О-о... Не мога да мисля за това. Карам ден за ден, ако ме разбирате. Десет години... прекалено трудно ми е да си го представя.

— Добре, разбирам. Въпреки това опитай, само като игра на въображението. Къде виждаш сина си след десет години?

Лори се замисли и накрая поклати глава.

— Не мога. Дори не ми харесва да мисля за това. Не мога да си въобразя нищо добро. Непрекъснато мисля за положението му, доктор Фогъл, *непрекъснато*... и не виждам как тази история би могла да има щастлив край. Горкият Джейкъб. Само се *надявам*, разбирате ли? Друго не мога да правя. Но ако се замисля за времето, когато ще бъде възрастен, а ние няма да сме до него... Не знам, просто се *надявам*, че с него всичко ще бъде наред.

— Това ли е всичко?

— Това е.

— Добре, а ти, Анди? Ако това дело го нямаше, как си представяш Джейкъб след десет години?

— Ако се отърве ли?

— Да.

— Виждам го щастлив.

— Ясно. Значи щастлив.

— Може би с някоя жена, която го прави щастлив. Може би ще бъде баща. И ще има син.

Лори се размърда на стола.

— Но ще е приключил с тези тийнейджърски глупости. С цялото самосъжаление, със самовлюбеността си. Ако Джейкъб има някаква слабост, тя е в липсата на дисциплината, която му е нужна. Той си... угажда. У него я няма... как да се изразя... твърдостта.

— Твърдостта за какво? — уточни доктор Фогъл.

Лори се озърна любопитно към мен.

Мисля, че всички чувахме мислено отговора, дори доктор Фогъл: „Твърдостта да бъде Барбър“.

— Да порасне — смънках аз. — Да бъде зрял човек.

— Като тебе ли?

— Не. Не като мен. Джейк трябва да го постигне по свой начин, разбирам това. Не съм от онези бащи.

Събрах лакти на скута си, сякаш ми предстоеше да се провря през тесен процеп.

— Значи на Джейкъб му липсва дисциплината, която ти си имал в детството си?

— Да, липсва му.

— Анди, защо това има значение? За какво трябва да бъде твърд? Или срещу какво?

Погледите на двете жени се срещнаха в недоловим миг. Те ме изучаваха заедно, разбираха се помежду си.

И отсъждаха, че на мен „не може да се разчита“, според израза на Лори.

— Живота — промърморих. — Джейкъб трябва да бъде твърд, за да се справи с живота. Като всяко друго хлапе.

Лори се наведе към мен и хвана ръката ми.

13. СТО СЕДЕМДЕСЕТ И ДЕВЕТ ДНИ

След бурята, разразила се с ареста на Джейкъб, всеки ден минаваше в непоносимо напрежение. Обзе ни притъпена, постоянна тревога. Всички брояхме дните. Процесът срещу Джейкъб трябваше да започне на 17 октомври и ние се вманиачавахме по тази дата, сякаш бъдещето, което измервахме преди с целия си живот като всички останали, сега имаше крайна точка. Каквото и да ни очакваше след делото, не можехме да си го представим. Всичко, цялата вселена свършваше на 17 октомври. Можехме само да броим оставащите дотогава сто седемдесет и девет дни. Нещо, което не разбирах, докато това не беше се стоварило върху нас — много по-лесно е да понесеш важните моменти, отколкото времето между тях, липсата на събития, чакането. Драмата с ареста на Джейкъб, явяването му в съда и всичко останало, колкото и лошо да беше, профуча покрай нас и отмина. Истинското страдание започна, когато никой не ни виждаше, през онези дълги сто седемдесет и девет дни. Бездейните следобеди в притихналата къща, когато безпокойството безмълвно ни поглъщаше. Изостреният усет за времето, тежестта на редуващите се минути, замайкащото чувство, че дните хем са твърде малко, хем се проточват. Накрая копнеехме най-после процесът да започне, за да се избавим поне от чакането. Бяхме като осъдени на смърт, очакващи изпълнението на присъдата.

Една майска вечер — 28 дни след ареста — тримата седяхме около масата в трапезарията.

Джейкъб беше навъсен. Рядко вдигаше поглед от чинията си. Дъвчеше шумно като малко дете, мляскаше влажно — навик, който също имаше от малък.

— Не разбирам защо трябва да го правим всяка вечер — изтърси той неочаквано.

— Какво правим?

— Ами вечеряме официално като на някакъв празник. Нали сме само тримата?

Лори отново му обясни, за пореден път:

— Лесно е да разбереш. Така правят семействата. Сядат и вечерят заедно.

— Но тук сме само ние.

— И какво от това?

— Какво... всяка вечер отделяш толкова много време да готвиш за *трима*. После сядаме и ядем — колко, петнайсетина минути? После отделяме още време да измием чиниите... Всичко това нямаше да е нужно, ако не превръщахме вечерята в нещо толкова важно.

— Не е чак толкова зле. Не съм те виждала да се престараваш с миенето на чинии.

— Мамо, за друго ти говоря. За хабенето на време. Защо да не хапнем пица или китайска храна и да приключим всичко набързо?

— Но аз не искам всичко да приключи набързо. Харесва ми да вечерям със семейството си.

— Значи *искаш* да отнема цял час всяка вечер?

— Предпочитам да са два часа, но се ще задоволя и с час — подсмихна се тя и отпи вода.

— Преди никога не се престарвахме с вечерята.

— Но сега го правим.

— Мамо, знам истинската причина.

— Брей... И каква е тя?

— Заради мен, за да не съм толкова депресиран. Мислиш си, че ако имаме приятна семейна вечеря всеки ден, делото срещу мен все едно го няма.

— Изобщо не си го мисля.

— Добре, защото делото го има.

— Джейкъб, искам само да се поразсея за малко. Само за един час на ден. Толкова ли е лошо?

— Да! Защото не помага, а става по-зле. Колкото повече се преструваш, че всичко е нормално, толкова повече ми напомняш, че е *ненормално*. Погледни всичко това. — Той протегна ръце объркано към старомодната вечеря, която Лори бе наредила на масата — пилешки пай, зелен фасул, домашна лимонада, дебела свещ по средата. — Фалшиво е, а не нормално.

— Нещо като дървено желязо... — промърморих аз.

— Анди, не се обаждай. Джейкъб, а ти какво искаш да правя? Никога не съм била в такова положение. Как трябва да постъпва една

майка? Каж ми и аз ще го правя.

— Де да знам. Като не искаш да съм потиснат, дай ми дрога, а не, пилешки пай.

— Опасявам се, че привърших запасите от наркотици.

— Джейк — подхвърлих между два залъка, — Дерек може би ще успее да те уреди.

— Много ми помагаш, Анди. Джейкъб, не ти ли е хрумвало, че готвя вечеря всеки ден, не ти позволявам да се храниш пред телевизора и не допускам да ядеш на крак в кухнята или изобщо да пропускаш вечерята, защото го правя *за себе си*? Може би всичко това е заради мен, не заради теб. На мен също не ми е леко.

— Защото не ти се вярва, че ще ми се размине.

— Не е затова.

Телефонът звънна.

— Не, ама да! То е очевидно. Иначе нямаше да броиш всяка вечеря с мен.

— Не, Джейкъб. Искам да виждам моето семейство около мен. Така правят семействата в трудни моменти. Събират се, подкрепят се. Не всичко на този свят се върти около теб. Ти също трябва да правиш нещо за мен.

В краткото мълчание Джейкъб изглеждаше непоклатим в погълналия го юношески нарцисизъм, само че не успяваше да измисли подходящо хаплив отговор.

Телефонът звънна отново.

Лори изгледа Джейкъб красноречиво: „Запуших ли ти устата?“. После се изправи и бързо отиде при телефона, за да изпревари четвъртия сигнал, когато щеше да се включи телефонният секретар.

Джейкъб леко настръхна. Защо майка му се занимаваше с телефона? Бяхме свикнали вече да не отговаряме на обажданията. Беше уверен, че не търсят него. Приятелите му обърнаха гръб. Той бездруго почти не използваше този телефон. Смяташе го за досаден, тромав и остарял. Всеки приятел, който искаше да се свърже с него, можеше да му прати съобщение по мобилния или да влезе в чата на „Фейсбук“. Джейкъб предпочиташе да трака по клавиатурата, вместо да говори.

Инстинктът ме подтикна да извикам на Лори да не вдига слушалката, но се спрях. Не исках да ѝ развалям вечерта. Исках да я

подкрепя. Тези семейни вечери бяха важни за нея. Всъщност Джейкъб беше прав — майка му искаше да съхрани колкото може повече неща от нормалния живот. Предполагам, че тъкмо затова скочи за телефона, нали се борехме да бъдем нормално семейство, а нормалните семейства не се страхуват от телефона.

Само ѝ напомних заобиколно:

— От кой номер се обаждат?

— Не е показан.

Телефонът беше на стената в кухнята и се виждаше добре от трапезарията. Лори стоеше с гръб към мен и Джейкъб.

— Ало — каза тя и млъкна.

Забелязах как в следващите секунди раменете и гърбът ѝ се отпуснаха, а лицето ѝ стана бяло като платно.

— Лори? — подвикнах аз.

Тя каза с треперещ глас в слушалката:

— Кой се обажда? Откъде имате номера?

Пак се заслуша, а после добави:

— Не се обаждайте повече тук. Чухте ли ме? Да не сте посмели да ни се обаждате повече!

Внимателно взех слушалката от ръката ѝ и я окачих на апарата.

— О, Господи... Анди...

— Добре ли си?

Тя кимна.

Върнахме се при масата и седнахме смълчани. Лори взе вилицата и сложи миниатюрно парче от пилешкия пай в устата си. Лицето ѝ се бе смръзнало, раменете ѝ — отпуснати.

— Какво каза онзи? — попита Джейкъб.

— Яж си вечерята.

Не можех да я докосна през масата, само я гледах угрижено.

— Набери номера за идентифициране на обажданията — предложи Джейкъб.

— Нека просто се насладим на вечерята — отвърна Лори.

Тя пак поднесе вилицата към устата си, сдъвка усърдно и изведнъж застина неподвижно като камък.

— Лори?

Тя се прокашля, смотолеви „извинете“ и стана.

Оставаха още сто петдесет и един дни.

14. ВЪПРОСИ

— Разкажи ми за този нож — помоли Джонатан.

— Какво искате да знаете? — попита Джейкъб.

— Ами прокуратурата ще твърди, че си го купил, защото си се чувствал застрашен. Ще кажат, че това е бил твоят мотив. Но ти си обяснил на своите родители, че си купил ножа без причина.

— Не казах, че е без причина. Казах, че го купих, защото исках да го имам.

— Да, но *защо* искаше?

— Вие защо решихте да си купите тази вратовръзка? Всяко нещо ли купувате с причина?

— Джейкъб, не мислиш ли, че ножът малко се различава от вратовръзката?

— Не. И двете са предмети. Така е устроено нашето общество — прекарваш цялото си време в работа, за да изкараш пари, които пък разменяш срещу различни неща, а после...

— Ножа вече го няма, така ли?

— ... после изкарваш *още* пари, за да си купуваш *още* неща...

— Джейкъб, няма ли го ножа?

— Тъхъ. Баща ми го взе.

— Анди, у теб ли е?

— Не. Няма го.

— Изхвърли ли го?

— Беше опасен. Не беше играчка. Всеки баща на мое място...

— Анди, в нищо не те обвинявам. Само се опитвам да си изясня какво се е случило.

— Извинявай. Да, отървах се от ножа.

Джонатан кимна, без да добави нищо. Седяхме около кръглата дъбова маса в библиотеката на кантората — единствената стая, където можехме да се поберем всички. Младата му сътрудничка Елън прилежно си водеше бележки. Хрумна ми, че тя може би присъства като свидетел на разговора, за да предпази Джонатан, а не за да помага

на нас. Джонатан си създаваше свой архив в случай на проблеми с клиентите, които биха могли да оспорят казаното от тях пред него.

Лори наблюдаваше, отпуснала ръце отпред. Самообладанието, което доскоро ѝ беше присъщо, вече изискваше някакви усилия, за да го поддържа. Говореше по-малко и участваше по-малко в тези сбирки за обсъждане на стратегията в съда. Изглеждаше, че пести силите си за непрестанната борба да не рухне.

Джейкъб се нацупи. Чоплеше плота на масата с нокът, защото глуповатата му пубертетска гордост бе засегната от равнодушието на Джонатан към неговите прозрения за основите на капитализма.

Джонатан пригладваше брадичката си, улисан в мисли.

— Но ти си имал ножа в деня, когато Бен Рифкин бе убит, нали?
— попита след малко.

— Да.

— Носеше ли го в парка онази сутрин?

— Не.

— Взе ли го, когато излезе от дома си?

— Не.

— А къде беше?

— В едно от чекмеджетата на стаята ми, както винаги.

— Сигурен ли си?

— Тъхъ.

— Когато тръгна към училището онази сутрин, имаше ли нещо необичайно?

— Когато тръгнах ли? Не, нищо.

— По обичайния маршрут към училището ли вървеше? През парка?

— Да.

— Значи мястото, където е убит Бен, е точно до пътеката, по която обикновено минаваш през парка?

— Ами така излиза. Не съм се сецал за това.

— Преди да намериш трупа, видя ли, чу ли нещо, докато вървеше през парка?

— Не. Както си вървах, изведнъж го видях да лежи.

— Опиши го. Как лежеше, когато го видя за пръв път?

— Просто си лежеше по корем на... такава... един полегат склон върху листата.

— Сухи или мокри бяха листата?
— Мокри.
— Сигурен ли си?
— Така си спомням.
— Така си спомняш или налучкваш?
— Не помня добре.
— Тогава защо отговори на въпроса?
— Де да знам.
— Отсега нататък отговаряй абсолютно честно, става ли? Ако точният отговор е „Не помня“, това ще казваш, разбра ли?
— Разбрах.
— Значи виждаш тяло на земята. Имаше ли кръв?
— Отначало не видях кръв.
— Какво направи, когато доближи тялото?
— Ами повиках го по име. Нещо като „Бен, Бен, добре ли си?“.
Нещо подобно.
— Значи си го разпознал веднага?
— Тъхъ.
— Как? Той е лежал по лице, главата му е била надолу по склона, а ти си бил над него.
— Ами познах го, това е. По дрехите, по вида, ако се сещате.
— По вида ли?
— Тъхъ. Такова... по външността.
— Можел си да видиш само подметките на маратонките му.
— Не, виждаше се. Пък и човек се познава лесно.
— Добре. Значи намираш тялото и казваш „Бен, Бен!“ . Какво се случи после?
— Е, той не отговори и не мърдаше. Реших, че трябва да е пострадал доста зле, затова слязох да видя какво му е.
— Повика ли помощ?
— Не.
— А защо? Имаше ли мобилен телефон?
— Тъхъ.
— Значи намираш жертва на кърваво убийство, имаш телефон в джоба си, но изобщо не помисляш да се обадиш на 911?
Джонатан се стараеше да задава въпросите си така, сякаш само искаше да разбере с подробности цялата история. Това си беше разпит,

но не враждебен. Поне не и очевидно враждебен.

— Можеш ли да оказваш първа помощ на пострадал?

— Не, само исках да проверя дали е добре.

— Не предположи ли, че може да е било извършено престъпление?

— Май ми хрумна нещо такова, но не бях съвсем сигурен. Можеше да е злополука. Паднал е или де да знам какво.

— Как е паднал? Защо?

— Ами не знам. Само си помислих.

— Значи не си имал причина да смяташ, че е паднал?

— Нямах. Вие вече извъртате нещата.

— Джейкъб, опитвам се да разбера. Защо не повика помощ? Защо не се обади на баща си? Той е юрист, работи в прокуратурата... той щеше да е наясно какво трябва да се направи.

— Ами просто... Не знам, не се сетих за това. Това си беше лоша изненада. Не бях... *подготвен*, ако ме разбирате. Не знаех какво е правилно.

— Добре, какво стана след това?

— Слязох надолу по склона при него.

— Подпря ли се на колене?

— Май така беше.

— Върху мокрите листа?

— Не знам. Може и да съм останал прав.

— Останал си прав... Значи си гледал надолу към него?

— Не. Не помня. Както го описвате, сигурно съм се подпрял на коляно.

— Дерек те е видял няколко минути по-късно в училището, а той не помни панталонът ти да е бил мокър или изкалян.

— Вероятно съм бил прав...

— Добре. Значи си стоял над него и си го гледал от горе на долу.

А после?

— Както казах, обърнах го леко, за да видя как е.

— Каза ли му нещо?

— Мисля, че не.

— Значи виждаш свой съученик, проснат по корем в безсъзнание, но го обръщаш ей така, без да му кажеш и една дума?

— Не, може и да съм казал нещо. Не съм сигурен.

— Когато стоеше над Бен в дъното на склона, забеляза ли някакви следи от престъпление?

— Не.

— Имало е дълга ивица кръв по целия склон от раните на Бен. Не я ли забеляза?

— Не. Аз... такава... вече превъртах малко, ако се сещате.

— Превърташе ли? Всъщност какво означава това?

— Де да знам. Май се паникьосах.

— Защо си изпаднал в паника? Каза, че не си знаел какво се е случило и не си подозирал престъпление. Предположил си, че е някаква злополука.

— Знам, ама момчето си лежеше на земята. Доста шантаво положение.

— Когато Дерек те е видял няколко минути по-късно, не си изглеждал като превъртял.

— Ами, пак така си беше. Но не се издавах. В главата си бях превъртял.

— Добре. Значи стоиш над тялото. Бен вече с мъртъв. Кървял е от три рани в гърдите, има следи от кръв по склона към тялото, но ти не си видял *никаква* кръв и не си имал представа какво се е случило. И си превъртял, но не ти личи. Какво стана после?

— Като ви слушам, май не ми вярвате.

— Джейкъб, налага се да ти кажа нещо — няма значение дали ти вярвам. Аз съм твой адвокат, а не баща или майка.

— Е, да, и все пак... Не ми харесва как представяте всичко. Това е моята история, нали? А вие я обръщате така, че да ме изкарате лъжец.

Лори, която не бе продумала досега, каза:

— Джонатан, моля те да престанеш. Съжалявам, но мисля, че вече внуши каквото искаше.

Джонатан се стресна.

— Добре, Джейкъб. Майка ти е права. Може би е най-добре да спрем дотук. Намерението ми не беше да те разстроя. Искам обаче да обмислиш нещо. Цялата тази история може и да е звучала подредено в главата ти, докато си бил сам в стаята си, но когато те подложат на кръстосан разпит, няма да е същото. Уверявам те, моят разпит ще ти се стори детска игра в сравнение с това, което ще направи с тебе Нийл

Ладжудис, ако дадеш показания. Аз съм на твоя страна, но Ладжудис не е. Освен това съм добър човек, а той... трябва да си върши работата. Ето какво си представям, че щеше да ми кажеш. Ти си бил при онзи труп е три зейнали рани в гърдите и си пъхнал ръката си под тялото така, че да оставиш един-единствен пръстов отпечатък от *вътрешната* страна на неговата дреха. Но когато си дръпнал ръката си, по нея не е имало никаква кръв, затова няколко минути по-късно никой в училището не е забелязал нищо нередно. Ако ти беше съдебен заседател, какво щеше да мислиш за такава история?

— Да, ама е вярно. Не чак в подробностите — вие ме обърквахте. Той не лежеше точно по корем и тогава от него не течеше кръв. Изобщо не беше така. Вие... такава... ме разигравате. Аз говоря истината.

— Джейкъб, съжалявам, ако съм те притеснил. И не те разигравам.

— Кълна се в Господ, че казвам истината.

— Добре, разбирам.

— Не, изкарахте ме лъжец.

Джонатан не отговори. Разбира се, последният похват, към който прибегва притиснатият в ъгъла лъжец, е да предизвика съмняващия се в него да му каже в лицето, че лъже. Още по-лошото беше, че гласът на Джейкъб прозвуча рязко. Може би сянка на заплахата, а може би само страх на момче, готово да се разплаче.

— Джейк, всичко е наред — казах му. — Джонатан също трябва да си върши работата.

— Знам, но той не ми вярва.

— И да е така, той е твой адвокат независимо дали ти вярва. Адвокатите са си такива.

Намигнах му.

— Ами делото? Какво ще правя там?

— Нищо — натъртих аз. — Изобщо няма да даваш показания. Ще си седиш зад масата на защитата и ще ставаш само когато е време да се прибереш вкъщи вечерта.

— Мисля, че това е най-благо разумното — вметна Джонатан.

— Но как ще им разкажа какво се случи?

— Джейкъб, не ми се вярва, че си чул собствените си думи през последните минути. Не можеш да дадеш показания.

— Тогава как ще се защитя?

— Не сме длъжни да изложим тезата на защитата — увери го Джонатан. — От нас не се иска да представяме доказателства. Този товар е изцяло върху раменете на обвинението. Ние ще оспорваме всеки един довод, Джейкъб, докато от тях не остане нищо. Това е нашата защита.

— Татко?...

Поколебах се.

— Джонатан, не съм убеден, че това ще бъде достатъчно. Не можем само да подхвърляме заяждания с доводите на Ладжудис. Той разполага с пръстовия отпечатък, има и свидетел, който ще свърже Джейкъб и ножа. Трябва да се постареем повече. Трябва да дадем *нещо* на онези съдебни заседатели.

— Какво предлагаш, Анди?

— Мисля, че може би е нужно да представим реална, убедителна защита.

— За мен би било удоволствие. Какво имаш предвид? Доколкото виждам, засега всички доказателства наклонят везните само на едната страна.

— Какво ще кажеш за Пац? Съдебните заседатели трябва *поне да чуят* за него. Да им предложим истинския убиец.

— Истинският убиец ли? Ох... Как ще го докажем?

— Ще наемем детектив, който да рови в случая.

— Какво има да рови около Пац? Няма нищо. Докато ти се занимаваше с това в прокуратурата, имаше на разположение щатската полиция, всяко местно полицейско управление, едва ли не и ФБР, ЦРУ, КГБ и НАСА.

— Винаги сме имали по-оскъдни възможности от онези, които съществуват във въображението на адвокатите.

— Може би. Но тогава възможностите ти бяха по-големи, отколкото са сега, а не откри нищо. Как един частен детектив ще постигне онова, което не успяха да направят поне дузина детективи от щатската полиция?

Нямах отговор.

— Анди, чуй ме — според мен ти разбираш, че защитата не е длъжна да представи доказателства. Знаеш това, но не съм съвсем сигурен дали наистина го вярваш. Такава е играта на отсрещната

страна. Ние не си подбираме клиентите и не се отказваме от делото, ако нямаме доказателства. Ето какво имаме по делото. — Той посочи купчината листове пред себе си. — Каквито карти са ни раздали, с такива ще играем. Нямаме друг избор.

— Значи трябва да намерим и нови карти.

— Къде?

— Не знам. Ще си ги извадим от ръкавите.

— Забелязвам — каза Джонатан, — че носиш риза с къси ръкави.

15. В РОЛЯТА НА ДЕТЕКТИВ

Сара Грьол седеше в „Старбъкс“, приковала вниманието си към своя „Макбук“. Щом ме видя, тя отмести поглед от компютъра и наклони глава първо наляво, после надясно, за да извади от ушите си малките слушалки, както жените обикновено свалят обеците си. Гледаше ме сънливо и мигаше, за да се отърси от унеса на мрежата.

— Здравсти, Сара. Преча ли?

— Не, аз само... Няма нищо.

— Може ли да поговорим?

— За какво?

Погледът ми казваше: „Я стига“.

— Ако искаш, можем да отидем на друго място.

Тя не отговори веднага. Масите бяха скупчени нагъсто, хората се преструваха, че не слушат, само за да спазят добрите обноски. Обичайната неловкост да те чуват всички наоколо се подсилваше от мрачната слава на моето семейство и собствената стеснителност на Сара. Тя се срамуваше, че я виждат с мен. Може и да се страхуваше след всичко, на което се бе наслушала. Твърде много неща трябваше да претегли в ума си и това като че я възпираше да каже нещо. Предложих ѝ да седнем на пейка отсреща, където щеше да се чувства в безопасност пред погледите на толкова хора, които в същото време нямаше да ни подслушват. Сара отметна кичур коса от челото си и се съгласи.

— Да ти взема ли още едно кафе?

— Не пия кафе.

Седнахме на пейката до другия тротоар. Тя изпъна гръб като кралска особа. Не беше пълна, но не беше и достатъчно слаба за прилепналата тениска, която носеше. Малка гънка плът се подаваше над шортите ѝ. Хлапетата безмилостно наричаха това „поничка“. Хрумна ми, че може да бъде подходяща приятелка за Джейкъб, след като цялата тази гадост приключи.

Още държах хартиената си чаша от „Старбъкс“. Не ми се пиеше, но нямаше къде да я хвърля. Въртях я в ръцете си.

— Сара, опитвам се да открия истината за случилото се с Бен Рифкин. Трябва да намеря истинския престъпник.

Тя ме изгледа косо.

— Какъв „истински престъпник“?

— Джейкъб не го е направил. Подозират не когото трябва.

— Нали уж вече не е ваша работа? Сега на детектив ли се правите?

— Сега е мое задължение като баща.

— А-ха...

Сара се подсмихна и поклати глава.

— Налудничаво ли ти се струва да твърдя, че Джейкъб е невинен?

— Не, май не е така.

— Чудя се дали и ти не знаеш, че той е невинен. Онова, което ми каза...

— Такова нещо не съм ви казвала.

— Сара, сигурно ти е известно, че възрастните всъщност нямат представа какво се случва във вашия живот. А и как бихме могли да знаем? Все някой обаче трябва да бъде малко по-откровен с нас. Някои от вас трябва да ни помогнат.

— Вече ви помогнахме.

— Не е достатъчно. Не разбираш ли? Твой приятел ще бъде пратен в затвора за престъпление, което не е извършил.

— Как да съм сигурна, че не го е извършил? Не е ли в това целият проблем? Кой изобщо може да знае? И за вас говоря.

— А ти смяташ ли го за виновен?

— Не знам.

— Значи имаш някакви съмнения.

— Казах, че не знам.

— Сара, аз обаче знам. От много години такава ми е работата и съм уверен, че Джейкъб не го е направил. Уверявам те — не е той. Той е напълно невинен.

— То се знае, че ще го кажете. Вие сте му баща.

— Вярно, негов баща съм. Но не само заради това. Има доказателства. Ти не си ги виждала, но аз знам.

Тя се обърна към мен със снизходителна усмивчица, сякаш за миг аз се превърнах в дете, а тя — във възрастен човек.

— Господин Барбър, не ми е ясно какво искате да кажа. Какво знам аз? Не сме били толкова гъсти нито с Джейкъб, нито с Бен.

— Сара, нали ти ми подсказа да погледна във „Фейсбук“?

— Не бях аз.

— Добре, нека го кажа иначе — ако си била ти, защо би го направила? Какво би искала да науча?

— Добре, но няма да смятаме, че аз съм ви казала нещо, нали?

— Съгласен съм.

— Защото не искам да се забърквам, нали разбирате?

— Разбрах.

— Просто... такава де... бяха плъзнали разни слухове и помислих, че може би ще искате да знаете какво си приказват учениците. Защото май никой нищо не стопляше, ако се сещате. Никой от хората, които се занимаваха с това. Без да ми се обиждате, ама всички бяхте много заблудени. А в училището се знаеше. Някои ученици разправяха, че Джейкъб имал нож и двамата с Бен се сбили. А вие само се шматкахте ей така, напразно. Бен от доста време се мъчеше да тормози Джейкъб, да ви е ясно. Не че хората стават убийци заради такива неща. Но си помислих, че и това трябва да го знаете.

— Защо Бен тормозеше Джейкъб?

— А вие защо не попитате Джейкъб? Ваше дете е.

— Питам го. Изобщо не спомена Бен да го е тормозил. Само ми казва, че всичко било наред, нямал никакви разправии нито с Бен, нито с някой друг.

— Щом така казва... не знам, може и аз да бъркам.

— Моля те, Сара, самата ти не вярваш, че бъркаш. Защо Бен тормозеше Джейкъб?

Тя вдигна рамене.

— Е, не беше чак толкова зле. Всеки го тормозят. Да де, не чак тормозят, но се заяждат с всеки. Виждам как ви светват очите, като казвам „тормозят“, все едно е много страшно. На възрастните много им харесва да дърдорят за тормоза в училище. Идват и разни психолози да ни обясняват как да се справяме с това.

Тя поклати глава.

— Да речем, че не е било тормоз, а заяждане. За какво са се заяждали?

— Ами за каквото се дърлиме в училище — Джейк бил гей, бил техноманиак, бил загубеняк.

— Кой го казваше?

— Кой ли не. Не е толкова важно. Заяждат се с някого, докато им писне, после се захващат с друг.

— Бен заяждаше ли се с Джейкъб?

— Да, ама не беше само Бен. Не го приемайте зле, но Джейкъб не го смятат за много готин.

— Така ли? А за какъв го смятат?

— Ами не знам. Не е никакъв. Трудно ми е да ви обясня. Ще ми се да кажа, че Джейк е от свежите техноманиаци, само че при нас няма такава неща. Схващате ли?

— Не.

— Е, знаете, че си имаме спортяги, нали? А той изобщо не е от тях. Имам си и умници, нали? А той не е чак толкова умен, че да бъде и от тях. Да де, умен си е, но *не чак толкова*. Трябва с нещо да изпъкваш, сецате ли се? Да свириш на някакъв инструмент, да си в някой отбор или в театралната трупа, или нещо друго, може да си от малцинствата, може да си лесбо или някакъв тъпчо, или още нещо — не че е лошо. Но като няма нищо такова, ставаш един от тълпата. Ставаш обикновен и никой не знае как да те нарича — значи си нищо, ама не в *лошия* смисъл. Такъв си беше и Джейкъб. Обикновен. Това вече разбирате ли го?

— Напълно.

— Наистина ли?

— Да. Ти каква си, Сара? С какво изпъкваш?

— С нищо. Същата съм като Джейкъб. Никаква.

— Но не в *лошия* смисъл.

— Вярно.

Хора, които влизаха или излизаха от „Старбъкс“, се заглеждаха любопитно в нас, макар че не знаех дали ме разпознават. Може би вече изпадах в параноя.

— Само исках да ви кажа, че... — тя се позапъгна, за да подбере думите — ... е много хубаво това, което се опитвате да направите. Искате да докажете, че Джейкъб е невинен, сецате се. Вие трябва да сте много добър баща. Ама Джейкъб не е като вас. Знаете си го, нали?

— Не... Защо?

— Ами така се държи. Много си мълчи. И е някак свит. Не казвам, че е лошо момче. *Изобщио* не е лош. Но няма много приятели, нали разбирате? Те са малка тайфа с Дерек и оня Джош — а това момче направо е откачено. Много е сбъркано в главата, казвам ви. Но Джейкъб няма много приятели около себе си. Искам да кажа, че май така си му харесва. Негова си работа, то се знае. Не се опитвам да го наклепам. Само дете сигурно си мисли какви ли не неща. Де да знам... Не ми се вижда щастлив.

— Сара, значи ти се струва, че той е нещастен?

— Да, малко. Но пък на всеки се случва да е нещастен, нали? Поне от време на време?

Не отговорих.

— Трябва да говорите с Дерек. С Дерек Ю, сещате се. Той знае повече от мен за тези неща.

— Сара, в момента говоря с тебе.

— Не, отидете да говорите с Дерек. Не искам да се оплитам в тази история. Дерек и Джейкъб са си гъсти от малки. Сигурна съм, че Дерек може да ви каже повече неща от мен. Сигурна съм, че той ще иска да помогне на Джейкъб. Нали уж е най-добрият му приятел?

— Сара, а защо *ти* не искаш да помогнеш на Джейкъб?

— Искам, само че... такава... не знам достатъчно. Дерек знае.

Идеше ми да я погая по рамото или по ръката, но всички отдавна бяхме отучени от такива съмнителни бащински жестове. Затова се ограничих да вдигна хартиената чаша към нея като за наздравица.

— В доскорошната ми работа винаги задавахме един въпрос в края на всеки разговор: Има ли нещо, което според теб трябва да знам, но не съм попитал за него, каквото и да е то.

— Няма. Не се сещам.

— Сигурна ли си?

Тя изпъна напред ръцете си.

— Честна дума.

— Добре, Сара, благодаря ти. Знам, че Джейкъб едва ли е много популярен напоследък и мисля, че ти прояви голяма смелост, като се съгласи да говориш с мен.

— Не съм смела. Ако се искаше смелост, нямаше да говорим. Аз не съм от смелите. Просто... Джейк ми е симпатичен. Тоест не че знам

много за това дело и останалото. Просто харесвах Джейк... преди, сещате се. Той беше добро момче.

— И сега е добро момче.

— Да де, и сега.

— Благодаря ти.

— Господин Барбър, знаете ли... хващам се на бас, че сте имал много свестен баща. Защото и вие ми се струвате много свестен баща. Затова се хващам на бас, че сте имал добър баща, който някак ви е научил да бъдете като него. Познах ли?

Господи, това момиче не четеше ли вестници?!

— Не съвсем — отвърнах аз.

— Не съвсем, но горе-долу?

— Нямах баща.

— Да не е бил вашият пастрок?

Завъртях глава.

— Всеки си има баща, господин Барбър — учуди се тя. — Освен Господ де.

— Аз нямах, Сара.

— А-а... Е, може пък така да е най-добре. Бащите изобщо да не се месят в живота ти.

— Може би. Не ми се вярва, че аз съм подходящият човек, на когото да зададеш такъв въпрос.

Семейство Ю живееше на една от криволиचेщите сенчести улици зад библиотеката, близо до основното училище, където се бяха запознали всички тези деца. Тяхната къща беше малка и спретната, в стар колониален стил, с вход по средата на фасадата, цялата бяла, но с черни капаци на прозорците. Някой от предишните собственици бе добавил пред входа антре с тухлени стени и то изпъкваше на белия фон като начервена уста. Спомних си как едва се побирахме всички в тясното помещение, когато с Лори идвахме на гости през зимните месеци. Тогава семействата ни бяха в приятелски отношения. В онези времена родителите на приятелите на Джейкъб обикновено ставаха и наши приятели. Ние сякаш подреждахме семействата като парченца от пъзел — баща с баща, майка с майка, дете с дете, за да видим дали си пасваме. Семейство Ю не беше идеалният случай, защото имаха и

дъщеря Абигейл, три години по-малка от момчетата. Но приятелството ни с тях беше удобно за известно време. Започнахме да се виждаме все по-рядко не защото се скарахме, децата просто израснаха. Вече общуваха само помежду си, а приятелството ни не беше чак толкова силно, че да продължим да се търсим. И все пак вярвах, че все още сме приятели. Колко наивен бях.

Когато натиснах звънеца, ми отвори самият Дерек. Той се вцепени. Пулеше се в мен с големите си глуповати кафяви очи, докато не му казах:

— Здравей, Дерек.

— Здравсти, Анди.

И двете деца на семейство Ю винаги се обръщаха към Лори и мен със собствените ни имена — волност, с която така и не свикнах. А в сегашните обстоятелства още повече ме подразни.

— Може ли да поговорим за няколко минути?

Дерек не успяваше да измисли никакъв отговор.

Стоеше и ме зяпаше.

От кухнята се чу гласът на баща му:

— Дерек, кой дойде?

— Всичко е наред, Дерек — успокоих момчето. Паниката му почти ме разсмя. Защо се втрещи така, за бога? Нали ме беше виждал хиляди пъти?

— Дерек, с кого говориш?

Краката на стол изчегъртаха по пода в кухнята. Дейвид Ю се появи в коридора, опря длан в шията на сина си и полека го придърпа навътре.

— Здравей, Анди.

— Здравей, Дейвид.

— Можем ли да ти бъдем полезни с нещо?

— Само исках да поговоря с Дерек.

— За какво?

— За делото. За това, което се е случило. Опитвам се да открия кой го е направил. Трябва да знаеш, че Джейкъб е невинен. Помагам на адвокатата да се подготви за делото.

Дейвид кимна, за да покаже, че ме разбира.

И жена му Карън излезе от кухнята, поздрави ме сдържано и тримата застанаха на входа, сякаш щяха да се снимат за семеен

портрет.

— Дейвид, може ли да вляза?

— Според мен не е желателно.

— Защо?

— Анди, ние сме в списъка на свидетелите. Не би трябвало да говорим с никого.

— Това е нелепо. Живеем в Америка — тук можеш да говориш, с когото пожелаеш.

— Прокурорът ни каза да не говорим с никого.

— Ладжудис ли?

— Същият. Точно така каза: „Не говорете с никого“.

— Е, имал е предвид журналистите. Искал е да не правите противоречащи си изказвания заради кръстосания разпит на делото. Аз се опитвам да науча исти...

— Анди, той каза друго. „Не говорете с никого.“

— Ясно, но няма право да го каже. Никой не може да ви наложи такава забрана.

— Съжалявам.

— Дейвид, дойдох заради сина си. Познаваш Джейкъб, и то от мъничък.

— Съжалявам.

— Добре, не може ли да вляза, за да обсъдим това?

— Не.

— Не може ли?

— Не може.

Погледите ни се срещнаха.

— Анди — изрече той, — тъкмо сме се събрали цялото семейство и твоето присъствие е нежелателно.

Понечи да затвори, но Карън му попречи, като хвана ръба на вратата. Гледаше го умоляващо.

— Моля те, не идвай повече — натърти Дейвид Ю и добави само от учтивост: — Желая ти късмет.

Дръпна ръката на Карън от вратата и затвори внимателно. Чух как сложи веригата.

16. СВИДЕТЕЛ

На прага на апартамента на семейство Маграт ме посрещна пълна кръглолика жена с естествено къдрава и несресана черна коса. Носеше черен еластичен клин и огромна тениска с надпис „Не ми се прави на голяма работа, да не ти покажа аз каква съм“. Този образец на остроумието заемаше цели шест реда и подкани погледа ми да слезе от поклащация се бюст към изпъкващия корем — преживяване, което и сега ми е противно да си спомня.

— Тук ли е Матю? — попитах я.

— Кой го търси?

— Идвам от името на Джейкъб Барбър.

Никаква промяна в погледа й.

— Заради убийството в парка „Колд спринг“.

— Аха... Негов адвокат ли сте?

— Негов баща.

— Крайно време беше. Вече се чудех дали момчето не е сам-самичко на този свят.

— Това пък защо?

— Ами отдавна чакахме да се весне някой. Колко седмици минаха... Къде се загубиха тия ченгета?

— Може ли само... Матю Маграт тук ли е? Предполагам, че е ваш син?

— Ама вие сигурен ли сте, че не сте някакво ченге?

— Няма как да съм по-сигурен.

— Да не сте от службата за надзор на малолетни престъпници?

— Не съм.

Тя опря ръка на хълбока си.

— Искам да му задам няколко въпроса за Лионард Пац — обясних аз.

— Знам.

Жената се държеше толкова странно — не само със загадъчните отговори, но и с особения си поглед — че не схванах веднага смисъла на последната дума.

— Е, тук ли е Мат? — настоях, за да се отърва от нея.

— Тук е. — Тя отвори вратата широко. — Ей, Мат! Дошъл е един човек да се види с теб.

Тя се затътри обратно в апартамента, сякаш изведнъж загуби всякакъв интерес към случката. Вътре беше тясно и претрупано с вещи. Макар че Нютън се слави като предградие на заможните, все пак има и места, които са по джоба на работници. Семейство Маграт се бяха настанили в малко жилище с две спални — част от къща, разделена на четири апартамента. В ранната вечер тук беше сумрачно. По огромния стар телевизор с кинескоп вървеше мач на „Ред Сокс“. Срещу телевизора имаше протъркано плюшено кресло с цвят на горчица, в което госпожа Маграт тежко се настани.

— Обичате ли бейзбол? — подхвърли тя през рамо. — Щото аз го обичам.

— Как да не го обичам!

— Знаете ли с кои играят?

— Не.

— Нали уж обичате бейзбол?

— Сега си имам други грижи.

— Срещу „Блу Джейс“.

— Вярно, „Блу Джейс“. Как забравих.

— Мат! — изрева тя и продължи разговора: — Пак се е затворил с гаджето си и кой знае какви ги вършат в стаята. Името ѝ е Кристин. Това момиченце не благоволи и две думички да ми каже, откакто идва тук. Все едно съм някакъв боклук. Само иска да си прави кефа с Мат, все едно ме няма. И Мат е същият. Само иска да се гушка с Кристин. И двамата не ми обръщат внимание.

Кимнах.

— Тъй ли...

— А вие как научихте фамилията ни? Нали уж данните за жертви на сексуални престъпления са поверителни.

— Доскоро работех в прокуратурата.

— Да бе, четох някъде. Вие сте човекът. Имаше ваши снимки във вестниците. Значи сте прочел цялото досие?

— Така е.

— И знаете за оня тип Лионард Пац? И какво е направил на Мат?

— Да. Както е описано, наградил го е в библиотеката.

- Пипал го е по топките.
- Ами... и там също.
- Мат! — кресна тя отново.
- Ако моментът не е подходящ...

— А, не, имате късмет, че е тук. Иначе все се запилява някъде с гаджето и изобщо не мога да го зърна. Определен му е вечерен час — осем и половина, но хич не му пука. Скитосва колкото си иска. И отговорникът му в службата за надзор знае всичко това. Нали не е неправилно да ви казвам, че има отговорник? Не знам какво да го правя това момче. От службата за непълнолетни го бяха прибрали в поправително училище, после ми го върнаха. Преместих се тук от Куинси, за да не е с ония негови приятелчета, дето за нищо не стават. Дойдох тук, защото се надявах да му помогна. Хич не беше лесно да си намеря този апартамент. И знаете ли какво стана? Знаете ли какви ми ги дрънка сега? След всичко, което направих за него? „Мамо, ти не си същата. Откакто живееш в Нютън, стана много нафукана. Носиш нафукани очила, купуваш си нафукани дрешки, щото си мислиш, че си като другите в Нютън.“ А знаете ли защо нося очилата? — Тя ги взе от масичката до креслото. — Ами щото не виждам! Но той така ме подлуди, че не ги слагам вкъщи. Същите очила имах в Куинси, но тогава нищичко не казваше за тях. Каквото и да правя за него, все не му стига.

— На майките не им е лесно — вметнах аз.

— Той пък вече казва, че не ме щял за майка. Все това повтаря. И знаете ли защо? Мисля си, че е щото съм напълняла, щото не съм хубавица. Не съм кльощава като Кристин, не ходя на фитнес и нямам хубава коса. Такава съм си! Ама си оставам негова майка! Знаете ли как ме нарича, като иска да ме ядоса? Била съм дебело лайно. Правя всичко за това момче, ама всичко! Да не съм дочакала благодарност от него досега? Да не ми е казал поне веднъж „Мамо, обичам те“? Как пък не. Само повтаря: „Имам нужда от пари“. Иска пари от мен, а аз му казвам: „Мати, не мога да ти дам пари“. А той продължава да врънка: „Хайде бе, мамо, поне два-три долара“. Казвам му, че нямам излишни пари, щото ми трябва да му купувам всички ония неща, дето ги харесва. Като онова яке с емблемата на „Селтикс“, дето непременно трябваше да го има. Сто и петдесет долара се изръсих като глупачка, за да го зарадвам.

Вратата на стаята се отвори и Мат Маграт влезе — бос, само по шорти „Адидас“ и тениска.

— Мамо, що не млъкнеш, а? Ще пощуриш човека.

Според данните в полицейските доклади за сексуалното посегателство на Лионард Пац жертвата трябваше да е на четиринайсет години, но това момче изглеждаше с няколко години по-голямо. Беше красавец, с квадратна челюст и изражение на обигран мърльо.

Показа се и приятелката му Кристин. Не беше хубава като Мат, с тясно лице, малка уста, лунички и плоски гърди. Носеше блузка с широк разрез горе, която се смъкваше накриво и оголваше млечно бяло рамо и презрамка на лилав сутиен. Прозрях мигновено, че момчето изобщо не държи на нея. Най-вероятно съвсем скоро щеше да ѝ разбие сърцето. Съжалих я още преди да се покаже цялата от стаята. Изглеждаше на тринайсет или четиринайсет. Още колко ли мъже щяха да ѝ разбиват сърцето, преди да ѝ омръзне?

— Ти ли си Матю Маграт?

— Аз съм. Защо питате? Кой сте вие?

— На колко години си, Матю? Кога си роден?

— 17 август 1992 година.

За малко ме разсея мисълта за годината — 1992-ра. Колко близко минало изглеждаше, но колко се бях отдалечил от нея в живота си. Тогава вече бях юрист от осем години, а с Лори се опитвахме да заченем Джейкъб.

— Още не си навършил петнайсет години.

— И какво от това?

— Нищо. — Погледнах за миг Кристин, която ме наблюдаваше с присвити очи, както подобава на лошо момиче. — Дойдох да те попитам за Лионард Пац.

— За Лен? Какво искате да знаете?

— „Лен“? Така ли го наричаш?

— Понякога. А вие кой сте все пак?

— Аз съм бащата на Джейкъб Барбър. Момчето, което обвиниха за убийството в парка „Колд спринг“.

— Ъхъ — кимна Матю. — Досещах се, че е нещо такова. Рекох си, че може да сте ченге. Щото така ме зяпахте. Все едно съм направил нещо лошо.

— Мат, а ти как мислиш — направил ли си нещо лошо?
— Не съм.
— Ето, няма за какво да се тревожиш, нали? Все едно ти е дали съм ченге.
— Ами тя? — кимна той към момичето.
— Защо я намесваш?
— Не е ли престъпление да правим секс, ако е прекалено малка... как го наричаха?
— Блудство с малолетни.
— Да бе. Ама не се брои, ако и аз съм препалено малък, нали? Ако двамата са малки и правят секс, сам разбирате, един с друг, ако и двамата са малолетни, но се чукат...
— Мат! — сгълча го майка му.
— В щата Масачузетс минималната възраст за секс по взаимно съгласие е шестнайсет години. Ако двама четиринайсетгодишни правят секс, значи и двамата извършват блудство с малолетни.
— Казвате, че блудстват един с друг, а?
— Формално погледнато е така.
Той изгледа Кристин заговорнически.
— Маце, ти на колко си?
— На шестнайсет.
— Ей, днес съм късметлия!
— Моето момче, не прибързвай. Има още време до края на деня.
— Я слушайте какво ще ви кажа — май ще е по-добре хич да не приказвам с вас — нито за Лен, нито за друго.
— Мат, не съм полицай. Не ме интересува на колко години е твоята приятелка, не ме интересува какво правите. За мен е важен само Лионард Пац.
— Значи сте татко на онова момче, а?
— Да.
— Вашият син не го е направил, да знаете.
Чаках, а сърцето ми щеше да изскочи.
— Лен го е направил.
— Мат, откъде знаеш?
— Просто знам.
— Как си научил? Доколкото знам, ти си жертва на сексуално посегателство. Не предполагах, че познаваш... Лен.

— Историята е малко заплетена.

— Наистина ли?

— Ъхъ. С Лени сме приятели... горе-долу.

— Той е от онзи вид приятели, срещу които подаваш оплакване в полицията ли?

— Ще ви кажа честно — онова, за което го натопих... не е направил нищо такова.

— Не е ли? Тогава защо подаде оплакване?

Мат се засмя.

— Нали ви казах — заплетена история.

— Опипвал ли те е или не те е опипвал?

— А бе, опипвал ме е.

— И какво заплетено има в историята?

— Ей, сериозно ви говоря, не ми е приятно да си приказваме за това. Не ми се вярва, че е добре да си приказвам с вас. Имам право да си мълча. И веднага ще си използвам правото, ясно?

— Имаш право да мълчиш пред полицаите. Аз не съм от тях. Петата поправка не важи пред мен. Сега в тази стая няма никаква Пета поправка.

— Може да загазя.

— Мат... моето момче. Чуй ме. Аз съм много търпелив човек. Но ти започваш да ме изнервяш. И вече се чувствам... — вдишах с пълни гърди — ... ядосан, схващаш ли, Мат? Не ми харесва да се чувствам така. Затова хайде да спрем с игричките, може ли?

Усещах колко е огромно тялото ми. И колко по-едър съм от това хлапе. Струваше ми се, че ставам все по-голям и накрая стаята няма да ме побере.

— Мат, ако знаеш нещо за онова убийство в парка, кажи го. Защото, моето момче, изобщо не можеш да си представиш какво преживях досега.

— Не искам да говоря пред тях.

— Чудесно.

Пръстите ми твърдо стиснаха мишницата му и я извиха. Знаех с каква лекота бих могъл да отделя ръката от тялото му с още малко усукване, как бих могъл да откъсна тази кожа, мускули и кости... Поведох го към спалнята на майка му — неголяма стая с легло, нощно шкафче, приспособено от два кашона, обърнати с дъното нагоре, и

мозайка от снимки на известни актьори, изрязани прилежно от списания и закрепени с прозрачни лепенки по стените. Затворих вратата и заставах пред момчето, скръстил ръце на гърдите си. Адреналинът се изцеждаше от мускулите ми със същата бързина, с която нахлу, сякаш и тялото ми позна, че кризата е отминала и хлапето няма да се инати повече.

— Разкажи ми за Лионард. Как се запозна с него?

— Залепи се за мен веднъж в „Мақдоналдс“, един такъв мазен и смачкан. Предложи да ме почерпи нещо — сандвич или каквото поискам. Бил готов да ми купи каквото ми щукне, само за да хапнем заедно, да поседи на същата маса. Знаех си, че е педалче, ама като предлагаше да ме почерпи с „Биг Мак“, що да ми пука? Аз нали си знам, че не съм гей, тогава какво ме засяга? Съгласих се, седнахме да ядем и той взе да ми се прави на голям мъжага, на голяма свежарка, все едно сме си приятелчета. Попита искам ли да отида с него в апартамента му. Имал много дискове, можело да гледаме някакъв филм, такива неща. Ясно ми беше за какво се натиска. Аз веднага го отрязах, че нищо няма да правим, но ако има мангизи, може и да стане работата. И той изръси, че щял да ми даде петдесетачка, за да ме опипа по пакета, ама само през панталона. Аз пък му казах, че за стотачка ще го оставя да ме пипа. И той се нави.

— Значи ти даде стотачка?

— Ами да. Само за да ме пипа по гъза и останалото.

Хлапето прихна от мисълта, че е изкопчило сто долара за такава дреболия.

— Продължавай.

— После все ме врънкаше, че искал пак да го прави. И всеки път ми даваше по сто долара.

— А ти какво правеше за него?

— Нищо. Заклевам се.

— Мат, не ме занасяй. Нищо срещу сто долара?

— Истина е. Винаги му позволявах само да ме обарва по гъза и... и отпред де.

— Свалял ли си дрехи от себе си?

— Не. Винаги си бях с дрехите.

— Всеки път ли?

— Всеки път.

— И колко пъти го направихте?

— Пет.

— Значи се събраха петстотин долара?

— Така е.

Мат пак се подхилваше. Лесни пари.

— А бъркаше ли в панталона ти?

Кратко двоумене.

— Веднъж.

— Веднъж ли?

— Наистина веднъж.

— Колко продължи това?

— Няколко седмици. Разправяше, че не можел да си го позволи повече.

— И какво се случи в библиотеката?

— Нищо. Аз не съм влизал в тая библиотека. Дори не я знам къде е.

— А защо подаде оплакване срещу него?

— Той каза, че вече не искал да ми плаща. Не му харесвало да плаща, не бивало да е така, ако сме... един вид приятели, нещо такова. Аз му казах, че ако не ми плаща, ще го натопя. Знаех си, че е с условна присъда и е в списъка на сексуалните престъпници. И ако наруши условията, отива в пандиза. Той също си знаеше.

— Но не искаше да ти плати?

— Даде ми малко пари. Подмазваше ми се: „Ще ти платя половината“. Аз му викам: „Ще ми платиш *всичко*“. Имаше мангизи, и то много. И без това не го правех, щото много ми се иска. Ама и аз имам нужда от пари, нали разбирате? Вижте я тая дупка. Знаете ли какво е да нямаш пари? Без тях *нищо* не можеш да направиш.

— Значи си крънкар пари от него. Какво общо има това с парка „Колд спринг“?

— Ами това беше причината да ме зареже. Каза ми, че харесал друго момче, което сутрин минавало през парка близо до неговия блок.

— Кое момче?

— Същото, дето беше убито.

— Ти как разбра, че е същото?

— Лионард разправяше, че искал да се запознае с него. Май го дебнеше, мотаеше се в парка сутрин, за да го срещне. Дори знаеше

името му. Чул го, когато оня говорел с приятелите си. Казвал се Бен. Щял да се опита да говори с него. Всички тия приказки бяха преди да стане белята. Хич не се сещах за това, докато хлапето не беше убито.

— Какво казваше Лионард за него?

— Бил хубавец. Точно тая дума каза — „хубавец“.

— Защо смяташ, че би могъл да прибегне до насилие? Заплашвал ли те е някога?

— Не. Вие майтапите ли се с мен? Щях да го направя на кайма. Лени е слабак, нищо че е грамаден. Може затова да си пада по момчета — те са по-малки от него.

— Но защо би се нахвърлил срещу Бен Рифкин, ако го е срещнал в парка?

— Де да знам. Не съм бил там. Ама знам, че Лени имаше нож и го носеше, когато си мислеше, че може да се примъкне към някого. Казваше, нали разбирате, че като си педал и сбъркаш човека, когото сваляш, може да си го отнесеш много зле.

— Виждал ли си ножа?

— Да, носеше го и в деня, когато се запознахме.

— Как изглеждаше?

— Че как да изглежда? Нож като нож.

— Приличаше ли на кухненски нож?

— Не, повече приличаше на боен нож. Щото имаше едни такива зъбци. Малко оставаше да му го отмъкна. Готин нож.

— Защо не си споменал пред никого за това? Знаел си, че онова момче е убито.

— И аз съм условно освободен. Не можех да кажа, че... такава, съм измъквал пари от Лен, или един вид съм излъгал как ме е наградил в библиотеката. Това си е нещо като престъпление.

— А, не казвай „нещо като престъпление“. Защото наистина е престъпление.

— И аз за същото говоря.

— Мат, още колко щеше да чакаш, докато решиш да кажеш това на някого? Щеше ли да оставиш да осъдят сина ми за убийство, което не е извършил, само за да не се изложиш, че си позволявал на някакъв тип да опипва топките ти всяка седмица? Щеше ли да си държиш устата затворена, докато не пратят сина ми в щатския затвор?

Той мълчеше.

Гневът, който изпитах, беше стар и привичен. Прост и праведен гняв, същински балсам за душата, който познавах като стар приятел. Не ме разгневи хитричката гадинка пред мен. Бездруго животът обикновено наказва глупаци като Мат Маграт рано или късно. Не, гневът ми беше насочен към самия Пац, защото беше убиец, и го от най-гнусятите — убиец на дете. Те будят най-яроостното презрение на полицаи и прокурори.

— Ами аз си казах, че никой няма да ми повярва — оправда се Мат. — Ей в това е цялата спънка — как да им обясня как е убито момчето, като вече излъгах за оная история в библиотеката? Ако бях казал истината, само щяха да отговорят: „Ти вече ни излъга веднъж. Защо да ти вярваме сега?“. Е, какъв смисъл имаше?

Разбира се, беше прав. Трудно бих могъл да си представя по-лош свидетел от Мат. Закоравял лъжец, на когото няма да повярва нито един съдебен заседател. За съжаление и той, подобно на лъжливото овчарче, този път казваше истината.

17. „НИЩО МИ НЯМА!“

Във „Фейсбук“ профилът на Джейкъб беше блокиран, вероятно заради получено съдебно разпореждане да се представи копие от всичко, което някога е писал там. Но със самоубийствено упорство той си създаде нов профил под името „Марвин Гласкок“ и започна пак да си общува с предишните най-близки приятели. Не се опита да го пази в тайна и аз буквално изревах, когато научих. За моя изненада Лори застана на негова страна.

— Той е много самотен. Нуждае се от хора.

Всичко, което Лори правеше, се крепеше върху неизменното желание да помогне на Джейкъб. Тя настояваше, че той вече е напълно изолиран и неговият „живот в мрежата“ е толкова необходима, неразделна, „естествена“ част от общуването на подрастващите, че ще бъде прекалено жестоко да го лишим дори от тези минимални контакти. Принуди ме да ѝ напомня, че прокуратурата се стреми да му отнеме несравнимо повече неща в живота му, и накрая постигнахме съгласие да наложим някои ограничения на новия му профил. Джейкъб не биваше да променя паролата си, за да имаме достъп и възможността да се намесваме. В постингите му не биваше да има и намек за нещо, дори косвено свързано с делото. Наложихме му и пълна забрана да слага в профила си снимки или видеоклипове, които неизбежно плъзват из интернет и подлежат на пристрастно тълкуване. Така започна играта на котка и мишка, в която едно иначе умно дете се опитваше да пуска за собственото си положение толкова мъгляви шегички, че баща му бе принуден да играе ролята на цензор.

Част от сутрешните ми занимания в интернет стана проверката какво е написал Марвин Гласкок във „Фейсбук“ предишната вечер. Всяка сутрин първо преглеждах пощата си в „Гугъл“, после влизах във „Фейсбук“. След това пусках търсене за новини, в които се споменава името Джейкъб Барбър. Ако всичко беше наред, потапах се за още няколко минути във виртуалния свят на мрежата, за да забравя за малко бушуващото наоколо бедствие.

За мен най-изумителната страна на новото превъплъщение на моя син във „Фейсбук“ беше фактът, че изобщо си намери „приятели“. В истинския свят той вече нямаше приятели, беше съвсем сам. Отстраниха го от учебни занятия и през септември кметството щеше да бъде задължено да му осигури индивидуално обучение. Такова е изискването на закона. Лори се пазареше седмици наред с отдел „Просвета“ на колко часа домашни уроци има право Джейкъб. Същите деца, които преди охотно се свързваха с него в мрежата, не искаха дори да забележат съществуването му. Е, да, сега само неколцина се съгласиха да приемат „Марвин Гласкок“ във виртуалната си групичка. Преди убийството на Рифкин приятелите на Джейкъб във „Фейсбук“ наброяваха четиристотин седемдесет и четири и повечето бяха от неговото училище. Сега имаше само четирима и Дерек Ю беше един от тях. Питам се дали тези четиримата или самият Джейкъб разбираха, че всяко действие в мрежата, всяко щракане с мишката или натискане на клавиш се записваха и съхраняваха в някой сървър. Нищо направено в интернет — абсолютно нищо — не оставаше скрито. И за разлика от телефонните обаждания, това беше писмена комуникация — с всеки свой разговор онлайн те създаваха запис. Мрежата е сбъднатата мечта на прокурора, записваща система, която чува и най-интимните, най-ужасните тайни, дори онези, които никога не са изречени на глас. Това е по-добре и от подслушвателно устройство, защото е поставено в главата на всеки.

Разбира се, всичко беше само въпрос на време. Рано или късно, докато тракаше на лаптопа си нощем в улисващото опиянение на мрежата, Джейкъб щеше да направи пубертетски тъпанарски гаф. Случи се към средата на август. Рано сутринта в неделя надникнах в страницата на Марвин Гласкок и открих снимка на Антъни Пъркинс в кадър от филма „Психо“. Онзи прочут кадър, в който е вдигнал нож, за да прободне героинята на Джанет Лий под душа, но на него с „Фотошоп“ бе сложено лицето на моя син — Джейкъб, като Норман Бейтс. Лицето явно бе взето от снимка, направена на някакъв ученически купон. Джейкъб бе сложил снимката на страницата си с надпис „Какво мислят хората за мен“. Имаше и коментари от приятелите му:

„Тоя тип сега прилича на мацка.“

„Страхотия. Сложи си я за снимка в профила.“ „Марвин Гласкок! Тоя пич ще ви стопи лагерите!“ Не изтрих снимката веднага. Искях първо да си поприказвам сериозно с Джейкъб. Качих се на втория етаж с лаптопа, машината бръмчеше тихичко в ръцете ми.

Джейкъб още спеше. Един от любимите му юношески романи лежеше отворен на нощното шкафче. Харесваше научната фантастика — истории за далечното бъдеще и военни фантазмагории за свръхсекретни армейски части с кодови имена като „Алфа форс“. Не си падаше по недорасли мрачни вампири. Не искаше да се откъсва чак толкова от действителността.

Наближаваше седем сутринта. Зад затворените щори се прокрадваше мъждива светлина.

Пристъпих бос към леглото. Джейкъб се събуди и обърна глава, за да ме погледне. Бях много ядосан. Обърнах лаптопа с екрана към него, за да покажа уликата за нарушението на правилата.

— Какво е това?

Той изпъшка сънен.

— Какво е това? — повторих.

— Кое?

— Това!

— Де да знам. За какво говориш?

— За тази картинка във „Фейсбук“. От снощи, не помниш ли?

Нали ти си я качил на страницата?

— Пошегувах се.

— Пошегувал си се значи?

— Татко, това е шега.

— Шега, а? Какво ти става?

— Трябва ли да се караме заради...

— Джейкъб, знаеш ли какво ще направят с тази снимка? Ще я навират в очите на съдебните заседатели и знаеш ли какво ще кажат? Ще заявят, че е проява на „осъзната вина“. Тъкмо този израз ще използват — „осъзната вина“. Ще кажат: „Его как Джейкъб Барбър вижда самия себе си. Като герой от «Психо». Когато застане пред огледалото, вижда това отражение — Норман Бейтс“. Думата „Психо“ ще бъде повтаряна до втръсване, ще показват снимката, а съдебните заседатели ще се взират в нея. Досещаш ли се какво ще стане? Никога няма да я забравят, никога няма да я заличат от умовете си. Ще си

остане в паметта им. Ще им въздейства. Ще изкриви преценката им, ще се лепне като петно. Може би не у всички, може би няма да повлияе силно. Но ще премести стрелката още малко в твоя вреда. Така се действа в съда. Ето какво се случи — направи неоценим подарък на обвинението. Да, подарък. Без никаква разумна причина. Ако Ладжудис научи за снимката, няма да допусне никой да я забрави. Не схващаш ли? Джейкълб, не знаеш ли какъв е залогът?

— Знам!

— Знаеш ли какво искат да ти причинят?

— Разбира се.

— Тогава защо? Обясни ми. Защото аз не виждам никакъв смисъл. Защо ти хрумна да го направиш?

— Нали ти казах — беше шега. И означава точно обратното на това, което ти казваш. Хората ме виждат такъв, а аз себе си — не. Дори не се отнася за мен.

— О, много логично. Значи е само проява на интелект и ирония. Разбира се, прокуратурата и съдебните заседатели ще бъдат ма същото мнение. Господи... Ти да не си тъп?

— Не съм тъп.

— Ако не си, какво ти има?

— Анди, стига! — сопна се Лори зад мен.

Стоеше със скръстени ръце, още по пижама.

— Нищо ми няма! — натърти Джейкълб вкиснато.

— А защо ти щукна да...

— Анди, престани.

— Защо, Джейкълб? Просто ми кажи защо. — Гневът ми набираше сила. Достатъчно побеснях, за да го насоча отчасти и към Лори. — Може ли да задам поне този въпрос? Може ли? Или и това е прекалено?

— Татко, беше само шега, нищо повече. Не може ли просто да я изтрием?

— Не! Не може просто да я изтрием. Тъкмо в това е проблемът! Няма да изчезне, Джейкълб. Можем да я изтрием, но тя няма да изчезне. Когато твоето приятелче Дерек разкаже на прокурора, че имаш във „Фейсбук“ профил с името Марвин Гласкок и си сложил на страницата си тази снимка, достатъчно е прокуратурата да им изпрати съдебно разпореждане, за да разполага с нея. От „Фейсбук“ ще им предоставят

всички данни от твоя профил. Тези неща лепнат по теб като напалм. Не може да постъпваш така. Не може!

— Добре.

— Не бива да правиш такива неща. Особено сега.

— Добре де, татко. Съжалявам.

— Не съжалявай. Така няма да премахнеш проблема.

— Анди, стига толкова. Плашиш ме. Какво искаш от него? Вече го е направил. Каза, че съжалява. Защо продължаваш да викаш?

— Защото е важно!

— Вече е допуснал грешката. Още е момче. Моля те, Анди, успокой се. Моля те.

Тя влезе в стаята, издърпа лаптопа от ръцете ми (аз почти бях забравил, че го държа) и се вгледа напрегнато в снимката. Държеше лаптопа като поднос.

— Ясно. — Лори вдигна рамене. — Хайде да я изтрием и да приключим с това. Как да я изтрия? Не виждам такъв бутон на страницата.

Взех лаптопа и зашарих с поглед по екрана.

— И аз не виждам. Джейкъб, как да я изтрием?

Той седна на ръба на леглото, пое лаптопа и натисна няколко клавиша.

— Готово. Няма я.

Затвори лаптопа, върна ми го, легна и ми обърна гръб.

Лори ме изгледа, сякаш аз се държах налудничаво.

— Анди, връщам се да си доспя.

Излезе тихо от стаята, чух шумолене, когато се наместваше отново на спалнята. Лори открай време ставаше рано дори в неделя, но не и откакто ни сполетя бедата.

Постоях още малко, хванал затворения компютър като книга.

— Извинявай, че ти се развиках.

Джейкъб подсмръкна. Не успях да разгадая звука — дали му се плачеше, или ми беше сърдит. Въпреки това някак ме трогна. Спомних си го като бебе, нашето скъпоценно, прекрасно, русо и синеоко бебе. И сякаш за пръв път осъзнах, че бебето и това голямо момче, почти мъж, са един и същ човек.

Седнах до него на леглото и докоснах голото му рамо.

— Съжалявам. Изгървах си нервите. Само се опитвам да те предпазвам. Знаеш това, нали?

— Искам да спя.

— Добре.

— Остави ме на мира.

— Добре.

— Ами хайде излизай най-последно.

Кимнах и погалих рамото му, все едно се опитвах да втрия в кожата му внушението „Обичам те“. Той лежеше неподвижно.

Чух под завивката да казва:

— Нищо ми няма. И разбирам много добре какво ще ми причинят. Няма нужда ти да ми го казваш.

— Знаем, Джейк. Знаем.

18. ОТНОВО „ГЕНИ НА УБИЕЦ“

Един вторник към края на лятото Лори и аз седяхме в кабинета на доктор Фогъл за ежеседмичната среща под погледите на онези безмълвно виещи африкански маски. Разговорът не бе започнал — още се настанявахме на познатите кресла, разменяхме ритуални фрази за топлото време навън. Лори потрепери леко от хладния въздух на климатика. Доктор Фогъл каза напористо:

— Анди, налага се да те предупредя, че според мен ти предстои един труден час.

— Така ли? Защо?

— Необходимо е да обсъдим някои биологични проблеми, свързани с делото, по-точно генетични. — Тя се позапъна. В нашите разговори доктор Фогъл много прилежно запазваше неутрално изражение, вероятно за да не влияят нейните емоции на нашите. Този път обаче забелязах как стисна зъби и сви устни. — Трябва и да взема ДНК проба от теб. Само ще потъркам с памуче от вътрешната страна на бузата ти. Никакви игли, никакви неприятни усещания. Ще използвам стерилна разновидност на клечки за уши, за да взема проба от венците ти и малко от слюнката.

— ДНК проба? Това сигурно е някаква шега. Нали щяхме да избягваме всичко това.

— Анди, изслушай ме — аз съм лекар, а не юрист. Не мога да предвидя какви доказателства по делото ще бъдат допуснати и какви ще бъдат отхвърлени. Това можеш да обсъждаш с Джонатан. Мога обаче да ти кажа, че генетиката на поведението, тоест науката за влиянието на нашите гени върху поведението ни, може да бъде използвана двояко. Обвинението би могло да представи такива доказателства, за да покаже, че Джейкъб е насилник по природа, роден убиец и така по-лесно ще внушат, че е по-вероятно той да е извършил убийството. Но е възможно и ние да поискаме включването на такива доказателства. Ако се стигне до момент, когато прокурорът вероятно е доказал, че Джейкъб наистина е убил онова момче... Подчертавам — „ако“. Нищо не предричам и не твърдя, че вярвам в това, само казвам

„ако“. Тогава и ние бихме могли да представим генетични данни като смекчаващо вината обстоятелство.

— Сmekчаващо ли? — обади се Лори.

— За да бъде намалено обвинението от убийство първа степен в убийство втора степен или непредумишлено убийство — обясних ѝ аз.

Тя трепна. Тази терминология обезсърчава, напомня колко ефективно работи системата. Съдебната зала е завод, в който сортират насилието по криминални категории и преработват заподозрените в престъпници.

Почувствах се обезнадежден. Като юрист проумях мигновено какви сметки си прави Джонатан. Подобно на генерал, подготвящ се за битка, той планираше резервните си позиции, контролираното тактическо отстъпление.

— Убийство първа степен — обясних на Лори възможно най-спокойно — означава доживотна присъда без право на предварително освобождаване. Присъдата е задължителна, съдията няма избор. При втора степен Джейкъб би имал право на условно освобождаване, след като излежи двайсет години. Ще бъде само на трийсет и четири. Ще има цял живот пред себе си.

— Джонатан ме помоли — подхвана доктор Фогъл — да проуча въпроса, да се подготвя за всеки случай. Лори, според мен най-лесно ще вникнеш в същината, ако ти я обясня така — законът наказва съзнателно извършените престъпления. В закона се подразбира, че всяко действие е целенасочено и е породено от свободната воля. Ако си го направила, приема се, че си възнамерявала да го направиш. Законът е безпощаден към доводи на защитата от рода на „да, но...“. Да, но аз имах трудно детство. Да, но аз имам психическо заболяване. Да, но аз бях пиян. Да, но ме подведе гневът. Извършиш ли престъпление, законът твърди, че си виновна въпреки всички тези неща. И все пак се *съобразява* с тях, когато се стигне до точното определяне на престъплението и на присъдата. В този стадий всичко, което въздейства върху свободната ти воля, включително генетично предразположение към насилие или отслабен контрол над импулсивното поведение, поне на теория може да бъде отчетено.

— Това е нелепо — изсумтях аз. — Няма съдебно жури, което да се хване на тази уловка. Какво ще им кажете: „Аз убих

четиринайсетгодишно момче, но вие ме оставете на свобода въпреки това“? Забравете за това. Няма как да стане.

— Анди, може да нямаме избор. Ако...

— Глупости — натяхнах на доктор Фогъл. — И сега искате да вземете проба от *моята* ДНК? Аз и на муха не съм сторил зло.

Тя кимна. Никаква реакция. Беше безупречна в ролята си на психиатър — просто си седеше и оставяше думите да се разпръснат около нея като прибой във вълнолом, така ме подтикваше да говоря. Добре знаеше, че ако водещият разговора запази мълчание, събеседникът ще побърза да го запълни с думи.

— Никога на никого не съм навредил. Не съм избухлив. Не съм такъв човек. Дори никога не съм играл американски футбол. Майка ми не разрешаваше. Знаеше, че няма да ми хареса. Тя знаеше! В нашия дом нямаше никакво насилие. Знаете ли с какво се занимавах като малък? Свирех на кларнет. Докато моите приятели играеха футбол, аз свирех на кларнет.

Лори плъзна ръката си върху моята в опит да ме успокои. Тези жестове между нас бяха по-редки напоследък и тя успя да ме трогне.

— Анди — каза доктор Фогъл, — знам, че си вложил големи усилия. В своята личност, в доброто си име, в човека, който си станал, в който сам си се превърнал. Обсъдихме го и аз те разбирам напълно. Именно в това е проблемът. Ние не сме само продукт на своите гени. Всички сме резултат от какви ли не фактори — гени и околна среда, природа и възпитание. Фактът, че сега си такъв, какъвто си, е най-добрият пример, който знам, за силата на свободната воля, на личността. Каквото и да открием закодирано в твоите гени, то изобщо не определя същността ти. Една и съща генетична последователност може да породи съвсем различни резултати в различни индивиди и в различна среда. Сега говорим само за генетичното предразположение. Но то не е предопределение. Ние — хората, изобщо не се изчерпваме със своята ДНК. Мнозина правят грешката да търсят еднозначни причинно-следствени връзки в нова научна област като тази. И за това вече сме говорили. Но сега не обсъждаме генетичния код за, да речем, сини очи. За човешкото поведение има много по-разнообразни причини, отколкото за простите физически особености.

— Прекрасна реч, но въпреки всичко се каните да пъхнете клечка с памуче в устата ми. Представете си, че аз не искам да знам какво има

в моята ДНК. Ами ако не ми харесва онова, за което тя ме е програмирала?

— Анди, колкото и да ти е тежко, не го правим за теб. Правим го за Джейкъб. Въпросът е — докъде си готов да стигнеш за Джейкъб? Какво си готов да направиш, за да защитиш своя син?

— Не е честно да поставяте така въпроса.

— Не го поставям аз така.

— Да, вярно. Прави го Джонатан. И би трябвало да ми даде обяснение.

— Може би не иска да влиза в спор с теб. Дори не е сигурен дали ще използва тези данни в делото. Иска да ги има в джоба си, така да се каже. За всеки случай. А и може би е очаквал да откажеш.

— Тъкмо затова трябваше да говори с мен.

— Той си върши работата и ти би трябвало да разбираш най-добре това.

— Неговата работа е да прави каквото клиентът поиска.

— Анди, неговата работа е да спечели делото, не да щади нечии чувства. Впрочем не ти си клиентът в случая, а Джейкъб. И само Джейкъб има значение. Затова сме тук — да му помогнем.

— Значи Джонатан иска да заяви в съда, че Джейкъб е с „гени на убиец“?

— Ако се стигне дотам, ако нямаме друг изход — да, може да твърдим, че Джейкъб има наследствена обремененост, която повишава вероятността за агресивно или антисоциално поведение.

— Всички тези уговорки и тънкости са неразбираемо бръщолевене за обикновените хора. Във вестниците ще пишат за „гени на убиец“. Ще тръбят, че всички сме родени убийци. Цялото ни семейство.

— Можем само да им кажем истината. Ако решат да я изопачат, да я превърнат в сензация, какво можем да направим?

— Добре, да предположим, че се съглася и позволя да вземете ДНК проба от мен. Кажете ми точно какво търсите.

— Имаш ли някакви знания по биология?

— Само от гимназията.

— А добър ученик по биология ли беше?

— По-добър бях с кларнета.

— Щом е така, ще опитам накратко и по същество. Да не забравяме, че причините за човешкото поведение са безкрайно сложни и няма прост генетичен спусък, който предизвиква различните видове поведение. Винаги говорим за взаимодействието между гени и околна среда. И без това „престъпното“ поведение не е научно, а юридическо понятие. Някои типове поведение може да бъдат смятани за „престъпни“ в едни обстоятелства, но не и в други, например по време на война...

— Ясно, ясно. Сложно е. Значи трябва да ми обясните така, че да разбера. Просто ми кажете — какво ще търсите в моята слюнка?

Тя се усмихна отстъпчиво.

— Добре. Има два специфични генни варианта, които са свързани с антисоциалното поведение при мъжете, и това може би помага за обяснението на устойчивата склонност към насилие поколение след поколение в някои семейства. Първият е алел на ген, наречен MAOA. Този ген контролира отделянето на ензим, свързан с метаболизма на някои невротрансмитери като серотонин, норепинефрин и допамин. Наричат го „войнствения ген“ заради връзката му с агресивното поведение. Мутацията му се нарича MAOA елиминация. В съда вече са представяни доводи, че това е механизъм, насочващ към насилие, но те са били прекалено опростени и са отхвърлени. Оттогава представите ни за взаимодействието между гени и среда се развиха значително, и то много бързо, сега може би ще разполагаме с по-основателни доводи.

Втората мутация е в гена за пренос на серотонин. Официалното му обозначение е SLC6A4. Намира се в седемнайсата хромозома. Той кодира отделянето на белтък, който стимулира системата за пренос на серотонин, а именно тя прави възможно обратното поглъщане на серотонин от синапса в неврона.

Показах с жест, че ми стига толкова, и тя спря да ме залива с подробности.

— Важното е, че научните данни са убедителни — продължи доктор Фогъл — и се натрупват ден след ден. Само си представи — досега винаги сме се питали каква е причината за човешкото поведение. Имаме изключителен напредък в изследванията за ролята на средата. Но сега за пръв път в историята на човечеството можем да се вгледаме в проблема и от страната на природата. Това са съвсем

нови постижения. Дори структурата на ДНК бе открита едва през 1953 година. Тепърва започваме да разбираме. Тепърва изясняваме какви сме. Не с абстракции като „душа“, а проучваме истинските механизми на човешките същества, винтчетата и гайките. Това — тя защипа с два пръста кожата на ръката си, — цялото човешко тяло е машина. То е система, извънредно сложна система, състояща се от молекули, поддържана от химически реакции и електрически импулси. И нашето съзнание е част от тази система. Хората охотно приемат, че възпитанието повлиява поведението. Защо не и природата?

— Доктор Фогъл, това ще помогне ли на моето дете да не влезе в затвора?

— Може би.

— Тогава го направете.

— Има още нещо.

— Защо ли не съм изненадан...

— Трябва да взема проба и от твоя баща.

— Баща ми ли? Не се занасяйте с мен. От петгодишен не съм говорил с баща си. Нямам представа дали още е жив.

— Жив е. Сега е в затвора в Сомърз, щата Кънектикът.

Замълчах, после казах:

— Ами отидете да му вземете проба.

— Опитах. Той не желае да се срещне с мен.

Гледах я и примигвах. И новината, че баща ми е жив, и фактът, че вече се бе свързала с него, ме лишиха от привичното спокойствие. Тя имаше предимство пред мен. Не само знаеше всичко за моята история, но и изобщо не усещаше тежестта на този товар. За доктор Фогъл опитът да се свърже с Били Барбър не беше по-труден от едно обаждане по телефона.

— Той каза, че *ти* трябва да го помолиш.

— Аз? Той няма да ме познае, ако ще да изскоча от супата в чинията му.

— Явно иска това да се промени.

— Иска... Но защо?

— На стари години един баща желае да познава сина си малко по-добре — предположи тя и сви рамене. — Кой може да разбере докрай човешката душа?

— Значи знае за мен?

— О, той знае всичко за теб.

Усетих как се изчервявам като малко дете! После настроението ми пропадна в бездната със същата бързина и мисълта за Кървавия Били Барбър ме обля като киселина.

— Кажете му да ми се разкара от главата.

— Не мога. Нуждаем се от помощта му. Необходима е проба и от него, за да твърдим, че генетичната мутация не е случайно отклонение, а семейна характеристика, предавана по наследство.

— Можем обаче да получим съдебно разпореждане за вземане на проба.

— И така да издадем на прокуратурата с какво сме се захванали. Завъртях глава в знак на отказ. Лори най-сетне отвори уста.

— Анди, длъжен си да мислиш за Джейкъб. Докъде си готов да стигнеш заради него?

— Ще сляза в ада и ще се върна оттам.

— Значи се споразумяхме. Тъкмо това ти предстои.

19. ТРАНЖОРНАТА

През последната седмица на август (онази, която сякаш се състои само от недели, когато всички сме малко по-мудни и съжаляваме за отминаващото лято, докато се подготвяме за есента) температурата се повишаваше, въздухът се сгъстяваше, докато всички не започнаха да говорят само за жегата — кога ще отmine, още колко по-лошо може да стане и колко потискаща е влажността. Хората се криеха вкъщи както през зимата. Тротоарите и магазините бяха странно притихнали. За мен жегата не беше беда, а само симптом, както треската — на грипа. Просто най-очевидната причина защо светът наоколо твърде бързо ставаше непоносим.

Всички се бяхме побъркали по малко от жегата — и Лори, и Джейкб, и аз. Щом се замисля за онези дни, дори не ми се вярва колко погълнат от себе си бях, как ми се струваше, че аз съм в центъра на всичко, а не Джейкб или цялото ни семейство. Вината на сина ми и моята вина се оплитаха в ума ми, макар че никой пряко не ме бе обвинил в нищо. Разбира се, разпадах се психически. Ясно си спомням как сам се навивах да се стегна, да се крепя поне външно, да не се поддавам.

Не споделях с Лори какво преживявам, не се опитвах да я накарам и тя да говори за чувствата си, защото всички се разпадахме. Не поощрявах никакви откровени разговори за емоции и не след дълго напълно престанах да забелязвам, че имам съпруга. Не я попитах — нито веднъж! — какво е за нея да бъде майката на Джейкб — убиеца. Мислех си, че е по-важно да остана или поне да изглеждам опора за семейството си, да насърчавам и нея да бъде силна. Това беше единственият разумен подход: да стискаме зъби, да изтърпим съдебния процес, да направим всичко необходимо, за да опазим Джейкб, а едва после да се занимаваме с наранените си чувства. После. Сякаш наистина имаше някакво място, наречено После, и ако успееш да избутам сала със семейството си до този бряг, всичко щеше да се оправи. В земята После щяхме да имаме време за тези „второстепенни“ проблеми. Заблуждавах се. Сега мисля, че бях

длъжен да разбере какво се случваше с Лори, трябваше да бъде побдителен. Тя вече ми бе спасила живота веднъж. Аз дойдох при нея „увреден“, но тя ме обикна въпреки това. А когато тя пострада, не си мръднах пръста да ѝ помогна. Само забелязвах как косата ѝ посивяваше, прическата ѝ ставаше все по-небрежна, а по лицето ѝ плъзваха бръчки като пукнатини по глазурата на стара ваза. Тя отслабна толкова, че костите на таза ѝ стърчаха, а когато бяхме двамата, говореше все по-рядко. Въпреки всичко изобщо не се поколебах в решимостта си първо да спася Джейкб, а после да се занимавам с изцелението на Лори. Сега се опитвам да оправдая някак това свое поведение — вече се бях научил майсторски да затварям в себе си опасните чувства, а съзнанието ми не издържаше това безкрайно лято. Истината е, че бях глупак. Лори, аз бях глупак. Сега знам.

Един ден, около десет часа сутринта, отидох в дома на семейство Ю. И двамата родители на Дерек работеха дори през тази седмица, привидно превърнала се във всеобща ваканция. Знаех, че Дерек ще бъде сам. Той и Джейкб все още често си разменяха есемеси. Дори си бърбеха по телефона, макар и само през деня, за да не чуят майката и бащата на Дерек. Бях убеден, че момчето ще поиска да помогне на своя приятел, ще се съгласи да говори с мен, да ми каже истината, но се опасявах, че няма да посмее да ме пусне в къщата. Той беше добро момче. Щеше да прави каквото са му заръчали — както винаги. Затова и бях се настроил да го увещавам, дори да вляза насила, ако се наложи. Помня, че се чувствах напълно способен да направя дори и това. Отидох там, облечен с торбест къс панталон и тениска, която полепваше по потния ми гръб. Бях напълнял след началото на тези събития и панталонът ми все се смъкваше надолу от наедрелия ми корем. Винаги съм бил в добра форма и се срамувах от това мърляво ново тяло, но нямах никакво желание да се захващам с него. И това оставаше за после.

Когато отидох при къщата на семейство Ю, не почуках на входната врата. Не исках да позволя на хлапето да се крие от мен, да ме види и да откаже да отвори, да се притаи, все едно го няма. Заобиколих към задния двор покрай малките лехи с цветя, покрай отрупаната с цветове като фойерверки хортензия. Не бях забравил как Дейвид Ю цяла година предвкушаше как тя ще разцъфти.

Семейство Ю бе направило отзад пристройка към къщата — помещение за връхните дрехи и обувките и трапезария. Цялата бе остъклена. От задната веранда виждах през кухнята малкото ъгълче, където Дерек се бе проснал на дивана и гледаше телевизия. На верандата имаше маса с чадър и шест плетени стола. Ако Дерек откажеше да ме пусне вътре, може би щях да запратя някой от тежките столове през вратата, която всъщност бе един огромен прозорец. Но тя се оказа отключена. Влязох в къщата като у дома, сякаш само бях излязъл отвън да изхвърля боклука.

Потопах се в прохладата на климатика.

Дерек подскочи, но не ме доближи. Стоеше, притиснал кльощавите си прасци към дивана, по шорти и черна тениска. Босите му стъпала бяха дълги и костеливи. Пръстите на краката му се забиваха в мокета, извити като малки гъсеници. Беше настръхнал. Когато видях за пръв път петгодишния Дерек, той още беше пухкав. А сега се бе превърнал в поредното твърде слабо, източено, леко отнесено хлапе, подобно на моя син. Приличаше на Джейкъб във всичко, освен в едно: над бъдещето на Дерек нямаше надвиснали тъмни облаци, пътят му напред беше свободен. Щеше да мине през юношеските години със същото замаяно изражение, със същите боклучави дрехи, със същото тътрене на крака и отбягване на погледи, за да стигне до зрелостта. Той беше невинното хлапе, което и Джейкъб можеше да бъде, и за миг ми се мярна мисълта колко е хубаво да имаш момче без проблеми. Завиждах на Дейвид Ю, въпреки че тогава го смятах за отвратителна гадина.

— Здравей, Дерек.

— Здравсти.

— Какво ти е?

— Не бива да сте тук.

— Идвам съм поне стотина пъти.

— Да, ама сега не бива да сте тук.

— Искам да поговорим. За Джейкъб.

— И аз не бива да говоря с вас.

— Дерек, какво ти става? Защо гледаш като... шашнат?

— Не съм.

— Страхуваш се от мен ли?

— Не.

— Тогава защо се държиш така?

— Как се държа? Не правя нищо.

— Все едно вече си напълнил гащите.

— Няма такова нещо. Само че не бива да сте тук.

— Дерек, я се отпусни. И седни. Искам да знам истината, това е всичко. Какво става тук, по дяволите? Какво се случва *наистина*? Просто искам някой да ми каже най-после.

От кухнята влязох в дневната с телевизора — съвсем кротко, сякаш се опитвах да не стресна плашливо животинче.

— Дерек, не ме интересува какво казват твоите родители. Те грешат. Джейкъб заслужава да му помогнеш. Той е твой приятел. Твой *приятел*! И аз съм ти приятел, а приятелите си помагат, Дерек. В момента не искам от теб нищо друго, освен да бъдеш приятел на Джейкъб. Той има нужда от помощта ти. — Седнах и попитах: — Какво каза на Ладжудис? С какво може да си го убедил, че моят син е убиец?

— Не съм казвал, че Джейкъб е убиец.

— Какво точно му каза?

— Защо не попитате Ладжудис? Нали уж е длъжен да каже и на вас?

— Би трябвало да ми каже, Дерек, но той си има своя игра. И не е добър човек. Знам, че може би ще ти е трудно да разбереш това. Не те е накарал да дадеш показания пред голямото съдебно жури, защото тогава и аз бих получил протокол. Предполагам, че не е позволил да бъдеш разпитан и от детектив, защото полицаят после е длъжен да напише доклад. Затова, Дерек, те моля ти да ми кажеш. Да постъпиш както е редно. Кажи ми какво в думите ти е убедило Ладжудис във вината на Джейкъб.

— Казах му истината.

— О, знам. Всеки казва истината. Толкова ми с омръзнало. Но истината никога не е една и съща. Затова е необходимо да знам *точно* какво си казал.

— Не бива да...

— По дяволите, Дерек! Какво му каза?!

Той се дръпна и тупна на дивана, сякаш моят вик го тласна назад. Наложих си да се успокоя и заговорих тихо, на границата на отчаянието:

— Моля те, Дерек. Моля те да ми кажеш.

— Ами само му обясних, нали разбирате, за разни неща, които се случваха в училище.

— Например?

— Например как се заяждаха с Джейк. Бен Рифкин беше нещо като тартор на оная групичка. Групичката на мърдите. Те доста тровеха живота на Джейк.

— Как?

— Ами разправяха, че бил гей. Това беше най-досадното. Един вид клюкарстваха. Бен направо си измисляше. И да знаете, хич не ми пука дали Джейк е гей. Изобщо не ми пука. Ако е такъв, нищо не му пречи да си го каже направо.

— Ти смяташ ли го за гей?

— Не знам, може и да е. Но е все едно, защото не е правил онези неща, които Бен говореше за него. Бен си измисляше. Не знам защо имаше зъб на Джейк. Може за него да е било някаква игра или нещо подобно. Обичаше да тормози.

— Какво говореше Бен?

— Ами пускаше слухове. Как Джейк предложил да духа на едно момче на купон, ама това си е лъжа. Или как го дървел под душа след час по физическо. Или как един от учителите се върнал в класната стая по време на обедната почивка и заварил Джейк да лъска бастуна. Нямахте нищо вярно в тия приказки.

— Но защо е приказвал така?

— Щото Бен си беше скапаняк. Не харесваше нещо в Джейк и това го дразнеше, сещате ли се? Все едно не можеше да се сдържи. Щом видеше Джейк, отваряше уста и го заливаше с помия. Всеки път. Май си мислеше, че ще му се размине. Скапаняк си беше и толкова. Искате ли да ви кажа честно? Никой не иска да признае, щото нали беше убит. Бен си беше злобар. Който ще да го е направил — не знам кой е, нищо не казвам за това, ама Бен си беше злобар.

— Но защо се е държал така с Джейкъб? Не мога да проумея.

— Просто не го харесваше. Джейк си е... Вижте какво, аз познавам Джейк. На мен ми е симпатичен. Само че... Няма как и вие да не знаете, че Джейк не е съвсем нормален, нали?

— Защо? Защото някой е говорел за него, че е гей ли?

— Не.

— А какво означава „нормален“ в такъв случай?

Дерек се взря недоверчиво в мен.

— И Джейк е зъл.

Момчето не откъсваше поглед от очите ми. Опитвах се да не показвам никакви емоции. Стараех се гръклянът ми да остане спокоен и да не подскача нагоре-надолу.

— Мисля, че Бен не знаеше — продължи момчето. — Сбърка, като си избра тъкмо Джейк за „изродчето“, което да мачка. Нямахте си представа.

— Ти затова ли написа във „Фейсбук“ за ножа?

— Не. Имаше и друго. Джейк си купи този нож, защото се боеше от Бен. Очакваше да му скочи някой ден, да го набие, и искаше да може да се защити. Нищо ли не знаете?

— Не.

— Джейк *изобщо* ли не е говорил с вас за това?

— Не.

— Е, аз написах онова, защото знаех за ножа на Джейк и това, че се боеше от Бен. Може да съм сбъркал, като го написах. Не знам. Не знам защо го написах.

— Защото е било истина. Искал си да споделиш истината.

— Май беше затова.

— Но убийството не е извършено с този нож. Ножът на Джейкъб, който си виждал, не е оръжието на убийството. Намериха друг нож в парка „Колд спринг“. Нали знаеш?

— А, знам, ама как да съм сигурен? Намериха някакъв нож... — Дерек вдигна рамене. — И нали тогава всички питаха за ножа. Джейк пък отдавна подхвърляше, че баща му е прокурор, затова познава законите. Все едно намекуваше, че знае какво може да му се размине. Ако някой го обвини де, сецатете се. Това знаете ли го?

— Някога казвал ли го е направо?

— Не. Само подхвърляше.

— Това ли каза на Ладжудис?

— Не, то си е ясно! Щото не е нещо, което *знам*, а само си го мисля.

— Какво всъщност каза на Ладжудис?

— Само за ножа, който Джейкъб имаше.

— С който не е извършено убийството.

— Щом искате да е така, ваша работа. Аз казах на Ладжудис само за ножа и как Бен тормозеше Джейк. И как онази сутрин Джейк дойде на училище изцапан с кръв.

— Джейк признава това. Намерил е Бен. Опитал се е да му помогне. Затова се е изцапал с кръв.

— Знам, знам, Ан... господин Барбър. За нищо не обвинявам Джейк. Само ви повтарям каквото казах на прокурора. Джейк дойде на училище, аз видях кръвта по него и той ми каза, че трябва да я изчисти, защото хората щели да го изгълкуват зле. Прав си беше.

— Дерек, може ли да ти задам един въпрос? Сериозно ли допусках, че е възможно? Да не премълчаваш нещо? Защото от това, което чух досега, изобщо не следва, че Джейкъб го е направил. Някак не се връзва.

Дерек се наместваше притеснено на дивана, дори обърна тялото си така, че да не ме гледа.

— Значи според теб го е направил, нали?

— Не. Е, може да има шанс един процент, нали разбирате? Ей толкова — събра палец и показалец, между които имаше не повече от милиметър. — Де да знам...

— Съмняваш се.

— Тъхъ.

— Защо? Защо се съмняваш в него дори малко? Познаваш Джейкъб почти откакто се помниш. Вие бяхте най-добрите приятели.

— Защото Джейк е... някак различен. Не че казвам нещо лошо, да е ясно. Но той си е малко... нали ви казах, зъл си е. И това дори не е точно. Не се сецам как да го обясня. Не налита на бой, не побеснява, няма нищо такова. *Не озверява*, разбирате ли? Само че си е... зъл. Не към мен, аз съм му приятел. Но с другите в училище се случва понякога. Ръси смахнати приказки. Нещо като расистки шегички. Или казва на дебелите момичета, че са дебели, или разни неприлични неща за телата им. Пък и нали чете ония истории в нета? Един вид порно, ама с мъчения. Той му вика „рязането“. И ми разправя: „Пич, седях до посред нощ, за да чета за «рязането» в нета“. Показа ми някои истории. На своя „Айпод“, сецате ли се? Аз му викам: „Пич, това си е извратено“. Те са едни истории как... как кълцат разни хора. Връзват жени, режат ги, убиват ги, нали разбирате? Връзват и мъже, тях също

ги режат и... — той се намръщи — ... и ги кастрират. Пълно извращение. А той продължава да ги чете.

— Как така продължава? Не може да е вярно. Проверявам компютъра. Инсталирах програма, която показва с какво се занимава в интернет.

— Влиза през своя „Айпод“.

За миг се почувствах тъп, изостанал родител. Дерек добави услужливо:

— Намира ги в едни форуми в нета. Сайтът се нарича „Транжорната“. Там май си разменят такива разказчета. Съчиняват си ги и после ги пускат в сайта, за да ги четат другите.

— Дерек, много хлапета гледат порно. Поне това знам. Сигурен ли си, че не говорим за това?

— Абсолютно сигурен! *Не е* порно. И не е точно в това проблемът. Нека си чете каквото ще. Не е моя работа. Но му има нещо, защото изобщо не го е грижа.

— За какво не го е грижа?

— За хората, за животните, за нищо — каза Дерек и заби поглед в пода.

Мълчах и чаках да продължи.

— Веднъж бяхме навън няколко момчета и си седяхме на една ограда, ей така, да си лафим. Беше към края на следобед. И мина един човек по тротоара, беше с патерици. От ония, дето над ръчките обхващат ръцете, за да имаш по-добра опора. Човекът не можеше да си движи краката добре, влачеше ги по земята като парализиран. Той мина, а Джейкъб започна да се хили. Ама не тихо, а с все сила, като луд: „Ха-Ха-Ха“. Човекът със сигурност го чу, беше съвсем близо до нас. Всички ние зяпахме Джейкъб, викахме му: „Пич, какво те прихвана бе?“. А той разправя: „Вие слепи ли сте бе? Не го ли видяхте тоя? Все едно е от изложба на изроди!“. Това си беше... гадно. Да де, знам, че сте баща на Джейкъб, и на мен не ми харесва да го казвам, но Джейк от време на време си е гаден. И тогава не ми е приятно да съм около него. Малко ме плаши, честно ви казвам.

Лицето на Дерек посърна, като че за пръв път правеше трудно признание пред самия себе си. Неговият приятел Джейк бе постъпил зле. Момчето продължи по-скоро тъжно, а не с отвращение:

— А веднъж, май беше миналата есен, Джейк намери едно куче. Едно такова дребно. Май се беше загубило, но не беше помиарче, щото си имаше нашийник. Джейк го отведе на въженце. Вместо каишка, сещате се.

— Джейкъб никога не е имал куче — промърморих аз.

Дерек ми кимна със същото тъжно изражение, сякаш изпълняваше дълга си да обясни положението на хапльото, който беше баща на Джейкъб. Изглежда той изведнъж осъзна колко неосведомени могат да бъдат родителите и това го разочарова.

— После се видяхме и го попитах за кучето, а той ми изтърси: „Наложи се да го заровя“. Аз се облеших. „Значи умря?“ Той не искаше да отговори направо. Само повтори: „Пич, наложи се да го заровя“. После гледах да не се навъртам край него известно време, щото някак си знаех, нали разбирате? Знаех си, че е станало нещо лошо. Навсякъде имаше разлепени обяви от семейството, което беше изгубило кучето — по стълбове, по дървета. Имаше и снимки на кучето. Аз думичка не обелих за това, накрая престанаха да лепят обявите и се опитах да забравя.

Помълчахме. Когато се уверих, че няма да добави нищо, попитах:

— Дерек, щом знаеш всичко това, как е възможно все още да сте приятели с Джейкъб?

— Не сме приятели като преди, когато бяхме малки. Сега сме нещо като стари приятели. Друго е.

— Значи сте стари приятели, но още сте приятели?

— Де да знам. Понякога си мисля, че никога не сме били истински приятели, ако ме разбирате. С него се познаваме още от малки. Но не ми се вярва някога да му с пукало за мен. Не че съм му неприятен или нещо подобно. Просто мисля, че му е все едно повечето време.

— А през останалото време?

Дерек сви рамене. Не отговори пряко на въпроса ми, само добави:

— Отдавна си знаех, че той ще загази някой ден. Ама си мислех, че ще се случи, когато пораснем.

Поседяхме още малко, без да говорим. Струва ми се, че и двамата разбирахме — няма връщане назад, няма как да си вземе

обратно думите, които изрече.

Подкарах бавно към дома си през центъра, наслаждавах се на пътуването. Може и да се залъгвам от гледната точка на настоящето, но и тогава като че знаех какво предстои. Знаех, че е настъпил краят на нещо, и си позволявах краткото удоволствие да удължа пътуването, още малко да се чувствам „нормален“.

Вкъщи бавно се качих по стълбите и влязох в стаята на Джейкъб.

Неговият „Айпод Тъч“ беше на бюрото — елегантна, лъскава плочка, която оживя в ръката ми. Устройството беше защитено с парола, но Джейкъб ни я каза, за да му позволим да го задържи. Въведох четирите знака на паролата и отворих мрежовия браузър. В отметките имаше само няколко сайта, които очевидно посещаваше често — „Фейсбук“, пощата си в „Гугъл“, няколко любими блога за технологии, видеоигри и музика. Нямахме дори следа от сайт с име „Транжорната“. Наложих се да го търся в „Гугъл“.

Оказа се форум, чиито потребители можеха да публикуват обикновени текстови съобщения, за да ги прочетат останалите. Сайтът беше препълнен със същите истории, за които ми каза Дерек — разюздани сексуални фантазии с връзване, садизъм, дори осакатяване, изнасилване и убийства. В малка част от тях нямаше сексуален елемент и бяха посветени самоцелно на изтезанията, за разлика от пищно кървавите пошли филми на ужасите, с които кината са пълни напоследък. В сайта липсваха снимки и видеоклипове, имаше само текст, който дори не беше форматиран. Простичкият браузър в устройството не можеше да ми покаже кои истории са прочетени от Джейкъб или колко време е прекарвал в сайта. Все пак забелязах, че е регистриран член на форума — името му там беше Джоб, имаше го в началото на страницата. Предположих, че или е искал да запази първите букви от името си, или чрез тази лукава игра с името на библейския Йов намекуваше за изпитанията, на които е подложен.

Линкът от името ме препрати към страница, на която бе запазил любимите си истории от сайта. Бяха цяла дузина. Най-отгоре се мъдреше разказ със заглавие „Разходка в гората“ с дата 19 април, преди повече от три месеца.

Разказът започваше така:

„Джейсън Фиърс носеше нож в гората този ден, защото очакваше да му потрябва. Държеше го в джоба на суичъра. Докато вървеше, свиваше пръсти около дръжката, а оръжието насищаше с прилив на сила ръката му през рамото чак до мозъка, сгряваше слънчевия му сплит като фойерверки, избухващи в небето“.

Историята продължаваше със същите дълги, витиевати изречения — зловещ, почти неподправен разказ за убийството на Бен Рифкин в парка „Колд спринг“. Името на парка бе променено на „Рок ривър“. Нютън се бе превърнал в Бруктаун. Бен Рифкин бе представен като коварен, нагъл злодей с името Brent Malis.

Допусках, че може да е написано от Джейкъб, но нямаше как да проверя. В разказа нищо не насочваше към самоличността на автора. Стилът подхождаше за недорасъл юноша, а Джейкъб беше начетено момче, прекарало достатъчно време в „Транжорната“, за да научи тънкостите на „жанра“. Авторът познаваше парка „Колд спринг“ и описанията бяха доста точни. Можех само да съм сигурен, че Джейкъб е прочел разказа, нищо повече.

Затова се захванах с юридическа атака срещу уликите. За да ги сведа до минимум. За да защитя Джейкъб.

Този разказ не беше самопризнание. В него нямаше никаква информация, която да не е станала публично достъпна. Всичко можеше да бъде стъкмено с вестникарски материали и по-буйно въображение. Дори най-смразяващата подробност — виковете на Бен (или Brent Malis) „Престани, боли ме!“, беше предъвквана многократно във вестниците. А доколко точна беше историята в детайлите, които оставаха неизвестни? Дори следователите не биха могли да преценят дали Бен Рифкин наистина е подвикнал „Ей, педалче!“ при срещата със своя убиец онази сутрин, както Brent Malis бе постъпил с Джейсън Фиърс. Нито дали е вярно, че ножът се е забил без никаква съпротива, не се е натъкнал на кост, не е заседнал в орган, „все едно мушкеше във въздуха“. Нямаше свидетели, нямаше кой да потвърди или да опровергае.

Пък и Джейкъб би трябвало да разбира колко е идиотско да напише този боклук, независимо дали е виновен. Да, той сложи онази снимка от „Психо“ във „Фейсбук“, но не ми се вярваше да прекали чак толкова.

Дори самият той да бе написал разказа, какво доказваше това? Да, несъмнена тъпотия, но глупостите са присъщи за пубертета. Съзнанието на тийнейджъра е бойно поле на нестихващата война между Тъпотата и Разума. Този път Тъпотата бе победила. Беше разбираемо, с целия натиск, на който Джейкъб бе подложен, а и заради факта че си седеше затворен вкъщи от месеци с тревогата от приближаващия съдебен процес. Как да укоряваш едно хлапе за всяка неуместна, нетактична и слабоумна дума, която изтърси? Кое от тях не би започнало да пощурява по малко в положението на сина ми? А и кой от нас трябва да бъде преценяван по най-тъпите си постъпки в пубертета?

Втълпявах си всичко това, подреждах доводите си, както ме бяха научили, но не можех да пропъдя от главата си вика на другото момче: „Престани, боли ме!“. И нещо в мен се разкъса. Не намирам други думи, с които да го изразя. Все още не допусках съмнение в мислите си, все още вярвах в Джейкъб и бог ми е свидетел, все още го обичах, а нямаше улики, дори нямаше истински доказателства за каквото и да било. Юристът в мен разбираше това, но бащата се чувстваше наранен. Емоцията е и мисъл, признавам, тя е идея, но и усещане, физическа болка. Желание, любов, омраза, страх, погнуса — *усещате ги* в мускулите и костите си, не само ги преживявате в съзнанието си. Така усещах и този пристъп на покрусата: като рана, дълбоко в тялото, като вътрешен кръвоизлив от драскотина, която винаги щеше да кърви.

Прочетох разказа отново и го изтрих от браузъра. Прибрах устройството в бюрото на Джейкъб. Реших да не споменавам за случката пред сина си и да не казвам на Лори. Тревожех се обаче, че този „Айпод“ може да бъде опасен. Познавах достатъчно добре както интернет, така и полицейската работа, и знаех, че дигиталните отпечатъци не се заличават лесно. Всяко натискане на мишката създава запис някъде в мрежата, в сървъри, на дисковете на персонални компютри и тези записи остават, колкото и да се мъчиш да ги изтриеш. Какво би станало, ако прокуратурата открие устройството и потърси доказателства в него? То таеше и друга опасност — достъп на Джейкъб до мрежата, който не можех да контролирам лесно. Разбрах правото му на лични тайни, но още беше дете. Не внимаваше и може би хитруваше зад гърба ми. Този „Айпод“ беше пробив, беше опасен.

Слязох с устройството в мазето, сложих го на малкия тезгях, взех чук и го натроших.

20. ЕДИНИЯТ СИН Е ТУК, ДРУГИЯ ГО НЯМА

Най-близкият супермаркет — „Хоул фудс“, ни беше неприятен. С всички онези свършени пирамиди от плодове и зеленчуци — знаехме, че ги създават, като изхвърлят огромни количества храна с „неподходящ“ външен вид, с фалшивата близост до земята, с усърдните преструвки, че това *не е* поредният луксозен магазин. Разбира се, и с цените. Открай време избягвахме пазаруването там заради скъпотията. Делото срещу Джейкъб застрашаваше сериозно семейния ни бюджет, затова идеята да пазаруваме точно там ставаше особено нелепа.

Вече почти бяхме съсипани финансово. Пона начало не бяхме богати. Можехме да си позволим живота в този град само защото се преместихме тук рано, по времето на ниските цени, а и защото затъгнахме с ипотеката. Хонорарите на Джонатан вече ставаха шестцифрени. Изхарчихме всички спестявания за висшето образование на Джейкъб и започнахме да посягаме към пенсионните сметки. Не се съмнявах, че преди края на делото ще останем без пукната пара и ще стигнем до втора ипотека на къщата, за да платим всички разноси по него. Знаех и че с моята кариера на прокурор е свършено. Дори при оправдателна присъда не бих могъл да вляза отново в съдебна зала, без по мен да лепне остатъчната смрад на подозренията. Не знаех как щеше да реагира Лин Канаван, дали не би ми направила добрината да ме остави в прокуратурата, но аз нямаше да се съглася с такава благотворителност. Лори може би щеше да си намери отново работа като учителка, но как щяхме да си плащаме сметките само с нейната заплата? Досега не бях се замислял за тази страна от криминалните случаи, докато самият аз не се озовах в тази позиция — разходите по защитата са толкова катастрофални, че независимо дали подсъдимият ще бъде оправдан, самото обвинение срещу него е смазващо наказание. Всеки подсъдим плаща прескъпо — и в прекия, и в преносния смисъл.

Имаше и друга причина да отбягваме „Хоул фудс“. Стремях се да не ни виждат из града, особено ако отстрани изглеждаше, че се

отнасяме лекомислено към делото. Всичко опираше до впечатлението. Исках хората да знаят, че семейството ни е съсипано, защото това беше самата истина. Исках сред съдебните заседатели да няма нито един с дори смътни спомени как семейство Барбър си угаждат в скъпи магазини, докато момчето на семейство Рифкин гние в гроба. Споменаване във вестник, пресилен слух — биха били достатъчни да настроят съдебното жури срещу нас.

Една вечер обаче и тримата отидохме в „Хоул фудс“. Нямахме време да обикаляме, предпазливостта ни беше омръзнала, а и всички бяхме гладни. Случи се точно преди Деня на труда. Градът бе опустял за празниците.

Изпитахме някакво странно спокойствие, когато се озовахме там... Поддадохме се на чудесното, опияняващо обикновено занимание да пазаруваме в магазина. Изведнъж заприличахме на себе си, каквито бяхме преди — опитната в покупките Лори, която вещо подбираше продуктите за готвене, аз — в ролята на непохватния съпруг, който взема по нещо от рафта заради прищявка, мрънкащият хлапак Джейкъб, който иска веднага да захапе нещо, още преди да сме стигнали до касата. Увлякохме се. Обикаляхме в проходите между рафтовете, радвахме се на спретнато наредените стоки наоколо, подсмивахме се на органичните храни. Пред щанда за сирена Джейкъб подхвърли шегичка за твърде миризливия грюйер, който клиентите можеха да опитат, и вероятните последствия за стомаха, ако някой прекали. Засмяхме се и тримата, не защото беше чак толкова смешно (макар че аз дори си падам по пошлите шегички), а защото Джейкъб опита да прояви чувство за хумор. През това лято той стана толкова мълчалив, превърна се в такава загадка за нас, че ликувахме от тези мигове, когато виждахме предишното ни момче. Усмиваше се и беше немислимо да повярваме, че е чудовището, за което май всички го смятаха.

Все още в добро настроение доближихме касите. Наредихме се на опашката, пред нас имаше само двама-трима. Лори бе отпуснала ръка върху дръжката на количката, аз стоях до нея, а Джейкъб — зад нас.

Дан Рифкин избута количката си към опашката до нашата. Делеше ни не повече от метър и половина. Отначало не ни забеляза. Тъмните му очила бяха вдигнати нагоре върху косата. Бе с прилежно

изгладен кафяв къс панталон и риза с къси ръкави, с платнен колан с бродирани по него малки сини котви. Носеше леки обувки без чорапи. Небрежен стил за лятото, който винаги ми е изглеждал твърде неуместен за зрели мъже. Дан Рифкин не беше от хората, на които подхождат къси панталони.

Завъртях се с гръб към него и прошепнах на Лори, че е до нас. Тя притисна длан към лицето си.

— Къде?

— Точно зад мен. Не гледай натам.

Тя погледна.

Обърнах се и видях, че Джоан, съпругата на Дан, е застанала до него. Беше дребна жена, приличаше на кукла. Ниска и стройна, с хубаво лице и светлоруса коса, подстригана късо. Сигурно навремето е била изключителна красавица и още се държеше като жена, която знае как да използва външността си. Лицето ѝ обаче бе отслабнало, очите ѝ леко изпъкваха — от възрастта, от напрежението, от скръбта. През годините се бяхме срещали няколко пъти, но тя все не помнеше кой съм.

Двамата се вторачиха в нас. Дан почти не помръдваше. Не знам какво чувстваше — гняв, изненада, напрежение или нещо друго, лицето му не изразяваше нищо.

Джоан ни гледаше враждебно, едва ли не оскърбена от самото ни присъствие. Нямахме нужда да казва каквото и да било. Ние бяхме трима, а те — двама. Единият син беше тук, другия го нямаше. Може би самият факт, че Джейкъб е жив, за тях изглеждаше като светотатство.

Положението беше толкова болезнено и неловко, че в първия момент всички бяхме като ударени от мълния, зяпахме се напред суматохата в супермаркета.

— Защо не ни изчакаш в колата? — казах на Джейкъб.

— Добре.

Той се отдалечи.

Продължаваха да не свалят погледи от нас.

Реших на секундата да не казвам нищо, ако те не подхванат разговор. Изобщо не бях в състояние да измисля думи, които да не прозвучат обидно, нетактично или предизвикателно.

Лори искаше да им каже нещо. Желанието ѝ да се приближи към тях лесно се долавяше. Сдържаше се с голямо усилие. Толкова трогателна и почти наивна е безогледната ѝ вяра в общуването, в контакта с другите. За нея едва ли има проблем, който да не може да се реши с малко приказки. Тя беше искрено убедена, че делото незнайно защо е общо нещастие, че и нашето семейство страдаше, че не е лесно да гледаш как твоят син е несправедливо обвинен в убийство и животът му напразно е съсипан. Трагедията, породена от убийството на Бен Рифкин, не заличаваше трагедията на Джейкъб, също превърнал се в жертва. Съмнявам се, че Лори искаше да им каже това. Тя е твърде чувствителна към преживяванията на другите, за да си го позволи. Според мен само жадуваше някак да изрази съчувствието си, да ги докосне с изтъркан израз като „толкова съжалявам за загубата ви“.

— Аз... — започна тя.

— Лори — прекъснах я, — отиди в колата при Джейкъб. Аз ще платя и ще дойда.

Изобщо не ми хрумна просто да си тръгнем. Имахме право да бъдем там. Поне не се съмнявах, че имаме право да се храним.

Лори мина покрай мен и се отправи към Джоан Рифкин. Опитах се нерешително да я спра, но знаех, че никаква сила не би могла да ѝ попречи, ако си е наумила нещо. Беше голям инат. Мила, чувствителна, умна, прекрасна жена, но и инат.

Доближи ги и протегна ръце с дланите нагоре, сякаш се канеше да хване ръцете на Джоан или може би само за да разберат, че не знае какво да каже... Или за да са сигурни, че не носи оръжие...

Джоан скръсти ръце на гърдите си.

Дан вдигна едната си ръка, сякаш готов да отблъсне Лори, ако реши да се нахвърли.

— Джоан... — смънка Лори.

И Джоан я заплю в лицето. Направи го съвсем неочаквано. По-скоро беше жест, може би най-подходящият според нея в тези обстоятелства — но пък кой ли е предварително подготвен за такива обстоятелства?

Лори притисна длани към лицето си, после опита да се избърше.

— Убийци! — изрече Джоан.

Сложих ръка на рамото на Лори — беше застинала като камък.

Джоан вдигна глава и ме изгледа яростно. Ако беше мъж или нямаше толкова кротък нрав, сигурно щеше да ми посегне. Трепереше от омраза като камертон. Не можех да ѝ отвърна с омраза. Не можех да ѝ се сърдя, всъщност не можех да изпитам нищо, освен тъга — тъга за всички нас.

— Съжалявам — казах на Дан. Нямаше смисъл да говоря с Джоан, на нас, мъжете, се падаше да се справим с емоциите, които нашите жени не успяваха да овладеят.

Хванах Лори за ръката и я изведох от магазина, като повтарях с подчертана учтивост „извинете... моля ви... извинете...“, докато се провирахме покрай хора и колички. На паркинга никой не ни разпозна и си върнахме онази привидна анонимност, която още имахме в последните седмици преди процеса, преди потопа.

— Не си взехме покупките — каза Лори.

— Няма нищо.

21. ПАЗИ СЕ ОТ ГНЕВА НА ТЪРПЕЛИВИЯ

Щастливата участ на адвокатите е да виждат доброто у хората. Колкото и злодейско или неразбираемо да е престъплението, колкото и смазващи да са доказателствата за вината, адвокатът никога не забравя, че неговият клиент също е човек като всички останали. Разбира се, тъкмо заради това си заслужава всеки обвиняем да бъде защитаван в съда. Трудно мога да преброя колко пъти съм чувал от адвокат, че някой, отнасял се жестоко с детето си или пребивал редовно жена си, „всъщност не е лош човек“. Дори наперените наемници от съсловието със златен „Ролекс“ на китката и куфарче от крокодилска кожа таят у себе си тази оправдаваща съществуването им искрица на хуманизъм: всеки престъпник си остава човек, сложно съчетание от добро и зло, което заслужава напълно нашето разбиране и милост. Но за полицаите и прокурорите животът не е толкова хубав. Ние се ръководим от противоположните подбуди. Веднага съзираме петното, червея, склонността към зло дори у най-добрите хора. Опитът ни подсказва, че и симпатичният съсед е способен на всичко. Свещеникът може би е педофил, ченгето може би взема подкупи, а любящият съпруг и баща може би има някаква мръсна тайна. Разбира се, вярваме в тези неща поради същата причина, както и адвокатите — хората си остават хора.

Колкото по-дълго наблюдавах Лионард Пац, толкова по-уверен бях, че той е убиецът на Бен Рифкин. Следвах го по време на сутрешните му разходки, после към „Дънкин Донътс“ и накрая до работата му в „Стейпълс“. Бях там и когато излизаше от работа. Изглеждаше смехотворно в униформата си. Червената фланела с якичка се опъваше по отпуснатото му тяло, кафявият панталон подчертаваше шкембето му, което Джейкб и неговите приятели биха нарекли „преден гъз“. Не смеех да вляза в магазина, за да видя точно с какво се занимава. Вероятно електроника, компютри, мобилни телефони — струваше ми се подходящ за това. То се знае, прокурорът има правото да реши към кого да насочи подозренията си, но не успях да проумея защо Ладжудис предпочете Джейкб пред този

човек. Може би се дължи на родителски пристрастия или на прокурорски цинизъм, не разбирам и до ден-днешен.

До началото на август бях дебнал Пац няколко седмици сутрин и вечер, преди и след работния му ден. Сведенията от Мат Маграт за мен бяха решаващото доказателство, но в съда щяха да бъдат отхвърлени. Никой съдебен заседател не би приел думите му сериозно. Нуждаех се от по-сериозни доказателства, за да не разчитам на онова нечестно момче. Не знам какво се надявах да постигна, като вървах по петите на Пац. Може би да сбърка, да се върне на местопрестъплението, да тръгне нанякъде посред нощ, за да се отърве от някаква улика. Каквото и да е.

Пац обаче не правеше нищо съмнително, нищо особено. В свободното си време май се задоволяваше да се мотае по магазини или да безделничи в апартаментата си до парка „Колд спринг“. Обичаше да се отбива за поръчка в „Макдоналдс“ на булевард „Солджърс фийлд“ в Брайтън, а после да похапва в лилавата си кола, заслушан в радиото. Веднъж отиде на кино. Сам. Тези занимания не можеха да ми послужат за нищо. Но каквото и да правеше, моята увереност във вината му не намаляваше. Влудяващата вероятност да пожертват моя син, за да спасят него, се превърна в мания за мен. Умът ми се размътваше все повече, докато го следях, вторачен в него, и отново и отново предъвквах тази мисъл. Сивата скука на живота му не само не разпръскваше подозренията ми, а още по-силно ме вбесяваше. Беше се маскирал и очакваше Ладжудис да му свърши работата.

В горещата августовска вечер една сряда карах точно зад колата на Пац — беше тръгнал към дома си през центъра на Нютън, където е търговската част и се събират няколко натоварени улици. В пет часа слънцето още прежуряше. Имаше по-малко коли от обикновено (в град като Нютън през август е по-безлюдно) и все пак се движеха плътно една зад друга. Повечето шофьори бяха затворили прозорците на колите си, за да не влиза вътре влажният задух. Малцина като Пац и мен караха с отворени прозорци и подаден навън лакът, за да потърсят поне мъничко облекчение. Дори хората по тротоарите със сладолед в ръце изглеждаха вяло и отпуснато.

На червен светофар доближих отзад колата на Пац. Пръстите ми се впиха във волана.

Неговите спирачни светлини примигаха, а колата се поразклати.

Вдигнах крака си от педала на спиращките. Не знам защо. Не знаех докъде съм готов да стигна. Но бях щастлив — за пръв път от толкова време — когато колата ми потегли и бутна неговата с приятно дрънчене.

Той се опули към мен в огледалото и вдигна ръце: „Това пък какво беше!“.

Свих рамене, дадох на заден метър-два и тласнах задната броня на колата му малко по-грубо.

През задния прозорец на колата му видях сенчестия му силует отново да разперва ръце сърдито. Гледах го как превключва скоростната кутия в неутрално положение, отваря вратата и измъква туловището си.

Сякаш бях друг човек. И макар да се чувствах различен, движенията и постъпките ми се редуваха естествено и плавно — диво, необичайно и вълнуващо преживяване.

Излязох от колата и тръгнах към него, преди дори да осъзная какво върша, без да съм решил, че ще го предизвикам.

Той вдигна ръце с длани към мен, на лицето му се изписа изненада.

Сграбчих го за ризата и го притиснах в колата му. Наврях лицето си в неговото и изръмжах:

— Знам какво си направил!

Той не отговори и аз повторих:

— Знам какво си направил.

— За какво говорите? Кой сте вие?

— Знам за момчето в парка „Колд спринг“.

— Ох, Господи... Вие сте луд!

— Не можеш да си представиш колко си прав.

— Не знам за какво говорите. Честна дума. Сбъркали сте ме с някого.

— Така ли? Помниш ли как срещна Бен Рифкин в парка? Помниш ли как каза на Мат Маграт, че ще го направиш?

— Мат Маграт ли?

— Колко дълго наблюдаваше отдалече Бен Рифкин, колко дълго го дебнеше? Заприказва ли го? Носеше ли ножа в онзи ден? Какво се случи? Да не си му предложил същата сделка като на Маг Маграт — стотачка на опипване? Той отказа ли ти? Подиграваше ли ти се,

обиждаше ли те? Опита ли се да те удари, да те блъсне, да те уплаши? От какво пощуря, Лионард? Какво те подтикна да го направиш?

— Вие сте бащата, нали?

— Не, аз не съм бащата на Бен.

— Говоря за момчето, което обвиниха. Вие сте неговият баща. Казаха ми за вас. Прокурорът ме предупреди, че ще се опитате да говорите с мен.

— Кой прокурор?

— Ладжудис.

— И точно какво ти каза?

— Каза, че сте си набили в главата тази версия и може би ще се опитате да говорите с мен някой ден, но аз не бива да се съгласявам. Той каза, че сте...

— Какъв?

— Че сте луд. И може да прибегнете към насилие.

Пуснах Пац и се отдръпнах.

Видях учуден, че съм го повдигнал над асфалта. Той се смъкна по задницата на колата и стъпи на земята. Червената му риза се бе извадила от панталоните и оголваше широкия му изпъкнал корем, но той още не смееше да си оправи дрехите. Наблюдаваше ме предпазливо.

— Знам какво си направил — уверих го, докато се опомнях. — Няма да допусна да тикнат моето момче зад решетките вместо теб.

— Но аз нищо не съм направил.

— О, направил си, и още как! Мат ми разказа всичко.

— Моля ви да ме оставите на спокойствие. Нищо не съм направил. Правя само това, което прокурорът поиска от мен.

Кимнах, почувствах се уязвим, бях изгървал нервите си. Засрамах се.

— Знам какво си направил — повторих тихо и уверено, по-скоро заради себе си.

Думите ме утешиха като кратка молитва.

„Г-н Ладжудис: Продължихте ли да следите Лионард Пац през този ден?

Свидетел: Да.

Г-н Ладжудис: Но защо? Какво сте се надявал да постигнете?

Свидетел: Опитвах се да разкрия престъплението, да докажа, че Пац е убиецът.

Г-н Ладжудис: Наистина ли вярвахте в това?

Свидетел: Да. Ти сбърка, Нийл. Сведенията и уликите насочваха към Пац, а не към Джейкъб. Това беше върнатата следа. От теб се искаше да вървиш натам, накъдето те водят доказателствата. Такава ти беше работата.

Г-н Ладжудис: О, не се предаваме, значи?

Свидетел: Нийл, ти нямаш деца, нали?

Г-н Ладжудис: Нямам.

Свидетел: И аз не очаквах да имаш. Иначе щеше да ме разбереш. Казал ли си на Пац да не говори с мен?

Г-н Ладжудис: Да.

Свидетел: Защото си знаел, че ако съдебните заседатели чуят за доказателствата срещу Пац, никога не биха повярвали във вината на Джейкъб. Играл си с подправено тесте карти, а?

Г-н Ладжудис: Подготвих обвинението. Именно срещу заподозрения, който според мен бе извършил престъплението. В това се състои моята работа.

Свидетел: Ако е така, защо се опасяваше толкова съдебните заседатели да не научат за Пац?

Г-н Ладжудис: Защото не го е направил той! Вършех каквото беше правилно според мен въз основа на данните, с които разполагах в онзи момент. Виж какво, Анди, ти не задаваш въпросите тук. Това вече не е твое задължение, а мое.

Свидетел: И все пак е странно, нали? Да кажеш на някого да не разговаря със защитата на обвиняемия. Това се нарича прикриване на оневиняващи доказателства. Но ти си имаше свои подбуди, нали, Нийл?

Г-н Ладжудис: Няма ли поне да... Моля ви, обръщайте се към мен с «господин Ладжудис». Поне това съм заслужил.

Свидетел: Кажи им, Нийл. Хайде, кажи им какво знаеше за Лионард Пац. Нека те да чуят това, което съдебните заседатели изобщо не научиха.

Г-н Ладжудис: Да продължим нататък.“

22. „СЪРЦЕТО МУ Е ТВЪРДЕ МАЛКО“

„Г-н Ладжудис: Насочвам вниманието ви към документ, отбелязан като веществен доказателство номер... да, 22. Познавате ли този документ?

Свидетел: Да, това е писмо от доктор Фогъл до Джонатан Клайн, нашия адвокат.

Г-н Ладжудис: А датата?

Свидетел: 2 октомври.

Г-н Ладжудис: Две седмици преди делото.

Свидетел: Да, горе-долу.

Г-н Ладжудис: Отбелязано е «Копие до г-н и г-жа Барбър». Прочетохте ли писмото тогава?

Свидетел: Да.

Г-н Ладжудис: Но вашият адвокат не представи писмото като доказателство по делото, нали?

Свидетел: Не, поне доколкото ми е известно.

Г-н Ладжудис: Доколкото е известно на всички.

Свидетел: Нийл, не давай свидетелски показания. Задавай си въпросите.

Г-н Ладжудис: Добре. Защо обвинението не беше запознато с този документ?

Свидетел: Защото е поверителна информация. Писмото е част от конфиденциалните контакти между лекар и пациент, освен това е работен документ, което означава, че е създадено от екипа на защитата в подготовката за делото. Ето защо е поверително. Не подлежи на задължително представяне в съда.

Г-н Ладжудис: Но сега го представихте. И то в отговор на обичайно искане. Защо? Отказвате ли да се позовете на поверителния му характер?

Свидетел: Не аз би трябвало да реша дали да го представя. Но вече няма значение, нали? Сега само истината има значение.

Г-н Ладжудис: Пак се почна. Стигнахме до момента, когато ще ни обясните дали вярвате в системата.

Свидетел: Нийл, системата е толкова добра, колкото ѝ позволят работещите в нея хора.

Г-н Ладжудис: Доверявахте ли се на доктор Фогъл?

Свидетел: Да. Напълно.

Г-н Ладжудис: И сега ли? Не се ли е случило нещо, което да разколебае доверието ви в нейните заключения?

Свидетел: Имам ѝ доверие. Тя е добър лекар.

Г-н Ладжудис: Значи не оспорвате нищо от съдържанието на писмото?

Свидетел: Не оспорвам.

Г-н Ладжудис: А каква беше целта на това писмо?

Свидетел: То представя мнение. Предназначено е да обобщи изводите на доктор Фогъл за Джейкъл, за да реши Джонатан дали да я призове като свидетел и дали иска изобщо да засяга тази тема — проблема за психическото здраве на Джейкъл.

Г-н Ладжудис: Моля ви да прочетете пред голямото съдебно жури втория абзац от писмото.

Свидетел: Цитирам: «Впечатленията ми от клиента са за умеещо да се изразява добре, интелигентно, учтиво момче на четиринайсет години. Той е стеснителен и необщителен в известна степен, но нищо в поведението му не подсказва намалена способност да си представя, да си спомня или да обяснява случките, свързани с това дело, или да помогне на адвоката си във вземането на осмислени, разумни, добре обосновани решения относно собствената му правна защита.»

Г-н Ладжудис: Всъщност доктор Фогъл стига до професионално заключение, че Джейкъл е вменяем и може да бъде съден, нали?

Свидетел: Говорите за правна, а не за медицинска оценка. Да, все пак сте прав — доктор Фогъл прави заключение именно за това.

Г-н Ладжудис: А наказателната отговорност? Тя засяга и този въпрос в писмото, нали? Погледнете третия

абзац.

Свидетел: Така е.

Г-н Ладжудис: Прочетете го, моля.

Свидетел: Цитирам: «Засега няма достатъчно данни за категорично заключение дали Джейкъб различава адекватно добро и зло и дали може да контролира адекватно поведението си съобразно тази разлика. Но може би има достатъчно данни в подкрепа на хипотетични твърдения, опиращи се на генетични и неврологични доводи съгласно теорията за „неудържимия подтик“». Край на цитата.

Г-н Ладжудис: «Може би има достатъчно данни», «хипотетични твърдения» — много предпазливо, нали?

Свидетел: Това е напълно разбираемо. Хората биха се отнесли скептично към опити да бъде оправдано едно убийство. Ако доктор Фогъл се бе явила в съда да даде показания, би било по-добре да е непоклонливо уверена в думите си.

Г-н Ладжудис: Но тя всъщност твърди, че на този етап това поне е възможно, нали? И че може да изкаже «хипотетични твърдения»?

Свидетел: Да.

Г-н Ладжудис: За «гени на убиец»?

Свидетел: Никога не е използвала този израз.

Г-н Ладжудис: Ще прочетете ли абзаца, озаглавен «Резюме на диагнозата»? В началото на трета страница.

Свидетел: Нийл, да не искаш да прочета на съдебните заседатели целия текст? Документът вече е представен като доказателство. Могат сами да го прочетат.

Г-н Ладжудис: Моля ви да се съобразите с желанието ми.

Свидетел: Цитирам: «Джейкъб проявява в поведението си и изразява мисли и склонности, както в преките ни разговори, така и в досегашните си постъпки извън клиничното наблюдение, които биха подкрепили поотделно или в съвкупност следните диагнози: отклонения в способността за социализация, склонност

към нарцисизъм»... Виж какво, ако искаш от мен да коментирам професионалните заключения на психиатър...

Г-н Ладжудис: Моля ви, само още един цитат. Четвърта страница, втори абзац, изречението, което съм отбелязал.

Свидетел: Цитирам: «Най-добрият начин да обобща цялата съвкупност от наблюдения — липсата на емпатия, затруднения контрол над импулсивното поведение, проявите на жестокост — е като посоча приликата на Джейкъб с Гринч от книгите на Доктор Зюс, за когото авторът е написал: „Сърцето му е твърде малко“.» Край на цитата.

Г-н Ладжудис: Изглеждате разстроен. Съжалявам. Това наистина ли ви разстрои?

Свидетел: За бога, Нийл. За бога...

Г-н Ладжудис: Така ли се почувствахте и първия път, когато научихте, че вашият син има «твърде малко сърце»?

[Свидетелят не отговаря.]

Г-н Ладжудис: Така ли се почувствахте?

Свидетел: Възражявам. Въпросът е неуместен.

Г-н Ладжудис: Възражението ви ще бъде отбелязано. А сега ви моля да отговорите на въпроса. Така ли се почувствахте?

Свидетел: Да! Господи, Нийл, а как да се почувствам според теб? Аз съм негов баща.

Г-н Ладжудис: Именно. Как да си обясним, че сте живял толкова години с момче, способно на толкова насилие, но изобщо не сте забелязал? Нито веднъж не сте заподозрял, че нещо не е наред? И не сте си мръднал пръста, за да направите нещо за тези психически проблеми?

Свидетел: Нийл, какво искаш да кажа?

Г-н Ладжудис: Че си знаел. Анди, ти си знаел. Знаел си.

Свидетел: Не.

Г-н Ладжудис: Как е възможно, Анди? Как би могъл да не знаеш? Как изобщо е възможно?!

Свидетел: Не знаех. Знам само, че това е самата истина.

Г-н Ладжудис: Пак същото. Поне се придържате неотклонно към позицията, която сте си подготвил, нали? Все повтаряте «истината, истината, истината», сякаш с повторението това ще стане вярно.

Свидетел: Нийл, ти нямаш деца. Не очаквам от теб да разбереш.

Г-н Ладжудис: Обяснете ми. Обяснете на всички ни.

Свидетел: Не можеш да се отнасяш безпристрастно към своите деца. Никой не може. Обичаш ги прекалено силно, прекалено близки са ти. Ако имаше син... Ако имаше...

Г-н Ладжудис: Нуждаете ли се от малко време, за да се овладеете?

Свидетел: Не. Чувал ли си за избирателност на информацията? Това е склонността да виждаш наоколо това, което потвърждава твоите предубеждения, но да не забелязваш онова, което им противоречи. Мисля, че отношението към собствените деца е подобно. Виждаш, каквото искаш да видиш.

Г-н Ладжудис: И решаваш да си затваряш очите за това, което не искаш да видиш?

Свидетел: Не решаваш. Просто не го виждаш.

Г-н Ладжудис: Но за да е вярно това, за да имаме случай на избирателна информация, би трябвало да вярвате искрено в нещо. Защото говорите за несъзнателен процес. Значи би трябвало да вярвате с цялата си душа, че Джейкъб е съвсем обикновено дете, че не е с «твърде малко сърце», нали?

Свидетел: Да.

Г-н Ладжудис: Но в този случай не може да е вярно, не е ли така? Защото сте имал причини да наблюдавате за признаци на приближаваща беда, нали? През целия си живот, Анди — да, през целия си живот! — ти си съзнавал, че е възможно, нали?

Свидетел: Не е вярно.

Г-н Ладжудис: Не е ли? Забрави ли кой е баща ти?

Свидетел: Да, бях забравил за около трийсет години. Искях да забравя, имах намерение да забравя, имах и право да забравя.

Г-н Ладжудис: Имал си право ли?

Свидетел: Да. Това беше личен проблем.

Г-н Ладжудис: Нима? Никога не си вярвал искрено в това. Значи си забравил кой е баща ти? Забравил си какъв може да порасне твоят син, ако заприлича на дядо си? Хайде де! Такова нещо не се забравя. Знаел си. «Избирателна информация», как пък не!

Свидетел: Отдръпни се от мен, Нийл.

Г-н Ладжудис: Знаел си.

Свидетел: Отстъпи назад. Не се навирай в лицето ми. Поне този път се дръж както подобава на юрист.

Г-н Ладжудис: Виж ти... Ето го Анди Барбър, когото всички познаваме. Отново се владее. Майсторът на самообладанието, майсторът на самозалъгването, майсторът на актьорската игра. Нека ти задам следния въпрос: през тези трийсетина години, в които си забравил кой си, от какъв род произхождаш, ти си разказвал история сам на себе си, нали? Всъщност разказвал си на всички тази история. Накратко — лъгал си.

Свидетел: Никога не съм казвал нещо, което да се отклонява от истината.

Г-н Ладжудис: О, да, само си спестявал някои неща, нали? Пропускал си ги.

[Свидетелят не отговаря.]

Г-н Ладжудис: И сега искаш голямото съдебно жури да повярва на всяка твоя дума.

Свидетел: Да.

Г-н Ладжудис: Добре, щом е така, продължи с историята си.“

23. СЕВЕРЕН ЗАТВОР, СОМЪРЗ, ЩАТА КЪНЕКТИКЪТ

Кабината за посетители в Северния затвор като че бе създадена, с цел да обърква и да изолира. Потискащо тясна, затворена бяла кутия, широка метър и половина и около два метра и половина в дълбочина, с остъклена врата зад мен и прозорец с дебело стъкло пред мен. Бежов телефон без бутони на стената до дясната ми ръка. Бял перваз, на който да подпирам ръцете си. Разбира се, кабината трябваше всъщност да изолира затворниците — Северният затвор беше с максимален режим на сигурност и тук разрешаваха само посещения без пряк контакт. Чувствах се като погребан в нея.

Той се появи зад прозореца — моят баща, Кървавия Били Барбър — с оковани към колана ръце, с рошава пепелявосива коса. Гледаше ме от горе на долу и се подсмиваше, може би развеселен от факта, че неговият пикльо най-после се е появил. Зарадвах се, че ни дели дебелото стъкло, че може да ме вижда, но не може да ми посегне. Леопардът в зоопарка пристъпва небрежно към границите на клетката си и през решетката презрително се взира в теб, защото си по-низше същество, защото се нуждаеш от тази преграда. В този миг двамата се разбирате без думи, но си остава истината, че леопардът е хищникът, ти си жертвата и само преградата позволява на нас — хората, да бъдем надменни и уверени. Застанал пред клетката му, изпитваш и мъничко срам заради толкова по-голямата сила на звяра, заради неговото високомерие, заради насмешката му. За моя изненада чувствата ми през първите мигове в присъствието на моя баща бяха като смътния срам на посетител в зоопарка. Тези напирасци емоции неочаквано ме завладяха. Не предполагагах, че така ще се развълнувам. Признавам си искрено — Били Барбър беше чужд човек за мен. Не го бях виждал около четирийсет и пет години, откакто бях съвсем малък. Но направо се вцепених, когато го зърнах. Имаше власт над мен, сякаш се бе озовал някак от моята страна на стъклото, за да ме сграбчи.

Стоеше в рамката на прозореца — портрет в три четвърти ръст на стар пандизчия, вторачен в мен. Прихна тихичко.

Откъснах поглед от него и той седна.

Няколко стъпки отзад, до невзрачната стена, стоеше надзирател.

Всичко беше старо, ухабено — стените, вратите, повърхностите. Стените бяха с бяла мазилка и сив бетон. Строителството на този нов затвор бе завършено през 1995 година и аз предположих, че липсата на цвят е част от някакъв шантав замисъл за въздействие върху затворниците. В края на краищата не е по-трудно да боядисаш стената жълта или синя вместо бяла.

Баща ми вдигна слушалката на своя телефон. Когато си спомням за това, усещам лека тръпка и мислено връщам филма на живота си назад до 1961 година, когато го видях за последен път в залата за свиждания на затвора на „Уоли авеню“. Моментът на последното отчуждение, от който започнаха различните ни пътища. Взех своята слушалка.

— Благодаря, че се съгласи да се срещнем.

— Май нямаше опашка от желаещи.

Видях на ръката му синята татуировка, която помнех толкова години. Оказа се съвсем малка и размита, дребно разпятие с неясни очертания, което с възрастта бе потъмняло до лилаво като натъртено. Не бях я запомнил правилно. И него не бях запомнил добре — среден ръст, слаб, по-мускулист, отколкото си го представях. Дори на седемдесет и две години имаше жилавите мускули на печен пандизчия. Имаше си и нова татуировка, много по-сложна и изкусно направена. Около шията му се увиваше дракон, чиито глава и опашка се срещаха като медальон отпред.

— Крайно време беше да ме навестиш.

Изсумтях. Не приемах дразнещия намек, че *неговите* чувства за засегнати, че от нас двамата *той* е жертвата. Ама че наглост. Наистина беше от типичните пандизчии — вечно мрънкащи, хитруващи, търсещи изгода.

— Колко мина, а? Май цял живот — продължи той. — Цял живот си гния в килиите, а ти нямаш време да наминеш при своя старец. Дори веднъж. Що за син си ти? Кой син се държи така?

— Да не си репетирал тази реч?

— Недей да ми се репчиш. Какво съм ти направил, а? Нищо. Но цял живот те няма. Аз съм твоят баща. Що за син си, да не потърсиш баща си цели четирийсет години?

— Нали съм *твой* син. Това е достатъчно обяснение.

— Мой син ли? Не си *мой* син. Не те познавам. Никога не съм те виждал.

— Да ти покажа ли удостоверението си за раждане?

— Да бе, пука ми за шибаното ти удостоверение. Това ли те прави мой син? Едно празнене преди петдесетина години — ей това си ти за мен. Ти какво си мислиш? Че много ще ти се зарадвам ли? Ще скачам от радост и ще викам „Йее, какъв шибан кеф!“?

— Можеше да откажеш. Не съм в списъка на хората, на които е разрешено да идват при теб.

— В моя шибан списък няма никой. Ти какво очакваше? Кого да впишат? И без това не разрешават на странични хора да идват. Само от семейството.

— Искаш ли да си тръгна?

— Не. Чу ли ме да казвам, че искам? — Той тръсна глава и се намръщи. — Това шибано място... То е най-лошото. Не бях тук през цялото време, да знаеш. Местят ме. Като направиш нещо гадно някъде, натикват те тук. Ама че дупка.

Той като че загуби интерес към темата и млъкна.

Не казвах нищо. От играта на въпроси и отговори в съда, при разпити и където още ми се е случвало научих, че често най-добрата тактика е да чакаш, да не продумваш. Свидетелят ще поиска да запълни неловкото мълчание. Ще изпита смътно желание да говори още, да докаже, че не крие нищо или че е голям умник и ги разбира тия работи, да спечели доверието ти. Струва ми се, че този път мълчах по навик. Нямах никакво намерение да си тръгна. Не и докато той не каже „да“.

Настроението му се промени. Прегърби се. Почти видимо свадливостта му отстъпи място на примирението, дори на самосъжалението.

— Е, поне си пораснал голям. Тя сигурно те е хранила добре.

— Тя се справи добре с всичко.

— Как е тя — майка ти?

— Защо те е грижа?

— Хич не ме е грижа.

— Тогава не я споменавай.

— Защо пък не?

Отместих поглед от него, а той добави:

— Познавам я по-дълго от теб.

Ухили се мръснишки и раздвижи таза си, имитирайки секс.

— Твоят внук има неприятности — казах му. — Знаеш ли?

— Дали съм знаел ли?... Не бях и чувал, че имам внук. Как се казва?

— Джейкъб.

— Джейкъб?!

— Какво смешно има?

— Що за шибано педалско име е Джейкъб?

— Име като име!

Той се разтресе от смях и проточи пискливо:

— Дже-е-е-ейкъб!

— Мери си приказките. Той е добро момче.

— Брей? Не ще да е толкова добро, щом си тук.

— Казах да си мериш приказките.

— И как загази малкият Джейкъб?

— Заради убийство.

— Убийство? Убийство, значи... На колко години е?

— На четиринайсет.

Замълча, свали слушалката в скута си и се облегна отпуснат на стола. Когато се изправи отново, попита:

— Кого е убил?

— Никого. Той е невинен.

— Да бе, и аз съм невинен.

— Но той наистина е невинен!

— Добре бе, добре.

— Нищо ли не си чул?

— Тук никога нищо не се чува. Това място е скапан кенеф.

— Ти сигурно си най-старият затворник тук.

— Един от най-старите.

— Чудя се как си оцелял досега.

— Никой не може да нарани стомана. — Белезниците го принудиха да вдигне и двете си ръце, стиснал телефонната слушалка в лявата, за да стегне мускулите на дясната. После желанието му да се перчи премина. — Тук съм като в дупка, все едно съм в шибана пещера.

Той се люшкаше между двете крайности на пресилената коравост и хленченето. Трудно ми беше да позная кое състояние е преструвка. Може би никое от двете. Навън би изглеждал като побъркан с тази емоционална неустойчивост. Но тук... Знам ли? Може и да беше естествена реакция в неговото положение.

— Ти сам се напъха тук — казах му.

— Да, сам се напъхах тук, излеждавам си присъдата и не се оплаквам. Чу ли ме да се оплаквам?

Не отговорих.

— Е, какво искаш от мен? Искаш да направя нещо за горкия, невинен, малък Джейкъб ли?

— Може би ще поискам да дадеш показания.

— Какви показания?

— Нека те попитам нещо. Когато уби онова момиче, какво почувства? Не физически. Какво ставаше в главата ти, за какво мислеше?

— Как какво съм мислел?

— Защо го направи?

— Какво искаш да ти отговоря? Ти ми кажи.

— Само искам да чуя истината от тебе.

— Да бе. Това никой не го иска. И тъкмо хората, дето ти разправят, че искали истината — от мен да знаеш, хич не я искат. Ти ми кажи какво искаш аз да кажа, за да помогна на момчето, и ще го кажа. Не ми дреме.

— Ще те попитам с други думи — когато се случи, мислеше ли изобщо за нещо? За каквото и да било? Или беше някакво непреодолимо желание?

Едното ъгълче на устата му се изви нагоре.

— Непреодолимо желание ли?

— Просто ми отговори.

— Това ли си намислил, а?

— Няма значение какво съм намислил. Само ми кажи какво почувства.

— Почувствах непреодолимо желание.

Издишах шумно и продължително.

— Знаеш ли, ако беше по-умел лъжец, може би нямаше да си тук.

— А ако ти не беше толкова умел лъжец, може би нямаше все още да си отвън. — Той се загледа втренчено в мен. — Щом искаш да ти помогна, за да отървеш хлапето, ще ти помогна. Той мие внук. Само кажи какво трябва да направя.

Бях решил, че Кървавия Били Барбър изобщо няма да припари до съдебната зала, за да даде показания. Той беше нещо по-лошо от лъжеца — той беше неумел лъжец.

— Добре, щом искаш да научиш защо дойдох, ето за какво. — Показах му малкото пакетче, в което имаше стерилна клечка с памуче. — Искам да потъркам венците ти с това. За ДНК проба.

— Надзирателите няма да разрешат.

— Нека аз се занимавам с надзирателите. От теб искам да се съгласиш.

— И за какво ти е моята ДНК?

— Търсим една конкретна мутация. Нарича се МАОА елиминация.

— Що за чудо е тази МАОА елиминация, мамка му?

— Генетична мутация. Някои мислят, че предразполага към по-агресивно поведение в определени обстоятелства.

— Кой го мисли?

— Учени.

Очите му се присвиха. Можех да прочета мислите му, себичния стремеж на стария затворник да се възползва от всяка пролука — може би надушваше нещо, с което да опита да отмени собствената си присъда.

— Като те слушам, почвам да си мисля, че Джейкъб май не е толкова невинен.

— Не дойдох тук да чуя мнението ти. Дойдох да взема проба от твоята слюнка с тази клечка. Ако откажеш, ще получа съдебно разпореждане, ще се върна и ще го направим по трудния начин.

— Защо да откажа?

— А защо да правиш каквото и да е? Никога не съм разбирал такива като теб.

— Какво има да разбираш? Същият съм като другите. Същият като теб.

— Аха, ясно. Щом казваш.

— Не ми ги пробутвай тия „щом казваш“. Някога замислял ли си се, че без мен нямаше да те има?

— Всеки ден си го мисля.

— Видя ли?

— Само че не се радвам на тази мисъл.

— Е, няма значение дали ти харесва, момко, още съм твоят старец. Не е задължително да се радваш.

— Няма на какво.

След кратки спорове и разговор със заместник-директора на затвора се уговорихме как да го направим. Не ми позволиха лично да взема пробата, както щеше да е най-добре, защото доказателството щеше да е неоспоримо — можех да дам показания под клетва, че пробата е валидна, защото през цялото време е била в моите ръце. В Северния затвор обаче нямаше изключения от правилото „без преки контакти“. Накрая ми разрешиха да дам пакетчето на един надзирател, който пък го предаде на баща ми.

Дадох му подробни указания по телефона в кабината.

— Трябва само да отвориш пакета и да потъркаш отвътре бузата си с върха на клечката. Колкото да поеме малко слюнка. После пъхни клечката навътре, където се съединяват челюстите. След това искам да сложиш клечката в пластмасовото шишенце, без да е допирала нищо друго, и да завинтиш капачето. После сложи онзи етикет на масата пред себе си, подпиши се и посочи датата. Трябва да наблюдавам действията ти през цялото време.

С ръце в белезници той успя да разкъса хартиената опаковка на клечката — беше дървена и по-дълга от обикновена клечка за уши. Баща ми я пъкна в устата си като близалка и се престори, че я захапва. Вторачен в мен през прозореца, той оголи зъбите си и потърка с памучето по горните венци. След това я пъкна по-навътре в устата и потърка бузата. Накрая ми показа клечката през прозореца.

— Сега е твой ред.

ТРЕТА ЧАСТ

„Представям си един експеримент. Да изберем пеленаче, независимо от неговия произход, раса, дарби или предразположения, стига да е в добро здраве, и аз ще го направя каквото поискате. Ще създам художник, войник, лекар, юрист, свещеник; или ще го отгледам крадец. Вие решавате. Бебето има еднаква способност за всички тези призвания. Необходими са само възпитание, време и правилен контрол на средата.“

Джон Ф. Уоткинс,
„Принципи на
бихейвиоризма“ (1913 г.)

24. ЗА МАЙКИТЕ НЕ Е СЪЩОТО

През годините свикнах с пораженията в съда. Разбира се, и аз губех дела. Всеки прокурор или адвокат губи дела. Но никога не допусках това да ме обезсърчи и не харесвах прокурорите, с които това се случваше — онези политикани и търговци на влияние, страхуващи се от делата, които не са им в кърпа вързани, и така избягват риска накрая да чуят оправдателна присъда. За прокурора не е толкова страшно да чуе в съда думата „невинен“, ако единствената друга възможност е нечиста сделка. Работата ни не се измерва с простото съотношение спечелени-загубени дела. Истината е, че хората начело в тази класация не дължат успехите си на своята безупречна работа по съдебните дела. Градят кариера чрез внимателен подбор само на най-сигурните случаи, които да представят в съда, а с останалите се справят набързо чрез споразумения със защитата, независимо дали присъдата ще е справедлива. Така си вършеше работата Ладжудис, но не и аз. По-добре да се бориш и да загубиш, отколкото да предадеш жертвата на престъплението.

Ето една от причините да предпочитам делата за убийства. В щата Масачузетс не можеш да се отървеш от такова дело по бързата процедура, като пледираш „виновен“. Всяко дело се гледа в съда. Това правило е наследство от времето, когато за убийство в щата се е произнасяла смъртна присъда. В дело, което може да завърши със смъртна присъда, не са били допускани съкратени процедури и споразумения. Залогът е бил прекалено голям. Затова и до ден-днешен всяко дело за убийство, колкото и да клонят везните в него на едната страна, се гледа в съда. В тези дела прокурорите не могат да си подбират сигурните победи и да се отърват от безнадеждните случаи. „Толкова по-добре — харесваше ми да си мисля. — Значи аз ще бъда решаващият фактор. Ще спечеля дори и когато доказателствата не стигат.“ Поне така си го представях. Но нали всички разказваме истории сами на себе си. Финансовият спекулант си внушава, че като забогатява, всъщност помага и на други да станат богати, художникът — че неговите творби са възплъщение на

безсмъртна красота, войникът — че се сражава на страната на ангелите. Аз пък си внушавах, че в съда мога да помогна да възтържествува правдата и когато аз победея, е въздадено правосъдие. Човек може да изпадне в еуфория, да се опияни от такива мисли, както се случи с мен в делото срещу Джейкъб.

Датата приближаваше и аз чувствах познатото въодушевление при мисълта за бойното поле. Изобщо не ми хрумваше, че бихме могли да загубим. Вях бодър, пълен с оптимизъм, уверен, заядлив. От гледна точка на настоящето всичко това ми изглежда странно откъснато от действителността. Но не е толкова странно, като се замисля. Използваш ли някого като боксова круша, той ще копнее да ти отвърне със същото.

Делото започна в средата на октомври 2007 година. Дърветата сияеха в последното великолепиe на червеното, жълтото и оранжевото.

Във вторник вечерта, преди първия ден от делото, беше необичайно топло за сезона. През нощта температурата не падна под петнайсетина градуса, усещах въздуха гъст, влажен, неспокоен. Събудих се посред нощ, доловил нещо нередно — случваше се винаги, когато Лори не можеше да мигне.

Беше се подпряла на лакът в леглото, с отпусната на една страна глава.

— Какво има? — прошепнах.

— Слушай.

— Какво?

— Тихо! Почакай и слушай.

Нощта навън шумолеше.

Чу се силен стържещ вик. Започна като скимтене на животно, но бързо изтъня до пронизителен писък като чегъртането на влакови спирачки.

— Какво е това, за бога? — промълви тя.

— Не знам. Котка? Или може би птица? Друго животно я убива.

— Какво би могло да убие котка?

— Лисица, койот. Или миеша мечка.

— Все едно сме в гората. Та това с град! Живея тук откакто съм се родила. Никога не сме имали лисици и койоти. Ами онези огромни

диви пуйки, които се мяркат в двора? Преди ги нямаше.

— Има много нови строежи. Градът се разраства. Естествената им среда изчезва. Изтикваме ги.

— Анди, заслушай се в тези звуци. Дори не мога да определя откъде идват и на какво разстояние са. Струва ми се, че е съвсем наблизо. Може да е някоя от котките на съседите.

Заслушахме се, писъците проехтяха отново. Този път воплите на умиращото животно наистина подсказваха, че е котка. Започна като мяукане, преди да се превърне в див, неудържим крясък.

— Но защо се проточва толкова?

— Вероятно хищникът си играе с жертвата. Знам, че котките правят така с мишките.

— Ужасно е.

— Естествено е.

— Кое — жестокостта ли? Да измъчват жертвата си, преди да я убият? Какво естествено има в това? Какво еволюционно предимство дава жестокостта?

— Не знам, Лори. Просто е така. Каквото и животно да е нападнало котката — прегладнял койот или диво куче, или нещо друго — сигурен съм, че е в безизходица. Наоколо няма много плячка за него.

— Ако е толкова прегладняло, трябваше вече да я е убило и да се храни.

— Защо не се опитаме да поспим? Утре е важен ден.

— Как да спя с тези звуци?

— Искаш ли един амбиен от моите?

— Не. На другата сутрин съм като пребитата от тях. Не знам как ги понасяш.

— Шегуваш ли се? Гълтам ги като бонбонки. Не ме унасят *достатъчно*.

— Анди, нямам нужда от хапчета. Само искам тези звуци да ги няма.

— Хайде, легни.

Тя намести главата си върху възглавницата и аз се притиснах в гърба ѝ.

— Лори, изнервена си, това е всичко. Напълно разбираемо.

— Не знам дали ще мога да издържа. Сериозно ти говоря, нямам толкова сили.

— Ще го преживеем.

— За теб е по-лесно. Виждал си какво ли не, а и не си майка. Не казвам, че ти е *леко*. Знам, че не е. Но за мен не е същото. Просто не мога. Няма да издържа.

— Лори, иска ми се някак да те отърва от това, но няма как.

— Така е. И все пак ми помагаш, сега.

Письците продължиха още петнайсетина минути. И двамата не спяхме добре, дори след като спряха.

Когато излязохме от дома си в осем сутринта, отсреща бе спрял новинарски фургон на канал „Фокс 25“ и от ауспуха му се виеше рехавя струйка отработени газове. Докато бързахме към колата, забелязах камерата, която ни следеше, подобно на едноока глава на насекомо.

В Кеймбридж трудно си проправихме път към главния вход на съдебната палата откъм улица „Торндайк“, която гъмжеше от репортери. Те се блъскаха в стремежа си да ни доближат, гора от микрофони се поклащаше във въздуха пред нас. Този път ни беше много по-лесно да се справим, вече бяхме го преживели веднъж. Най-много ги интересуваше Джейкъб, а аз изпитах някакво необяснимо удовлетворение, че му се наложи да мине през това изпитание. Имам си теория, че за обвиняемия винаги е по-добре да бъде пуснат под гаранция и да остане на свобода, отколкото да е в ареста, както се случваше с повечето обвинени в убийство, срещу които заставах в съда. Онези, които оставаха зад решетките преди делото, напускаха сградата само през изхода за затворници. Те минаваха надолу по етажите в съдебната палата като в месомелачка — от ареста горе, през различните съдебни зали към подземния гараж, откъдето фургоните на шерифа ги откарваха към различни затвори. Предпочитах Джейкъб да влиза през главния вход, да запази свободата и достойнството си колкото може по-дълго. Щом тази сграда вкараше някого в механизма си, трудно можеше да го пусне.

25. УЧИТЕЛКАТА, ОЧИЛАТОТО МОМИЧЕ, ДЕБЕЛАКЪТ ОТ СОМЪРВИЛ, КОМЕДИАНТЪТ, МЪЖЪТ ОТ ЗВУКОЗАПИСНОТО СТУДИО, ДОМАКИНЯТА, ЖЕНАТА СЪС ЗЪБНИ ШИНИ И ДРУГИ ОРАКУЛИ НА ИСТИНАТА

В окръг Мидълсекс делата уж се разпределят на случаен принцип между съдиите. Всъщност никой не вярва в съществуването на тази своеобразна лотария. Имаше неколцина съдии, които неизменно получаваха шумните дела — отново и отново. Тези, които често изтегляха печелившите билетчета от лотарията, се държаха като същински примадони и човек можеше лесно да допусне, че се борят за сочните мръвки зад кулисите. Но никой не се оплакваше. Да се опълчиш срещу установените порядки в съдебната палата беше все едно да пикаеш срещу вятъра, пък и май за всички беше по-добре, че самовлюбените съдии се борят за такива дела. Нужно е внушително его, за да наложиш властта си над непокорната съдебна зала. А и така спектакълът ставаше по-зрелищен.

Затова и нямаше изненадани, когато делото срещу Джейкъб бе разпределено на съдия Бъртън Френч. Всеки знаеше, че ще се падне на него. И дамите с мрежички за коса, киснеци в кафенетата, и метачите в психиатрични клиники, дори мишките бяха наясно, че ако в съдебната зала има телевизионна камера, зад съдийската маса седи Бърт Френч. Може би единственият съдия, чието лице зрителите разпознаваха веднага, защото се появяваше често в местните новинарски предавания, за да се изказва авторитетно по съдебни проблеми. Изглеждаше добре пред камерите. Иначе имаше малко смешна външност, с тяло като бъчонка над жилестите крака, но показван в едър план в светлината на прожекторите той излъчваше онази спокойна увереност, която искаме да виждаме у всички съдии. Изричаше неоспорими твърдения, нямаше ги онези „от една страна, от друга страна“, на които толкова разчитат журналистите. И в същото време той не се изсилваше, никога не създаваше впечатлението, че се

преструва или провокира, че иска да сгорещи малко атмосферата, както е присъщо за телевизията. Знаеше как да се възползва от своето квадратно сериозно лице, как да прибере брадичката и да впие поглед в камерата, за да каже нещо като „Законът не допуска това или онова“. Как да се сърдиш на зрителите, които си мислеха: „Ако Законът имаше глас, трябваше да звучи точно така“.

За юристите, събрали се да поклюкарстват преди първите съдебни заседания, най-непоносим си оставаше фактът, че неприветливият образ на нетърпящ глупости човек, който съдия Френч предлагаше на публиката, не беше нищо повече от представление. Според тях човекът, който излизаше на сцената като олицетворение на Закона, всъщност жадуваше за слава, но беше твърде повърхностен, а в съдебната зала — дребнав тиран. Всъщност тъкмо това го превръщаше в олицетворение на Закона.

Разбира се, когато започна делото срещу Джейкъб, изобщо не се замислях за недостатъците на съдия Френч. Имаше значение само играта, а в нея Френч беше предимство за нас. По важните въпроси той си оставаше консервативен и не беше от онези съдии, които са готови да се насадят на пачи яйца с новаторска правна хипотеза като „гените на убиец“. Не по-малко важно беше и желанието му да притиска адвокатите и прокурорите, които заставаха пред него в залата. Имаше инстинктивния усет на кавгаджия за слабостите и съмненията, с удоволствие тормозеше непохватните и неподготвените. Да хвърлиш в лапите на такъв съдия Нийл Ладжудис, означаваше да си търсиш белята и Лин Канаван сбърка с решението си за това важно дело. Но и какъв избор имаше? Не можеше да повери делото на мен.

Започна се.

И както често се случва с нещо, което си очаквал твърде нетърпеливо и прекалено дълго, в началото бе разочарованието. Чакахме на скамейката в препълнената зала 12Б, а часовникът отброяваше девет часа, девет и петнайсет, девет и трийсет. Джонатан седеше необезпокояван. На няколко пъти отиде да попита помощничката на съдията на какво се дължи забавянето и научи, че има проблем с телевизионната камера, която щеше да следи процеса. Изчакахме още малко, докато подготвят и кандидатите за съдебни заседатели, на които се бяхме спрели. Джонатан ни обясняваше какво се случва и небрежно разгръщаше новия брой на „Ню Йорк таймс“.

Мери Маккуин, помощничката на съдия Френч, прелистваше някакви документи. Накрая, видимо доволна, се изправи, скръсти ръце и огледа залата. Винаги се бяхме разбирали добре с Мери. Стараех се да е така. Помощниците на съдиите контролират достъпа до тях, затова имат влияние. А за Мери нямаше съмнение, че харесва близостта до властта. Трябва да призная, че си вършеше добре работата като посредник между грубото пъчене на съдия Френч и адвокатите и прокурорите, които вечно се мъчеха да изкопчат някакво преимущество. Думата „бюрократ“ е обременена с подразбиращо се неодобрение, но все пак се нуждаем от бюрокрация и всички печелят, когато тя се задвижва от способни хора. Очевидно беше, че Мери не се смущаваше от мястото си в системата. Носеше скъпи, стилни очила и съвсем прилични дрехи, сякаш подчертаваше разликата между себе си и невзрачните писарушки в съседните зали.

До стената седеше съдебният пристав Ърни Зинели — огромен дебелак, прехвърлил и шейсетте години, и сто и петдесетте килограма. Ако ситуацията в съдебната зала изискваше неговата намеса, вероятността да се свлече от инфаркт беше по-голяма от тази да овладее положението. Ролята му на пазител на реда беше чисто символична, също като чукчето на съдията. Но аз харесвах Ърни. С годините той ставаше все по-откровен пред мен в мнението си за обвиняемите — най-често крайно отрицателно, също и за съдиите, прокурорите и адвокатите, към които не беше много по-снизходителен.

В онази сутрин двамата ми вече бивши колеги почти не ме забелязваха. Мери ме стрелкаше с поглед от време на време, но по нищо не личеше да ме е виждала и преди. Ърни рискува и сдържано ми се ухили. Вероятно се опасяваха, че всяка проява на дружелюбие може да бъде тълкувана като пристрастие спрямо Джейкъб. Питях се дали някой не беше им внушил подобно поведение, или просто бяха решили, че вече играя за противниковия отбор.

Съдията се настани зад масата на подиума и делото беше обявено. Джонатан кимна на Джейкъб, двамата минаха отвъд преградата и заеха местата си — ритуал, който щеше да се повтаря всяка сутрин през следващите две седмици.

Лори беше заела място на първия ред, загледана с безчувствено изражение в тила на Джейкъб. Изглеждаше бледа и слаба, сякаш делото срещу сина ѝ беше коварна неизлечима болест. Въпреки всичко

все още можех да видя онова момиче с прекрасно сърцевидно лице, в което се влюбих преди толкова години. Така си представям съхранената любов — спомените за момичето на седемнайсет са истински и ярки също толкова, колкото и чувствата към жената на средна възраст, която седи пред теб. Щастливо раздвояване на образа, в което и виждаш, и си спомняш. Когато виждаш някого така, значи си го опознал.

За Лори това беше смазващо преживяване. Подобни процеси са същинско чистилище за родителите. От тях се очаква да присъстват, но да мълчат. Ние бяхме замесени в престъплението на Джейкъб и като жертви, и като извършители. Съжالياваха ни, защото не бяхме сторили нищо нередно, но имахме лошия късмет с неподходящото дете. Нещо като уравнение — „сперматозоид + яйцеклетка = убиец“. Нищо не можеш да направиш. В същото време ни презираха: *все някой* трябваше да понесе отговорността за Джейкъб, а ние създадохме и отгледахме това момче, значи все пак бяхме *сбъркали* в нещо. Още по-лошо беше, че сега имахме наглостта да подкрепяме убиеца, дори искахме да му се размине безнаказано, а това само потвърждаваше, че сме против обществото, че сме лошата част от него. Разбира се, представата на хората за нас беше толкова противоречива и наситена с емоции, че нямаше правилен начин да реагираме на нея. Щяха да мислят каквото си искат, щяха да ни приписват всевъзможни злодейства или страдания. През следващите две седмици Лори щеше да играе своята роля. Да седи в съдебната зала неподвижно и безстрастно като мраморна статуя, да наблюдава съсредоточено тила на Джейкъб и да се мъчи да изтълкува и най-малките движения. Нямаше да реагира на нищо. Това, че някога бе носила на ръце това вече пораснало нейно момче, сега не интересуваше никого.

Когато най-после седна на мястото си, съдия Френч огледа залата, докато помощничката му обявяваше делото:

— Номер нула осем тире четири четири нула седем, щатът Масачузетс срещу Джейкъб Майкъл Барбър, едно обвинение в убийство първа степен. Защитата се представлява от Джонатан Клайн. Обвинението се представлява от заместник-районния прокурор Нийл Ладжудис.

Със сериозно лице съдията се обърна към всеки от участниците в спектакъла — Джейкълб, адвокатата, прокурора, дори към нас.

През годините бях участвал в много дела, водени от съдия Френч, и макар да смятах, че е куч като балон, се отнасях дружелюбно към него. През студентските си години в Харвард бе играл като защитник в отбора по американски футбол, а зрелищният му тъчдаун в края на мач срещу Йейл се бе превърнал в един от величавите моменти в живота му. Запечатан завинаги, висеше в рамка на стената в кабинета му — внушителният Бърт Френч в своя алено-златист екип лежи на хълбок върху тревата, гушнал скъпоценното яйце. Подозирам, че възприемах тази снимка съвсем различно от самия него. За мен той беше от онези хора, на които такива неща просто се случват. Богат, симпатичен и всичко останало. Не се съмнявах, че винаги е получавал шансове по пътя си, подобно на безброй футболни топки, и само е трябвало да се стовари върху тях, като през цялото време е приписвал този късмет на вродените си дарби. Такава лекота, такава естественост, такава бъдеща доверие самонадеяност... От много години изучавах хората като Бърт Френч, презирах ги, но им подражавах.

— Господин Клайн — обърна се съдията към нашия адвокат и намести очилата си за четене, — имате ли искания към съда, преди да започнем подбора на съдебните заседатели?

Джонатан се изправи.

— Две искания, Ваша чест. Първо, бащата на обвиняемия — Андрю Барбър, би искал да представлява в съда като защитник своя син. Ако съдът разреши, той ще бъде вторият участник в защитата.

Джонатан връчи на помощничката искането, което тя предаде на съдията. Френч се зачете намръщено.

— Господин Клайн, всъщност това решение не зависи от мен, но не съм уверен дали то е най-разумното.

— Такова е желанието на семейството — обясни Джонатан.

Съдията набързо отбеляза съгласието си върху листа и се подписа.

— Господин Барбър, можете да заемете мястото си.

Минах през вратичката в преградата и седнах до Джейкълб.

— Има ли друго?

— Ваша чест, внесох искане в делото да не бъдат допускани като доказателства научни изследвания за предполагаема генетична

предразположеност към насилие.

— Да, прочетох вашето искане и съм склонен да го приема. Желаете ли да изложите доводите си, преди да взема решение? Доколкото разбирам, вашата позиция е, че тези хипотези още не са потвърдени, а и дори да бяха, в този случай няма конкретни доказателства за склонност към насилие — генетично обусловена или от друг характер. Това ли е същината?

— Да, Ваша чест.

— Господин Ладжудис, желаете ли да изложите доводите си или сте съгласен с искането? Според мен защитата има основания да иска по такива доказателства първо да бъде провеждано закрито изслушване на страните. Имайте предвид, че не изключвам напълно допустимостта на подобни доказателства. Склонен съм да приема, че ако искате да представите доказателства за генетично обусловена склонност към насилие, първо ще трябва да ги изложите в отсъствието на съдебните заседатели, за да реша дали да ги допусна в делото.

— Да, Ваша чест, желая да изложа доводите си.

Съдията примигна, загледан в Ладжудис. Изражението му беше красноречиво: „Я по-добре седни и си затвори устата“.

Ладжудис се изправи и закопча тясното си сако с три копчета. Дрехата не му стоеше добре — яката стърчеше два пръста по-назад като качулка на монашеско расо.

— Ваша чест, обвинението се придържа към становището, за което сме готови да представим експертни мнения, че науката за генетиката на поведението е постигнала забележителен напредък и несъмнено е достатъчно убедителна, за да бъдат допуснати научните съображения в този съд. Ние смятаме, че това дори е краен случай, в който е неправилно да не допускаме такива доказателства...

— Одобрявам искането на защитата — прекъсна го съдията.

Ладжудис постоя миг-два, сякаш се чудеше дали някой джебчия не го е пребъркал току-що.

— Господин Ладжудис — обясни съдията, докато подписваше искането, — аз не забраних представянето на такива доказателства. Само реших, че ако желаете да ги представите, първо ще бъдете задължен да уведомите защитата за това и ще обсъдим на закрито заседание допустимостта им, преди да бъдат представени и на съдебните заседатели. Разбрахте ли?

— Разбрах, Ваша чест.

— Няма да превръщаме това дело в цирк. — Съдията въздъхна. — Има ли още нещо, преди да повикам кандидатите за съдебното жури?

Прокурорът и адвокатът мълчаха.

Съдията кимна на помощничката си, тя на пристава и след малко кандидатите за съдебни заседатели влязоха в залата. Озъртаха се като туристи, разглеждащи Версай. Съдебната зала сигурно ги разочарова — овехтяло голямо помещение в типичния съвременен стил, висок таван с прави ъгли, минималистка облицовка с клен и черен ламинат, мъждиви осветителни тела. Вдясно от съдията беше американското знаме, вляво — това на щата Масачузетс. Държавното знаме поне имаше обичайните ярки цветове, но някога снежнобелият флаг на щата бе остарял, в мърляв оттенък на слонова кост. Нямахме нищо друго — нито статуи, нито гравирани латински сентенции, нито портрет на някой отдавна забравен съдия. Нищо, което да омекоти тази скандинавска суровост на вътрешния дизайн. Бях влизал в тази съдебна зала хиляда пъти, но за пръв път я видях поновому и осъзнах колко захабена всъщност изглеждаше.

Съдебните заседатели запълниха редовете зад първите два, които бяха запазени за семейството на обвиняемия, репортерите и служебни лица с право на достъп. Потенциалните съдебни заседатели бяха пъстра смесица от работещи и домакини, младоци и пенсионери. В такива групи обикновено преобладаваха работниците и безработните, защото те винаги с по-голяма готовност се отзоваваха на искането да изпълнят гражданския си дълг. Забелязвах обаче и строги прически, нови обувки, калъфи на мобилни телефони „Блекбери“. Надявах се и това да е в наша полза. Нуждаехме се от умни, трезво мислещи съдебни заседатели, които биха могли да вникнат в по-сложните доводи на защитата и в ограниченото значение на някакви научни доказателства, както и достатъчно самостоятелни, за да подкрепят оправдателната присъда.

Стандартната процедура за подбор на съдебните заседатели започна. И пред Джонатан, и пред мен имаше непопълнени схеми на техните места — две редици, шест колони и още две допълнителни квадратчета отдясно. Дванайсет заседатели и двама резервни, които също щяха да чуят всички доказателства, но нямаше да участват във

вземането на решение, освен ако на някой от другите не се наложи да напусне съдебното жури. Първите четиринайсет кандидати бяха повикани, седнаха на столовете, ние попълнихме имената им и се заехме с процедурата.

С Джонатан обсъждахме всеки потенциален заседател. Имахме право да отхвърлим безусловно шестима от кандидатите, както и да заявим неограничен брой основателни възражения срещу останалите, ако според нас има неоспорима причина да се съмняваме в тяхната обективност. Колкото и да умуваш над подбора на съдебното жури, елементът на неизвестност винаги си остава. Разбира се, има скъпоплатени експерти, които твърдят, че могат да бъдат полезни при подбора чрез използването на психологически профили, статистически данни, резултати от изследвания, но да предвидиш как един непознат ще отсъди по твоето дело, и то със съвсем оскъдните сведения за него, е по-скоро изкуство, а не наука. Особено в щат като Масачузетс, където имаше строги ограничения за допустимите въпроси към потенциалните съдебни заседатели. Съзнавахме колко е важно това и се опитвахме да направим най-добрия подбор. Стремяхме се да бъдат по-образовани, да са жители на предградията, които биха могли да проявят съчувствие към Джейкъб, вместо да се настроят враждебно заради живота, който му бяхме осигурили, да са безпристрастни професионалисти — счетоводители, програмисти, инженери. Ладжудис пък се стараеше да запълни съдебното жури с работници, с родители, у които престъплението да пробуди гняв и възмущение, а и които лесно биха повярвали, че едно момче е способно да убие почти без причина.

Хората излизаха напред, сядаха, задавахме им въпросите си, ставаха, други кандидати заемаха местата, пишехме забързано подробности за тях в празните квадратчета...

След два часа вече имахме нашето съдебно жури.

Сложихме прякор на всеки, за да ги запомним по-лесно: Учителката (старшата съдебна заседателка), Очилатото момиче, Дядото, Дебелака от Сомървил, Мъжа от звукозаписното студио. Комедианта, Каналджийката (родом от Панама), Мамчето от Уолтъм, Сервитьорката. Строителя (по-точно майстор на паркетни — начумерен мъж с вечно присвити очи, за когото имахме опасения от самото начало), Домакинята от Конкорд, Камионджията (всъщност разнасяше

хранителни продукти по поръчка), Жената със зъбни шини (едната резерва) и Бармана (другата резерва). Нямаха нищо общо помежду си, освен очевидната липса на компетентност за работата, която им предстоеше, и почти комично непознаване на законите, процесуалните норми и дори на самото дело, макар че се бе превърнало в любима неизменна тема и на вестниците, и на телевизията. Тези хора бяха избрани именно заради това. Така работи системата. Накрая съдиите, адвокатите и прокурорите охотно отстъпват и поверяват крайния резултат от процеса на дузина аматьори. Щеше да е смешно, ако не беше толкова извратено. Каква безсмислица е всичко това... Убеден съм, че и Джейкъб го разбираше, докато се взираше в тези четиринайсет безизразни лица. Ето я страховитата лъжа, вплътена в системата на наказателния процес — ние можем да разчитаме, че ще установим истината, че ще определим „без сянка на съмнение“ кой е виновен. Тя се гради върху едно потресаващо признание: човечеството хилядолетия наред се стреми да усъвършенства съдебната система, но в крайна сметка съдиите и останалите юристи са по-малко способни да вземат решение за изхода от едно дело от дузина тъпчовци, събрани на случаен признак от улицата.

26. НЯКОЙ ДЕБНЕ

Вечерта, приседнали в кухнята, бърбурме развълнувано. Думите се лееха като поток — недоволства, хвалби, страхове — за да тушират нервното напрежение.

Лори се стараеше с всички сили да поощрява тази словоохотливост. Личеше ѝ изтощението от безсънната нощ и тежкия ден, но тя открай време вярваше, че колкото повече говорим, толкова по-добре за всички нас. Задаваше въпроси, признаваше собствените си опасения, подаваше пълните чинии и все ни подканяше да продължаваме разговора. В тези мигове зървах за малко предишната жизнена, кипяща от енергия Лори... или по-скоро я чувах, защото нейният глас така и не остаря. Покрай случилото се с Джейкъб очите ѝ хлътнаха измъчено, кожата ѝ с цвят на праскова придоби сивкав оттенък, но великолепният ѝ глас си остана все същият — сякаш слушах отново същото момиче, което чух за пръв път по телефона преди почти трийсет и пет години.

Джейкъб подхвърли за съдебното жури:

— Май не съм им симпатичен, така ме гледаха.

— Джейкъб, това е едва първият им ден като съдебни заседатели. Дай им време. А и всичко, което знаят, е, че си обвинен в убийство. Какво очакваш да си мислят за теб?

— Засега не би трябвало да си мислят нищо.

— Джейк, те са хора като всички други. Просто не им давай причина да се настроят срещу теб, друго не можеш да направиш. Запази хладнокръвие. Никакви реакции. И без тези твои гримаси.

— Какви гримаси?

— Имаш особено изражение, когато се разсейваш. Мръщиш се.

— Не се мръщя!

— Правиш го.

— Мамо, мръщя ли се?

— Не съм забелязала. Баща ти понякога се увлича с тези стратегии и тактики в съда.

— Правиш го, Джейк. Ей така...

Навъсих се.

— Татко, това не е мръщено. Приличаш на човек със запек.

— Ей, говоря ти сериозно! Точно такъв вид имаш, когато не внимаваш. Изглеждаш ядосан. Не позволявай съдебните заседатели да те виждат така.

— Ами аз съм си такъв! Какво да направя?

— Бъди си красивото ни момче — мило му каза Лори с печална усмивка.

Бе облякла тениската си обратно, но явно не забелязваше, макар че етикетът се подаваше и дразнеше врата ѝ.

— Като спомена колко съм красив, се сетих за нещо — знаете ли, че в „Туитър“ са пуснали хаштаг за мен?

— Какво е това? — попита Лори.

— Ами просто хората могат да си дърдорят за мен в мрежата. И знаете ли какви са коментарите? „Джейкъб Барбър е страхотен. Искам да ми направи бебе. Джейкъб Барбър е невинен.“

— Тъх... — изсумтях. — И какво друго?

— Е, има и *някои* лоши неща, но повечето са добри. Около седемдесет процента.

— Добрите ли са около седемдесет процента?

— Горедолу.

— Всичко ли следиш?

— Ами това започна днес. То се знае, че ги чета. Татко, и ти трябва да погледнеш. Само влизаш в „Туитър“ и търсиш „Джейкъб Барбър“ без интервал. — Той ми го написа на хартиена салфетка: #jacobbarber. — Вече съм известен! Знаеш ли какво означава това? Обикновено говорят за Кобе Брайънт, Джъстин Тимбърлейк и други знаменитости.

— Това е... хъм, чудесно — промърморих и погледнах към Лори.

Не за пръв път подхващахме темата за неговата популярност в интернет. Някой, може би приятел от училище, бе създал в негова подкрепа сайта JacobBarber.com. В сайта имаше и форум, където всеки можеше да заяви, че Джейкъб е невинен, да му пожелае късмет или да сподели, че го харесва и подкрепя. Модераторът просто изтриваше всички враждебни послания. Във „Фейсбук“ също се появи група за подкрепа на Джейкъб. В мрежата преобладаваше мнението, че Джейкъб е малко странен, може би способен да убие и несъмнено

привлекателен, като всички тези особености някак се свързваха помежду си. Понякога получаваше в телефона си есемеси от непознати. Повечето преливаха от злоба, но не всички. Някои бяха от момичета, които му пишеха колко е готин или откровено му предлагаша секс. Той твърдеше, че съотношението на злобните спрямо приятелските било две към едно и това май му стигаше. В края на краищата беше невинен. А и не искаше да си смени номера.

— Джейкъб — каза му Лори, — може би е най-добре да стоиш настрана от социалните мрежи. Поне докато не приключи всичко това.

— Мамо, аз само чета. Никога не пиша. Дебна.

— Дебнеш?! Не използвай тази дума. Направи ми услугата да не влизаш в нета известно време, бива ли? Може да си навредиш.

— Джейкъб, според мен майка ти всъщност иска да каже, че следващите две седмици ще бъдат по-леки, ако се опитаме да избягваме излишните вълнения. Може би е най-добре всички да си запушим ушите.

— И да изпусна момента на славата? — ухили се той, нехайно и весело смел, както може да бъде само едно хлапе.

Лори го гледаше ужасена.

— Да, ще бъде много жалко — промърморих начумерено.

— Джейкъб, да се надяваме, че за теб моментът на славата ще настъпи по друг повод.

Замълчахме. Само ножовете и вилиците потракваха по чиниите.

— Ще ми се онзи човек да изключи двигателя най-после.

— Кой човек?

— Ами онзи — посочи Лори с ножа към прозореца. — Не го ли чуваш? Отвън някой седи в колата с включен двигател. Заболя ме главата от него. Същото е като с пищенето в ушите ми, което няма край. Как се наричаше това?

— Тинитус — казах и тя ме изгледа особено, затова допълних: — Нали решавам кръстословици...

Станах да надникна през прозореца по-скоро от любопитство, не защото се тревожех. Колата беше от големите, но не я различавах добре. Някоя от онези грамадни безсмислици с четири врати, бележещи залеза на американската автомобилна промишленост. Може би „Линкълн“. Колата бе спряла на отсрещната страна, две къщи по-нататък, на по-тъмно място, между две улични лампи, и изобщо не

успях да видя шофьора, дори като силует. Просветваше само огънче на цигара.

— Може би чака някого.

— Да чака с изключен двигател. Не е ли чувал за глобалното затопляне?

— Може да е на възраст — предположих заради запалената цигара, включения двигател и колата с размери на самолетоносач — все навици, присъщи на по-старото поколение.

— Този задник вероятно е репортер — троснато каза Джейкъб.

— Джейк!

— Извинявай, мамо.

— Лори, дали да не отида да поговоря с него? Ще го помоля да изключи двигателя.

— Недей. Откъде да знаем за какво е дошъл? Не ми се вярва да е за добро. Стой си вкъщи.

— Мила, изпадаш в параноя. — Трудно изричам думи като „мила“ или „скъпа“, но този път благият тон беше необходим. — Вероятно е някой дъртак, който си пуши и слуша радио. Може би изобщо не се сеща, че досажда на някого, като е оставил двигателя включен.

Тя сви вежди недоверчиво.

— Нали все повтаряш, че трябва да си кротуваме, да не се забъркваме в неприятности. Може би иска да излезеш и да направиш нещо. Може би се опитва да те подмами.

— Стига, Лори. Това е само някаква кола.

— Някаква, а?

— Да.

Но не беше просто *някаква* кола.

Около девет часа изнесох боклука — кръгла кофа с обикновени отпадъци и неудобен, правоъгълен зелен контейнер с отпадъци за рециклиране. Контейнерът имаше такива размери, че не можеше лесно да се носи с една ръка. Пръстите ми неизменно се схващаха към средата на алеята, затова пренасянето и на двата съда до тротоара всъщност беше едно припряно подтичване, преди да съм разсипал боклука. Чак когато оставих кофата и контейнера и ги подредих под една линия, забелязах същата кола на друго място. Този път беше на няколко къщи от нашата, но в отсрещната посока. Двигателят не

работеше. Нямаше я и светулката на запалена цигара. Колата можеше и да е празна, в тъмното нямаше как да се види.

Взирах се в мрака, за да различа повече подробности.

Изведнъж двигателят забуча, фаровете светнаха. Отпред нямаше номер.

Любопитството ме накара да тръгна натам.

Колата потегли на заден ход — съвсем бавно, като животно, доловило опасност, после се отдалечи с по-голямо ускорение. На първата пресечка зави назад, после изчезна от погледа ми. Не можах да я доближа и да я разгледам добре — не бях сигурен нито за цвета, нито за модела. Шофьорът направи опасна маневра на тясната улица. Опасна и майсторска.

По-късно Лори си легна, а ние с Джейкъб гледахме Шоуто на Джон Стюарт. Бях се отпуснал, с крак, качен на дивана, и провесена през облегалката ръка. Сепна ме трудно доловимото чувство, че някой ме наблюдава. Отместих мъничко щората, за да надникна.

Колата се бе върнала.

Излязох през задната врата на къщата, минах през двора на съседите и се появих зад колата. Оказа се „Линкълн Таун Кар“ с номер 751K S82. Вътре беше тъмно.

Доближих полека откъм страната на шофьора — бях готов да почукам на прозореца, да отворя вратата, да измъкна човека от колата, да го просна на тротоара и да му изкрещя да стои далече от нас.

Но вътре нямаше никой. Държах се глупаво. Лори ми предаваше параноята си. Просто спряна кола. Вероятно шофьорът беше в някоя от къщите наблизо, спеше дълбоко, чукаше жена си, зяпаше телевизия или вършеше някое от другите неща, присъщи за нормалните хора, каквито и ние правехме преди. В края на краищата какво толкова бях видял?

* * *

И все пак по-добре е човек да е нащрек. Обадох се на Пол Дъфи.
— Здравей, прокуроре — каза той сдържано както винаги, сякаш му беше приятно да ме чуе след месеците мълчание точно сега, в

единайсет и половина вечерта преди деня за първоначалното изслушване на страните по делото.

— Дъф, съжалявам, че те безпокоя.

— Не ме безпокоиш. Какво става?

— Вероятно нищо особено. Струва ми се, че някой ни наблюдава. Седеше в колата си отвън през цялата вечер.

— Мъж ли е?

— Предполагам, не съм сигурен. Не го видях.

— Какво правеше?

— Около шест часа, когато вечеряхме, забелязахме кола, спряла до къщата с включен двигател... После я видях отново около девет часа. Тръгнах към нея, но докато стигна, тя изчезна.

— Застраши ли те по някакъв начин?

— Не.

— Виждал ли си тази кола и друг път?

— Не. Поне така си мисля.

Дълбока въздишка.

— Анди, може ли да ти дам един съвет?

— Да, ще ми се някой да направи това най-после.

— Легни си. Утре е важен ден за вас. Всички сте под голямо напрежение.

— Значи смяташ, че няма нищо друго, освен спряла на улицата кола?

— Да, така ми изглежда.

— Ще ми направиш ли услугата да провериш номера? За всеки случай. Лори наистина се страхува. Това ще ѝ помогне.

— Но ще си остане между нас, нали?

— Разбира се, Дъф.

— Добре, кажи ми номера.

— Номерът е от щата Масачузетс — 75К S82. Моделът е „Линкълн Таун Кар“.

— Добре, почакай.

Последва дълга пауза, докато се обаждаше за номера. Гледах Шоуто на Колбърт с изключен звук. Накрая Дъфи ми каза:

— Този номер е на кола „Хонда Акорд“.

— По дяволите... Откраднат е.

— Няма съобщение, че колата е открадната.

— А защо е сложен на „Линкълн“?

— Може би го е взел назаем, в случай че някой го види и съобщи номера на полицията. Имал е нужда само от отвертка, за да смени номерата.

— Гадост!

— Анди, трябва да се обадиш в полицейското управление на Нютън и да съобщиш за случая. Може би е дреболия, но нека обаждането ти да е регистрирано при тях.

— Не искам да правя това точно сега. Делото започва утре. Ако съобщя, все някак ще стигне до новините. Не мога да го допусна. В този момент е важно да ни възприемат като нормални, спокойни хора. Искам онези съдебни заседатели да виждат в нас обикновено семейство като техните. Защото *наистина* сме като тях.

— Анди, ако някой ви е заплашвал...

— Не, никой не ни е заплашвал. Самият ти каза — някой просто си е спрял колата на улицата.

— Само че ти си бил достатъчно разтревожен, за да ми се обадиш.

— Няма значение. Ще се оправя. Ако съдебните заседатели разберат за това, половината от тях ще помислят, че всичко е наша измишльотина. Ще си кажат, че сами сме го уредили, за да предизвикаме съчувствие, да се представим като жертви. Не искам никакви драми. Всичко от наша страна, което изглежда странно, съмнително или пък лъжа, ще им попречи накрая да произнесат думата „невинен“.

— Какво смяташ да правиш?

— Можеш ли да пратиш насам патрулна кола, без да посочваш официална причина? Да минат из квартала, да го подплашат. Само за да кажа на Лори, че няма за какво да се безпокои.

— По-добре да го направя аз, иначе ще бъде регистрирано.

— Благодарен съм ти. Няма как да ти се отплатя.

— Анди, просто се погрижи момчето ти да си остане вкъщи след делото.

— Искрено ли говориш?

Той замълча.

— Не знам. Има нещо сбъркано в цялата история. Може би е само защото видях теб и Джейкъб на масата на защитата. Познавам

това момче, откакто се роди.

— Пол, не го е направил той. Гарантирам.

Той изсумтя недоверчиво.

— Анди, кой би имал причина да се навърта около дома ви?

— Семейството на жертвата? Или някое хлапе, което е познавало Бен Рифкин? Или човек, който е прочел във вестниците за делото? Може да е кой ли не. Вие не продължихте ли да ровите около Пац?

— Откъде да знам? Анди, нямам представа какво правят. Натикаха ме в скапания отдел за връзки с обществеността. Малко остава да ме пратят на улицата да пиша актове за превишена скорост. Отстраниха ме от случая в момента, когато обвиниха Джейкъб. Нямах да се учудя, ако бяха започнали да разследват *и мен*, все едно съм заговорничил с теб за укриване на истината. Затова нямам почти никаква информация. Но мисля, че вече не се занимават с Пац, след като са предявени обвинения на друг. За тях случаят е приключен.

И двамата преценявахме ситуацията.

— Добре — реши той накрая, — ще намина около вас да видя какво става. Кажи на Лори, че всичко е наред.

— Вече й казах. Не ми вярва.

— Няма да повярва и на мен. Както и да е... Ти също легни да поспиш. И двамата няма да издържите, ако продължавате така. Това е само първата вечер.

Благодарих му още веднъж и се качих горе да си легна. Лори се беше свила на леглото на кълбо като котка.

— С кого говореше? — смънка във възглавницата.

— С Пол.

— Какво каза?

— Каза, че сигурно няма нищо особено в спрялата кола. И всичко е наред.

Тя изпъшка.

— Освен това каза, че няма да му повярваш.

— Прав е бил.

27. ВСТЪПИТЕЛНО ИЗЛОЖЕНИЕ

Наблюдавах Нийл Ладжудис, когато се изправи за своето встъпително изложение пред съдебните заседатели. Познавах го добре и бях сигурен, че онова, което го вълнуваше в момента, бяха двете насочени към него камери. Пролича, когато закопча старателно сако си — очевидно част от костюм, купен наскоро. (Охарчването му за нови дрехи беше несъмнена грешка, защото винаги изглеждаше, че се перчи с тях.) Сигурно беше герой в собствените си очи. Неговите цели съвпадаха с общото благо, тоест каквото беше добро за Нийл, беше добро и за всички останали, с изключение на Джейкълб, разбира се. Предполагам, че смяташе за справедливо и мястото ми зад масата на защитата. Не мисля, че през онзи ден Ладжудис е приемал този процес като някаква съдбовна разплата, подобно на историята на Едип. А и с нищо не показва подобно отношение. Докато изпъваше новото си сако и се опитваше да се хареса както на съдебното жури, така и на всички пред телевизорите, виждах у него само младежка суетност. Не можех да го мразя или дори да го обвинявам за кратката проява на самодоволство. Натрупа опит, издигна се, най-после стана Важният човек. Всички сме преживявали такива моменти и едва ли някой ще отрече, че удоволствието след дълги години да заемеш мястото на бащата е несравнимо с нищо друго. Пък и не можем да обвиняваме Едип... Той е бил жертва, изобщо не е искал да стори зло никому.

Ладжудис кимна на съдията. („Покажи на съдебните заседатели, че умееш да проявяваш уважение...“) Изгледа враждебно Джейкълб, когато мина покрай нашата маса. („... и че не се боиш от обвиняемия, защото ако нямаш смелостта да го погледнеш в очите и да кажеш «виновен», как очакваш да го направят те след това?“) Застана пред съдебните заседатели и опря пръсти на преградата, отделяща тяхната лежа. („Скъси разстоянието, нека почувстват, че си един от тях.“)

— Едно момче бе намерено мъртво — започна Ладжудис. — В гора, наречена парка „Колд спринг“. В ранно пролетно утро. Момче на четиринайсет години, намушкано три пъти в гърдите и захвърлено на склон, хлъзгав от калта и мокрите листа, оставено да умре на по-малко

от половин километър от училището, към което отивало, на половин километър от дома си, откъдето тръгнало броени минути преди това.

Погледът му се плъзна по съдебните заседатели.

— И за всичко това — решението за действие, избора за отнемане на живот, на живота на това момче, е нужна само секунда.

Той изчака, за да се убеди във въздействието на думите си.

— Частица от секундата и... — Ладжудис щракна с пръсти — ... край! Нужна е само една секунда да избухнеш. И това е достатъчно — секунда, миг — за да те завладее желанието да убиеш. В тази съдебна зала го наричаме „предумисъл“. Съзнателното решение да убиеш — колкото и бързо да е възникнало, колкото и за кратко да е овладяло съзнанието на убиеца. Убийството първа степен може да се случи просто така.

Той закрачи покрай ложата, стремеше се да погледне в очите всеки един от заседателите.

— Да се замислим за обвиняемия. Момче, което е имало всичко: добро семейство, добри оценки, хубав дом в богато предградие. Имал е всичко или поне повече от почти всички останали... много повече. Но обвиняемият е имал още нещо: смъртно опасен нрав. И когато е бил предизвикан — не прекалено силно, само с присмех, с дразнене, нещо, което се случва всеки ден във всяко училище в тази страна, в един момент решил, че му е омръзнало и този смъртно опасен нрав просто... не издържал.

„Трябва да разкажеш на журито «историята на делото», повествованието, чрез което се е стигнало до последното действие. Фактите не са достатъчни, трябва да ги свържеш в история. Съдебните заседатели трябва да получат отговор на въпроса: «За какво е това дело?». Обобщи делото за тях в една-единствена фраза, в тема, дори в една дума. Запечатай тази фраза в умовете им. Нека се усамотят в стаята за съвещания с нея и когато започнат да обсъждат делото, нека се излеят твоите думи.“

— Обвиняемият се пречупил.

Ладжудис пак щракна с пръсти.

Дойде при масата на защитата и застана твърде близо — нарочно прояви неуважение. Изпъна показалец към Джейкъб, който се вторачи в пода, за да не го гледа. Ладжудис дърдореше дивотии, но го правеше великолепно.

— Но това не е момче като другите от добри семейства в заможни предградия. И не е като останалите момчета с избухлив нрав. Този обвиняем се отличава по нещо от тях — продължи Ладжудис и се насочи към мен. — Неговият баща е бил заместник на районния прокурор. И то не обикновен заместник. Не. Бащата на обвиняемия — Андрю Барбър, е бил пръв заместник, най-старшият сред другите в същата служба, където работя и аз, в същата тази сграда.

В този момент изпитах неистово желание да протегна ръка, да докопам гнусния показалец и да го откъсна от бледата луничава китка на Ладжудис. Взирах се в очите му и не се издавах с нищо.

— Този обвиняем...

Отдръпна пръста си и го изпружи над рамото, сякаш проверяваше посоката на вятъра, после го размаха и се приближи до съдебното жури.

— Този обвиняем...

„Не наричай обвиняемия по име. Споменавай го само като «обвиняемия». Името му придава човешки черти, подтиква съдебните заседатели да го възприемат като личност, заслужаваща съчувствие, дори милосърдие.“

— Този обвиняем не е едно простодушное хлапе. Не, не. Той е наблюдавал години наред баща си като представител на обвинението във всички важни дела за убийства в този окръг. Слушал е разговорите на вечеря вкъщи, чувал е телефонни разговори, познавал е подробностите. Израснал е в дом, където убийствата са били част от семейния живот.

Джонатан пусна химикалката си върху бележника, от гърдите му се изтръгна съскаща въздишка на досада. Изразът „убийствата са били част от семейния живот“ доближавате твърде много тъкмо довода, с който на Ладжудис му бе забранено да си служи. Но Джонатан не възрази. Не биваше да създава впечатлението, че се бори срещу обвинението с формални похвати. Същината на неговия подход не беше в тях — щеше просто да подкрепя тезата, че Джейкъб не е извършил престъплението. Не искаше да разводнява посланието си.

Разбирах всичко това. И все пак се вбесих, че тези дълнопробни глупости няма да бъдат оспорени.

Съдията бе впил поглед в Ладжудис, който продължи:

— По-точно *делата* за убийства са били част от семейния живот. Процесът на доказване вината на убиеца, в който участваме и ние сега, е бил отчасти познат за обвиняемия, но не от телевизията. Затова когато се е пречупил, когато е настъпил моментът с последното гибелно предизвикателство и се е нахвърлил с ловджийски нож срещу един от съучениците си, вече е бил подготвен за този случай. И когато всичко е свършило, старателно е прикрил следите си като експерт. Защото в известен смисъл е бил експерт. Имало само един проблем — дори експертите допускат грешки. И през следващите няколко дни ние ще разкрием следите, които ще ни отведат право към него. И само към него. Когато се запознаете с всички доказателства, вие ще знаете без сянка на съмнение, без *никакво* съмнение, че този обвиняем е виновен. — Той замълча. — Но защо? Вие се питате: „Защо би убил момче като него, осмокласник от неговата паралелка? Защо едно дете би сторило това на друго дете?“ — Ладжудис се опита да изрази недоумение — повдигна вежди, вдигна рамене. — Е, всички сме били ученици.

Устните му се извиха в заговорническа усмивчица. „Нека заедно си позволим малко отклонение, да се повеселим в съдебната зала.“

— Хайде сега, всички сме били ученици, някои от нас по-наскоро от другите.

Усмивката му стана крокодилска и за мое изумление съдебните заседатели му отвръщаха със същото изражение — сдържано, но многозначително.

— Точно така, и всички знаем как могат да се държат децата. Да си го кажем направо — животът в училище може да бъде и тежък. Децата могат да бъдат и зли. Те се подиграват, държат се грубо, присмиват се. Ще чуете свидетелски показания, според които жертвата на това престъпление — четиринайсетгодишният Бен Рифкин, се е подигравал на обвиняемия. Нищо твърде стряскащо, което повечето други момчета не биха понесли. Нищо, което не бихте чули в игрите им, където и да е, ако излезете от съдебната зала и обиколите около едно училище.

Искам да бъде ясно, че не е необходимо да говорим за Бен Рифкин като за светец. Ще чуете за него някои неща, които може би не го представят в добра светлина. Но ето какво бих искал да помните: Бен Рифкин е бил момче като всяко друго. Не е бил безупречен. Той е бил обикновено момче с всички недостатъци и трудности в

израстването, присъщи на един тийнейджър. Той е бил на четиринайсет години — четиринайсет! — и целият му живот тепърва е предстоял. Не е бил безпогрешен, да. Но кой от нас би искал да го преценяват само по първите четиринайсет години от живота му? Кой от нас е бил... *завършен* на четиринайсет години?

Бен Рифкин е бил всичко, което обвиняемият е искал да бъде — красив, симпатичен, популярен. А обвиняемият е бил аутсайдер сред своите съученици. Мълчалив, самотен, чувствителен, различен. Отчужден.

Бен Рифкин е направил фатална грешка, като е дразнил това странно момче. Не е знаел за неговия нрав, за скритата способност, дори желание да убива...

— Възраждавам!

— Възражението се приема. Съдебните заседатели няма да вземат предвид казаното, тъй като то се опира изцяло на догадки.

Ладжудис не отмести погледа си от заседателите. Стоеше неподвижно като статуя, пусна възражението покрай ушите си, престори се, че дори не го е чул.

„Съдията и защитата се опитват да скрият истината от вас, но ние я знаем.“

— Обвиняемият предварително е подготвил плана си — продължи Ладжудис. — Сдобил се е с нож, и то не с малко ножче за дялкане или джобно ножче, а с ловджийски нож, предназначен да убива. Ще чуете за този нож от най-добрия приятел на обвиняемия, който го е виждал в ръцете му и го е чул да казва, че има намерение да го използва срещу Бен Рифкин.

Ще чуете, че обвиняемият е обмислил всичко, той е планирал убийството. Няколко седмици по-късно той дори го е описал в разказ, който невъзмутимо публикувал в интернет — разказ с подробности как всичко е било замислено и извършено. Е, обвиняемият може би ще предложи някакво безобидно обяснение за този разказ, в който подробно е описано убийството на Бен Рифкин, в това число с подробности, известни само на действителния извършител. Може просто да ви каже: „Аз само си фантазирах“. На това бих отговорил, както несъмнено ще направите и вие: „Що за момче фантазира за убийството на приятел?“.

Той направи мълчаливо няколко крачки, за да изчака въздействието на думите си.

— Ето какво знаем: когато обвиняемият излязъл от дома си и тръгнал към парка „Колд спринг“ в утрото на 12 април 2007 година, когато навлязъл в гората, той е имал нож в джоба си и идея в ума си. Бил е готов. В този момент е бил необходим само повод, за да пламне искрата, която го е накарала да се... пречупи.

И какъв е бил този повод? Какво е превърнало фантазиите му за убийство в деяние?

Ладжудис пак млъкна. Това беше най-важният въпрос, гатанката, чийто отговор беше длъжен да намери — как едно нормално момче, което не си е служило с насилие дотогава, изведнъж стига до такава жестокост? Мотивът присъства във всяко дело, не като част от юридическите аргументи, а в главата на всеки съдебен заседател, без изключение. Затова е толкова трудно да бъдат доказани престъпленията, в които липсва мотив или той изглежда неубедителен. Заседателите искат да разберат какво се е случило, искат да знаят *защо* се е случило. Те изискват логичен отговор. Очевидно Ладжудис нямаше отговор. Той можеше да предложи само теории, догадки, вероятности, „гени на убиец“.

— Може би никога няма да научим — призна, като се стараяше да замаже зейналата дупка в обвинението, самата необикновеност на престъплението, очевидната му необяснимост. — Дали Бен го е обидил? Дали го е нарекъл „педалче“ или „путьо“, както се е случвало? Може би „загубеняк“ или „смотаняк“? Дали го е блъснал или заплашил, дали се е опитал някак да го тормози? Вероятно.

Поклатих глава. „Вероятно?“

— Каквото и да е подтикнало обвиняемия, когато е срещнал Бен Рифкин в парка „Колд спринг“ в онова съдбовно утро на 12 април 2007 година — а той е знаел, че Бен ще бъде там, защото от години двамата са минавали през гората на път за училище — той е решил да осъществи своя план. Намушкал е Бен три пъти. Забивал е ножа си в гърдите му... — Ладжудис направи с дясната си ръка три движения, подобно на фехтовчик — ... *раз, два, три*. Три равномерно нанесени рани в гърдите. Дори видът на раните подсказва умисъл, хладнокръвие, самообладание.

Този път последвалото мълчание беше малко по-неуверено.

Съдебните заседатели не изглеждаха убедени. Взираха се неспокойно в Ладжудис. Встъпителното му изложение, започнало толкова силно, се препъна в най-важния въпрос — „защо?“. Той като че прокарваше две несъвместими обяснения: в един момент твърдеше, че Джейкъб се пречупил, изтървал си нервите и убил съученика си във внезапен пристъп на ярост, а малко след това вече внушаваше, че Джейкъб е обмислял убийството седмици наред, представял си е подробностите, като се е възползвал от наученото от своя баща — прокурор и после само е изчаквал подходящ случай. Явно самият Ладжудис тъй и не бе успял да си отговори на въпроса за мотива, каквито и предположения да правеше. В убийството на Бен Рифкин просто нямаше никакъв смисъл. Дори месеци по-късно след края на разследването всички продължавахме да се питаме: „Защо?“. Бях убеден, че съдебните заседатели разбират затрудненията на Ладжудис.

— Когато всичко свършило, обвиняемият изхвърлил ножа. И отишъл на училище. Преструвал се, че не знае нищо, дори когато училището било затворено, а полицията правела всичко по силите си, за да реши случая. Той запазвал спокойствие.

Но обвиняемият — син на прокурор, би трябвало да е научил от дългото си „чиракуване“ в правото, че убийството винаги оставя следи. Убийството никога не е свършено. Убийството е кървава, мръсна работа. Кръвта се лее и опръсква. Във възбудата на убийството се допускат грешки.

Обвиняемият е оставил отпечатък от пръст върху суичъра на убития, с неговата собствена кръв — отпечатък, който е можел да бъде оставен само непосредствено след убийството.

След това започват да се трупат лъжите. Когато няколко седмици след убийството най-после е идентифициран по пръстовия отпечатък, обвиняемият променя своята версия. В началото той отрича, че знае каквото и да било за убийството, а после вече твърди, че е бил там, но чак *след* извършването на убийството.

Ладжудис направи гримаса на съмнение.

— Мотив: отчуждено от другите момче, настроено враждебно към съученика си, който го е дразнел.

Оръжие: ножът.

План: описан подробно, и то писмено, от самия обвиняем.

Веществено доказателство: пръстовият отпечатък върху трупа на жертвата, при това със собствената му кръв.

Дами и господа, доказателствата са неоспорими. Имаме цяла планина от доказателства. Те не оставят място за съмнение. Когато това дело стигне края си и аз вече съм доказал всичко, което ви описах, ще застана отново пред вас, този път, за да ви помоля да изпълните своя дълг, да кажете очевидната истина, да направите единствено възможното заключение — „виновен“. Уверявам ви, тази дума е трудна за произнасяне. На всеки му е трудно да съди друг човек. Цял живот ни учат да не постъпваме така. И в Библията е написано: „Не съди“. Особено трудно е, когато обвиняемият е дете. Ние вярваме страстно в невинността на нашите деца. Искаме да вярваме, искаме нашите деца да са невинни. Но това дете не е невинно. Когато се запознаете с всички доказателства срещу него, ще знаете и в най-съкровеният кътчета на душата си, че в това дело е възможна само една присъда — виновен. Само това ще поискам от вас, да кажете истината — виновен. Виновен. Виновен. Виновен.

Ладжудис се взираше в съдебните заседатели решително, праведно, умоляващо.

— Виновен — повтори той.

Наведе глава скръбно и се върна на мястото си, където се изгуби в стола — привидно изтощен от чувствата или унесен в мислите си.

Зад мен някаква жена в публиката захлипа, чуха се стъпки, после тя тичешком напусна залата. Не посмях да се обърна.

Според мен Ладжудис се справи доста добре с встъпителното изложение. Поне аз не бях виждал нищо толкова добро от него досега. Само че не беше решаващият удар, от който се нуждаеше. Оставаше място за съмнение. „Защо го е направил?“ Съдебните заседатели нямаше как да не забележат слабостите в обвинението, огромната пролука в средата. Това беше сериозен проблем за прокурора, защото след встъпителното изложение няма друг момент в делото, когато обвинението изглежда по-убедително и силно — тогава историята е още непокътната и безспорна, преди доказателствата, нацърбени от всекидневието на процеса, от оплитащи се в думите си свидетели, призовани от него, и искусни свидетели на противника, от кръстосани разпити и всичко останало. Останах с впечатлението, че той ни даде шанс.

— Защитата? — подкани съдията.

Джонатан се изправи. Тогава си помислих, че той е от онези мъже, които завинаги си остават момчета, ако ще вече да са прехвърлили шейсетте и побелели. Косата му вечно беше разрошена, сакото — разкопчано, вратовръзката и яката — винаги мъничко накриво, сякаш беше ученик в униформа и носеше това облекло единствено заради правилата. Застана пред ложата на съдебното жури, почеса се по тила, сякаш все още обмисляше всичко. Човек би решил, че изобщо не е подготвен да говори и има нужда от малко време, за да подреди мислите си. След дългото изложение на Ладжудис, което прозвуча едновременно заучено и нескопосано, небрежната спонтанност на Джонатан беше като свеж полъх. Да, аз се възхищавам на Джонатан и го харесвам, затова може би накланям везните в негова полза, но в онзи момент ми се стори, още преди да си е отворил устата, че е по-симпатичният от двамата, а това не е маловажно. В сравнение с Ладжудис, който не можеше дори да диша, без да пресметне как ще изглежда в очите на околните, Джонатан беше естествен и непринуден. Леко прегърбен в неугледния си костюм, той сякаш беше у дома си, също като човек по пижама, отбил се в кухнята да похапне.

— Знаете ли — подхвана Джонатан, — мисля си за нещо, което ни каза представителят на държавата тук. — Махна с ръка зад гърба си към Ладжудис. — Смъртта на младеж като Бен Рифкин е ужасна. И сред всички престъпления, всички убийства, всички страхотии, които чуваме в тази зала, тя си остава трагедия. Него го няма. И всички години, които е имал пред себе си, всичко, в което е можел да се превърне — превъзходен лекар, талантлив художник, мъдър водач — всичко е загубено.

Когато се сблъскате с такава трагедия, искате да поправите някак стореното, да видите как тържествува справедливостта. Може би сте разгневени и искате да знаете, че някой ще бъде наказан. Всички се чувстваме така понякога, в края на краищата сме хора.

Но Джейкъб Барбър е невинен. Държа да повторя това, за да няма недоразумения — Джейкъб Барбър е напълно невинен. Не е направил нищо, не е имал нищо общо с това убийство. Той не го е извършил.

Всички доказателства, за които чухте току-що, всъщност не представляват нищо. Щом поровите под повърхността, щом се

вгледате внимателно и разберете какво се е случило, доводите на обвинението се разнасят като дим от вятъра. Например онзи пръстов отпечатък, за който прокурорът отдели толкова време. Ще чуете как отпечатъкът е останал на дрехата точно както Джейкъб е разказал на арестувалия го полицаи. Намерил съученика си да лежи на земята ранен и постъпил като всеки добър човек — опитал се да помогне. Обърнал Бен, за да провери как е, да направи нещо за него. И когато видял, че Бен е мъртъв, с Джейкъб се случило съвсем същото, което би се случило с повечето от нас — уплашил се. Не искал да бъде замесен. Тревожел се, че ако каже на някого за случката, ще се превърне в заподозрян и може да го обвинят в нещо, което не е направил. Това ли е била правилната реакция? Не, разбира се. Дали той съжالياва, че не е бил по-смел и не е казал истината от самото начало? Да, разбира се. Но той е момче, той е човек и е допуснал грешка. Нищо друго. Недейте... — Джонатан замълча, сведе поглед и обмисли следващото изречение. — Не позволявайте това да се повтори. Едно момче е мъртво. Не унищожавайте друго невинно момче в опит да поправите стореното. Не позволявайте това дело да се превърне във втора трагедия. И сегашната ни стига.

Първата свидетелка беше Пола Джането, която същата сутрин бягала в парка и открила трупа. Не познавах тази жена, но я бях виждал из града — на пазара, в „Старбъкс“, в химическото чистене. Нютън не е малък град, но е разделен на няколко „селца“ и в тези квартали се натъкваш на все едни и същи лица. Странно, не помнех да съм я срещал сутрин в парка „Колд спринг“, макар че и двамата бяхме обикаляли кросовите пътеки в дните около убийството.

Ладжудис напътстваше с въпросите си нейните показания, които доста се проточиха. Той се престараваше, напираше да извлече от нея и последната подробност и емоция. За прокурора е обичайна една чудновата промяна, щом се заеме с първия свидетел: след като е бил главен герой е встъпителното изложение, вече не е в светлината на прожекторите. Вниманието се измества към свидетеля, а правилата налагат на прокурора да премине на втори план — да подсеща и насочва свидетелите с неутрални въпроси като „Какво се случи след това?“ или „Какво видяхте тогава?“. Но Ладжудис беше твърде

придирчив към подробностите, които искаше да чуе от Пола Джането. Постоянно я прекъсваше, за да ровичка в това или онова. Джонатан не възрази нито веднъж, защото нищо в нейните показания не свързваше Джейкъб с убийството дори косвено. Ладжудис водеше непохватно делото — не заради някакъв явен стратегически провал, а стъпка по стъпка, в безбройните дреболии. (Дали приемах желаното за действително? Може би. Не можех да бъда обективен.) Джането остана на стола за свидетели почти час, за да разказва своята история, която по същество бе останала неизменна от деня на убийството.

Пролетното утро било хладно и влажно. Тя тичала по хълмиста част от пътеката в парка „Колд спринг“, когато ѝ се сторило, че вижда момче, което лежи по корем на отрупания с листа склон, стигащ надолу до малко зеленясало езерце. Момчето било облечено с джинси, маратонки и горнище, може би суичър. Раницата му била близо до него. Джането била сама и не видяла никого наоколо, макар че преди това на два пъти се разминала с други хора и с деца, тръгнали за училище (обичаен маршрут, защото „Маккормик“ се намираще до парка). Освен това не чула нищо — нито викове, нито шум, защото слушала музика на своя „Айпод“, който носела в калъф, закрепен под мишницата ѝ. Тя дори каза името на песента, която слушала в този момент — „Това е денят“, на група с име „Дъ Дъ“.

Джането спряла, извадила слушалките от ушите си и се възряла в момчето. Стояла на два-три метра от него и виждала подметките на маратонките му. Попитала: „Добре ли сте? Имате ли нужда от помощ?“. Не чула отговор и слязла да види как е момчето, като стъпвала внимателно заради хлъзгавите листа. Като майка Джането не можела да си представи как би подминала момчето, без да разбере как е. Каза, че се надява при нужда другите хора да постъпят по същия начин с нейните деца. Усъмнила се дали момчето не е припаднало — може би от някаква болест или алергия, от наркотик или кой знае какво друго. Затова коленичила до него и разтърсила едното му рамо, после и двете, накрая го обърнала по гръб.

Тогава видяла кръвта по тениската и около него — влажна и лъскава, стичаща се от гърдите му. Лицето му изглеждало сиво, с малки розови петна, каза Джането. Спомняше си смътно, че кожата била студена на пипане, но не помнеше да я е докосвала. Главата увиснала тежко назад, устата зейнала.

Минало време, докато осъзнае стъписващия факт, че момчето в ръцете ѝ е мъртво. Пуснала тялото на земята. Изпищяла. Хлъзнала се назад, после се обърнала и изпълзяла обратно нагоре на длани и колене по склона към пътеката.

Тя каза, че минало малко време, през което нищо не се случвало. Стояла сама в гората и гледала тялото на момчето. Всичко това отнело по-малко от три минути, времето за една песен.

Този простиъкъ разказ се проточи нелепо. След толкова дълъг разпит от страна на прокурора, кръстосаният разпит на Джонатан беше почти комично кратък.

— Виждали ли сте обвиняемия Джейкъб Барбър в парка през онова утро?

— Не, не съм го виждала.

— Нямам повече въпроси.

Ладжудис съвсем затъна със следващия свидетел. Не, още по-лошо — нагази в лайната. Беше призован детективът, който водеше разследването в местното полицейско управление на Нютън. Стандартен, задължителен свидетел. Ладжудис беше длъжен да започне с неколцина свидетели, чрез които да установи най-важните факти и поредността на събитията в първия ден, когато стана известно, че е извършено убийство. Първият полицай, озовал се на мястото на убийството, често се явява като свидетел, за да даде показания за местопрестъплението и първите критични моменти от разследването, преди да се намеси и да го поеме групата ПКП от щатската полиция. Ладжудис нямаше как да не призове този свидетел. Просто играеше по сценария. И аз щях да направя същото на негово място. Лошото за него беше, че не познаваше полиция толкова добре, колкото аз го познавах.

Лейтенант Нилс Питърсън бе постъпил на работа в полицията на Нютън само няколко години, преди аз да започна в прокуратурата, веднага след като завърших право. С други думи познавах Нилс от 1984 година, когато Нийл Ладжудис още е бил в гимназията и се е опитвал някак да съчетае натоварената програма за напреднали ученици, репетициите на училищния оркестър и усиленото мастурбиране. (Само налучквам, разбира се. Не знам дали е свирил в училищния оркестър.) Когато бяхме по-млади, Нилс беше

привлекателен мъж, с пясъчноруса коса. Наскоро навлязъл в шестото десетилетие на живота си, сега Нилс беше с по-тъмна коса, леко прегърбен и с малко коремче. Будеше симпатия с тихия си глас и спокойното си поведение — нищо общо с дразнещата самонадеяност на някои ченгета. Съдебните заседатели направо се влюбоваха в него.

Ладжудис му зададе въпросите си за основните факти. Трупът бил намерен по гръб с лице нагоре, след като бил обърнат от жената, която го открила. Посочи разположението на трите рани от нож, липсата на явен мотив и очевидци. Никакви следи от борба, никакви рани при самозащита, което подсказваше внезапно или изненадващо нападение. Снимките на трупа и околния терен бяха показани и вписани като доказателства по делото. В първите минути и часове на разследването паркът бил заграден и претърсен, но без резултат. Били намерени няколко отпечатъка от обувки, но не непосредствено около трупа, и сравнението им с обувки на заподозрените също не дало резултат. Допълни, че паркът е достъпен за всички и можеха да бъдат открити хиляди следи на минали оттам хора.

Ето какво последва.

Ладжудис зададе поредния въпрос:

— Част от установената процедура ли е веднага да бъде определен прокурор, който да ръководи разследване на убийство?

— Да.

— На кой заместник на районния прокурор бе възложено да поеме случая още в същия ден?

— Възраждавам!

— Прокурорът и адвокатът да дойдат при мен — нареди съдия Френч.

Ладжудис и Джонатан отидоха при по-далечния от нас край на съдийската маса, където започна приглушен разговор между тримата. Повечето съдии само избутват стола си на колелца към края на масата или се навеждат към прокурора и адвокатите. Но не и Бърт Френч.

— Накъде биете с този въпрос? — обърна се Френч нервно към прокурора.

— Ваша чест — отговори Ладжудис, — съдебното жури има право да знае, че бащата на обвиняемия е ръководил ранните етапи от разследването, особено ако защитата има намерението да твърди, че са извършени нарушения, както подозирам, че ще им се наложи.

— Господин адвокат?

— Ние възразяваме по две причини — започна Джонатан. — Първо, няма пряко отношение към делото. Това е асоциативно внушение за виновност. Дори ако бащата на обвиняемия не е трябвало да поеме разследването или дори ако е допуснал някакво нарушение — а аз не казвам, че и двете твърдения са верни — това няма никаква връзка със самия обвиняем. Ако господин Ладжудис няма намерение да заяви, че синът е участвал в някакъв сговор с баща си за укриване на улики за престъплението, няма никакъв начин да бъде доказано, че каквито и да било обвинения срещу бащата са свързани с вината на неговия син. Ако господин Ладжудис има намерението да обвини бащата във възпрепятстване на правосъдието или нещо друго, нека го направи и някой ден ще се върнем в съда, за да участваме и в такова дело. Но днес не се занимаваме с това.

Второ, възразяваме срещу предубеждението, което се съдържа във въпроса. Това е внушение за виновност чрез алюзия. Той се опитва да настрои негативно съдебните заседатели — подсказва им, че бащата трябва да е знаел за вината на своя син, следователно има нещо гнило в този факт. Няма обаче доказателства както за това, че бащата е подозирал сина си — а той изобщо не го е подозирал — така и че е направил нещо нередно, докато е ръководил разследването. Да си го кажем направо — прокурорът се опитва да хвърли димка в съда, за да отвлече вниманието на съдебното жури от факта, че на практика не разполага с никакви преки доказателства срещу обвиняемия...

— Добре, добре, схванах позицията ви.

— Ваша чест — заинати се Ладжудис, — съдебните заседатели трябва да решат колко важно е това, но най-напред тяхно право е да знаят. Обвиняемият не може хем да твърди, че полицаите са опорочили разследването, хем да пропусне удобно факта, че ги е ръководил собственият му баща.

— Ще допусна въпроса — реши съдията. — Но ви предупреждавам, господин Ладжудис, че ако отклоните делото в посоката дали бащата е объркал нещо, съзнателно или не, веднага ще ви прекъсна. Защитата изтъкна основателно, че не се занимаваме с това в настоящото дело. Ако искате да предявите обвинения срещу бащата, направете го както е редно.

Ладжудис обърна глава и се вторачи в мен.

Върна се зад малката катедра до ложата на съдебното жури, обърна се към Ниле и продължи разпита:

— Детектив Питърсън, ще повтора въпроса си. На кой заместник на районния прокурор бе възложен случаят в първия ден?

— На Андрю Барбър.

— Виждате ли Андрю Барбър в съдебната зала?

— Да, ето го там — седи до обвиняемия.

— Познавахте ли господин Барбър през годините, когато той работеше в прокуратурата? Случвало ли се е да работите заедно?

— Ясно е, че се познавахме. Работили сме по много случаи.

— В приятелски отношения ли бяхте с господин Барбър?

— Да, бих казал, че сме приятели.

— В онзи момент сметнахте ли, че е странно господин Барбър да поеме разследване, засягащо училището на неговия син, както и съученик на сина му — момче, за което може би дори е знаел нещо?

— Не, нищо не ме притесняваше.

— А не беше ли странно според вас, че и синът на господин Барбър може да се окаже свидетел по този случай?

— Не, не ми е хрумвало.

— Но докато е водел разследването, бащата на обвиняемия е насочвал усилията към заподозрян, за когото е било установено, че не е замесен — мъж, живеещ до парка, който има досие за сексуални посегателства, нали?

— Да. Името му е Лионард Пац. Има досие за сексуални посегателства срещу непълнолетни.

— А господин Барбър — Андрю Барбър, бащата на обвиняемия — е искал този човек да бъде разследван като заподозрян, нали?

— Възразявам. Няма връзка с делото.

— Възражението се приема.

— Детектив Питърсън — подхвана Ладжудис, — докато бащата на обвиняемия водеше разследването, смятахте ли Лионард Пац за заподозрян?

— Да.

— А по-късно подозренията срещу Пац отпаднаха, след като бяха предявени обвинения срещу сина на господин Барбър?

— Възразявам.

— Възражението се отхвърля.

Този път Питърсън се поколеба, защото надуши клопката. Ако се увлече в опита да помогне на своя приятел, по неволя ще помогне и на защитата. Опитва се да налучка среден път.

— Пац не беше обвинен.

— А когато вече беше обвинен синът на господин Барбър, не ви ли учуди първоначалното участие на господин Барбър в случая?

— Възразявам.

— Възражението се отхвърля.

— Да, учуди ме в известна степен...

— Чували ли сте някога прокурор или полицай да участва в разследването на собствения си син?

Притиснат в ъгъла, Питърсън си пое дъх и каза:

— Не.

— Това би представлявало конфликт на интереси, нали?

— Възразявам.

— Възражението се приема. Господин Ладжудис, продължете със следващия си въпрос.

Ладжудис зададе още няколко несвързани, не особено настойчиви въпроса, докато се наслаждаваше на победата. Накрая седна на мястото си с отпуснато зачервено лице, сякаш току-що беше правил бурен секс, и наведе глава, за да се овладее.

При кръстосания разпит Джонатан не си направи труда да разнищва дълго казаното от Питърсън за местопрестъплението, защото отново на практика нямаше нищо в показанията му, което да насочва към Джейкъб. Всъщност почти пълната липса на противопоставяне в спокойния разговор между двамата мъже и незначителните въпроси напомняха по-скоро за разпит на свидетел, призован от защитата.

— Детектив Питърсън, когато отидохте на мястото, трупът беше обърнат на една страна, нали?

— Да.

— Тоест с оглед на факта, че тялото е било местено, част от уликите са били изгубени преди пристигането ви. Положението на тялото би могло да ви помогне в представата за това как е извършено нападението, не е ли така?

— Да, така е.

— А когато тялото бъде обърнато, оттичането на кръвта под въздействието на гравитацията също се променя. Все едно

преобръщаме пясъчен часовник — кръвта започва да се стича в обратната посока и изводите, които обикновено правите в такъв случай, вече не са възможни, не е ли така?

— Да. Не съм криминалист, но е така.

— Разбирам, но вие все пак разследвате убийства.

— Да.

— И имаме основания да кажем, че в повечето случаи при преместването и обръщането на трупа често се губят улики.

— Да, в повечето случаи. Тук конкретно няма как да преценим какво е било изгубено.

— Беше ли намерено оръжието, с което е извършено убийството?

— В този ден не го открихме.

— А след това?

— Не.

— И с изключение на единствения пръстов отпечатък върху дрехата на жертвата нищо друго не насочваше към конкретен заподозрян, така ли?

— Така е.

— Разбира се, заподозреният беше идентифициран по пръстовия отпечатък много по-късно, нали?

— Да.

— Значи на самото местопрестъпление в този ден нямаше никакви улики, които да насочват към конкретен заподозрян?

— Да, освен пръстовия отпечатък на неизвестно лице.

— Тоест може да се каже, че в началото на разследването не сте имали очевидни заподозрени?

— Да.

— Като участник в разследването при такава ситуация не бихте ли искали да знаете, не би ли било уместно да се съобразите с факта, че осъждан педофил живее точно до този парк? Човек, който неведнъж е извършвал сексуални посегателства срещу момчета на приблизителната възраст на жертвата?

— Да, това имаше значение.

Забелязвах погледите на съдебните заседатели към мен, вероятно най-после се досещаха накъде води разпита Джонатан, без да се стреми само да бележи точка след точка.

— Значи не е изглеждало неправилно, необичайно или странно, в какъвто и да е смисъл, че Анди Барбър, бащата на обвиняемия, е съсредоточил вниманието си върху този човек — Лионард Пац?

— Да, така е.

— С оглед на известните ви по онова време факти, дори би означавало, че не си върши добре работата, ако не допусне този човек да не бъде проверен, нали?

— Да, така мисля.

— И вие дори едва в хода на разследването сте научили, че Пац наистина е бил в парка сутринта, нали?

— Да.

— Възразявам — колебливо се обади Ладжудис.

Затова пък съдията изобщо не се поколеба.

— Възражението се отхвърля. Господин прокурор, вие отворихте тази врата.

Открай време не одобрявах склонността на съдия Френч да проявява симпатиите си. Изобщо не се прикриваше и обикновено пристрастията му бяха в полза на защитата. В неговата съдебна зала винаги се долавяше атмосферата на купен мач, в който трябва да победи обвиняемият. Разбира се, този път и аз бях на страната на обвиняемия, затова наблюдавах с удоволствие как съдията ни подкрепя. А и решението беше лесно. Ладжудис сам подхвана тази тема. Не можеше да попречи на защитата да задълбае в нея.

Дадох знак с ръка на Джонатан и му подадох лист хартия, върху който бях написал три въпроса. Когато ги прочете, веждите му се извиха. Той сгъна листа прилежно и продължи:

— Детектив Питърсън, възразявахте ли срещу някое от решенията на Анди Барбър, докато той ръководеше разследването?

— Не.

— А не е ли вярно, че и самият вие искахте да бъде проучен този човек — Пац, в началото на разследването?

— Вярно е.

Един от съдебните заседатели — Дебелака от Сомървил — дори прихна и поклати глава.

Погледнах красноречиво Джонатан: „Продължавай“.

Той се намръщи. Само в телевизионните сериали някой се опитва да нанесе съкрушителен удар по време на кръстосан разпит.

Отбелязваш няколко попадения и си сядаш на задника. Винаги помниш, че свидетелят дърпа конците, а не ти. А и в листчето третият беше типичният „въпрос, който никога не задаваш“ — неопределен, изискващ субективно мнение и допускащ дълъг, непредсказуем отговор. За ветеран в съдебните битки такъв въпрос е като онзи момент във филм на ужасите, когато детегледачката чува шум в мазето и отваря скърцащата врата, за да слезе и да провери какво става. „Не го прави!“, мислено възкликват зрителите.

„Направи го!“, внушаваше моето изражение.

— Детектив Питърсън — започна Джонатан, — съзнавам, че сте в неловко положение. Не искам от вас да изразявате каквото и да било мнение за самия обвиняем. Разбирам, че трябва да се придържате към определени правила. Но ако се ограничим само с бащата на обвиняемия — Анди Барбър, чиито преценки и почтеност бяха подложени на съмнение тук...

— Възраждавам.

— Възражението се отхвърля.

— Откога познавате господин Барбър-баща?

— Отдавна.

— От колко години?

— От двайсет. Може и да са повече.

— И след като го познавате повече от двайсет години, какво е мнението ви за неговите способности, почтеност и преценки като прокурор?

— Това няма нищо общо със сина, нали? Говорим само за бащата?

— Точно така.

Питърсън впи поглед в мен.

— Той е най-добрият.

— Нямам други въпроси.

Този път „Нямам други въпроси“ означаваше „Да ти го начукам“. Ладжудис се отказа повече да ровичка моята роля в разследването, макар че я спомена мимоходом още няколко пъти в делото. Нямах съмнение, че в първия ден успя да внуши каквото искаше на съдебните заседатели. Засега може би нямахше нужда да се стреми към нещо повече.

И все пак в този следобед ние излязохме от съдебната зала с
чувството на победители.

Не за дълго.

28. ПРИСЪДА

Доктор Фогъл съобщи мрачно:

— Опасявам се, че трябва да ви кажа някои неща, които ще понесете трудно.

Всички се чувствахме изтощени. След напрежението през целия ден в съда умората се просмуква чак в костите, мускулите смъдят. Но унието на психиатърката ни накара да настръхнем като от сигнал за бойна тревога. Лори се вираше в нея нервно, Джонатан — с присъщия си поглед на любопитен бухал.

— Уверявам ви, свикнахме с лошите новини, вече сме като бронирани — опитах да разведря обстановката.

Доктор Фогъл се постара да не срещне погледа ми.

Връщам се мислено назад и сега чувам колко нелепо е прозвучало казаното от мен. Ние — родителите, често говорим със смешна храброст, когато стане дума за нашите деца. Кълнем се, че можем да понесем всеки удар, да надмогнем всяко предизвикателство. Никакво изпитание няма да е непосилно за нас. Готови сме на всичко за децата си. Само че никой не е защитен, особено родителите. Нашите деца ни правят уязвими.

Сега разбирам и че разговорът се случи точно в момент, когато можеше да ни смаже. Не повече от час бе минал след закриването на съдебното заседание и докато адреналинът в кръвта ни се нормализираше, с него затихваше и удовлетворението от победата. Приличахме на боксьори след дълъг мач. Не бяхме в състояние да се справим с лоши новини.

Седяхме четиримата в кантората на Джонатан до площад „Харвард“ около кръглата дъбова маса в неговата библиотека — Лори и аз, Джонатан и доктор Фогъл. Джейкъб беше в приемната при Елън, младата сътрудничка на Джонатан.

Когато доктор Фогъл отмести поглед, за да не срещне моя, сигурно си мислеше: „Смяташ се за неуязвим? Само почакай...“.

— А ти, Лори? — попита психиатърката със сговорчивия си тон, който използваше в терапевтичните сесии. — Можеш ли да издържиш

точно сега?

— Абсолютно убедена съм.

Доктор Фогъл огледа внимателно Лори — с къдравата като пружинки коса и бледата кожа, като след прекаран хепатит, с тъмните торбички под очите. Лори отслабна толкова, че дрехите висяха от костеливите ѝ рамене. Кога настъпи тази промяна? Изведнъж, под тежестта на делото? Или постепенно, година след година, без дори да забележа? Пред мен вече не беше моята Лори — смелото момиче, което ме създаде и което аз също сътворих във въображението си, както вече ми се струваше. Изглеждаше толкова променена, че се питах дали не умира пред очите ми. Делото я съсипваше. Тя не беше готова за такава борба. Никога не бе проявявала такава твърдост, не беше ѝ се налагало. Не беше виновна, разбира се, но нейната крехкост ме жегна непоносимо. Бях готов да поема всичко върху себе си — заради нея, заради нас тримата, но нямаше какво да направя, за да предпазя семейството си от тази съсипия. Защото е лесно да бъдеш твърд, ако просто си си такъв, имаш такъв характер. Представете си обаче какво преживяваше Лори този ден, докато седеше с вдървен гръб на края на стола и се взираше храбро в лекарката в очакване на поредния удар. Тя никога не се отказа да защитава Джейкъб, да анализира позицията на шахматната дъска, да пресмята всеки ход и реакцията на противника. Не престана да го закриля до самия край.

— Нека първо да ви обясня малко по-подробно заключенията си — предложи доктор Фогъл, — а ако след това имате въпроси, ще ви отговоря, съгласни ли сте? Знам, че ви е много, много трудно да слушате лоши новини за Джейкъб, но опитайте да издържите няколко минути, става ли? Просто ме слушайте, после ще поговорим.

Кимнахме.

— Да сме наясно — намеси се Джонатан, — за нищо от казаното тук не сме длъжни да уведомим обвинението. Не е нужно да се безпокоите и за това. Каквото и да обсъждаме, каквото и да ви каже доктор Фогъл, информацията е поверителна. Този разговор е напълно конфиденциален. Нищо няма да бъде повторено извън тази стая. Затова можете да говорите откровено. Същото важи и за доктор Фогъл. Разбрахме ли се?

Пак кимнахме.

— Не разбирам защо трябва да го правим — казах аз. — Джонатан, защо изобщо задълбаваме в това, щом позицията ни в защитата е, че Джейкъб няма нищо общо с убийството?

Джонатан приглади с ръка късата си брадичка.

— Дано си прав. Дано делото потръгне добре и никога не се наложи да говорим по този въпрос.

— Тогава защо?

Джонатан се извърна неотстъпчиво.

— Джонатан, защо?

— Защото Джейкъб *изглежда* виновен.

Лори ахна.

— Не казвам, че *наистина* е виновен, а само че има много доказателства срещу него. Обвинението още не е представило в съда най-силните си свидетели. Ще стане по-трудно за нас. Много по-трудно. И когато това се случи, искам да бъда готов. Анди, поне ти би трябвало да разбираш.

— Добре, да започваме — прекъсна ни психиатърката. — Току-що дадох своя доклад на Джонатан. По-точно това е професионално мнение, което обобщава направените от мен изводи — какво бих казала, ако някога бъда призована да дам свидетелски показания, и какво според мен можете да очаквате, ако този проблем бъде засегнат в делото. Исках да поговоря първо с вас, без да присъства Джейкъб. Не съм споделяла с него изводите си. Ако делото завърши благоприятно, можем да обсъдим по-задълбочено как да се справим с някои от затрудненията от медицинска гледна точка. Но сега главната ни грижа не е лечението, а съдебният процес. Привлякохте ме като експерт на защитата. Затова Джейкъб не е в стаята. Предстои му много работа, когато делото приключи. Но в момента е необходимо да поговорим открито за него и ще бъде по-лесно, ако той не присъства.

Джейкъб проявява ясни симптоми на две психични отклонения — нарцисизъм и смущения в способността за привързване. Има и прояви на антисоциални нагласи, което често е свързано с другите две отклонения, но не съм сигурна в диагнозата си, затова не я включих в доклада.

Важно е да осъзнаете, че не всички поведенчески прояви, които ще ви опиша, са задължително патологични, дори в съчетанието си. Всяко дете в пубертета донякъде е нарцисист и има затруднения в

привързането към други хора. Въпросът е в каква степен се случва това. Не говорим за чудовище, а за обикновено момче, но с проявени особености. Затова не искам да възприемете думите ми като клеймо. Искам да *използвате* казаното от мен, а не да се почувствате съкрушени. Искам да ви дам средствата, подходящите думи, за да помогнете на своя син. Важното е да разберете Джейкъб по-добре, нали? Лори? Анди?

Съгласихме се с нея — послушно и неискрено.

— Добре. И така, нарцистичните отклонения. За тях може би знаете нещо. Основните прояви са преувеличеното самочувствие и липсата на емпатия. В случая на Джейкъб това самочувствие не се изразява в самохвалство, наглост или надменност, както хората са свикнали да очакват. При него то се проявява в засиленото чувство за собствена значимост, в убеждението, че той е особен, изключителен. Правила, които биха могли да важат за другите, не важат за него. Той смята, че връстниците му не го разбират, особено другите деца в училището, с някои малко на брой изключения — онези, които според Джейкъб са особени като него, обикновено поради интелекта си.

Другата важна характеристика на нарцистичните отклонения, извън контекста на едно наказателно дело, е липсата на емпатия. Джейкъб проявява необичайна студенина към другите хора, дори към Бен Рифкин и неговото семейство, което ме изненада. Когато го попитах за тях по време на един от разговорите ни, той ми отговори, че всеки ден умират едва ли не милиони хора, че статистически погледнато, автомобилните катастрофи погубват повече хора от убийствата, че войниците също изтребват хиляди хора, но ги награждават с медали за това. Защо да скърбим толкова за едно убито момче? Дори когато се опитвах да го върна към темата за семейство Рифкин и го подканях да изрази някакво чувство към тях или към Бен, той не можеше или не искаше. Това е свързано и с поредицата описани от вас злополуки в детството на Джейкъб, при които се е случвало да пострадат други деца около него.

Изглежда, че за Джейкъб другите хора не само имат по-малко значение от самия него, но и не са му равностойни като човеци. Той не може да се види отразен по никакъв начин в тях. Не проявява способността да си представи, че на тях са присъщи общите за хората чувства, които той изпитва — болка, тъга, самота. За повечето

подрастващи на тази възраст не е трудно да разберат това. Не преувеличавам значението на тази страна от характера му, тя е твърде важна от гледна точка на наказателното дело. Без емпатия всичко е позволено. Моралът става прекалено субективен и разтеглив.

Добрата новина е, че нарцисизмът не се дължи на нарушения в обмяната на веществата. Не е генетично обусловен. Той е комплекс от поведенчески нагласи, дълбоко вкоренен навик. А това означава, че с времето може да бъде преодолян.

Доктор Фогъл продължи, почти без да си поема дъх:

— Другото отклонение всъщност е по-тревожно. Смущенията в способността за привързване са сравнително нова диагноза, затова не знаем много за тези състояния. Не са проведени достатъчно изследвания. Не се срещат често, трудно се поддават на диагностициране и на лечение.

Най-важното за тях е, че се дължат на нарушения в нормалните процеси на привързване в ранното детство. Според възприетите засега теории бебетата обикновено се привързват към един възрастен, който се грижи за тях и на когото могат да разчитат, а това им дава сигурната основа, върху която да опознават света. Те знаят, че този човек ще удовлетвори техните основни емоционални и физиологични потребности. Но когато няма такъв възрастен или хората около него се сменят прекалено често, децата могат да стигнат до неподходящи, често напълно неприемливи отношения с останалите — агресия, ярост, лъжи, опърничавост, липса на угризения, жестокост. Или прекомерна доверчивост, хиперактивност, застрашаване на собствената безопасност.

Самата същност на това отклонение предполага, че причина за възникването му е нещо ненормално в грижите за детето, обикновено лошо отношение или нехайство от страна на родителя. Все още има спорове точно какви биха могли да са причините. Не се опитвам да внуша, че някой от вас е бил лош родител. Не говоря за това как сте възпитавали Джейкъб. Според последните изследвания отклонението може да възникне дори без сериозни нарушения в грижите за детето. Изглежда, че някои деца са по-податливи към това отклонение поради особеностите на темперамента, затова им влияят дори незначителни фактори като детската ясла или твърде честата смяна на хората, които се грижат за тях.

— Детската ясла ли? — обади се Лори.

— Само в отделни, крайни случаи.

— Джейкъб беше на детска ясла от тримесечен. И двамата работехме. Отказах се от работата в училище, когато навърши четири години.

— Лори, не знаем достатъчно, за да предполагаме какви са причините и следствията. Трябва да се съпротивляваш на желанието да обвиняваш сама себе си. Нямаме основание да смятаме, че Джейкъб е бил пренебрегван. Може да е бил едно от онези уязвими свръхчувствителни деца. Тази област от науката е съвсем нова, тепърва предстоят сериозни изследвания.

Доктор Фогъл безуспешно се опита да насърчи Лори с поглед, но след като разбра, че не може да ѝ помогне, просто продължи:

— Каквото и да е предизвикало това отклонение у Джейкъб, има очевидни признаци за проблем в първите му години. Казахте ми, че като дете понякога с бил затворен и свръхчувствителен, а друг път — непредсказуем и склонен към избухливост.

Аз не издържах:

— Но всички деца са „непредсказуеми“ и „склонни към избухливост“. Толкова много деца посещават детска ясла и не...

— Напълно необичайно е да има признаци на нарушена способност за привързване — прекъсна ме доктор Фогъл, — без да е имало някакъв вид пренебрегване на потребностите на детето, но засега не сме сигурни в това.

— Стига! — вдигна ръце Лори. — Просто спрете! — Тя избута стола си назад и отиде в ъгъла на стаята. — Според вас той го е направил.

— Не съм казала такова нещо — измъкна се доктор Фогъл.

— Не беше нужно да го казвате направо.

— Виж, Лори, няма как да знам дали го е направил или не. А и това не е моя работа. Задачата ми беше друга.

— Лори, тя те засипа с празни приказки като всеки психиатър! — намесих се аз. — Сама призна, че всичко това в различна степен важи за всеки тийнейджър — самовлюбен, себичен. Намери ми *поне един стих*, който не е такъв. Глупости! И на една думичка не вярвам.

— Разбира се, че не вярваш! Никога не си искал да видиш тези неща. Толкова упорито се стремиш да бъдеш нормален, всички ние да

бъдем нормални, че си затваряш очите и не обръщаш внимание на нищо, което не се вписва в схемата.

— Ние сме нормални.

— О! Господи! Анди, а всичко, което се случва сега, нормално ли е?

— Не. Но ако питаш дали смятам Джейкъб за нормален — да! Толкова ли е налудничаво?

— Анди... Не виждаш истината. Вече ми се струва, че трябва да мисля за двама, защото ти отказваш да проумееш.

Отидох при нея да я успокоя, да докосна ръцете ѝ.

— Лори, говорим за нашия син.

Тя размаха ръце и ме отблъсна.

— Престани! Ние не сме нормални.

— Какви ги говориш?

— Ти все се преструваш. От години. През цялото време се преструваш.

— Не и за важните неща.

— Важните неща ли?! Анди, ти не ми каза истината. За толкова време нито веднъж не поиска да ми я кажеш.

— Никога не съм те лъгал.

— Всеки ден, в който не си ми казал, ти си ме лъгал. Всеки ден. Всеки ден.

Тя ме избута, за да застане пред доктор Фогъл.

— Вие смятате, че Джейкъб го е направил.

— Лори, моля те да седнеш. Разстроена си.

— Кажете го направо. Недейте да седите, да четете доклада си и да ми цитирате „Диагностичния справочник“. Мога и сама да си го прочета. Просто кажете какво си мислите — че той го е направил.

— Не мога да кажа дали го е направил. Защото не знам.

— Значи казвате, че *може* да го е направил. Мислите, че наистина е възможно.

— Лори, седни, моля те.

— Не искам да седна! Отговорете ми!

— Да, откривам в Джейкъб някои черти и поведенчески особености, които ме безпокоят, но това е съвсем различно от...

— И значи ние сме виновни? Моля?! *Възможно е* ние да сме виновни, защото сме лоши родители, защото сме проявили

бездушието, едва ли не, жестокостта да го водим в детска ясла като всяко друго дете в града. Всяко дете!

— Лори, моля те, искам да разбереш. Изобщо не сте виновни, в каквото и да е смисъл. Прогони тази мисъл от главата си.

— А онзи ген — мутацията, която търсехте. Как я наричате? Някаква елиминация...

— МАОА елиминация.

— Джейкъб има ли този ген?

— Генът не е каквото ти си представяш. Вече обясних, че евентуално той би бил причината за предразположение към...

— Доктор Фогъл! *Джейкъб има ли този ген?*

— Да.

— А моят съпруг?

— Да.

— А моят... да, май трябва да свикна, че ми е свекър...

— Да.

— Ето, видяхте ли? Естествено, че го има. А онова, което написахте по-рано — че Джейкъб приличал на Гринч^[1], защото сърцето му било твърде малко?

— Не биваше да се изразявам така. Това е глупаво. Съжалявам.

— Все едно какво точно сте казали. Още ли го мислите? Моят син твърде малко сърце ли има?

— Трябва да поработим още за изясняване на правилните понятия, с които да описваме емоционалния живот на Джейкъб. Не говорим за размера на сърцето му. Неговата емоционална зрялост не е на равнището на връстниците му.

— А на какво равнище е... емоционалната му зрялост?

Психиатърката си пое дъх.

— Джейкъб проявява някои от особеностите, присъщи за момчета на половината от възрастта му.

— Седем! Моят син има емоционалната зрялост на седемгодишен! Това ли ми казвате?!

— Не се изразих така.

— И какво да правя? Какво да правя?!

Не последва отговор.

— Какво се очаква да направя?!

— По-тихо — казах й, — той ще те чуе.

---

[1] Филмов герой — зелено, космато плашило, чието сърце е три пъти по-малко и затова не може да обича нищо и никого. — Б.р. ↑

29. ГОРЯЩИЯТ МОНАХ

Третият ден на делото.

Седнал до мен зад масата на защитата, Джейкъб нервно и разсеяно човъркаше загрубяло парченце кожа на десния си палец до нокътя. От известно време това се беше превърнало в негов навик и успя да направи малка рана. Не си дъвчеше нокътя, както хлапетата правят често, предпочиташе да чегърта, да отделя малки люспи кожа, докато не повдигне по-голямо парченце, след което подръпваше усърдно да махне гъвкавата издатина, а ако не се получаваше, я срязваше с ръба на нокътя. От тези упорити „разкопки“ мястото изобщо не можеше да заздравее. Случваше се дори да потече леко кръв и да се наложи да притисне към нея хартиена носна кърпичка, ако имаше в джоба си, или да пъхне пръста в устата си, за да го оближе. Явно беше убеден, противно на всякаква логика, че никой няма да се отвори от това малко представление.

Хванах ръката, която Джейкъб изтезаваше, и я бутнах в скута му, за да скрия заниманията му от погледите на съдебните заседатели, после отпуснах ръката си покровителствено върху облегалката на неговия стол.

Свидетелското място бе заето от Рутън Някоя си. Изглеждаше на около петдесет години — приятно лице, къса коса, силно прошарена. Никакви накити, само часовник и венчална халка. Носеше черни открити обувки. Тя беше от живеещите край парка, които всяка сутрин разхождаха кучетата си в парка „Колд спринг“. Ладжудис я бе призовал като свидетел, за да потвърди, че онази сутрин е минала близо до местопрестъплението покрай момче, което приличало на Джейкъб. Показания, които биха имали значение, ако тази жена можеше да ги изрече убедително, но за нея това беше огромно изпитание. Неспокойно кършеше ръце, претегляше в ума си всеки въпрос, преди да отговори. Скоро нейното безпокойство започна да привлича вниманието по-силно от онова, което се опитваше да каже.

Ладжудис я попита:

— Бихте ли могли да опишете момчето?

— Ами май беше с обикновена външност. Високо около метър и седемдесет и пет, метър и осемдесет. Слабовато. Носеше джинси и маратонки. Имаше тъмна коса.

Описанието включваше половината момчета в Нютън, а мъките ѝ тепърва започваха. Увърташе, правеше уговорки, накрая Ладжудис бе принуден да вади насила думите от устата ѝ, като я подсецаше с въпросите си за показанията ѝ пред полицаите в деня на убийството. Това караше Джонатан често да се надига, за да възрази, и цялата сцена ставаше все по-смехотворна. Свидетелката беше готова да се отрече от разпознаването, но Ладжудис — прекалено изнервен, не я махна по-набързо от свидетелското място, за да не се случи това съвсем официално. Джонатан се изправяше припряно да възрази срещу поредното подсказване...

... и всичко някак избледня, превърна се във фон за мен. Не можех дори да се съсредоточа в онова, което се случва, камо ли да му обърна внимание. Обзе ме смазващото чувство, че цялото дело вече няма значение. Твърде късно беше. Присъдата на доктор Фогъл беше не по-малко важна от решението на този съд.

До мен седеше Джейкъб — загадката, която двамата с Лори създадохме. Неговият ръст, приликата ни, вероятността да натрупа мускули и още повече да заприлича на мен — всичко това ме съкрушаваше. Всеки баща познава смуцаващия момент, когато вижда в детето си свой чудат двойник. Струва ти се, че самоличностите ви се препокриват. Съзираш идея, представа какъв си бил като момче, но тя стои пред теб възплътена, съвсем реална. Той е хем познат, хем странен — все едно си започнал отново, но същевременно е чужд и неразгадаем като всеки друг човек. В приливите и отливите на това объркване случайно докоснах с ръка рамото му.

Джейкъб гузно притисна длани към краката си, защото пак бе започнал да човърка разранената кожа на палеца си.

Точно зад мен Лори седеше сама на първия ред, както всеки ден по време на делото. Разбира се, вече нямахме приятели в Нютън. Искях да помоля родителите на Лори да бъдат с нея в съдебната зала — убеден съм, че щяха да се съгласят — но Лори не ми позволи. Вживяваше се донякъде в ролята на мъченица. Тя бе навлякла тази катастрофа на родителите си, като се бе омъжила за мен. Сега бе решена сама да плати цената. Останалите хора на първия ред бяха

малко встрани от нея. Когато и да се обърнех, Лори беше в тази карантинна зона, с унесено изражение, опряла брадичка на едната си ръка и загледана в пода. Предишната вечер, съсипана от диагнозата на доктор Фогъл, помоли да ѝ дам хапче за сън, но въпреки това не можа да заспи. Спомних си как промълви в мрака:

— Анди, какво ще правим, ако той е виновен?

Отговорих, че засега нищо не можем да направим, освен да чакаме решението на съдебното жури. Опитах да се гушна до нея, за да я успокоя, но това още повече я изнерви. Дръпна се до самия ръб на леглото и се опита да остане неподвижна. Знаех, че не спи, издаваха я пресекливото дишане и леките движения. Когато беше учителка, Лори изключваше лампите още в девет часа, защото трябваше да става твърде рано, и заспиваше веднага, с допира до възглавницата. Сега беше различно.

А в съдебната зала личеше, че Ладжудис е решил да стигне до края с тази свидетелка, макар да имаше всякакви признаци за провал. Трудно можех да си обясня това негово решение — чудех се дали просто искаше да лиши Джонатан от удоволствието той да накара тази жена да се откаже от показанията си, или още таеше отчаяната надежда, че тя все пак ще му свърши работа. Каквото и да бе обяснението, упоритият мръсник не се отказа. Дори можех да призная, че проявява странна доблест — подобно на капитан, потъващ в дълбините със своя кораб, или пък монах, който се залива с бензин и се самозапалва. Преди да стигне до последния въпрос (а той си бе подготвил въпросите и се придържаше към тях, макар че жената не следваше сценария), Джонатан бе оставил химикалката си на масата и само наблюдаваше.

— Момчето, което видяхте онази сутрин в парка „Колд спринг“, присъства ли днес в съдебната зала?

— Не съм сигурна.

— И все пак виждате ли в съдебната зала момче, което отговаря на даденото от вас описание на момчето в парка?

— Ами аз не... вече не съм сигурна. Много време мина. И колкото повече си мисля за това, изобщо не искам да кажа „да“ или „не“. Не искам да пратя едно хлапе в затвора с доживотна присъда, ако има риск да сбъркам. Няма да понеса угризенията след това.

Съдия Френч въздъхна протяжно и развеселено. Изви вежди нагоре и свали очилата.

— Господин Клайн, да смятам ли, че нямате въпроси към свидетелката?

— Нямам, Ваша чест.

— Не очаквах да имате.

Остатъкът от деня не беше много по-добър за Ладжудис. Той бе подредил свидетелите в групи според логиката си. Този ден бе посветен на обикновените граждани. Всички се оказаха минувачи. Никой не бе видял нищо особено, което да доказва вината на Джейкб. Но обвинението бездруго се крепеше на слаби основи и Ладжудис беше прав да хвърли в атаката всичките си сили. Изслушахме още двама — мъж и жена, които дадоха показания, че са видели Джейкб в парка, но не и близо до местопрестъплението. Друга свидетелка бе видяла някого да се отдалечава тичешком от района около местопрестъплението. Не можеше да каже нищо конкретно за неговата възраст или отличителни белези, но описанието на дрехите му съвпадаше приблизително с тези на Джейкб от онази сутрин, макар че джинсите и лекото яке не означаваха нищо в парк, пълен с деца, които отиват на училище.

Ладжудис успя да направи завършека сърцераздирателен. Последният му свидетел беше някой си Сам Стъдницър, който разхождал кучето си в парка онази сутрин. Стъдницър имаше съвсем къса коса и тесни рамене, говореше кротко.

— Къде отивахте? — попита го Ладжудис.

— Има поляна, на която можем да пуснем кучетата да потичат на воля. Разхождам моето куче там повечето сутрини.

— Каква порода е кучето?

— Черен лабрадор. Името му е Бо.

— По кое време отидохте?

— Около осем часа и двамадесет минути. Обикновено отиваме по-рано.

— В коя част на парка бяхте с Бо?

— На една от пътеките през гората. Кучето избърза пред мен, душеше насам-натам.

— Какво се случи?

Стъдницър се поколеба.

Семейство Рифкин седяха на първия ред зад масата на обвинението.

— Чух гласа на момче.

— И какво каза момчето?

— Каза: „Престани, боли ме“.

— Каза ли нещо друго?

Стъдницър преви рамене, намръщи се и отговори:

— Не.

— Само „Престани, боли ме“?

Стъдницър не отговори, а притисна пръсти към слепоочията си, за да заслони очите си.

Ладжудис чакаше.

В съдебната зала се възцари такава мъртвешка тишина, че шумното дишане на свидетеля се чуваше отчетливо. Накрая той отдръпна ръце от лицето си.

— Нищо друго. Чух само това.

— Видяхте ли някого наоколо?

— Не. Не се виждаше надалече. Видимостта там е ограничена. Тази част от парка е неравна, а дърветата са нагъсто. Слизахме по лек наклон. Не виждах никого.

— Можахте ли да определите от коя посока идваше гласът?

— Не.

— Огледахте ли, проверихте ли какво се случва? Опитахте ли се да помогнете някак на момчето?

— Не. Не знаех какво става. Помислих, че някакви хлапета правят нещо. Не знаех. Не ми хрумна нищо лошо. Всяка сутрин в парка има толкова деца, смеят се, вършат щуротии. Прозвуча като че играта само е станала... по-груба.

Погледът му посърна.

— Как ви прозвуча гласът на момчето?

— Като че е пострадало.

— Имаше ли други звуци след този вик? Блъскане, шум от борба, каквото и да е?

— Не. Нищо друго не чух.

— Какво се случи след това?

— Кучето беше настръхнало, държеше се странно. Не знаех какво му е. Наложих да го дърпам, за да продължим през парка.

— Докато вървахте, видяхте ли някого?

— Не.

— Забелязахте ли още нещо необичайно онази сутрин?

— Не, чак докато чух сирените и полицаите започнаха да нахълтват в парка. Тогава научих какво е станало.

Ладжудис си седна на мястото.

Всеки присъстващ в съдебната зала чуваше неспирното повторение на тези думи в главата си: „Престани, боли ме! Престани, боли ме!“. Аз също. Съмнявам се, че въобще ще успея да ги пропъдя от съзнанието си. Но дори тази подробност не показваше, че Джейкъб е виновен.

За да подчертае този факт, Джонатан се изправи за един-единствен въпрос, колкото да отбележи участие в кръстосания разпит:

— Господин Стъдницър, вие изобщо не видяхте това момче — Джейкъб Барбър, в парка онази сутрин, така ли?

— Не го видях.

Джонатан остана още малко пред съдебните заседатели, поклати глава и промълви:

— Ужасно, ужасно...

Показваше им, че и ние сме от добрите.

Така завърши и този ден на изпитания. Въпреки всичко — страшната диагноза на доктор Фогъл, разбитата Лори и може би последните думи на убитото момче — след тези три дни все още имахме предимство, и то огромно. Ако играехме мач в любителско първенство по софтбоул, може би вече щяхме да обмисляме прекратяването му, за да избегнем унизителен разгром на противника. Както се оказа, това беше последният добър ден за нас.

„Г-н Ладжудис: Позволете да ви прекъсна за малко. Доколкото разбирам, съпругата ви е била много разстроена.

Свидетел: Всички бяхме разстроени.

Г-н Ладжудис: Но на Лори ѝ е било особено тежко.

Свидетел: Да, тя трудно понасяше този товар.

Г-н Ладжудис: Имало е още нещо. У нея очевидно са се зародили съмнения в невинността на Джейкб, особено след като всички сте говорили с доктор Фогъл и сте чули подробностите за пълната диагноза. Лори дори ви е попитала направо как би трябвало да постъпите вие двамата, ако вашият син е виновен, нали?

Свидетел: Да. Малко по-късно. Но тя беше много разстроена в онзи момент. Нямаме представа колко беше съсипана.

Г-н Ладжудис: А вие? Не бяхте ли разстроен?

Свидетел: Бях, разбира се. Много се уплаших.

Г-н Ладжудис: Уплашихте се, защото най-после започнахте да обмисляте възможността Джейкб да е виновен ли?

Свидетел: Не, уплаших се, защото съдебното жури можеше да го осъди независимо дали е виновен или не.

Г-н Ладжудис: Все още ли в ума ви дори не се мяркаше мисълта, че Джейкб може наистина да е извършил убийството?

Свидетел: Не.

Г-н Ладжудис: Нито веднъж ли? Дори за секунда?

Свидетел: Нито веднъж.

Г-н Ладжудис: Избирателност на информацията, нали, Анди?

Свидетел: Я си го начукай, Нийл! Безсърдечен боклук!

Г-н Ладжудис: Не си изпускай нервите.

Свидетел: Никога не си ме виждал да си изпусна нервите.

Г-н Ладжудис: Не съм. Мога само да си представя какъв си тогава.

[Свидетелят не отговаря.]

Г-н Ладжудис: Добре, да продължим.“

30. ОГОЛЕН КАБЕЛ

Четвъртият ден от делото.

Пол Дъфи бе призован като свидетел. Носеше синьо спортно сако, обикновена вратовръзка и сив всекидневен панталон, което беше пределът на официалното облекло за него. Подобно на Джонатан и той беше от онези мъже, които лесно си представяш в момчешките им години, чиято външност почти те принуждава да зърнеш момчето у тях. Не заради някакви особености, просто имаше нещо момчешко в поведението му. Може би ми влияеше дългото ни приятелство. За мен Пол си остана завинаги на двайсет и седем години, възрастта му, когато се запознахме.

Разбира се, това приятелство правеше Дъфи ненадежден свидетел в очите на Ладжудис. Отначало беше сдържан, въпросите му звучаха твърде предпазливо. Ако ме бе попитал, щях да му кажа, че Пол Дъфи няма да излъже дори заради мен. Не беше такъв човек. (Освен това щях да го посъветвам да остави на масата нелепия си бележник. Приличаше на смотан аматьор.)

— Бихте ли казали името си за протокола, моля?

— Пол Майкъл Дъфи.

— Какво е вашето занятие?

— Аз съм детектив с чин лейтенант в полицията на щата Масачузетс.

— Откога работите в щатската полиция?

— От двайсет и шест години.

— Къде сте назначен в момента?

— В отдела за връзки с обществеността.

— Ще насоча вниманието ви към 12 април 2007 година. Къде работехте тогава?

— Ръководех специална група от детективи, която съдейства на районната прокуратура на окръг Мидълсекс. Групата се нарича ПКП — съкращение от „Превенция и контрол на престъпността“. В различни моменти се състои от петнайсет до двайсет детективи, всички със специална подготовка и опит, необходими за подпомагане

на прокурорите и местните полицейски управления в разследването и наказателното преследване на различни сложни случаи, особено убийства.

Дъфи произнесе малката си реч монотонно, сякаш повтаряше наизустен текст.

— Участвал ли сте в много разследвания на убийства преди тази дата?

— Да.

— Какъв е приблизителният им брой?

— Над сто, макар че не съм ръководил всички.

— Добре, а на 12 април 2007 година обадиха ли ви се по телефона за убийство в Нютън?

— Да. Около девет часа и петнайсет минути сутринта звънна лейтенант Фоли от Нютън, който ми съобщи, че в парка „Колд спринг“ е убито дете.

— Какво беше първото ви действие след това?

— Обадох се в районната прокуратура, за да ги уведомя.

— Това ли е стандартната процедура?

— Да. Законът задължава местните полицейски управления да съобщават на щатската полиция за всички убийства или случаи, в които смъртта не е настъпила по естествени причини. След това ние незабавно уведомяваме районната прокуратура.

— На кого по-точно се обадохте?

— На Анди Барбър.

— Защо на Анди Барбър?

— Той беше пръв заместник-районен прокурор, което означава, че беше втори по ранг след районния прокурор.

— Какви действия очаквахте от господин Барбър, след като той получи информацията?

— Да възложи на някой от прокурорите да ръководи разследването от името на прокуратурата.

— Би ли могъл сам да се заеме със случая?

— Да, би могъл. Самият той се е занимавал с много разследвания на убийства.

— Онази сутрин очаквахте ли, че господин Барбър лично ще поеме случая?

Джонатан само се понадигна от стола.

— Възразявам.

— Възражението се отхвърля.

— Детектив Дъфи, според вас какво щеше да направи господин Барбър по случая?

— Не знаех. Май предполагах, че ще се заеме лично. Още от началото изглеждаше, че случаят ще има голям отзвук. Той често поемаше такива случаи. Но нямаше да се изненадам и ако го бе възложил на някой друг. В прокуратурата имаше и други способни хора, освен господин Барбър. Откровено казано, не се замислих за това. Имах си своя работа. Оставих на него да се занимава с прокуратурата. Моето задължение беше да ръководя ПКП.

— Известно ли ви е дали районният прокурор Лин Канаван е била уведомена веднага?

— Не знам, предполагам.

— Добре, а какво направихте, след като се обадохте на господин Барбър?

— Отидох на мястото.

— Кога пристигнахте там?

— В девет часа и трийсет и пет минути сутринта.

— Опишете какво видяхте, когато отидохте там.

— Входът към парка „Колд спринг“ е откъм улица „Бийкън“. Отпред има паркинг. По-нататък са кортовете за тенис и игрищата. Зад поляните всичко е гора, в която има пътеки. На улицата и на паркинга имаше много полицейски коли.

— Вие какво направихте?

— Оставих колата на улица „Бийкън“ и тръгнах пеша към мястото. Посрещнаха ме детектив Питърсън от полицейското управление на Нютън и господин Барбър.

— Отново въпрос за присъствието на господин Барбър — имаше ли нещо необичайно във факта, че той е дошъл на местопрестъплението?

— Не. Живее сравнително наблизко, а и обикновено отива да огледа местопрестъплението, дори когато не възнамерява да се заеме лично със случая.

— Откъде знаете, че господин Барбър живее близо до парка „Колд спринг“?

— Знам, защото се познаваме от години.

— Всъщност вие сте приятели.

— Да.

— Близки приятели?

— Да. Бяхме.

— А сега?

Леко запъване преди отговора на Дъфи.

— Не мога да говоря от негово име. Аз все още го смятам за приятел.

— Все още ли се виждате извън служебните отношения?

— Не и откакто бяха предявени обвинения срещу Джейкъб.

— Кога говорихте за последен път с господин Барбър?

— Преди Джейкъб да бъде обвинен.

Лъжа, но безобидна. Истината би подвела съдебните заседатели. Те щяха да се заблудят, че не бива да се доверяват на думите му. Макар и пристрастен, Дъфи си оставаше честен за най-важните неща. Каза последното изречение, без да му мигне окото. И аз не трепнах, когато го чух. Целта на съдебния процес с да стигне до правилния резултат, което изисква непрекъснато настройване на механизма по пътя, както се бори с платната на яхтата според вятъра.

— Така, отивате в парка, срещате там детектив Питърсън и господин Барбър. А след това?

— Те ми обясниха положението в общи черти, казаха ми, че жертвата вече е разпозната като Бенджамин Рифкин и ме заведоха през парка до самото място, където бе извършено убийството.

— Какво видяхте там?

— Околността вече бе оградена с полицейска лента. Съдебният лекар и техниците от отдела по криминалистика още не бяха пристигнали. Фотограф от местната полиция правеше снимки. Жертвата още лежеше на земята, около трупа нямаше нищо особено. Бяха се постарали да запазят мястото такова, каквото го бяха заварили.

— Вие виждахте ли трупа?

— Да.

— Можете ли да опишете положението на тялото, когато го видяхте за пръв път?

— Жертвата лежеше на възвишение с главата надолу по склона. Тялото беше извито така, че главата беше обърната към небето, а долната половина и краката лежаха настрани.

— Какво направихте след това?

— Доближих трупа с детектив Питърсън и господин Барбър. Детектив Питърсън ми посочи детайлите от местопрестъплението.

— Какво ви показва той?

— Горе на възвишението, близо до пътеката, имаше много пръски от кръв. Виждах следи от капки, които бяха сравнително малки, с диаметър не повече от два сантиметра. Имаше няколко по-големи петна, които наричаме контактни петна. Те бяха по листата.

— Какво е контактно петно?

— Когато повърхност с несъсирена кръв допре друга повърхност и кръвта се пренася върху нея, се образува контактно петно.

— Опишете контактните петна.

— Те бяха няколко, надолу по склона. Първите бяха дълги десетина сантиметра, а по-надолу бяха по-плътни и дълги, имаше повече кръв.

— Разбирам, че не сте криминалист, но в онзи момент у вас възникнаха ли някакви предположения какво означаваха тези следи от кръв?

— Да, имах предположения. Изглеждаше, че убийството е извършено близо до пътеката, където бяха капките кръв, после тялото е паднало или с било блъснато надолу по склона и се е плъзнало по корем, като е оставило дългите контактни петна по листата.

— Ясно, а след като стигнахте до тези предположения, какво направихте?

— Слязох да огледам трупа.

— Какво видяхте?

— Имаше три рани на гърдите. Малко трудно беше да ги различа, защото фланелата отпред беше просмукана с кръв. Имаше много кръв и около трупа, явно изтекла от раните.

— Забелязахте ли нещо особено в тези петна от кръв, в изтеклата кръв около тялото?

— Да, няколко отпечатъка от подметки и други следи в кръвта, което означаваше, че някой е стъпвал в още несъсирената кръв.

— Какви заключения направихте от наличието на тези отпечатъци?

— Очевидно някой бе стоял или коленичил до трупа скоро след убийството, когато кръвта още е била течна, и са се образували

отпечатъците.

— Знаехте ли вече за жената, която е бягала в парка и е намерила трупа — Пола Джането?

— Да, знаех.

— Това как повлия на предположенията ви за отпечатъците?

— Смятах, че тя може да ги е оставила, но нямаше как да съм сигурен в това.

— До какви други заключения стигнахте?

— Ами имаше голямо количество кръв, изтекла по време на нападението. Тя бе опръскала земята, бе размазана и по листата. От разположението на раните по гърдите на жертвата прецених, че вероятно нападателят е бил точно пред убийтия. Затова допусках, че човекът, когото издирваме, може би има кръв по себе си. И може би носи оръжие, макар че ножът е сравнително малък и от него е лесно да се отървеш. Но кръвта правеше най-голямо впечатление. Мястото беше направо залято с кръв.

— Забелязахте ли нещо друго по жертвата, особено по ръцете?

— Да, ръцете не бяха нито порязани, пито наранени по друг начин.

— Какво ви подсказваше това?

— Липсата на рани от самоотбрана подсказваше, че убийцят не се е борил с нападателя, което може би означаваше, че е бил изненадан или изобщо не е очаквал нападението, както и че не е имал шанс да вдигне ръце, за да пресрещне ударите.

— А това би означавало, че е познавал нападателя, така ли?

Джонатан пак се намеси.

— Възраждавам. Това са догадки.

— Възражението се приема.

— Добре, какво направихте след това?

— От убийството не бе минало много време. Паркът беше блокиран и ние го претърсихме незабавно, за да проверим има ли хора в района. Претърсването бе започнало, преди да пристигна там.

— Открихте ли някого?

— Намерихме няколко души, които бяха на голямо разстояние от местопрестъплението. Никой от тях не изглеждаше особено подозрителен. Нямаше никакви признаци те да са свързани, по какъвто и да е начин, с убийството.

— Нямахте ли кръв по тях?

— Не.

— И не носеха ножове?

— Не носеха.

— Значи можем да смятаме, че в първите часове на разследването не сте имали очевидни заподозрени?

— Да, така е.

— А през следващите няколко дни колко заподозрени успяхте да откриете и проучите?

— Нито един.

— Какво направихте след това? Как продължихте разследването?

— Е, разговаряхме с всеки, който можеше да има някакви сведения. Със семейството и приятелите на жертвата, с всеки, който можеше да е видял нещо в деня на убийството.

— Включително и със съучениците на жертвата ли?

— Не.

— Защо не?

— Забавихме се малко, докато стигнем до тях. Родителите в града не се съгласиха лесно да говорим с децата. Имаше спорове дали е необходимо присъствието на адвокати и дали можем да претърсим шкафчетата и личните им вещи без съдебна заповед. Спореше се и за това дали е подходящо да използваме сградата на училището за тези разговори и с кои ученици ще ни бъде разрешено да говорим.

— Вие как реагирахте на това забавяне?

— Възразявам.

— Възражението се отхвърля.

— Честно казано, ядосвах се. Колкото повече изстиват следите, толкова по-трудно е престъплението да бъде разкрито.

— И кой се занимаваше със случая от името на прокуратурата?

— Господин Барбър.

— Андрю Барбър, бащата на обвиняемия?

— Да.

— По онова време виждахте ли нещо нередно във факта, че Анди Барбър се занимава със случай, свързан с училището на неговия син?

— Всъщност не. Тоест разбирах, че положението е такова. Но това не беше ясен случай както в Кълъмбайн — не знаехме дали

ученик или ученици са убийците. Нямахме сериозна причина да предполагаме, че е замесено дете от училището, камо ли да се насочим конкретно към Джейкъб.

— Значи изобщо не сте се усъмнил в решенията на господин Барбър по този въпрос, дори мислено?

— Никога.

— Обсъдихте ли това с него?

— Веднъж.

— Ще повторите ли пред нас този разговор?

— Само казах на Анди, че за да си покрие... задните части, нали разбирате, може би е най-добре да възложи случая на някой друг.

— Защото виждахте конфликт на интереси ли?

— Виждах, че може да има връзка с училището, а човек никога не знае какво ще открие.

— Какво ви отговори той?

— Каза, че нямало конфликт, защото ако и неговото момче е застрашено от убиец, има още по-основателна причина да се стреми към разкриване на престъплението. После добави, че се чувства отговорен, защото живее в този град, тук убийствата са рядкост и хората ще бъдат много разтревожени. Искал да направи за тях каквото може.

Ладжудис се вторачи в Дъфи при последните думи.

— Господин Барбър — бащата на обвиняемия, предлагал ли е версията, че някой от съучениците на Бен Рифкин може да го е убил?

— Не. Нито я предлагаше, нито я изключваше.

— Но не е настоявал да се занимавате с версията, че Бен е убит от съученик?

— Не е прието да „настояваме“...

— Той опита ли се да насочи разследването към друга версия?

— Не разбирам. В какъв смисъл да „насочи“?

— Той имаше ли предвид други заподозрени?

— Да. Един мъж на име Лионард Пац, който живееше до парка и чието досие показваше, че може да е замесен. Анди искаше да проверим този заподозрян.

— Анди Барбър не беше ли единственият, който насочваше подозренията към Пац?

— Възраavam. Подвеждащ въпрос.

— Възражението се приема. Господин Ладжудис, това е ваш свидетел.

— Оттеглям въпроса. Накрая проведохте разговори с децата, съучениците на Бен в „Маккормик“, нали?

— Да.

— Какво научихте?

— Ами научихме, след известни усилия, защото децата не бяха много разговорчиви, че е имало продължителни раздори между Бен и обвиняемия, между Бен и Джейкъб. Бен е тормозил Джейкъб. Това ни накара да смятаме Джейкъб за заподозрян.

— Дори когато баща му все още ръководеше разследването ли?

— Някои действия в разследването се налагаше да бъдат извършени без знанието на господин Барбър.

Почувствах се като халосан с чук. Не бях чул нищо подобно до този момент. Предполагах, че е било така, но не и че самият Дъфи е участвал в това. Вероятно видя как помръкна лицето ми, защото в очите му се мярна безпомощно изражение.

— Как организирахте това? Имаше ли друг заместник на районния прокурор, който бе назначен да разследва случая без знанието на господин Барбър?

— Да. Вие.

— С чие одобрение бе направено това?

— На районния прокурор Лин Канаван.

— Какво открихте?

— Събрахме доказателства срещу обвиняемия — имал е нож, който би могъл да нанесе такива рани, имал е достатъчен мотив и най-важното, заявил е намерението си да се защити с ножа, ако жертвата продължи да го тормози. Освен това, когато обвиняемият отишъл в училището онази сутрин, на дясната му ръка е имало засъхнали капки кръв. Научихме това от приятел на обвиняемия — Дерек Ю.

— Обвиняемият е имал кръв на дясната си ръка?

— Да, според неговия приятел Дерек Ю.

— И е заявил намерението си да използва ножа срещу Бен Рифкин?

— Да, така ни каза Дерек Ю.

— И в един момент сте научили за разказ в сайт, наречен „Транжорната“?

— Да. Дерек Ю ни съобщи и за този разказ.

— Проучихте ли този сайт — „Транжорната“?

— Да. Това е сайт, където хора публикуват разкази предимно за секс и насилие, включително някои много смущаващи...

— Възразявам.

— Възражението се приема.

— Намерихте ли в „Транжорната“ разказ, свързан със случая?

— Да. Открихме разказ, в който убийството е описано от гледната точка на убиеца. Имената бяха променени и някои подробности не съвпадаха напълно, но случката беше същата. Очевидно се отнасяше за същото убийство.

— Кой е написал разказа?

— Обвиняемият.

— Как научихте това?

— Дерек Ю ни съобщи, че обвиняемият му е казал.

— Потвърдихте ли това по друг начин?

— Не. Успяхме да установим мрежовия адрес на компютъра, от който разказът е качен в сайта. Така стигнахме до кафене „Пийтс“ в търговския център на Нютън.

— Идентифицирахте ли самото устройство, от което разказът е бил качен в сайта?

— Не. Някой е използвал безжичната мрежа на кафенето. Само това можахме да установим. В „Пийтс“ не съхраняват данни кои компютри влизат в тяхната мрежа, не изискват от потребителите имена, кредитни карти или пароли. Нямахме как да проследим самото устройство.

— Но имахте показанията на Дерек Ю, че обвиняемият е признал пред него за разказа?

— Точно така.

— Какво в разказа ви убеди, че само убиецът би могъл да го напише?

— Съдържаше всяка подробност. За мен решаващият факт беше описанието на ъгъла, под който са нанесени раните. В разказа ударите са предварително обмислени — ножът да прониква в гърдите така, че да влиза между ребрата и да причини колкото може по-тежки увреждания на вътрешните органи. Не ми се вярваше някой да знае под какъв ъгъл е удряно с ножа, не беше общодостъпна информация, а

не беше и подробност, лесна за отгатване, защото нападателят е трябвало да държи ножа неестествено, водоравно, за да проникне между ребрата. Подробните описания, самият замисъл — звучеше като писмено самопризнание. В този момент вече знаех, че вероятно имаме основания за задържане под стража.

— Но вие не сте арестували незабавно обвиняемия?

— Така е. Все още искахме да намерим ножа и други възможни улики, които обвиняемият може би криеше в дома си.

— И какво направихте?

— Получихме заповед за обиск и отидохме в къщата.

— Какво намерихте?

— Нищо.

— Иззехте ли компютъра на обвиняемия?

— Да.

— Какъв е компютърът?

— Бял лаптоп „Епъл“.

— Компютърът беше ли проверен от специалисти, които да свалят информацията от твърдия диск?

— Да. Те не можаха да открият нищо, което да уличава пряко обвиняемия.

— А изобщо намериха ли нещо, което има някаква връзка със случая?

— Намериха програма за прочистване на диска. Тя премахва от него всякакви следи от стари или изтрити документи или програми. Джейкъб работи много умело с компютри. Не намерихме разказа на диска и все пак е възможно да е бил изтрит от компютъра.

— Възраждавам. Безпочвени догадки.

— Възражението се приема. Съдебните заседатели да не вземат под внимание последното изречение.

Ладжудис попита:

— А намериха ли порнография?

— Възраждавам.

— Възражението се отхвърля.

— Успяха ли да намерят порнография?

— Да.

— Има ли други истории за насилие или каквото и да било, свързано със случая?

— Не.

— Успяхте ли да докажете, по какъвто и да е начин, твърдението на Дерек Ю, че Джейкъб е имал нож? Например с някакви документи за покупката на ножа?

— Не.

— Беше ли намерено оръжието, с което е извършено престъплението?

— Не.

— Но в парка „Колд спринг“ е бил намерен нож, нали?

— Да. Продължихме да претърсваме парка известно време след убийството. Смятахме, че извършителят вероятно е изхвърлил ножа някъде наоколо. Накрая намерихме нож в едно плитко езерце. Имаше приблизителните размери на оръжието на убийството, но впоследствие анализът на криминалистите показа, че това не е ножът, с който е извършено убийство.

— Как беше установено това?

— Острието на ножа е по-широко, отколкото може да бъде установено по размера на раните, освен това не е назъбено, което би обяснило разръфаните краища на раните.

— До какви заключения стигнахте от факта, че ножът е бил хвърлен в езерото?

— Помислих, че е бил подхвърлен, за да ни насочи по грешна следа. Вероятно от някой, който не е имал достъп до докладите на криминалистите, където се описваха с подробности раните и предполагаемите характеристики на оръжието.

— Имате ли предположения кой би могъл да подхвърли ножа?

— Възразявам. Въпросът подтиква свидетеля към догадки.

— Възражението се приема.

Ладжудис се замисли за малко, после въздъхна дълбоко и доволно — най-после бе успял да си свърши работата с професионален свидетел. Дъфи ме познаваше, смяташе ме за свой приятел, а и искаше да помогне по някакъв начин на Джейкъб. Личеше колко неловко се чувства на стола за свидетели, но това само правеше показанията му още по-заклеймяващи. Ладжудис очевидно си казваше: „Най-сетне, най-сетне...“.

— Нямам други въпроси — реши накрая той.

Джонатан се изправи пъргаво, отиде в далечния край на ложата на съдебното жури и се облегна на парапета. Ако можеше да влезе в самата ложа, сигурно би го направил.

— Или пък ножът може да е хвърлен там без никаква причина?
— обърна се към Дъфи.

— Възможно е.

— Защото в парковете непрекъснато се изхвърлят какви ли не вещи, нали?

— Вярно.

— Значи когато казвате, че ножът може да е бил подхвърлен, за да ви подведе, това е догадка, нали?

— Да, обоснована догадка.

— Напълно безпочвена догадка, бих казал аз.

— Възраждавам.

— Възражението се приема.

— Лейтенант, нека ви върна малко назад. Според вашите показания на местопрестъплението е имало много кръв — пръски, контактни петна, а разбира се, и тениската на жертвата е била просмукана с кръв.

— Да.

— Всъщност е имало толкова много кръв, че според вашите показания, когато сте започнали да търсите заподозрени в парка, всъщност сте издирвали човек, изцапан с кръв. Нали това казахте?

— Да, търсихме някой, по когото *би могло* да има кръв.

— Много кръв ли?

— Не бях сигурен в това.

— Хайде де. Според вашите показания особеностите на раните показват, че нападателят на Бен Рифкин вероятно е стоял точно пред него, нали?

— Да.

— Според вашите показания е имало пръски от кръв.

— Да.

— Тоест кръвта е изскачала под налягане от раните, така ли?

— Да, но...

— Всъщност при наличие на толкова изтекла кръв, при толкова тежки наранявания бихме могли да допуснем, че по нападателя е останала много кръв, защото с шуртяла от раните, нали?

— Не е задължително.

— Не е задължително, но е твърде вероятно, нали, детектив Дъфи?

— Вероятно е.

— Разбира се, нападателят е трябвало да стои съвсем наблизко до жертвата при намушкването, на една ръка разстояние — очевидно е, нали?

— Да.

— И не е могъл да избегне този фонтан от кръв?

— Не бих използвал думата „фонтан“.

— И не е могъл да избегне пръскащата кръв, нали?

— Не мога да твърдя това.

— А описанието на Джейкъб с кръв по него, когато е отишъл на училище... чули сте го от неговия приятел Дерек Ю, нали?

— Да.

— И Дерек Ю е казал, че на дясната ръка на Джейкъб е имало малко кръв, нали?

— Да.

— А на дрехите?

— Не.

— На лицето или друга част от тялото?

— Не.

— На обувките?

— Не.

— И това напълно съответства на казаното от Джейкъб, когато е обяснил на своя приятел Дерек Ю, че е намерил тялото *след* нападението и *тогава* го е докоснал с дясната си ръка?

— Да, съответства, но не е единственото възможно обяснение.

— Разбира се, Джейкъб е бил на училище онази сутрин, нали?

— Да.

— И знаем, че е дошъл в училището само минути след убийството, нали?

— Да.

— Кога започват учебните занятия в „Маккормик“?

— В осем часа и трийсет и пет минути.

— Известно ли ви е кога е извършено убийството според заключението на съдебния лекар?

— Между осем часа и осем часа и трийсет минути.

— Но Джейкъб е бил на мястото си в осем часа и трийсет и пет минути без никаква кръв по себе си?

— Да.

— А ако ви предложи хипотезата, че написаният от Джейкъб разказ, който ви е впечатлил толкова и според вас е едва ли не писмено самопризнание, ако ви предложи доказателства, че Джейкъб не е съчинил фактите в този разказ, че всички подробности в него вече са били добре известни сред учениците в „Маккормик“, това би ли повлияло на мнението ви за значението на този разказ като доказателство?

— Да.

— Да, разбира се!

Дъфи го гледаше безстрастно като играч на покер. Неговата задача беше да казва колкото може по-малко, да премълчава всяка излишна дума. Ако се впуснеше в подробности, можеше само да улесни защитата.

— А сега относно ролята на Анди Барбър в разследването — твърдите ли, че вашият приятел Анди е направил нещо неправилно или неуместно?

— Не.

— Можете ли да посочите някакви негови грешки или подозрителни решения?

— Не.

— Нещо, което сте подлагал на съмнение тогава или сега?

— Не.

— Тук бе споменато лицето Лионард Пац. Дори след като знаем всичко, което ние известно сега, смятате ли за неправилно, че Пац е бил заподозрян в някакъв етап от разследването?

— Не.

— Не, защото в ранните етапи от разследването тръгвате по всяка възможна следа, хвърляте мрежата колкото може по-нашироко, така ли?

— Да.

— Ако ви кажа, че Анди Барбър все още смята Пац за истинския убиец, това ще ви изненада ли, лейтенант?

Дъфи се смръщи леко.

— Не. Той вярваше в това от самото начало.

— Не е ли вярно, освен това, че вие сте детективът, който е привлякъл вниманието на господин Барбър към Лионард Пац?

— Вярно е, но...

— Обикновено можеше ли да се разчита на преценките на Анди Барбър в разследванията на убийства?

— Да.

— Виждате ли нещо странно във факта, че Анди Барбър е искал да разследва Лионард Пац за убийството на Бен Рифкин?

— Странно? Не. Това беше логично при ограничената информация, с която разполагахме тогава.

— И все пак Пац никога не е бил разследван сериозно, нали?

— Да, разследването бе прекратено, щом бе взето решението да бъде обвинен Джейкъб Барбър.

— И кой взе решението да не се занимавате с Пац?

— Районният прокурор Лин Канаван.

— Тя самостоятелно ли взе това решение?

— Не, доколкото знам, така я е посъветвал господин Ладжудис.

— В онзи момент имаше ли доказателства, които изключваха Лионард Пац от кръга на заподозрените?

— Не.

— Появиха ли се доказателства, които го оневиняват пряко?

— Не.

— Не. Защото тази насока в разследването просто е била изоставена, нали?

— Предполагам.

— И е била изоставена, защото господин Ладжудис е искал това, нали?

— Имаше обсъждане с всички участници в разследването, включително районния прокурор и господин Ладжудис...

— Изоставена е, защото на това обсъждане господин Ладжудис е настоял, не съм ли прав?

— Е, сега сме тук за това дело, така че отговорът очевидно е „да“.

В гласа на Дъфи се усети досада.

— И така, след като знаем всичко, което вече ни е известно, имате ли някакви съмнения в почтеността на вашия приятел Андрю

Барбър?

— Не. — Дъфи се замисли или поне се престори, че го прави. — Не, според мен Анди никога не е подозирал Джейкъб.

— Значи според вас Анди не е подозирал нищо?

— Да.

— Собственият баща на момчето, който е бил с него през целия му живот? И нищо не е знаел?

Дъфи сви рамене.

— Не мога да твърдя категорично. Но не мисля, че е знаел.

— Как е възможно да живееш с едно дете четиринайсет години и да знаеш толкова малко за него?

— Не мога да предложа обяснение.

— Ясно. Всъщност и вие познавате Джейкъб, откакто се е родил, нали?

— Да.

— И отначало вие също не сте имал никакви подозрения спрямо Джейкъб, нали?

— Нямах.

— За толкова години нито веднъж ли не ви хрумна, че има нещо опасно в Джейкъб? Не сте имал причини да го подозирате, нали?

— Така е.

— Разбира се, че е така.

— Възраждавам. Настоявам господин Клайн да не добавя свои коментари към отговорите на свидетеля.

— Възражението се приема.

— Моля за извинение — с великолепна неискреност каза Джонатан. — Нямам други въпроси.

Съдията попита:

— Господин Ладжудис, ще подложите ли свидетеля на кръстосан разпит?

Ладжудис се подвоуми. Можеше да не рови повече. Несъмнено разполагаше с достатъчно доводи, за да твърди пред съдебните заседатели, че съм нечестен и съм пречил на разследването, за да прикрия своето побъркано хлапе. По дяволите, дори не се налагаше да го твърди — заседателите чуха няколко пъти такива намеци в свидетелските показания. Бездруго аз не бях подсъдимият в това дело. Можеше да се задоволи със спечеленото и да продължи нататък. Но

той се бе разгорещил от набраната инерция. По лицето му се познаваше, че се чувства обзет от величаво вдъхновение. Явно вярваше, че има сили още сега да нанесе смъртоносния удар. Поредното непораснало момче в тяло на зрял мъж, което не може да устои на кутията с бонбони пред очите му.

— Да, Ваша чест — отговори той и застана точно пред свидетеля.

Хората в залата се поразмърдаха на местата си.

— Детектив Дъфи, вие казахте, че нямате никакви възражения срещу начина, по който Андрю Барбър е разследвал този случай?

— Вярно.

— Защото не е знаел нищо, не е ли така?

— Да.

— Възраждавам. Насочващ въпрос. Това е свидетел на обвинението.

— В правото си е да зададе въпроса.

— Според вас откога познавате Анди Барбър, от колко години?

— Възраждавам. Няма връзка с делото.

— Възражението се отхвърля.

— Познавам Анди повече от двамадесет години.

— Значи го познавате доста добре?

— Да.

— Знаете си и кътните зъби, както се казва?

— Ами да.

— Кога научихте, че неговият баща е убиец?

Трясък. И двамата с Джонатан скочихме от столовете и разтърсихме масата.

— Възраждавам!

— Възражението се приема! Нарещдам на свидетеля да не отговаря на този въпрос, а на съдебните заседатели да не го вземат предвид! Изобщо не му обръщайте внимание. Смятайте, че въпросът не е бил зададен. — Съдия Френч се обърна към юристите. — Елате веднага при мен.

Наблюдавах Френч и мога да ви кажа, че беше побеснял. Зачервен, той опря длани в ръба на съдийската маса и се надвеси над Ладжудис, съскайки му.

— Шокиран съм, стъписан съм от постъпката ви. Изрично ви предупредих, и то съвсем недвусмислено, да не припарвате до тази тема, иначе ще обявя процеса за невалиден. Какво може да ми кажете, господин Ладжудис?

— Защитата избра да подхване този въпрос за характера на бащата на обвиняемия и дали разследването е било възпрепятствано. Щом желае да се занимава с този проблем, обвинението е в пълното си право да изложи своите доводи. Аз само следвах насоката, която господин Клайн зададе с въпросите си. Той реши да се заеме с въпроса дали бащата на обвиняемия е имал някаква причина да подозира сина си.

— Господин Клайн, предполагам, че ще поискате обявяване на процеса за невалиден^[1].

— Да.

— Върнете се на местата си.

Съдия Френч остана прав, както бе свикнал, когато се обръщаше към съдебното жури. Дори дръпна ципа на тогата си надолу и стисна с пръсти краищата на яката си, сякаш позираше.

— Дами и господа, моля да не взимате под внимание последния въпрос. Заличете го напълно от умовете си. Сред юристите имаме поговорка: „Не можеш да върнеш звука на ударена камбана“. Но аз искам от вас да направите точно това. Въпросът беше неуместен и прокурорът не биваше да го задава, искам от вас да осъзнаете това. Сега ще ви освободя от задълженията ви в този ден, за да се заеме съдът с други въпроси. Заповедта да останете в изолация от външния свят е в сила. Напомням ви да не обсъждате с абсолютно никого това дело. Не слушайте новини, не четете във вестниците за него. Изключете радиоапаратите и телевизорите. Отделете се напълно от отразяването на делото. Така, съдебните заседатели са свободни. Ще се видим утре сутринта точно в девет часа.

Докато се изнизваха от залата, съдебните заседатели се споглеждаха. Неколцина се озърнаха крадешком към Ладжудис.

Щом излязоха, съдията кимна на Джонатан.

— Господин Клайн.

Джонатан стана.

— Ваша чест, обвиняемият внася искане процесът да бъде обявен за невалиден. Този въпрос бе обсъден изчерпателно преди да

започне делото, защото по същество е толкова спорен и поражда толкова предубеждение, че споменаването му ще доведе до прекратяване на делото. Това беше оголеният кабел под напрежение и прокурорът бе предупреден изрично да не го докосва. А той го направи.

Съдията потърка челото си. Джонатан продължи:

— Ако съдът не е склонен да обяви процеса за невалиден, обвиняемият внася искане за допълване списъка на своите свидетели с две имена — Лионард Пац и Уилям Барбър.

— Уилям Барбър е дядото на обвиняемия, така ли?

— Така е. Може би ще се нуждаем от заповед на губернатора, за да бъде докаран тук. Но ако обвинението държи на твърде странното внушение, че обвиняемият някак си е виновен поради своята наследственост, че принадлежи към род на престъпници и е роден убиец, ние имаме правото да го оборим.

Съдията постоя, стиснал зъби.

— Ще обмисля проблема и ще ви уведомя за решението си. Съдът се оттегля до утре, в девет часа сутринта.

„Г-н Ладжудис: Преди да продължим, господин Барбър, да поговорим за онзи нож, който е бил хвърлен в езерото, за да насочи разследващите по лъжлива следа. Имате ли представа кой може да е подхвърлил ножа?

Свидетел: Разбира се. Знаех от самото начало.

Г-н Ладжудис: Знаехте? И как научихте?

Свидетел: Ножът липсваше от нашата кухня.

Г-н Ладжудис: Същият нож ли?

Свидетел: Нож, който отговаряше на даденото ми описание. По-късно видях ножа, изваден от езерото, когато бе представен сред веществените доказателства на обвинението. Това е нашият нож. Той беше стар, отличаваеше се. Познах го веднага.

Г-н Ладжудис: Значи е бил хвърлен в езерото от член на вашето семейство?

Свидетел: Да.

Г-н Ладжудис: От Джейкъб ли? За да отклони вниманието от ножа, който е притежавал?

Свидетел: Не. Джейкъб беше прекалено досетлив, за да го направи. Аз също. Знаех какви са раните, бях говорил с криминалистите. Знаех, че с този нож не може да са били нанесени раните по тялото на Бен Рифкин.

Г-н Ладжудис: Значи е Лори? Защо?

Свидетел: Защото вярвахме в нашия син. Той ни каза, че не е извършил убийството. Не искахме да видим как ще опропастят неговия живот само заради глупавото му решение да си купи нож. Знаехме, че хората ще разберат за ножа и ще стигнат до погрешни изводи. Обсъдихме тази опасност. Затова Лори реши да подхвърли на ченгетата друг нож. Имаше обаче проблем — тя беше най-незапознатата с тези неща сред нас тримата, а и най-разстроената. Не внимаваше достатъчно. Избра неподходящ нож.

Г-н Ладжудис: Тя говори ли с вас за това, преди да го направи?

Свидетел: Не.

Г-н Ладжудис: А след това?

Свидетел: Аз я попитах. И тя не отрече.

Г-н Ладжудис: И какво казахте на човека, който току-що се е опитал да попречи на разследване на убийство?

Свидетел: Какво казах ли? Казах й, че ми се ще първо да бе говорила с мен. Аз щях да й дам подходящ нож, който да хвърли в езерото.

Г-н Ладжудис: Анди, наистина ли? Наистина ли уважаваш толкова малко това, с което се занимаваме тук?

Свидетел: Уверявам те, че когато казах тези думи на съпругата си, изобщо не се шегувах. Нека приключим с този въпрос.

Г-н Ладжудис: Добре. Продължи разказа си.“

Когато отидохме при колата си в гаража на една пресечка от съдебната палата, под чистачката на предното стъкло имаше бял лист хартия, сгънат на четири. Разгънах го и прочетох:

ИДЕ СЪДНИЯТ ДЕН

УБИЕЦО, ТИ ЩЕ УМРЕШ

Джонатан още беше с нас. Прочете начумерено бележката и я прибра в куфарчето си.

— Аз ще се погрижа за това. Ще съобщя в полицейското управление на Кеймбридж. Вие се прибирайте у дома.

— Само това ли може да направим? — попита Лори.

— Трябва да уведомим и полицията в Нютън за всеки случай — предложих аз. — Може би е време да има патрулна кола пред къщата. Светът е пълен с побъркани.

Някой в ъгъла на гаража привлече вниманието ми — беше далеч от нас, но несъмнено ни наблюдаваше. Възрастен мъж, може би на около седемдесет. Носеше яке, фланела и шапка с козирка. Из Бостън можеш да видиш поне милион като него. Палеше цигара (погледът ми се бе насочил към пламъчето) и си спомних за колата, спряла пред дома ни преди няколко вечери. Помислих си, че тъкмо такъв дъртак като него би карал скапан „Линкълн Таун Кар“.

Погледите ни за миг се срещнаха. Той пхна запалката в джоба на панталона си, излезе през врата към стълбата и изчезна. Но дали вървеше, когато го зърнах? Май стоеше и ни зяпаше. Може би бе спрял за малко, колкото да си запали цигарата.

— Видяхте ли онзи тип?

— Какъв тип? — сепна се Джонатан.

— Който стоеше ей там и ни гледаше.

— Не. Кой беше?

— Не знам. Не съм го виждал досега.

— Мислиш, че може да има нещо общо с бележката ли?

— Не знам. Дори не знам дали ни гледаше. Но така ми се стори, нали разбираш...

— Хайде — Джонатан ни побутна към колата. — Напоследък мнозина ни гледат. Това скоро ще свърши.

---

[1] В правораздаването на САЩ ако процесът бъде обявен за невалиден по искане на защитата, обвиняемият може да бъде съден отново за същото престъпление, но не и ако процесът е прекратен поради грубо нарушение на обвинението, което поражда предубеждение във вреда на обвиняемия у съдебните заседатели. — Б.р. ↑

31. ПРЕКЪСНАТ РАЗГОВОР

Около шест часа довършвахме вечерята си — аз и Джейкъб си позволихме предпазлив оптимизъм и оплюхме Ладжудис и неговата тактика на отчаянието, а Лори се стараяше да поддържа илюзията, че всичко е сигурно и нормално, макар у нея вече да се прокрадваха смътни подозрения и към двама ни.

Телефонът звънна.

Вдигнах слушалката. От централата ме уведомиха, че обаждането е за наша сметка и попитаха дали го приемам. Изненадах се, че хората още се обаждат за сметка на събеседника. Да не ни разиграваха? Останаха ли изобщо телефонни будки, от които някой може да се обади така? Само в затворите...

— От кого е обаждането?

— Бил Барбър.

— Господи... Не, няма да приема. Чакайте! Задръжте така. — Притиснах слушалката към гърдите си, сякаш сърцето ми щеше да говори с него. — Добре, приемам да е за моя сметка.

— Благодаря. Моля, изчакайте да ви свържа. Приятен ден!

Щракане.

— Ало?

— Какво има?

— Какво има ли? Мислех си, че пак ще дойдеш.

— Бях малко зает.

— „О, аз бях малко зает!“ — присмя ми се той. — Отпусни се, бе. Бъзикам те, тъпчо. Ти к'во си мислиш? „Ей, младши, ела ми на гости, ще те заведа на риболов!“ И знаеш ли какво ще ловим? Ами риби, бе.

Изобщо не се досещах за какво говори. Може би беше някакъв затворнически жаргон. Гръмогласният му смях отекна в слушалката.

— Исусе Христе... Много си приказлив.

— Че как да не съм, като няма с кого да си дърдоря в това шибано място. А синът ми ме е забравил.

— Искаш ли нещо? Или се обади само да си побъбрим?

— Искам да знам какво става с делото срещу хлапето.

— Защо те е грижа?

— Той ми е внук. Искам да знам.

— През целия му живот досега ти дори не знаеше как се казва.

— И кой е виновен?

— Ти.

— Сигурен бях, че си го мислиш. — Той млъкна за малко. —

Чух, че днес са споменали името ми в съда. Тук следим делото внимателно. За пандизчиите то си е като финал на световното.

— Ами да, споменаха и твоето име. Виждаш ли — дори в затвора още си бедствие за семейството си.

— Младши, стига си се вкисвал. Хлапето ще се отърве.

— Така ли било? Значи се смяташ за много печен адвокат, господин Доживотен-затвор-без-право-на- помилване?

— Знам това-онова.

— Брей, знаеш това-онова. Я ми направи услугата да не звъниш повече тук и да не ми обясняваш за моята професия. Пък и вече си имам адвокат.

— Младши, не си прав. Когато твоят адвокат приказва, че ще ме призове като свидетел, вече става и моя работа, а?

— Няма да се случи. Само ти ни липсваш в съдебната зала. Ще превърнеш всичко в цирк.

— Ти по-добра стратегия ли имаш?

— Аха, имаме.

— И каква е тя?

— Изобщо няма да представяме контратеза. Ще оставим обвинението да се мъчи. Те имат... Защо си губя времето да говоря с тебе за това?

— Защото ти се иска. Когато едно хлапе закъса, има нужда от своя старец.

— Това шега ли беше?

— Не! Още съм твой баща.

— Не си.

— Не съм ли?

— Не, не си.

— А кой тогава ти е баща?

— Нямам баща.

— Нямах баща, а? Да не си някакво дърво?
— Точно така, нямам. Не ми трябва.
— Всеки има нужда от баща, всеки. А сега съм ти нужен повече от всеки друг път. Иначе как ще докажеш оная измишльотина за „неудържимия подтик“?
— Не е нужно да я доказваме.
— Виж ти. И защо?
— Защото Ладжудис не може да подкрепи с убедителни доказателства обвинението. Очевидно е. Затова нашата защита е лесна
— Джейкъб не го е направил.
— Ами ако това се промени?
— Няма.
— Тогава защо се домъкна чак дотук и ме попита? И поиска да вземеш проба от слюнката ми? За какво беше цялата щуротия?
— За всеки случай.
— За всеки случай... Значи малкият не го е направил, но в случай че го е направил...
— Нещо подобно.
— А твоят адвокат какво иска да кажа?
— Не иска да казваш нищо. Не биваше дори да споменава за това в съда днес. Просто сбърка. Вероятно си мислеше как ще дотичаш в съда да заявиш, че никога не си имал нищо общо със своя внук. Вече ти казах, че изобщо няма да припариш до тази съдебна зала.
— По-добре го обсъди с адвоката си.
— Слушай какво ще ти кажа, Кървав Били, и то за последен път. Ти не съществуваш. Ти си само кошмар, който сънувах в детството си.
— Ей, младши, искаш да ме заболи ли? Ще трябва да ме изриташ в ташаците.
— Това пък какво означава?
— Означава, че си губиш времето да ме обиждаш. Не ми дреме. Аз съм дядо на малкия, каквото ще да приказваш. Нищо не можеш да направиш. Можеш да се преструваш колкото си искаш, че ме няма. Все тая. Истината си остава същата.
— Седнах, притиснат от внезапно безпокойство.
— Какъв е тоя Пац — попита той, — за когото говореше твоето приятелче ченгето?

Бях ядосан и объркан, прекалено развълнуван, затова не се замислих, а избълвах:

— Той го е направил.

— Значи той е убил онова хлапе?

— Тъхъ.

— Сигурен ли си?

— Да.

— Откъде знаеш?

— Имам свидетел.

— И ще оставиш моя внук да си го отнесе вместо него?

— Не, няма да го оставя.

— Ами тогава направи нещо, младши. Разкажи ми за тоя Пац.

— Какво искаш да знаеш? Пада си по момчета.

— Значи блудства с деца?

— В известен смисъл.

— Как така в известен смисъл? Или го прави, или не го прави.

Как може да блудства „в известен смисъл“?

— Както и ти беше убиец още преди наистина да убиеш някого.

— Младши, не се хаби. Казах ти, че няма да ме засегнеш.

— А ти престани да ме наричаш „младши“.

— Дразня ли те?

— Да.

— И как да ти казвам?

— Никак.

— Дрън-дрън. Все някак трябва да ти казвам. Иначе, как ще си говорим?

— Няма за какво да говорим.

— Младши, много гняв си събрал, знаеш ли?

— Искаш ли още нещо?

— Да искам ли? Че аз нищо не искам от тебе.

— Помислих си, че може би искаш да ти пратя кекс с ножовка в него.

— Ха, майтапчия. С ножовка. Стоплих какво намекваш. Щото съм в панделата.

— Позна.

— Чуй ме сега, младши, не ми трябва кекс с ножовка, ясно? И знаеш ли защо? Ще ти кажа. Щото не съм в затвора.

— Я-я... Кога те освободиха?

— Няма нужда да ме освобождават.

— Няма ли? Ще ти подсказва нещо, смахнат дъртак такъв. Сещаш ли се за онази сграда с решетките? От която никога не те пускат да излезеш? Нарича се затвор, а ти несъмнено си в него.

— Младши, ти си тоя, дете нищо не разбира. В тая дупка са затворили само тялото ми. Това имат — тялото ми. А не мен. Аз съм навсякъде, ясно? Накъдето и да погледнеш, младши, накъдето и да погледнеш. Стопли ли? И гледай да държиш моя внук настрана от това място. Разбра ли, младши?

— Защо не се погрижиш ти за него? Нали си навсякъде.

— Може и да се погрижа. Може да долетя там при вас...

— Виж какво, имам работа. Трябва да затварям.

— Недей, още не сме...

Прекъснах разговора. Но той беше прав — остана с мен, гласът му още дрънчеше в ушите ми. Хванах слушалката и я натиснах ядно в гнездото, после повторих и потретих, докато не престанах да го чувам.

Джейкъб и Лори ме гледаха ококорено.

— Обади се дядо ти.

— Схванах.

— Джейк, не искам никога да говориш с него, чуваш ли? Говоря сериозно.

— Добре.

— Изобщо няма да си отваряш устата, дори да ти се обади. Просто прекъсваш връзката. Разбра ли?

— Добре де, добре.

Лори се вторачи сърдито в мен.

— Анди, това важи и за тебе. Не искам този човек да се обажда в дома ми. Той е като отрова. Следващия път и ти прекъсваш връзката, ясно ли е?

Кимнах.

— Добре ли си? — попита ме тя.

— Не знам.

32. ЛИПСА НА ДОКАЗАТЕЛСТВА

Петият ден от делото.

Точно в девет часа съдия Френч застана на мястото си като буреносен облак и съобщи през зъби, че искането на обвиняемия процесът да бъде обявен за невалиден е отхвърлено.

— Възражението на обвиняемия срещу споменаването на неговия дядо е отбелязано в протокола и въпросът може да послужи като основание за обжалване. Дадох на съдебните заседатели изрични указания. Според мен това е достатъчно. Предупредих прокурора да не споменава повече този въпрос и повече няма да обсъждаме тази тема. Ако няма други възражения, съдебният пристав да доведе заседателите и да започваме.

Не бях изненадан. Рядко се случва съдебният процес да бъде обявен за невалиден. Съдията би се възползвал от всяка възможност, за да не хвърли в боклука огромните усилия на обвинението да доведе това дело до неговия завършек. А и такова прекратяване на процеса можеше да посрами самия него. Хората биха си казали, че е изгубил контрол над съдебната зала. Разбира се, Ладжудис знаеше всичко това. И може би нарочно прекрачи границата, като разчиташе на особено големия залог в това дело, който правеше прекратяването почти невероятно. А може би съм несправедлив към него.

Делото продължи своя ход.

— Кажете името си, моля.

— Карън Раковски.

— Какво е занятието ви и къде работите в момента?

— Аз съм криминалист в щатската полиция на Масачузетс. В момента работя в лабораторията по криминалистика на щатската полиция.

— В какво по-точно се състои работата на криминалиста?

— Прилага закономерностите на естествените науки, за да открие, запази и анализира веществени доказателства от местопрестъплението. След това дава показания в съда за заключенията си.

— Откога сте криминалист в щатската полиция?

— От единайсет години.

— Какъв е приблизителният брой на местопрестъпленията, които сте проучила досега?

— Около петстотин.

— Членувате ли в някакви професионални организации?

Раковски изброи набързо имената на пет-шест организации, след това научните си степени, работата си като преподавател и няколко публикации. Всичко това с устрема на товарен влак: трудно е да различиш подробностите, но пък дължината впечатлява. Всъщност никой не се заслушваше в тази стоварена върху главите ни информация, защото никой не се съмняваше в компетентността на Раковски. Тя беше известна и уважавана специалистка. Трябва да призная, че работата на криминалистите стана много по-професионална и точна в сравнение с времето, когато започнах в прокуратурата. Дори вече беше модерна. Криминалистиката ставаше все по-сложна наука, особено с използването на ДНК като вещественно доказателство. Не се съмнявам, че и различните сериали като „От местопрестъплението“ я направиха толкова популярна. Каквато и да е причината, тази професия привличаше повече и по-способни кандидати напоследък, а Карън Раковски принадлежеше към първата вълна криминалисти в нашия окръг, които бяха нещо повече от полицаи, заели се с ролята на учени-любители. Тя беше от истинските професионалисти. По-лесно си я представях с бяла престилка в лабораторията, отколкото в полицейска униформа. Радвах се, че са поверили случая на нея. Знаех, че няма да е пристрастна.

— Обадиха ли ви се по телефона около десет часа сутринта на 12 април 2007 година, за да ви съобщят за убийство в парка „Колд спринг“ в Нютън?

— Да.

— Какво направихте след обаждането?

— Отидох в парка, където ме посрещна лейтенант Дъфи. Той ми обясни какво е заварил на местопрестъплението и какво иска да направя. Заведе ме на мястото, където лежеше трупът.

— Забелязахте ли признаци, че тялото е местено?

— Казаха ми, че не е местено след идването на полицията.

— Съдебният лекар беше ли дошъл?

— Не.

— Желателно ли е криминалистът да отиде на местопрестъплението преди съдебния лекар?

— Да. Съдебният лекар не може да извърши огледа на трупа, без да го мести. А след като трупът е преместен, очевидно е, че не може да се правят изводи от положението му.

— В този случай вие сте била осведомена, че тялото е местено от жената, която е тичала в парка и го е намерила.

— Да.

— Въпреки това стигнахте ли до някакви изводи от положението на тялото и околността, когато огледахте за пръв път?

— Да. По всичко личеше, че нападението е било извършено на билото до пътеката и че след това тялото се е плъзнало надолу по склона. Това показваха кървавите следи по склона, продължаващи до мястото, където трупът е спрял.

— Това са контактните петна, за които чухме вчера, нали?

— Да. Когато отидох там, самото тяло беше обърнато с лицето нагоре и видях, че тениската на жертвата е напоена с кръв, която още не беше засъхнала.

— Какво значение придадохте на голямото количество кръв по тялото на жертвата?

— В онзи момент никакво. Раните очевидно бяха тежки и смъртоносни, но аз вече знаех това.

— Но голямото количество кръв на местопрестъплението не показва ли, че е имало ожесточена схватка?

— Невинаги. Кръвта циркулира постоянно в нашите тела. Това е хидравлична система — кръвта се помпа непрекъснато. Движи се в кръвоносната система под налягане. Когато човек бъде убит, кръвта вече не се изпомпва под налягане и движението ѝ зависи само от физическите закони. Така че голямото количество кръв, която се виждаше и по жертвата, и по земята наоколо, може и да бе изтекла под въздействието на гравитацията поради положението на тялото — краката по-високо от главата, с лицето надолу. Затова беше възможно тази кръв по жертвата да е изтекла след настъпването на смъртта. Още не можем да преценим.

— Ясно. Какво направихте след това?

— Огледах мястото по-подробно. Забелязах петна от кръв и близо до билото на възвишението — там, където изглеждаше, че е извършено нападението. Имаше само няколко по-малки петна.

— Нека се спрем на това. В криминалистиката има ли метод за анализ на петната от кръв?

— Да. Изучаваме вида и разположението на петната и можем да извлечем важни данни от това.

— В този случай успяхте ли да получите важни данни от вида и разположението на петната?

— Да. Както вече казах, на мястото на нападението имаше няколко съвсем малки петна от кръв, с диаметър около два сантиметра. По размера им личеше, че са падали почти отвесно на земята и са се разпръснали равномерно във всички посоки. Това понякога се нарича „пасивно кървене“.

— Вчера чухме — подхвана Ладжудис — разсъждения на защитата дали може да се очаква, че по тялото или дрехите на извършителя ще има кръв след такова нападение. Можете ли да изкажете мнение по този въпрос въз основа на вашите наблюдения?

— Да. Не може да се твърди, че нападателят *непременно* ще има кръв по себе си. Ще се върна на кръвоносната система — спомнете си, че щом кръвта излезе от тялото, вече ѝ действат физическите закони във външната среда. Да, вярно е, че когато бъде прерязана артерия, в зависимост от мястото ѝ в тялото, очаквате да има силна струя. Нарича се „артериална струя“. Същото се случва и с вените. Но ако е засегнат капиляр, може да наблюдавате тъкмо такова прокапване. Не открих на това място никакви петна, които да показват, че кръвта е изтичала под налягане. Тогава капките кръв падат под ъгъл и се разпръскват неравномерно. — Тя плъзна юмрук по другата си ръка, за да покаже нагледно как кръвта би се разпростряла по повърхността при падането. — Освен това е възможно нападателят да е стоял зад убития, когато го е намушкал, което не би го изложило на пътя на изтичащата кръв. Разбира се, възможно е и нападателят да се е преоблякъл след убийството. С всичко това искам само да изтъкна, че в този случай не може да се смята за задължително нападателят да е бил облян в кръв след убийството само поради факта, че на местопрестъплението е намерено голямо количество изтекла кръв.

— Известна ли ви е поговорката „Липсата на доказателства не е доказателство за липсата им“?

— Възраждам. Насочващ въпрос.

— Може да го зададе. А вие можете да отговорите.

— Да.

— Какво означава?

— Означава, че дори ако няма веществени доказателства за нечие присъствие на определено място и конкретно време, не може да се правят категорични заключения, че човекът наистина не е бил там. Може би е по-лесно да бъде разбрано, ако се изразя по друг начин — човек може да присъства на местопрестъплението и да не остави никакви материални следи.

Показанията на Раковски се проточиха. Те бяха съществена част от обвинението и Ладжудис се постара да извлече всичко от свидетелката си. Тя обясни подробно, че на местопрестъплението е намерена само кръв от жертвата. Непосредствено около трупа нямало никакви веществени доказателства, които могат да бъдат свързани с друг човек — никакви отпечатъци от пръсти, длани или от обувки, никакви косми или нишки от плат, никаква кръв или друг органичен материал. С едно-единствено изключение — онзи проклет отпечатък от палец.

— Къде по-точно се намираше отпечатъкът?

— Жертвата беше облечена с горнище, чийто цип бе свален надолу. От вътрешната страна на дрехата, приблизително тук — тя посочи лявата страна на хастара на сакото си, където често има вътрешен джоб — имаше етикет от синтетика с марката на производителя. Открихме отпечатъка върху този етикет.

— Материалът на етикета има ли значение за използването му като доказателство?

— Е, на някои повърхности отпечатъците са по-ясни. Тази повърхност беше плоска и напоена с кръв почти като тампон за печат, затова отпечатъкът беше съвсем ясен.

— Тоест имали сте ясен отпечатък?

— Да.

— И след като го проучихте, кого идентифицирахте като човека, оставил отпечатъка?

— Обвиняемия Джейкъб Барбър.

Джонатан се изправи и каза с такъв тон, сякаш свиваше рамене:

— Ние приемаме твърдението, че отпечатъкът е оставен от обвиняемия.

— Без възражения — уточни съдията и се обърна към съдебните заседатели. — Когато твърдението се приема, това означава, че защитата признава факта и прокурорът не е задължен да го доказва. И двете страни по делото приемат истинността на този факт, затова можете да го смятате за неоспоримо доказан. Добре, господин Ладжудис, продължавайте.

— Какво значение придадохте на факта, че отпечатъкът е с кръвта на жертвата?

— Очевидно кръвта трябва да е попаднала върху етикета преди пръстът на обвиняемия да се е притиснал до него. Това означава, че отпечатъкът е оставен, след като нападението е започнало, във всеки случай, след като жертвата е била намушкана поне веднъж, и то достатъчно скоро след нападението, за да бъде кръвта по етикета все още течна, защото на съсирена кръв палецът не би оставил такъв отпечатък или изобщо не би оставил отпечатък. Тоест отпечатъкът е направен по време на нападението или съвсем скоро след това.

— За колко продължителен период говорим? Колко време е можело да мине, преди кръвта върху етикета да засъхне прекалено, за да не остане отпечатък?

— Много фактори влияят в случая. Но не може да са минали повече от петнайсетина минути.

— Вероятно и по-малко от петнайсет?

— Не може да се определи точно.

„Добро момиче си, Карън. Не се хващаш на въдицата.“

Ладжудис се опита да представи като вещественно доказателство един нож — изящен и зловещ предмет, модел „Спайдърко Сивилиън“, който Джейкъб бе назвал в разказа, описващ убийството на Бен Рифкин. Джонатан възрази гневно срещу показването на този нож пред съдебните заседатели, защото нямаше никакви доказателства, че Джейкъб някога е притежавал тъкмо такъв нож. Бях изхвърлил ножа на моя син дълго преди обиска в стаята му, но сигурно преbledнях, когато зърнах „Спайдърко Сивилиън“. Приличаше твърде много на онзи нож. Не посмях да се обърна към Лори, но по-късно тя ми каза: „Едва не умрях, когато го видях“. Съдия Френч накрая не разреши на

Ладжудис да представи ножа като веществено доказателство, тъй като реши, че външният му вид е прекалено „провокиращ“, а обвинението не може да го свърже с Джейкъб. По този начин казваше на Ладжудис, че не му позволява да размахва наглед смъртоносен нож из съдебната зала, за да вдъхне у съдебните заседатели кръвожадността на тълпа, готвеща се да линчува някого. Не и докато обвинението не представи свидетел, който може да заяви, че Джейкъб е притежавал такъв нож. Френч разреши на Карън Раковски да даде само най-общи показания за ножа.

— Този нож би ли могъл да нанесе раните, открити по тялото на жертвата?

— Да. Сравнихме размера и формата на острието с раните и установихме съответствие. Острието на този конкретен нож е извито и назъбено, което би обяснило разкъсванията в краищата на раните. Това е нож, предназначен за насичане на противника, като при бой с ножове. Когато ножът е предназначен за равен разрез, обикновено има гладко, много добре наточено острие като на скалпел.

— Значи е възможно убиецът да е използвал такъв нож?

— Възраждавам.

— Възражението се отхвърля.

— Да, би могъл.

— Възможно ли е по раните и формата на ножа да прецените как убиецът би могъл да нанесе тези смъртоносни рани, какви движения е направил?

— Въз основа на факта, че раните са на практика хоризонтални, изглежда най-вероятно нападателят да е стоял точно пред жертвата, да е бил със същия ръст и да е нанесъл прави мушкащи удари, като ръката му е оставала в хоризонтално положение.

— Моля ви да покажете движенията.

— Възраждавам.

— Възражението се отхвърля.

Раковски се изправи, мушна напред три пъти във въздуха с дясната си ръка и седна на мястото си.

Ладжудис не каза нищо няколко секунди. Залата беше притихнала, чух някой зад мен да издишва дълго и шумно.

Джонатан се хвърли в битка при кръстосания разпит. Не нападна пряко Раковски. Нямаше съмнение, че тя е компетентна и се старее да

остане обективна, затова нямаше да спечели нищо, ако се заяжда с нея. Съсредоточи се върху веществените доказателства и очевидните слабости в тях.

— Обвинението спомена фразата „Липсата на доказателства не е доказателство за липсата им“. Помните ли я?

— Да.

— Но не е ли вярно и че липсата на доказателства може да означава именно липса на доказателства и нищо друго?

— Вярно е.

Джонатан се обърна с лукава усмивка към съдебното жури.

— В този случай имаме доста сериозна липса на доказателства, не е ли така? Няма следи от кръв, доказващи вината на обвиняемия, нали?

— Няма.

— Генетични проби? ДНК?

— Няма.

— Косми?

— Няма.

— Нишки от дрехи?

— Няма.

— А нещо друго, освен пръстовия отпечатък, което да доказва присъствието на обвиняемия на местопрестъплението?

— Няма.

— Отпечатъци от длани? От пръсти? От обувки? Всичко това липсва, нали?

— Така е.

— Виж ти! Ето какво наричам аз липса на доказателства!

Съдебните заседатели се разсмяха. Двамата с Джейкъб също се засмяхме, по-скоро от облекчение. Ладжудис скочи, за да възрази, и възражението беше прието, но това едва ли имаше значение.

— А сега за намерения пръстов отпечатък — отпечатъкът на Джейкъб върху дрехата на жертвата. Не е ли вярно, че има огромно ограничение при пръстовите отпечатъци като веществени доказателства — не можете да определите кога са оставени?

— Вярно е, с изключение на изводите, които могат да бъдат направени от факта, че кръвта още е била течна, когато пръстът на обвиняемия я е докоснал.

— Да, течната кръв. Именно. Позволете да ви представя една хипотеза, госпожо Раковски. Да допуснем само като предположение, че обвиняемият — Джейкъб, се е натъкнал на жертвата, негов приятел и съученик. Намерил го е лежащ на земята, докато е вървял към своето училище. Да допуснем също само като предположение, че това се е случило броени минути след нападението. И накрая да допуснем, че е хванал дрехата на убития в опит да му помогне или да провери състоянието му. Това не би ли обяснило напълно факта, че отпечатъкът е намерен точно на това място?

— Да.

— Стигнахме до ножа, за който чухме — ножа модел... как беше... „Спайдърко Сивилиън“. Не е ли вярно, че има много модели ножове, които биха могли да причинят такива рани?

— Да, предполагам, че има.

— Защото можете да правите изводите си само по характеристиките на тези рани, размера и формата им, дълбочината на проникване на острието и така нататък, нали?

— Да.

— Следователно онова, което знаете, е само, че оръжието на убийството изглежда е имало назъбено острие с определени размери, не е ли така?

— Така е.

— Опитайте ли се да установите колко от съществуващите модели ножове отговарят на направеното от вас описание?

— Не. От прокуратурата поискаха само да установя дали този конкретен нож съответства на раните по жертвата. Не са ми давали други ножове, за да сравнявам.

— Е, и това ако не е нагласена работа...

— Възразявам!

— Възражението се приема.

— Значи разследващите престъплението изобщо не са се опитали да установят колко от съществуващите ножове биха могли да причинят тези рани?

— Не са ме питали за други модели.

— А вие имате ли съвсем приблизителна представа? Колко различни ножове биха могли да причинят рана, широка три сантиметра, и да проникнат осем-десет сантиметра в тялото?

— Не знам. Това са само предположения.

— Хиляда? Хайде де, сигурно са поне толкова.

— Не бих могла да кажа. Броят им вероятно е голям. Не бива да забравяте, че и малък нож може да направи разрез, по-широк от самото острие, ако нападателят го използва, за да разреже допълнително раната. Скалпелът например е сравнително малък, но е всеизвестно колко големи разрези може да прави. Затова когато говорим за размера на раната, съотнесен с острието, всъщност говорим за максималния размер на острието, тоест горната граница, защото е очевидно, че острието не може да бъде по-голямо от раната, поне когато става дума за прободна рана. Но размерът на раната не може да е точен показател за големината на ножа. Затова и не мога да отговоря на въпроса.

Джонатан изви глава настрана, докато я гледаше. Нямаше да се откаже толкова лесно.

— Петстотин?

— Не знам.

— Сто?

— Възможно е.

— Аха, значи е възможно. Значи шансовете ни в случая са едно към сто?

— Възраждавам.

— Възражението се приема.

— Госпожо Раковски, защо разследващите проявиха интерес към конкретния модел нож — „Спайдърко Сивилиън“? Защо поискаха от вас да сравните точно този модел с раните?

— Защото е споменат в описанието на убийството, написано от обвиняемия...

— Според Дерек Ю.

— Така е. И същият свидетел твърди, че е видял подобен нож в обвиняемия.

— Значи пак Дерек Ю?

— Доколкото ми е известно.

— Значи единственото нещо, което свързва ножа с Джейкъб, са показанията на това объркано момче — Дерек Ю?

Тя не отговори. Ладжудис възрази припряно, но това нямаше значение.

— Ваша чест, нямам други въпроси.

33. ОТЕЦ О'ЛИЪРИ

Вече не бях уверен как ще завърши делото, но продължавах да съм оптимист. Ладжудис се надяваше да направи печеливша комбинация от слаби карти. Но и нямаше друг избор. Не можеше да сложи асо на масата — толкова неоспоримо доказателство, че да *задължи* съдебните заседатели да обявят Джейкъб за виновен. Последната му надежда беше в цяла група свидетели, подбрани измежду съучениците на моя син. Не можех да си представя, че децата от „Маккормик“ толкова ще впечатлят съдебното жури.

И Джейкъб беше съгласен с мен. Отнасяхме се с подигравки към скалъпеното от Ладжудис обвинение и коментирахме, че всяка показана от него досега карта означава сигурна загуба. Особено удоволствие ни доставяха ударът на Джонатан с „липсата на доказателства“ и хокането от съдията, което Ладжудис отнесе, защото си позволи да спомене „гените на убиец“. Не се опитвам да внуша, че Джейкъб не беше уплашен до полуда. Защото беше. Всички бяхме. Просто облекчаваше малко страховете си с тупане по гърдите. И аз го правех. Чувствах се агресивен, преливащ от адреналин и тестостерон. Надвисналата ужасна катастрофа на обвинителната присъда изостряше всичките ми сетива.

Лори беше много по-посърнала от нас. Тя смяташе, че в едно толкова неясно дело съдебното жури ще сметне за свой дълг да обяви Джейкъб за виновен. Не биха рискували да сбъркат. Ще пратят зад решетките това момче-чудовище, за да опазят невинните дечица — край на проблема. Те не биха оставили безнаказано убийството на Бен Рифкин. В противен случай справедливостта нямаше да възтържествува. И щом, за да постигнат това, трябваше да нахлузят примката на шията на Джейкъб, нямаше да се поколебаят. В нерадостните предсказания на Лори долавях нещо още по-мрачно, но не смеех да я попитам направо. Някои чувства е най-добре да не бъдат изразени. Не бива да принуждаваш майката да казва някои неща за детето си, дори ако тя вярва в тях.

Затова в онази вечер обявихме примирие. Решихме да не предъвкваме повече веществените доказателства, за които слушахме цял ден, да не обсъждаме безкрайно подробностите за контактните петна, ъглите на прободните рани и всичко останало. Предпочетохме да седнем на дивана и да гледаме телевизия в доволно мълчание. Когато Лори се качи горе около десет часа, ми се прокрадна смътната идея да отида при нея. Преди бих го направил. Либидото щеше да ме повлече подире ѝ, сякаш съм датски дог на каишка. Но с това беше свършено. Лори загуби всякакво желание за секс, а аз не можех да си представя как ще заспя до нея, как ще заспя изобщо. Пък и все някой трябваше да изключи телевизора и да накара Джейкъб да си легне по някое време.

Малко след единайсет часа — тъкмо започваше Шоуто на Джон Стюарт, Джейк каза:

— Онзи пак е тук.

— Кой?

— Онзи тип с цигарата.

Надникнах през външните щори на хола.

Същият „Линкълн Таун Кар“ бе спрял нагло точно срещу къщата под една от уличните лампи. Прозорецът до шофьора беше леко отворен, за да тръска пепелта.

— Да се обадим ли на ченгетата? — предложи Джейкъб.

— Не. Аз ще се погрижа за това.

Отидох в антрето и извадих от гардероба малка червена бейзболна бухалка от алуминий, зарязана там от години между чадърите и обувките, може би след последния мач на Джейкъб в детския отбор.

— Татко, това може би не е добра идея.

— Няма по-добра, повярвай ми.

Всъщност, Джейкъб се оказа прав, наистина не беше добра. Не си затварях очите за вероятността да съсия още повече и без това променената представа на хората за нас, особено за Джейкъб, но бях се настроил само да сплаша Човека-с-цигарата, без да се стига до насилие. И все пак ме бе обзело чувството, че мога да пробия и стена е главата си, желанието най-сетне да направя *нещо*. Честно казано, не знам докъде бях готов да стигна. Впрочем не се и наложи да разбере.

Когато излязох на тротоара пред къщата, пред мен профуча полицейска кола — черен „Форд Интерсептър“, без всякакви отличителни знаци. Появи се сякаш от нищото, с мигащи сини лампи, които осветиха улицата. Спря под ъгъл пред другата кола, за да ѝ попречи да потегли.

Отвътре изскочи Пол Дъфи — само якето с емблема и значката на колана му показваха, че е от щатската полиция. Изгледа ме (бях отпуснал надолу ръката си с бухалката, но това не пречеше да изглеждам нелепо) и повдигна вежди.

— Прибирай се вкъщи, шампионе!

Не помръднах. Толкова се стъписах, а и отношението ми към Дъфи вече беше толкова объркано, че няхах желание да го послушам.

Той ме загърби и отиде при досадника.

Стъклото откъм шофьора се спусна с бръмчене и мъжът в колата попита:

— Проблем ли има?

— Искам да видя шофьорската ви книжка и регистрационния талон на колата.

— Имам право да седя в собствената си кола, нали?

— Господине, отказвате ли да представите поисканите документи?

— Нищо не отказвам. Искам да знам защо ме безпокоите. Седя си, на никого не преча, улицата е достъпна за всички.

Мъжът пъхна цигарата в уста и се наклони напред, за да измъкне портфейла от задния си джоб. Когато Дъфи взе шофьорската книжка и се върна при полицейската кола, мъжът се вторачи в мен изпод козирката на шапката си и подхвърли:

— Как я караш, мой човек?

Не отговорих.

— Всичко наред ли е с теб и семейството?

Продължихме да се зяпаме.

— Хубаво е да имаш семейство.

Мълчах, а той продължи да пуши с пресилено безгрижие.

Дъфи излезе от колата, върна му книжката и талона и го попита:

— Вие ли бяхте спрял тук онзи ден вечерта?

— Не, господине.

— Господин О'Лиъри, защо не отидете другаде? Пожелавам ви приятна вечер. И повече не се връщайте тук.

— Улицата не е ли на всички?

— Не се отнася за вас.

— Както кажете, господин полицай. — Пак се сгъна и натика с пъшкане портфейла си в задния джоб. — Съжалявам, малко съм тромав. Остарявам. — Ухили се първо на Дъфи, после на мен. — Господа, приятна вечер и на вас. — Сложи си предпазния колан и го заключи показно. — Щрак, иначе глоба. Господин полицай, май трябва да преместите колата. Пречите ми.

Дъфи седна в полицейската кола и я премести два-три метра назад.

— Лека ви нощ, господин Барбър — каза О'Лиъри и бавно потегли.

Дъфи застана до мен.

— Искаш ли да ми обясниш какво става? — попитах го аз.

— Да, добре е да поговорим.

— Ще влезеш ли?

— Виж какво, Анди, ще те разбере, ако не желаш да влизам в къщата ви и да се мотая наоколо. Няма проблем. Можем да говорим и тук.

— Не, всичко е наред. Просто ела вътре.

— Предпочитам да...

— Дъф, казах ти, че всичко е наред.

Той се намръщи.

— Лори будна ли е?

— Притесняваш се от нея ли?

— Да.

— Но не и от мен?

— Не очаквам с нетърпение този разговор, откровено казано.

— Не се тревожи. Мисля, че тя заспа.

— Нещо против да взема това?

Подадох му бухалката.

— Наистина ли мислеше да я използваш? — попита Дъфи.

— Имам право да не отговарям на въпроси.

— Да, може би така е най-добре.

Той пхна бухалката в колата си и влезе с мен в къщата. Лори стоеше със скръстени ръце на площадката на вътрешната стълба по долнище на пижама и фланела. Не каза нищо.

— Здравсти, Лори — каза Дъфи.

Тя се завъртя и се върна в спалнята.

— Здравсти, Джейкъб.

— Здравсти — отвърна Джейкъб, възпитанието и навикът не му позволиха да покаже, че се чувства разгневен или предаден.

Отидохме в кухнята и там попитах Дъфи защо се навърта около нас.

— Обади ми се твоят адвокат. Каза, че полицията в Нютън и Кеймбридж не му обръща внимание.

— И е решил да помоли тебе? Нали сега си в отдела за връзки с обществеността?

— Е, да, но правя това по лични подбуди.

Кимнах. Не знам какво чувствах спрямо Дъфи в този момент. Все пак разбихах, че когато даде свидетелски показания срещу Джейкъб, той само изпълняваше дълга си. Не можех да видя в него свой враг. Но нямаше и да бъдем приятели занапред. Ако затвореха моето момче в килия до края на живота му, Дъфи щеше да е сред хората, пратили го там. И двамата съзнавахме, че е така. Не можехме да намерим подходящи думи, за да си кажем това направо, затова го пренебрегнахме. Най-доброто в мъжкото приятелство е, че почти винаги неловките моменти могат да бъдат загърбени по мълчаливо съгласие и ако истинската близост е немислима, задоволяваш се с полесната задача на взаимната търпимост.

— Кой беше този човек?

— Името му е Джеймс О'Лиъри. Прякорът му е Отец О'Лиъри. Роден е през февруари 1943 година, на шейсет и четири.

— Значи по-скоро е Дядо О'Лиъри.

— Не се отнасяй пренебрежително към него. Той е стар гангстер. Досието му обхваща половин век и е побрало едва ли не целия Наказателен кодекс. Има всичко, за което се сетиш. Оръжия, дрога, насилие. Федералните го подхванали през 80-те години заедно с цяла банда по обвинения за трафик на наркотици, но до присъда не се стигнало. Казаха, че е бил и „горила“, пребивал по поръчка. Сега е твърде стар за такава работа.

— И с какво се занимава?

— Оправя проблеми. По-точно ги отстранява. Предлага услугите си на дребно. Каквото поискаш — събира стари дългове, гони хора от домовете им, кара ги да си затварят устите.

— Отец О'Лиъри... Защо се е наежил срещу Джейкб?

— Самият той не е настроен срещу Джейкб, убеден съм в това. Въпросът е кой му плаща и за какво.

— А какъв е отговорът?

Дъфи вдигна рамене.

— Нямам представа. Трябва да е някой, който мрази Джейкб. А тази група е твърде многобройна в момента — всеки, който е познавал Бен Рифкин или... по дяволите, може да е всеки, който гледа новини по телевизията.

— Страхотно. И какво да правя, ако го видя отново?

— Мини на другия тротоар. След това ми се обади.

— И ти ще пратиш отдела по връзки с обществеността да се разправя с него ли?

— Ако е нужно, ще пратя и цялата Осемдесет и втора въздушнопреносима дивизия.

Усмигнах се.

— Още имам приятели тук-там — увери ме Дъфи.

— Ще те върнат ли в ПКП?

— Зависи дали Распутин ще им позволи, когато стане районен прокурор.

— Все още има нужда от голям удар, преди да се кандидатира за длъжността.

— Вярно си е и тъкмо в това е проблемът — няма да му се усмихне щастието.

— Мислиш ли?

— Да. Порових около твоето приятелче Пац.

— Заради кръстосания разпит ли?

— И заради него, и защото помня как ме питаше за Пац и Ладжудис, дали ги свързва нещо. Защо Ладжудис не искаше Пац да бъде заподозрян за това убийство?

— Е, и?

— Може и да не е нищо особено, но има връзка. Ладжудис е работил по обвинения срещу него, когато е бил в групата по

престъпления срещу непълнолетни. В онзи случай е имало изнасилване, но Ладжудис го смекчил до сексуално посегателство и всичко приключило със споразумение в съда.

— Какво следва от това?

— Може би нищо. Може би потърпевшият не е искал да даде показания в съда или е оттеглил обвиненията, а Ладжудис е взел правилното решение. А може би е сгафил зле, Пац се е отървал леко и след време е извършил убийство. Ладжудис няма да се хвали с такава история в предизборната кампания, нали? — Дъфи пак сви рамене. — Нямам достъп до материалите на прокуратурата. Само толкова успях да изровя, без да привличам излишно внимание. Знам, че не е много, но поне е нещо.

— Благодаря ти.

— Ще видим има ли за какво — промърмори той. — Пък и може да няма значение дали е вярно. Ако просто ей така подхвърлиш това в съда, хвърлиш малко прах в очите на хората — сецаш се за какво говоря, нали?

— Сецам се, господин велик детектив.

— И ако Ладжудис си отнесе пердаха, още по-добре, а?

— Тъхъ — засмях се аз.

— Знаеш ли, Анди, съжалявам за всичко това.

— Знам.

— Работата ми понякога е гадна.

Постояхме няколко секунди загледани един в друг.

— Е, ще те оставя да се напиш — каза той накрая. — Утре е важен ден. Искаш ли да поседя отвън, за да не се върне новият ви приятел?

— Не. Благодаря, но мисля, че всичко ще бъде наред.

— Добре. Пак ще се видим.

Легнах си двайсетина минути по-късно, но първо отместих леко щората в спалнята, за да погледна улицата. Черната полицейска кола още беше там, както очаквах.

34. ДЕРЕК Ю

Шестият ден на делото.

Отец О'Лиъри беше сред зрителите в дъното на залата, когато заседанието на съда започна.

Лори, посивяла и изцедена, беше на самотния си пост на първия ред.

Ладжудис, натрупал самочувствие след поредицата свидетелски показания на професионалисти, се държеше наперено. Една от чудатостите на съдебните процеси е, че макар привидно свидетелят да е звездата в представлението, често прокурорът и адвокатът крачат насам-натам, привличайки вниманието върху себе си. Добрите юристи обикновено не се движат много, защото искат погледите на съдебните заседатели да останат приковани в свидетеля. Ладжудис през цялото време като че не можеше да си намери място — пърхаше от мястото на свидетеля към ложата на съдебното жури, после към масата на обвинението и пак обратно, накрая кацна при водещия разпита. Подозирам, че беше превъзбуден заради предвидените за този ден свидетели — съучениците на Джейкъб, и бе решен да не им позволи да му съсипват делото, както се случи с предишните свидетели.

Пръв беше Дерек Ю — същият този Дерек, който бе похапвал хиляда пъти в нашата кухня, бе се разполагал на дивана да гледа футбол и да ръси чипс по килима. Дерек, който бе подскачал из хола, докато играеше на някоя от видеоконзолите с Джейкъб. Дерек, който часове наред бе клатил блажено глава, вероятно напушен с трева, в тежкия ритъм на баса от своя „Айпод“, а Джейкъб правеше същото до него. Музиката обикновено беше толкова силна, че чувахме мърморенето ѝ от слушалките им, все едно слушахме мислите на момчетата. Сега виждах същия Дерек Ю на стола за свидетели и с удоволствие бих го одрал жив с провисналата му невчесана коса на непризнат талант от гаражна банда и сънливото изражение на лентяй. Този Дерек, който застрашаваше моя син с доживотна присъда. За случая се бе пременил със спортно сако, което висеше на тесните му

рамене. Яката на ризата му беше прекалено широка. Стегната от вратовръзката, тя се нагъваше около хилавата му шия като примка.

— Дерек, откога познаваш обвиняемия?

— Ами май от детската градина.

— Били сте в едно начално училище, така ли?

— Да.

— В кое училище?

— „Мейсън-Райс“ в Нютън.

— И оттогава сте в приятелски отношения?

— Да.

— Добри приятели ли сте?

— Ами така си е.

— Гостували сте взаимно в домовете си?

— Ами да.

— Прекарвали сте заедно времето след училище и в почивните дни?

— Да.

— А били ли сте в една паралелка?

— Да.

— Кога беше последният път?

— Преди две години.

— Но дори през годините, когато не сте били в една паралелка, сте си оставали добри приятели?

— Ами да.

— Значи от колко години ти и обвиняемият сте добри приятели?

— От осем.

— Осем... А на колко години си?

— Сега съм на петнайсет.

— Може ли да се каже, че по времето, когато бе убит Бен Рифкин — 12 април 2007 година, Джейкъб Барбър е бил най-добрият ти приятел?

Дерек отговори приглушено, може би натъжен или засрамен.

— Ами да.

— Добре. Ще насоча вниманието ти към утрото на 12 април 2007 година. Помниш ли къде беше тогава?

— В училището.

— В колко часа влезе в училището?

- Осем и половина.
- Как отиде на училище?
- Пеша.
- Мина ли през парка „Колд спринг“?
- Не, дойдох от другата посока.
- Добре. Когато влезе в училището, къде отиде?
- Отбих се до моето шкафче да си оставя нещата, после отидох в нашата класна стая.
- През тази година не сте били в една паралелка с обвиняемия, така ли?
- Така е.
- Видя ли го онази сутрин, преди да влезеш в класната стая?
- Ами да, при шкафчетата.
- Какво правеше?
- Само си слагаше нещата вътре.
- Имаше ли нещо необичайно във външния му вид?
- Не.
- А по дрехите?
- Не.
- Имаше ли нещо на ръката му?
- Имаше голямо петно. Приличаше на кръв.
- Опиши петното.
- Ами просто беше червено петно, колкото монета от четвърт долар.
- Ти попита ли го от какво е?
- Да. Казах му: „Пич, какво ти е на ръката?“. Той май каза: „Нищо ми няма. Драскотина“.
- Ти видя ли обвиняемия да се опитва да махне кръвта?
- Не веднага.
- Той отрече ли, че петното на ръката му е от кръв?
- Не.
- Добре, какво стана след това?
- Отидох в класната стая.
- Тогава в една паралелка ли бяхте с Бен Рифкин?
- Да.
- Но той не е бил в класната стая онази сутрин.
- Не беше.

- Това не ти ли се стори странно?
- Не. Не знам дали изобщо забелязах. Може да съм помислил, че е болен.
- Какво се случи в класната стая?
- Нищо. Същото както винаги: кой отсъства, малко съобщения, после отидохме по стайте за първия час.
- Какъв беше първият час в твоята програма?
- Английски език.
- Ти отиде ли?
- Ами да.
- И обвиняемият ли беше в часа по английски?
- Да.
- Говори ли с него?
- Казахме си „здрaсти“, това беше.
- Имаше ли нещо необичайно в поведението и в думите на обвиняемия?
- Не.
- Не ти ли се стори, че е разстроен?
- Не.
- Нещо необичайно във външния му вид?
- Нищо.
- Кръв по дрехите или нещо подобно?
- Възразявам.
- Възражението се приема.
- Би ли описал външния вид на обвиняемия, когато го видя в стаята за часа по английски език?
- Май носеше обикновени дрехи — джинси, маратонки, де да знам още какво. Нямахте кръв по дрехите му, ако това ме питате.
- А на ръцете?
- Петното го нямаше.
- Значи си е измил ръцете?
- Така излиза.
- Имаше ли порязвания или драскотини по ръцете му? Нещо, което да е причинило кръвене?
- Не помня да е имало. Не съм се заглеждал.
- Добре, какво се случи след това?

— Ами часът по английски продължи към петнайсетина минути, после обявиха, че блокират училището.

— Какво означава това?

— Прибираме се по класните стаи, пак ни преброяват, заключват вратите и всички оставяме вътре.

— Знаеш ли кога се прилага блокиране на училището?

— Когато има някаква опасност.

— За какво си помисли, когато чу, че блокират училището?

— За стрелбата в „Кълъмбайн“.

— Значи помисли, че в училището е проникнал въоръжен човек?

— Ами да.

— Уплаши ли се?

— То се знае. Всички се уплашиха.

— Помниш ли как реагира обвиняемият, когато директорът обяви блокадата?

— Нищо не каза. Само се позасмя. Щом чухме, всички хукнахме към класните стаи.

— Обвиняемият изглеждаше ли неспокоен или уплашен?

— Не.

— В този момент някой знаеше ли причината за блокадата?

— Не.

— Някой свърза ли случката с Бен Рифкин?

— Не. Да де, по-късно сутринта ни казаха, но не в началото.

— Какво се случи след това?

— Просто си седяхме в класните стаи със заключени врати. По уредбата обявиха, че нямало опасност за нас, нямало оръжия в училището, затова учителите отключиха вратите и чакахме. Беше нещо като учебна тревога.

— И преди това сте се упражнявали за блокада, така ли?

— Тъхъ.

— Какво се случи след това?

— Останахме по стаите. Казаха ни да си извадим учебниците, да четем или да си пишем домашните, каквото решим. После отмениха часовете и към единайсет си тръгнахме.

— Никой ли не ви разпита — теб, други ученици?

— В този ден не.

— Никой ли не претърси училището или шкафчетата, или някого от учениците?

— Не съм видял такова нещо.

— Така... Когато ви разпуснаха и накрая ви разрешиха да излезете от стаята, какво видях?

— Много родители чакаха отвън децата си, бяха се събрали при училището.

— Кога видях отново обвиняемия?

— Ами следобед на същия ден си разменихме есемеси.

— За какво бяха тези съобщения?

— Е, тогава вече знаехме, че Бен е убит. Не че знаехме точно какво се е случило. И само си пускахме текстчета като „Ти чу ли нещо? Какво чу? Какво става?“.

— И какво ти написа обвиняемият?

— Ами аз го подпитвах: „Пич, нали минаваш оттам на път за училище? Видях ли нещо?“. А Джейк само написа: „Не“.

— Значи „не“?

— Това написа.

— Не е споделял с теб, че Бен е лежал на земята, а той се е опитал да провери как е?

— Не.

— Какво друго си писахте?

— Ами нещо като майтапи, защото Бен напоследък доста се заяждаше с Джейкъб. И ние си подмятахме „Що се случи на такъв симпатяга“ и „Сбъдна ти се мечтата“, ей такива неща. Знаем, че направо си звучи зле, но беше само на майтап.

— Каза, че Бен Рифкин се е заяждал с Джейкъб. Обясни какво имаш предвид. Какво точно се е случвало между тях?

— Бен, такова... той беше в друга тайфа. Той просто... не искам да приказвам лоши неща за него след това, което стана, нали разбирате... но не се държеше добре с Джейк, с мен, изобщо с нашата тайфа.

— Кой беше във вашата тайфа?

— Ами аз, Джейк и едно друго момче — Дилън.

— И каква беше вашата тайфа? Като какви се славехте в училището?

— Ние бяхме смотаняци — отговори Дерек без никакво смущение.

Това не го засягаше. Такъв си беше животът му.

— А Бен какъв беше?

— Де да знам. От хубавите.

— Значи беше хубав?

Дерек се изчерви.

— Не знам. Той беше в друга тайфа.

— Бяхте ли приятели с Бен Рифкин?

— Не. Тоест знаехме се, казвахме си „здрости“, но не бяхме приятели.

— Но не се е заяждал с теб, така ли?

— Де да знам. Може да ми е викал „педалче“ или нещо друго. Това не го смятам за тормоз. Някой като ти вика „педалче“, не е нищо особено.

— Бен обиждал ли е и други ученици?

— Да.

— Как?

— Ами как... Педалче, смотаняк, курва, кучка, загубеняк, разни други думи. Такъв си беше, така си приказваше.

— С всеки ли?

— Е, не с всеки. Само с онези, които не харесваше. Онези, които не са готини.

— Джейкъб не беше ли от готините?

Смутена усмивка.

— Не. Никой от нас не беше.

— Бен харесваше ли Джейкъб?

— Не. Изобщо.

— А защо?

— Ей така.

— Без причина ли? Имаше ли някакви разпавии между тях? Нещо конкретно?

— Не. Бен просто не смяташе Джейк за готин. Никого от нас не смяташе. Подхвърляше ни разни приказки.

— Но с Джейкъб се държеше по-зле отколкото с теб или с Дилън?

— Да.

— Защо?

— Според мен, защото виждаше, че на Джейк му пука. Нали ви казах — ако на мен някой ми каже, че съм педалче, смотаняк или нещо друго, какво да направя? Аз не отвърщах. Но Джейк много се нервираше, затова Бен продължаваше.

— Какво продължаваше?

— Да го обижда.

— Как?

— Най-често го наричаше „педалче“. Или с по-лоши думи.

— Какви по-лоши думи? Хайде, можеш да ги кажеш тук.

— Ами все му разправяше, че бил гей. И все питаше Джейк дали е вършил разни гейщини. Все това му приказваше и не спираше.

— Какво точно е приказвал?

Дерек пое дълбоко въздух.

— Не знам дали мога да го кажа...

— Всичко е наред. Продължавай.

— Ами питаше „Духал ли си на някого наскоро?“... Не искам да повтарям какво казваше. Ей такива неща бяха. Не преставаше.

— Някой в училището смяташе ли наистина Джейкъб за гей?

— Възразявам.

— Възражението се отхвърля.

— Не. Тоест така си мисля. Не че на някого му пукаше. На мен не ми пукаше. — Дерек погледна Джейкъб. — И сега не ми пука.

— Джейкъб споменавал ли е пред теб нещо за това?

— Каза, че не е гей.

— В какъв контекст? Защо ти го каза?

— Ами аз само му разправях да не слуша Бен. Казах му нещо от рода на „Ей, Джейк, ти и без това не си гей, защо ти пука?“. И той ми каза, че не бил гей и било важно не дали е гей, а лайната... да де, глупостите, с които го залива Бен, и докога щяло да продължава това, без никой да направи нищо. Той знаеше, всички знаехме, че не бива да е така, но никой не си мърдаше пръста да спре Бен.

— Значи Джейкъб беше ядосан?

— Да.

— Струваше му се, че е подложен на тормоз?

— Той *наистина* беше подложен на тормоз.

— Ти опита ли да се намесиш поне веднъж, за да престане Бен да тормози твоя приятел?

— Не.

— Защо не?

— Защото щеше да е все тая. Бен нямаше да ме чуе. Не става така.

— Тормозът само словесен ли беше? Стигаше ли до физическо насилие?

— Понякога Бен го блъскаше или го буташе с рамо, когато се разминаваха, понякога вземаше неща на Джейк от раницата или обяда му, или каквото му хрумне.

— Обвиняемият обаче ми се вижда едро момче. Защо Бен се е заяждал безнаказано с него?

— Бен също беше едър, а и по-як. И имаше повече приятели. Май всички ние — Джейк, Дилън, аз — си знаехме, че не сме от важните хора в училище. Тоест... де да знам, оплетена работа. Малко е трудно да го обясня. Но ако се бяхме сбили наистина с Бен, всички щяха да ни отрежат.

— В смисъл че щяха да прекъснат отношенията си с вас?

— Тъхъ. Как щяхме да я караме в училище, ако всички ни обърнат гръб?

— Бен държеше ли се така и с други деца или само с Джейкъб?

— Само с Джейкъб.

— Имаш ли представа защо го правеше?

— Щото знаеше, че Джейк побеснява от това.

— Ти виждаше ли, че Джейк побеснява?

— Всички виждаха.

— Джейкъб често ли побесняваше?

— Заради Бен ли? Разбира се.

— А заради други неща?

— Да, от време на време.

— Разкажи ни по-подробно за характера на Джейкъб.

— Възраждам.

— Възражението се отхвърля.

— Хайде, Дерек, разкажи ни за характера на Джейкъб.

— Ами той се вкисваше сериозно от разни неща. Кипваше отвътре, но не го показваше. Навиваше пружината до скъсване и

понякога избухваше заради някоя дреболия. После все беше гузен, защото изглеждаше, че прекалява, но никога не беше само заради дребния повод. А заради всичко друго, за което все си мислеше.

— Как научи всичко това?

— Той ми казваше.

— Някога вбесявал ли се е на теб?

— Не.

— А вбесявал ли се е в твое присъствие?

— Ами да, понякога ставаше малко шизо.

— Възраждавам.

— Възражението се приема. Съдебните заседатели няма да вземат предвид последното изречение.

— Дерек, би ли описал някой случай, когато обвиняемият е бил вбесен?

— Възраждавам, няма връзка с делото.

— Възражението се приема. Господин Ладжудис, преминете към други въпроси.

Ладжудис сви устни. Обърна страница от жълтия си бележник — страница с въпроси, от които трябваше да се откаже. Отново закрочи като подплашена птица из съдебната зала, докато задаваше въпросите си, и накрая се настани повторно при катедрата до ложата на съдебното жури.

— Значи в дните след убийството на Бен Рифкин е имало причина да те разтревожи ролята на твоя приятел Джейкъб в тези събития?

— Възраждавам.

— Възражението се отхвърля.

— Можеш да отговориш, Дерек.

— Да, имаше.

— Имаше ли нещо конкретно, освен характера му, което събуди у теб подозрения спрямо Джейкъб?

— Да. Той имаше нож. Нещо като армейски нож. Боен нож. Много остър, цялото острие беше... *назъбено*. Страх да те хване.

— Виждал ли си този нож?

— Ами да. Джейк ми го показа. Дори веднъж го донесе в училище.

— Защо го донесе в училище?

— Възразявам.
— Възражението се приема.
— Показа ли ти веднъж ножа в училище?
— Да, показа ми го.
— Обясни ли защо ти го показва?
— Не.
— Каза ли ти защо поначало е искал да има нож?
— Май си мислеше, че е готин, това е.
— А ти как реагира, когато видя ножа?
— Казах нещо като „Пич, готин е“.
— Не те ли притесни?
— Не.
— А не се ли разтревожи?
— Тогава не.
— Бен Рифкин беше ли наблизо в деня, когато Джейкъб ти показа ножа?
— Не. Никой не знаеше, че Джейк имаше ножа. Просто си го носеше. Все едно си имаше своя тайна.
— Къде държеше ножа?
— В раницата или в джобовете.
— Той показа ли го на още някого, заплаши ли някого с него?
— Не.
— Добре, значи Джейкъб е имал нож. Имаше ли нещо друго, което те накара да заподозреш своя приятел Джейкъб в часовете и дните след убийството на Бен Рифкин?
— Ами нали казах, че отначало никой не знаеше какво е станало. После се разчу, че Бен бил убит с нож в парка „Колд спринг“, и аз някак си разбрах.
— Какво разбра?
— Ами разбрах... да де, помислих си, че той може да го е направил.
— Възразявам.
— Възражението се приема. Съдебните заседатели няма да вземат под внимание последния отговор.
— Как разбра, че Джейкъб...
— Възразявам!

— Възражението се приема. Господин Ладжудис, преминете към други въпроси.

Ладжудис отново сви устни и промени тактиката.

— Джейкъб говорил ли ти е някога за сайт в мрежата, наречен „Транжорната“?

— Да.

— Би ли обяснил на съдебните заседатели какво представлява „Транжорната“?

— Нещо като порно сайт, но там има само разкази, всеки може да пише и да ги качва в сайта.

— Какви разкази?

— Ами май садо-мазо. Не знам точно. Нещо като секс и насилие.

— Джейк говореше ли често за сайта?

— Тъхъ. Май му харесваше. Често влизаше в този сайт.

— А ти?

Дерек се изчерви смутен.

— Не. Не ми хареса.

— Безпокоеше ли те това, че Джейкъб влиза често в сайта?

— Не. Това си е негова работа.

— Джейкъб показва ли ти разказ в „Транжорната“, в който е описано убийството на Бен Рифкин?

— Да.

— Кога ти показва разказа?

— Май беше втората половина на април.

— След убийството ли?

— Ами да, няколко дни след това.

— Какво ти каза за този разказ?

— Само каза, че написал историята и я качил в този форум.

— Тоест, публикувал е разказа онлайн, за да го четат други хора?

— Ами да.

— Ти прочете ли разказа?

— Да.

— Как го намери?

— Джейкъб ми прати линк.

— Как? С имейл? Във „Фейсбук“?

— Във „Фейсбук“ ли? Не! Там всеки може да го види. Май беше с имейл. Влязох в сайта и прочетох разказа.

— Какво си помисли, когато прочете разказа за пръв път?

— Де да знам. Казах си, че е малко ненормално да го напише, но пък беше доста интересно. Джейкъб умее да пише добре.

— Той писал ли е други разкази като този?

— Не точно такива. Написа няколко, които бяха...

— Възразявам.

— Възражението се приема. Следващият въпрос.

Ладжудис извади лист, текстът на който, отпечатан с лазерен принтер, покриваше нагъсто и двете страници. Сложи го на поставката пред стола на Дерек.

— Това ли е разказът, за който Джейкъб ти е казал, че го е написал?

— Да.

— Тази разпечатка точно копие ли е на разказа, който ти прочете първия път?

— Ами май е така.

— Внасям документа като веществено доказателство.

— Документът се приема и регистрира като веществено доказателство на обвинението номер... Мери?

— Номер двапет и шест.

— Веществено доказателство на обвинението номер двапет и шест.

— Защо си убеден, че обвиняемият е написал този разказ?

— А защо да ми казва, че го е написал, ако не е вярно?

— И какво в разказа те разтревожи?

— Ами той си е пълно описание, с всяка подробност. Описал е ножа, мушкането в гърдите, всичко. Дори онзи герой, намушканото момче... в разказа Джейк го е нарекъл „Брент Малис“, но си личи, че е Бен Рифкин. Всеки, който познаваше Бен, щеше да се досети. Все едно не беше никаква измислица. Очевидно си беше.

— Ти и твоите приятели разменят ли си съобщения във „Фейсбук“?

— То се знае.

— А три дни след убийството на Бен Рифкин, на 15 април 2007 година, ти написа ли съобщение във „Фейсбук“, което гласеше: „Джейк, всеки знае, че ти го направи. Имаш нож. Виждаш съм го“.

— Да.

— Защо го написа?

— Просто не исках да съм единственият, който знае за ножа. Ами... не исках да съм само аз.

— След като написа онова съобщение във „Фейсбук“, с което обвиняваше своя приятел за убийството, той отговори ли ти?

— Аз не го обвинявах наистина. Просто беше нещо, което исках да кажа.

— Обвиняемият отговори ли ти по някакъв начин?

— Не съм сигурен какво искате да кажете. Тоест той пишеше във „Фейсбук“, но не за да отговори на това.

— Добре, той отрече ли някога, че е убил Бен Рифкин?

— Не.

— След като ти публикува своето обвинение във „Фейсбук“ пред целия му клас?

— Не съм го *публикувал*. Само го написах във „Фейсбук“.

— Той отрече ли обвинението?

— Не.

— Ти обвини ли го пряко, лице в лице?

— Не.

— Преди да видиш разказа в „Транжорната“, сподели ли по някакъв начин подозренията си относно Джейкъб с полицията?

— Всъщност не.

— Защо?

— Защото не бях съвсем сигурен. А и бащата на Джейкъб ръководеше полицаите, които разследваха.

— Ти какво си помисли, когато научи, че бащата на Джейкъб ръководи разследването?

— *Въз-ра-зя-вам* — натърти с отвращение Джонатан.

— Възражението се приема.

— Дерек, последен въпрос. Ти сам се свърза с полицията, за да споделиш тази информация, нали? Никой не е идвал при теб да те разпитва?

— Така е.

— Значи смяташе, че си длъжен да разобличиш своя най-добър приятел?

— Ами да.

— Нямам други въпроси.

Джонатан се изправи. Наглед оставаше напълно невъзмутим след това, което чу. Знаех, че предстои битка в кръстосания разпит. Но нямаше съмнение, че нещо се промени в съдебната зала. Долавяше се огромно напрежение, сякаш всички току-що бяхме стигнали до някакво решение. Можеше да се види по лицата на съдебните заседатели и съдия Френч, да се чуе в тягостната тишина на събраното тук множество: накрая Джейкъб нямаше да излезе от тази зала заедно с всички останали. Във възбудата се примесваше и облекчение (най-после изчезнаха съмненията дали Джейкъб го е направил и дали ще се измъкне безнаказано), и напиреща жажда за мъст. Дори моят приятел Ърни, съдебният пристав, оглеждаше Джейкъб преценяващо, вероятно се питаше дали ще се съпротивява, когато му слага белезниците. Но Джонатан като че не забелязваше как внезапно налягането в залата се промени. Отиде при катедрата, сложи на носа си очилата за четене, които иначе висяха на шнурчето, и се захвана да чопли показанията късче по късче.

— Всичко това, което ни каза, те тревожеше, но не достатъчно, за да прекъснеш дружбата си с Джейкъб, така ли?

— Така е.

— Всъщност вие двамата си останахте приятели в дните и седмиците след убийството, не е ли така?

— Така е.

— А не е ли вярно, че си ходил в дома на Джейкъб дори след убийството?

— Вярно е.

— Значи може да се каже, че не си бил много сигурен по онова време дали Джейкъб наистина е убиец?

— Ами да.

— Защото ти не би останал приятел с убиец, нали?

— Не ми се вярва.

— И дори след като написа съобщението във „Фейсбук“, с което обвини Джейкъб за убийството, *все още* оставахте приятели, нали? Поддържахте връзка, виждахте се?

— Да.

— Някога страхувал ли си се от Джейкъб?

— Не.

— Някога заплашвал ли те е? Държал ли се е лошо с тебе?

— Не.

— Твоите родители са ти казали, че не можеш да бъдеш приятел на Джейкъб, ти не си решавал сам, че няма да бъдеш негов приятел, не е ли така?

— Горещо-долу.

Джонатан отстъпи, щом усети, че Дерек започва да се колебае, и продължи с други въпроси.

— Ти каза, че в деня на убийството си видял Джейкъб преди часовете и след това в часа по английски език, нали?

— Да.

— Но нямаше никакви признаци, че е участвал, в каквато и да е схватка, така ли?

— Да.

— Нямаше кръв?

— Само малкото петно на ръката му.

— Никакви драскотини, скъсани дрехи, нищо подобно? Никаква кал?

— Нямаше.

— Всъщност, когато видя Джейкъб в часа по английски език онази сутрин, изобщо не ти хрумна, че може да се е забъркал в нещо по пътя към училище, нали?

— Така е.

— А когато стигна впоследствие до извода, че Джейкъб може да е извършил убийството, както каза тук, помисли ли за това? Че след кръваво, смъртоносно нападение с нож по дрехите и тялото на Джейкъб незнайно защо не е имало никаква кръв, никакви драскотини? Дерек, помисли ли за това?

— Общо взето.

— Общо взето ли?

— Да.

— Ти каза, че Бен Рифкин е бил по-едър и по-як от Джейкъб, нали?

— Да.

— И въпреки това по нищо не е личало, че Джейкъб е имал сблъсък с него?

Дерек не отговори.

— Сега за онова, което каза за усмивката на Джейкъб, след като обявиха блокадата на училището. Имаше ли и други деца, които се усмихваха? Не е ли естествено за един ученик да се засмее — развълнувано или нервно?

— Може би.

— Просто децата се държат така понякога.

— Май е така.

— Сега за ножа, който си видял — ножа на Джейкъб. Само да изясним нещо — ти всъщност не знаеш дали това наистина е ножът, използван за убийството, нали?

— Не знам.

— И Джейкъб никога не ти е казал, че има *намерение* да използва ножа си срещу Бен Рифкин заради тормоза, нали?

— Намерение ли? Не ми е казал такова нещо.

— И когато ти е показал ножа, изобщо не ти е хрумнало, че е намислил да убие Бен Рифкин? Защото ако го бе заподозрял в това, щеше да направиш нещо, нали?

— Така си мисля.

— Значи доколкото ти е известно. Джейкъб никога не е имал *план* да убие Бен Рифкин?

— План ли? Не.

— Никога ли не е говорил с теб кога или как ще убие Бен Рифкин?

— Никога.

— А по-късно просто ти е изпратил разказа?

— Ами да.

— Ти каза, че ти е изпратил линк по имейл, нали?

— Да.

— Ти запази ли този имейл?

— Не.

— Защо?

— Не беше разумно. Тоест заради Джейк... от гледната точка на Джейк.

— Значи изтри имейла, защото искаше да го предпазиш?

— Така излиза.

— Можеш ли да посочиш нещо в разказа — с всички подробности, което да е било ново за теб, което да не си знаел или от

мрежата, или от други новини, или от разговорите на вашите съученици?

— Нямахте нищо ново.

— Ножът, паркът, трите прободни рани — всичко това беше всеизвестно в този момент, нали?

— Да.

— Значи едва ли може да се нарече самопризнание, нали?

— Не знам.

— А той твърдеше ли в имейла, че е написал разказа? Или само е попаднал на него?

— Не помня точно какво беше написано в имейла. Май беше само „Пич, виж това“ или нещо подобно.

— Но ти си сигурен, че Джейкъб е написал разказа, а не само го е прочел, така ли?

— Доста сигурен.

— *Доста* сигурен ли?

— Ами да, доста сигурен.

Джонатан продължи в същия дух, правеше каквото можеше, неуморно откъртваше по някое парченце от показанията на Дерек Ю, отбелязваше всяка възможна точка. Не се знаеше какво впечатление успява да направи на съдебните заседатели, но половината от тях, които трескаво записваха нещо, докато прокурорът разпитваше Дерек, сега бяха оставили химикалките, някои дори не го поглеждаха. Може би Джонатан постигна победа и те решиха да пренебрегнат напълно показанията на Дерек. Но не изглеждаше да е така. По-скоро изглеждаше, че се залъгвам, и за пръв път започнах да си представям трезво какво ще означава да пратят Джейкъб в затвора.

35. АРЖЕНТИНА

Прибрахме се вкъщи. Бях се вкиснал и гадното ми настроение сякаш зарази Джейкъб и Лори. От самото начало аз бях непоклатимият. Мисля, че те съвсем рухнаха, когато ме видяха да губя надежда. Опитах се да лъжа заради тях. С обичайните приказки, че не бива да се радваме твърде много на добрия ден и да се натъжаваме прекалено от лошия. Внушавах им, че доказателствата на обвинението винаги изглеждат по-тежки на пръв поглед, отколкото по-късно в контекста на цялото дело. Напомних им, че никой не може да предвиди решението на съдебните заседатели и не бива да придаваме чак толкова значение и на най-дребните им жестове. Но тонът ми ме издаваше. Мислех си, че именно в този ден вероятно загубихме делото. В най-добрия случай, за да възстановим равновесието, вече се налагаше да представим истинска защитна теза. В този момент вече беше глупаво да разчитаме на „основателните съмнения“: написаният от Джейкъб разказ наистина изглеждаше като самопризнание, а колкото и да се стара Джонатан, не успя да обори твърдението на Дерек, че Джейкъб го е написал. Не признах тези съмнения пред тях. Нищо нямаше да бъде по-различно, ако им кажа истината, затова я спестих. Само казах:

— Денят не беше добър за нас.

Но това стигаше.

Тази вечер нито Отец О'Лиъри дойде да ни наблюдава, нито който и да е друг. Тримата бяхме напълно изолирани от света. Нямаше да се чувстваме толкова самотни дори ако ни бяха изстреляли с ракета в космоса. Поръчахме си китайска храна, както направихме поне хиляда пъти през последните месеци, защото „Чайна Сити“ обслужваше всеки, а разносвачът говореше толкова зле английски, че не се притеснявахме да му отворим вратата. Изядохме си вечерята почти безмълвно и всеки се усамоти в своето кътче за остатъка от вечерта. Не можехме да понесем още разговори за делото, но то бе обсебило напълно мислите ни и не бяхме способни да говорим за друго. В това униние не искахме да търпим идиотизма на телевизията

— изведнъж животът ни започна да изглежда твърде кратък, за да го прахосваме, не можехме да се съсредоточим и в четене.

Около десет часа отидох в стаята на Джейкъб да видя как е. Заварих го проснат по гръб на леглото.

— Джейкъб, добре ли си?

— Не съвсем.

Седнах на ръба на леглото. Той се дръпна на другата страна, за да ми направи място до него, но вече нямаше достатъчно и за двама ни. (Когато беше бебе, задрямваше легнал на гърдите ми.)

Той се обърна настрани и опря глава на дланта си.

— Татко, може ли да те попитам нещо? Ако смяташ, че делото е потръгнало зле, ще ми кажеш ли?

— Защо питаш?

— Просто отговори — ще ми кажеш ли?

— Да, така си мисля.

— Защото няма смисъл да... Ами ако офейкам, какво ще стане с теб и с мама?

— Ще загубим всичките си пари.

— Ще ви вземат ли къщата?

— Накрая и това ще се случи. Заложихме я за твоята гаранция.

Джейкъб обмисляше думите ми, а аз казах:

— Това е само къща. Няма да ми липсва. Не е важна колкото теб.

— Да, ама... Къде ще живеете тогава?

— За това ли си мислиш, докато се излежаваш тук?

— И за това.

Лори дойде, скръсти ръце и се облегна в рамката на вратата.

— Къде би отишъл? — попитах аз.

— В Буенос Айрес.

— В Буенос Айрес ли? Защо точно там?

— Ами изглежда готино място.

— Кой го казва?

— Имаше статия в „Ню Йорк таймс“. Градът бил „Париж на Южна Америка“.

— Хъм... Не знаех, че в Южна Америка си имат Париж.

— Но е в Южна Америка, нали?

— Да, в Аржентина. Може би е добре да проучиш страната, преди да офейкаш там.

— Имаме ли с тях... как беше... нещо като договор за бегълци?
— Договор за екстрадиция ли? Не знам. Май и това не е зле да провериш.

— Така изглежда.

— И как ще си платиш билета?

— Не знам. Ти ще го платиш.

— Ами паспорт? Твоят е в съда, не помниш ли?

— Все някак ще си изкарам нов.

— Просто така? Как ще стане?

Лори седна на пода до леглото и погали Джейкъб по главата.

— Ще се промъкне през границата в Канада и там ще получи канадски паспорт.

— Хъм. Не съм убеден, че е толкова лесно, но щом казвате... И какво ще правиш, когато отидеш в Буенос Айрес, за който вече установихме, че е в Аржентина?

— Ще танцува танго — промълви Лори и очите ѝ се навлажниха.

— Джейкъб, ти умееш ли да танцуваш танго?

— Не съвсем.

— Брей, „не съвсем“.

— Да де, изобщо не мога — прихна той.

— Е, в Буенос Айрес има кой да те научи на танго.

— В Буенос Айрес всеки танцува танго — добави Лори.

— Но за танго са нужни двама, нали? — напомних аз.

Джейкъб се усмихна стеснително.

— Буенос Айрес е пълен с красиви жени, които танцуват танго — каза Лори. — Красиви загадъчни жени. Джейкъб ще може да избира.

— Татко, вярно ли е? В Буенос Айрес пълно ли е с красавици?

— Така съм чувал.

Той легна по гръб и сплете пръсти под главата си.

— Тази идея ми изглежда все по-страхотна...

— Джейк, а какво ще правиш, след като се научиш да танцуваш танго?

— Сигурно ще уча.

— За което ще плащам пак аз, нали?

— Разбира се.

— А след това?

— Не знам. Може пък да стана юрист като теб.

— Не мислиш ли, че ще ти се наложи да кротуваш? Щом ще бъдеш беглец, нали се сещаш?

Лори отговори вместо него.

— Не. Ще го забравят напълно и той ще живее дълго, щастливо, чудесно в Аржентина с красива жена, която танцува танго. Джейкъб ще бъде велик човек. — Тя се подпря на колене, за да го гледа в лицето, и продължи да го гали по главата. — Ще има деца, после децата му ще имат свои деца, той ще дари толкова щастие на толкова много хора и никой вече не би повярвал, че някога в Щатите хората са говорили ужасни неща за него.

Джейкъб затвори очи.

— Не знам дали ще мога да отида в съда утре. Не искам.

— Знам, Джейк. — Докоснах го с длан. — Почти свърши.

— Точно от това се страхувам.

— И аз не мисля, че мога да го понеса — призна си Лори.

— Скоро ще приключи. Само трябва да изтърпим. Доверете ми се.

— Татко, ще ми кажеш, нали? Както обеща? Ако е време да...

Той кимна към вратата.

Може би трябваше да му кажа истината. „Не става така, Джейк. Няма къде да бягаш.“ Но не го направих, а вместо това само казах:

— Няма да се наложи. Ще спечелим делото.

— И все пак ако...

— Ако. Да, Джейкъб, не се съмнявай, ще ти кажа. — Разроших косата му. — Нека се опитаме да поспим.

Лори го целуна по челото, после и аз направих същото.

— Може и вие да дойдете в Буенос Айрес — подхвърли той. — Може да заминем всички.

— Там дали ще можем да си поръчваме храна от „Чайна Сити“?

— Няма проблем, татко — ухили се Джейкъб. — Изпълняват поръчките със самолет.

— Добре, щом е така. А аз за малко си помислих, че планът ще се провали. Сега се наспи. Утре е важен ден.

— Дано не си прав — промърмори той.

Двамата с Лори си легнахме и тя зашепна:

— Когато говорихме за Буенос Айрес, почувствах се щастлива за пръв път... не знам откога. Не помня откога не съм се усмихвала.

Усещането ѝ за сигурност бързо изчезна и само след секунди, както си лежеше с лице към мен, тя прошепна:

— Ами ако отиде в Буенос Айрес и убие някого там?

— Лори, той няма да отиде в Буенос Айрес и няма да убие никого. Той не е убил никого *и тук*.

— Не съм толкова сигурна.

— Не го казвай.

Тя се обърна на другата страна.

— Лори?

— Анди, ако ние сме тези, които грешат? Ако се отърве и, да не дава Господ, пак го направи? Нямаме ли никаква отговорност?

— Лори, късно е, изтощена си. Ще говорим за това друг път. Не бива да допускаш такива мисли в главата си. Сама се подлудяваш.

— Не. — Гледаше ме умоляващо, сякаш аз говорех безсмислици.

— Анди, трябва да бъдем честни помежду си. Това е нещо, за което сме длъжни да мислим.

— Защо? Делото още не е приключило. Предаваш се прекалено рано.

— Длъжни сме да мислим за това, защото той е наш син. Нуждае се от нашата подкрепа.

— Лори, ние вършим нашата работа. Подкрепяме го, помагаме му да понесе делото.

— Това ли ни е работата?

— Да! Какво друго?

— Анди, а ако той се нуждае от нещо друго?

— Няма нищо друго. За какво говориш? Нищо повече не можем да направим. Ние вече правим всичко, което е в човешките възможности.

— А ако той е виновен?

— Няма да го признаят за виновен.

Гласът ѝ zazвуча напрегнато, натъртено.

— Говоря не за присъдата, а за истината. Ами ако наистина е виновен?

— Не е.

— Анди, искрено ли го мислиш? Че той не го е направил? Толкова ли е просто? И нямаш никакви съмнения?

Не отговорих. Не можах да събера сили.

— Анди, вече не мога да те разбера. Трябва да говориш с мен, да ми кажеш. Не знам какво става в главата ти.

— Нищо не става в главата ми.

В тези думи имаше повече истина, отколкото ми се искаше.

— Анди, понякога ми се ще да те сграбча за реверите и да те принудя да ми кажеш истината.

— О, пак стигнахме до моя баща.

— Не е това. Говоря за Джейкъб. Искам да бъдеш напълно откровен — *заради мен*. Трябва да знам. Дори ако ти не искаш да знаеш, аз искам. Смяташ ли, че Джейкъб го е направил?

— Според мен един родител не бива да изрича някои неща за детето си.

— Не те попитах за това.

— Лори, той ми е син.

— Той е *наш* син. Носим отговорност за него.

— Именно. Носим отговорност за него. И трябва да бъдем на негова страна.

Протегнах се и я погалих по косата. Тя бутна ръката ми.

— Недей! Анди, разбираш ли какво ти казвам? Ако той е виновен, ние също сме виновни. Такъв е животът. И ние сме замесени. Ние го създадохме — аз и ти. И ако наистина е извършил това... можеш ли да го понесеш? Можеш ли да се справиш с тази възможност?

— Ако се наложи.

— Наистина ли? Би ли могъл?

— Да. Чуй ме — ако той е виновен, ако загубим делото, ще бъдем принудени да се справим някак с положението. *Поне това* ми е ясно. И ще продължаваме да бъдем негови родители. Не можеш да подадеш оставка от тази работа.

— Ти си най-вбесяващо нечестният мъж.

— Защо?

— Защото се нуждая от теб сега, но ти не си с мен.

— Напротив!

— Не си. Опитваш се да ме наставляваш. Говориш с изтъркани фрази. Ти си някъде зад тези хубави кафяви очи и аз не знам какво мислиш наистина. Не мога да те разбера.

Въздъгнах и наведох глава.

— Лори, понякога и аз не мога да се позная. Не знам какво мисля. Старая се изобщо да не мисля.

— Моля те, Анди, *трябва* да мислиш. Погледни в себе си. Ти си неговият баща. Направил ли го е? На този въпрос се отговаря с „да“ или „не“.

Тя ме тласкаше нагам — към надвисналия черен силует на Джейкъб Убиеца. Отърках се в него, докоснах края на дрехата му... и не можах да пристъпя напред. Опасността беше твърде голяма.

— Не знам — отговорих.

— Значи мислиш, че може да го е направил?

— Не знам.

— Но поне е възможно.

— Лори, казах, че не знам.

Тя се взираше в лицето ми, в очите, търсеше нещо, на което да се довери, търсеше опора. Опитах се заради нея да си сложа маската на решимост, за да открие в моето изражение каквото ѝ е нужно — утеха, любов, близост, каквото ще да е. Но истината? Увереността? Нямаше ги, затова не можех да ги дам и на нея.

Около два часа по-късно, към един през нощта, в далечината се чу сирена. Това беше необичайно, защото полицаите и огнеборците рядко ги използваша в нашето тихо предградие, задоволяваха се с мигащите сигнални светлини. Воят на сирената продължи не повече от пет секунди, после в тишината остана само ехото, като угасен във вода факел. До мен Лори спеше все в същата поза, обърнала ми гръб. Отидох при прозореца да надникна, нямаше нищо по-различно. Оставах още няколко часа, за да разбера какво означаваше тази сирена и как незнайно за нас всичко се бе променило.

Ние вече бяхме в Аржентина.

36. СТРАХОТНО ШОУ

Мобилният ми телефон звънна в пет и половина сутринта. Отговорих, без да се замислям, по навик, създаден с годините — бях свикнал на тези спешни обаждания по всякакво време. Дори изрекох с предишния си властен глас:

— Анди Барбър!

Така убеждавах хората, че всъщност не спя, колкото ще да е часът.

Когато прекъснах разговора, Лори попита:

— Кой беше?

Усещах как еуфорията ме обзема, залива ме някакво нереално щастие.

— Анди?...

— Свърши се.

— Какво означава „свърши се“?

— Той си е признал.

— Какво? Кой си е признал?

— Пац.

— Какво?!

— Джонатан направи каквото бе казал в съда — поискал е да бъде призован като свидетел. Пац получил призовката и снощи се самоубил. Оставил бележка с пълно самопризнание. Джонатан каза, че цяла нощ са били в апартамента му. Потвърдили са, че почеркът е негов. Бележката е автентична. Пац си е признал.

— Признал си е? Изведнъж? Възможно ли е?

— Не ти се вярва, нали?

— Как се е самоубил?

— Обесил се.

— О, Господи...

— Джонатан каза, че ще поиска прекратяване на делото, щом започне заседанието на съда.

Лори се разплака и закри устата си с ръце. Прегърнахме се и хукнахме към стаята на Джейкъб, сякаш беше сутринта на Коледа...

или по-скоро на Великден, защото това чудо приличаше повече на възкресение. Разтърсихме го да се събуди, прегърнахме го и му съобщихме невероятната новина.

И всичко се промени. Просто така. Пригответихме се за съда, изчакахме да мине времето, за да се качим в колата и да потеглим натам. Гледахме новините по телевизията, надничрахме в сайта Boston.com, но никъде не се споменаваше за самоубийството на Пац. Споглеждахме се ухилени и клатехме глави изумени.

Това беше по-добро, отколкото съдебното жури да го обяви за невинен. Защото присъдата „невинен“ означава само липса на доказателства. Невинността на Джейкъб бе доказана. И сякаш цялата страшна случка никога не я е имало. Не вярвам нито в Бог, нито в чудеса, но си беше същинско чудо. Не мога да обясня чувството с други думи. Струваше ни се, че сме спасени от някаква божествена намеса, от истинско чудо. Имаше само едно препятствие пред радостта ни — фактът, че още не можехме да повярваме докрай, не искахме да празнуваме, докато делото официално не бъде прекратено. Поне на теория не беше изключено Ладжудис да упорства с обвинението въпреки самопризнанието на Пац.

На Джонатан изобщо не му се наложи да внася искане за прекратяване на делото. Още преди влизането на съдията в залата Ладжудис бе внесъл *nolle prosequi*^[1] — прокуратурата от името на щата оттегляше обвиненията срещу Джейкъб.

Точно в девет часа съдията нахълта бодро и застана зад масата със сдържана усмивка. Прочете драматично искането на прокуратурата и с обърната нагоре длан подкани Джейкъб да се изправи.

— Господин Барбър, виждам по вашето изражение и по това на вашия баща, че вече сте чули новината. Затова нека аз пръв ви кажа думите, които копнеехте да чуете — Джейкъб Барбър, вие сте свободен човек.

Тълпата се развика ликуващо — да, ликуващо! Двамата с Джейкъб се прегърнахме.

Съдията удари с чукчето по подложката, но го направи със снизходителна усмивка. Когато залата притихна достатъчно, той кимна на помощничката си, която зачете бездушно (явно само тя не беше доволна от края на делото):

— Джейкъб Майкъл Барбър, по дело номер нула осем тире четири четири нула седем — обвиненията са оттеглени и съдът нарежда да бъдете освободен от задължението да се явявате като обвиняем по делото. Внесената гаранция да бъде върната на вносителя. Делото се прекратява.

Мери подпечата съдебното решение, пъхна листа в папката и я сложи настрана с такава бюрокралична пъргавина, сякаш имаше цяла купчина дела за разглеждане преди обедната почивка.

И делото приключи.

Или почти приключи. Провряхме се през гъмжилото от репортери, които сега се тълпяха да ни поздравят и да предадат видеорепортажите си навреме за сутрешните новини. Накрая буквално изтичахме към гаража на улица „Торндайк“, където бяхме оставили колата. Тичахме и се смеехме — свободни!

Добрахме се до колата и в първите неловки секунди всички търсехме най-силните думи на благодарност към Джонатан, който благородно отказа да си приписва заслуги за случилото се. Аз стисках ръката му, Лори го прегръщаше.

— Ти щеше да спечелиш делото — уверих го. — Убеден съм.

В цялата суматоха Джейкъб забеляза пръв какво става и промърмори:

— А сега де...

Към нас вървяха двама мъже. Отпред беше Дан Рифкин. Носеше модерен кафяв шлифер, излишно отрупан с копчета, джобчета и пагончета. По застиналото му като на кукла лице беше невъзможно да отгатнем намеренията му. Може би идваше да ни се извини?

На две-три крачки го следваше Отец О'Лиъри, който стърчеше като великан над него. Вървеше нехайно, пъхнал ръце в джобовете, нахлупил ниско шапката с козирка.

Обърнахме се бавно към тях. Май всички имахме еднакво изражение — озадачени, но доволни да видим този мъж, който би трябвало пак да е наш приятел, въпреки толкова страдания. Може би идваше да приветства благосклонно връщането ни в своя свят, в истинския свят. Но неговото изражение беше странно. Сурово.

— Дан? — промълви Лори.

Той не отговори. Извади от дълбокия джоб на шлифера си нож — обикновен кухненски нож. Разпознах го веднага, колкото и нелепо

да звучи, защото беше нож за транжиране „Вюстхоф Класик“ — имахме същия комплект. Не ми стигна обаче времето да преживея напълно стъписващото изумление, че ще бъда наръган с такъв нож, защото преди Дан Рифкин да ни доближи, Отец О’Лиъри сграбчи ръката му. Тресна я веднъж в задния капак на колата и ножът издрънча на бетонния под. После изви ръката зад гърба на дребничкия мъж с такава лекота, все едно боравеше с манекен, преви го върху капака и каза:

— Кротувай.

Направи всичко това с елегантната вещина на богатия опит. Случката не продължи повече от две-три секунди, ние гледахме зяпнали от недоумение към двамата мъже.

— *Кой* сте вие? — успях да смънкам.

— Приятел на баща ти. Помоли ме да те наглеждам.

— На баща ми ли? Откъде го познавате? Не, недейте, не ми казвайте. Не искам да знам.

— Какво искаш да го правя тоя?

— Пуснете го! Какво ви става?

Той ме послуша.

Рифкин се изправи. В очите му имаше сълзи. Погледна ни с безпомощна омраза — очевидно още вярваше, че Джейкъб е убил сина му, но не можеше да направи нищо — и си тръгна.

Отец О’Лиъри дойде при Джейкъб и му протегна ръка.

— Поздравявам те, хлапе. Това в съда тая сутрин не се случва всеки ден. Видя ли физиономията на оня скапаняк прокурора? Безценно!

Джейкъб озадачено стисна ръката му.

— Страхотно шоу — заяви Отец О’Лиъри. — Страхотно шоу! — Засмя се. — Значи ти си момчето на Били Барбър? — обърна се към мен.

— Да.

Никога не съм признавал това с гордост. Не съм сигурен дали изобщо бях казвал това на глас дотогава. Но признанието ме свързваше някак с Отец О’Лиъри и май го развесели, защото и двамата се усмигнахме.

— Няма спор, че си по-едричък от него. В тебе могат да се поберат двамина като оня ситен мръсник.

Не знаех как да отвърна, затова си замълчах.
— Предай на твоя старец поздрави от мен — каза Отец О'Лиъри.
— Господи, какви истории мога да ти разправа за него...
— Недейте. Моля ви.
Той подхвърли на Джейкъб:
— Днес си късметлия, хлапе.
Отдалечи се засмян и оттогава повече не съм го виждал.

---

[1] От лат. — „Не обвинявам“. — Б.р. ↑

ЧЕТВЪРТА ЧАСТ

„Въпросът как точно електрическите сигнали и химическите реакции, протичащи секунда след секунда в човешкото тяло, извършват скока към мисълта, мотивацията, подтика, къде свършва физическата машинария на човека и започва духът в машината, съзнанието, всъщност не е въпрос на науката, поради простата причина че не можем да проведем експеримент, чрез който да запишем, измерим или възпроизведем това. Въпреки всичко научено досега, ние нямаме никаква смислена представа защо хората се държат така и вероятно никога няма да разберем.“

Пол Хайц,

*„Неврокриминологи
ята и нейните
противници“,*

*„Американско списание за
криминология и
обществени политики“,
есента на 2008 г.*

37. ЖИВОТЪТ СЛЕД ТОВА

Животът продължава, може би дори твърде тягостно се проточва, ако трябва да сме откровени. Ако ти е отредено да живееш дълго, минаваш през трийсет хиляди, може би трийсет и пет хиляди дни, но само няколко десетки от тях имат значение — Големите дни, когато се случва Нещо Важно. Останалите, огромното мнозинство от тях, десетки хиляди дни си остават невзрачни, подобни, дори еднообразни. Плъзгаме се през тях и тутакси ги забравяме. И когато обръщаме поглед към миналото, не сме склонни да мислим за тази аритметика. Спомняме си малкото Големи дни и захвърляме в кошчето другите. Подреждаме своя дълъг безформен живот в спретнати кратки истории, както правя и аз сега. Но животът ни се състои предимно от боклук, от обикновени незапомнени дни, а Краят никога не е край.

Разбира се, денят, когато оневиниха Джейкъб, беше Голям ден. Но след него малките дни продължиха неумолимо.

Ние не се върнахме към „нормалния“ живот. И тримата бяхме забравили какво е нормално. Поне нямахме илюзии, че някога ще се върнем в него. Но в дните и седмиците след като снеха обвиненията срещу Джейкъб блаженството избледня и ние свиквахме с новото празно всекидневие. Почти не излизахме. Не смеехме да отидем на ресторант или на места, където се събират много хора, защото винаги долавяхме враждебен присмех. Аз поех пазаруването, защото Лори не би рискувала да се натъкне повторно на семейство Рифкин. Натоварих се със задължението да обмислям седмичното меню, докато правя покупки (понеделник — спагети или лазаня, вторник — пиле, сряда — бургери...). Отидохме на кино няколко пъти, обикновено в средата на седмицата, когато салоните не са толкова пълни, и въпреки това се вмъквахме вътре едва след като изгасваха осветлението. Повечето време се размотавахме вкъщи. Неуморно сърфирахме из мрежата с унесено, изцъклено изражение. Използвахме пътеката за бягане в мазето, вместо да излизаме за кросове навън. Разширихме абонамента си в „Нетфликс“, за да гледаме филми колкото ни се иска. Чувствахме

се великолепно, радвахме се на свободата или поне на някакво нейно подобие.

Обмисляхме дали да не се преселим — уви, не в Буенос Айрес, а на по-прозаично място, където бихме могли да започнем на чисто: Флорида, Калифорния, Уайоминг. Представяхме си, че хората отиват там, за да преобразят живота си. Известно време умувах за градчето Бъзби в Аризона — казваха, че там е лесно да се скриеш от хорските погледи и никой не те притеснява. Не забравяхме и друго възможно решение — да напуснем страната, което имаше своето очарование. Впускахме се в безкрайни спорове за всичко това. Лори се съмняваше, че можем да избягаме от вдигналия се шум около делото, колкото и далече да отидем. А и казваше, че нейният живот бездруго е в Бостън. Аз жадувах да се преместим. Не се привързвах към определено място, моят дом беше там, където е Лори. Но изобщо не успях да я убедя.

В Нютън мнозина изпитваха към нас лоши чувства. Повечето ни съседни бяха стигнали до собствена присъда: не е виновен, но не е и съвсем невинен. Дори Джейкъб да не бе убил Бен Рифкин, чуха предостатъчно за него, за да не са спокойни. Ножът, фантазиите му за насилие, порочният му род. За някои дори внезапният край на делото си остана съмнителен. Присъствието на Джейкъб в града тревожеше и смущаваше хората. Дори по-благосклонните се безпокояха, ако е близо до техните деца. Защо да разчитат на шанса? Дори ако бяха деветдесет и девет процента убедени в неговата невинност, кой би рискувал да сбърка, когато залогът е толкова голям? И кой би рискувал да му лепнат клеймото, че са го видели с Джейкъб? Той беше отхвърлен завинаги, независимо от истината за вината му.

Заради всичко това не посмяхме да го пратим в някое от училищата на Нютън. Когато бе обвинен и тутакси отстранен от училище, кметството имаше задължението да му осигури домашен учител. Наехме отново същата госпожа Макгауън, за да продължи да се занимава с него вкъщи. Тя беше единствената редовна посетителка в нашия дом, всъщност само тя виждаше нашето всекидневие. Когато тази малко старомодна жена с широк ханш влезеше, погледът ѝ започваше да шари по купчините непрани дрехи, неизмитите съдове в мивката, мазната коса на Джейкъб. Сигурно в нейните очи бяхме леко побъркани. Но тя неизменно идваше всяка сутрин в девет часа, за да

седне с Джейкб в кухнята, да се занимава с уроците му, да му се кара за ненаписаното домашно.

— Никой няма да те съжали — казваше му право в очите.

Лори също се зае дейно с обучението на Джейкб. Според мен тя беше изключителна учителка, търпелива и блага. Дотогава не я бях виждал да преподава, но когато наблюдавах как се занимава с него, си казвах: „Тя *трябва* отново да бъде учителка. Изобщо не биваше да се отказва от професията си“.

Седмиците отминаваха, а Джейкб се задоволяваше напълно със самотния си живот. Той си беше отшелник по природа. Твърдеше, че не му липсват нито училището, нито приятелите. Всъщност може би от самото начало домашните уроци щяха да бъдат най-подходящи за него. Така получаваше най-доброто от училището — „съдържанието“ (според собствения му израз), без безбройните усложнения с момичета, секс, спорт, грубияни, съобразяване с връстниците, разни враждуващи групички. Тоест усложненията с другите деца. Джейкб просто беше по-щастлив сам. И кой би могъл да го упрекне след всичко, което преживя? Когато си говорехме за преместване на друго място, той беше най-въодушевен от идеята. Колкото по-далече, колкото по-затънтено, толкова по-добре. Смяташе, че Бъзби в щата Аризона ще му пасне чудесно. Такъв си беше Джейкб — невъзмутим и уравновесен, наполовина безметежен, наполовина отнесен. Знаем, че може да изглежда чудато, но Джейкб, за когото делото беше най-тежко, нито веднъж не се прекърши, не заплака, не се почувства смазан. Понякога се ядосваше, мусеше се, затваряше се в себе си, затъваше в самосъжаление, както се случва с всички подрастващи, но не се разпадна на парчета. И след края на делото си остана същото хладнокръвно момче. Не беше трудно да проумея защо неговите съученици са се дразнели от това странно негово самообладание. Но у мен то будеше възхищение.

Не се налагаше да тръгвам на работа, поне за известно време. Формално все още бях в платен отпуск от прокуратурата. Превеждаха редовно цялата ми заплата в моята банкова сметка, както беше от самото начало. Не се съмнявах, че Лин Канаван е изправена пред труден проблем. Тя заложи на губещия кон. Сега нямаше никакъв повод да ме уволни, защото не бях направил нищо лошо, но не би могла и да ме върне в прокуратурата като свой старши заместник.

Накрая щеше да ми предложи някаква длъжност, аз щях да откажа и с това проблемът щеше да се реши. Но засега явно нямаше нищо против да ме държи на щат, ако в замяна не си отварям устата излишно. Не смятах, че цената е висока. И без това щях да си мълча, тя ми беше симпатична.

Канаван си имаше по-големи главоболия. Трябваше да измисли какво да прави с Ладжудис, този Распутин сред нейните придворни, чийто професионален провал погуби безвъзвратно собствените му политически амбиции, а ако тя не внимаваше, можеше да погуби и нейните. Но и в този случай не можеше да изрита ей така прокурор, загубил дело, защото кой тогава би поискал да работи за нея? Преобладаваше мнението, че Канаван скоро ще се кандидатира за главен прокурор на щата или дори за губернатор и ще остави на наследника си да се оправя с бъркотията. Но засега можеше само да наблюдава и да изчаква. Може би Ладжудис щеше да възстанови някак доброто си име. Никога не се знае.

Самият аз не прекалявах с размишленията за кариерата си. Ясно ми беше, че няма да бъда прокурор. Не бих понесъл подхилването зад гърба си. Предполагам, че бих могъл да продължа с друга работа като юрист. Нищо не пречеше да стана адвокат, връзката ми с делото на Джейкъб дори щеше да бъде като медал на гърдите — драмата на несправедливо обвинение младеж, който се опълчил на властта, или кой както би пожелал да го тълкува. Струваше ми се обаче, че е малко късно да се прехвърля от другата страна на барикадата. Не знаех дали бих могъл да защитавам същите тези отрепки, които през целия си досегашен живот пращах в затвора. Не можех да определя съвсем в какво положение бях изпаднал, май си бях в чистилището, при другите от моето семейство.

Лори пострада най-зле от делото. През следващите седмици малко се посъвзе, но не стана отново предишната Лори. Не натрупа отново килограмите, които бе загубила, лицето ѝ все ми изглеждаше бледо и изпито. Сякаш се бе състарила с десет години за броени месеци. Но истинските промени настъпиха в главата ѝ. През онези първи седмици след тревогите с Джейкъб у Лори се долавяше някаква хладина и сдържаност. Тя беше нащрек. Можех да разбера тази нова за нея предпазливост — бе превърната в жертва и реагира както е присъщо на жертвите. Това промени отношенията в нашето семейство

— нямаше я вече Мама, която умоляваше Джейкб и мен, заблудените овчици, да споделяме чувствата си и да дърдорим за проблемите си, да се обръщаме с хастара навън, за да ни огледа хубавичко. Тя се отказа от това, поне за малко. Сега се вираше в нас от разстояние. Не можех да ѝ се сърдя. Животът я бе предизвикал накрая и тя малко заприлича на мен, стана по-корава. Всички задебяваме от раните си. Рано или късно това се случва на всеки.

38. СЕВЕРЕН ЗАТВОР, СОМЪРЗ, ЩАТА КЪНЕКТИКЪТ

Пак бях в нишата за свиждане — в теснотията сред белите стени, с дебелото стъкло пред себе си. Чувах равномерния шум наоколо от приглушените разговори в съседните ниши, отслабените от разстоянието викове и врява в затвора, съобщенията по системата за оповестяване.

Кървавия Били се появи с тътрене зад прозореца, окованите му ръце бяха вързани с верига за колана, втора верига се спускаше от кръста му към окованите глезени. Това не му пречеше да влезе като тираничен крал, вирнал брадичка с гадна усмивчица. Сивата му коса бе сресана назад, в претенциозна прическа на побъркан старец.

Двама надзиратели го насочиха към стола, без да го докосват. Единият освободи ръцете му от колана на кръста, другият само наблюдаваше, после двамата се отдръпнаха заднешком и вече не ги виждах.

Баща ми взе слушалката и със събрани ръце като за молитва я доближи до ухото си.

— Младши!

Прозвуча като „Каква приятна изненада!“.

— Защо го направи?

— Какво съм направил?

— Говоря за Пац.

Очите му се извиха от лицето ми към телефона на стената и обратно, за да ми напомни да внимавам с приказките, вероятно линията се подслушваше.

— Младши, какви ги дрънкаш? Тук съм си през цялото време. Може и да не си чул, но аз не се размотавам насам-натам.

Извадих федерално досие, обобщаващо данните от всички щати. Разгънах го и притиснах първата страница към стъклото с длан, за да може да прочете името: „Джеймс Майкъл О’Лиъри, известен и като Джими, Джими-О. Отец О’Лиъри, дата на раждане 18 февруари 1943 г.“.

Той се наведе напред и примижа.

— Никога не съм чувал за него.

— Никога ли? Сериозно?

— Никога.

— Лежали сте заедно тук.

— Оттук минават мнозина.

— Шест години сте били в един затвор. Шест години!

Той сви рамене.

— Аз не завъждам аверчета. Това е затвор, а не колеж. Може би ако носиш снимка или нещо подобно... — Намигна ми палаво. — Но никога не съм чувал за тоя.

— Но той е чувал за теб.

Пак вдигнати рамене.

— Мнозина ме знаят. Аз съм легенда.

— Каза, че си го помолил да ни наглежда, да се погрижи за Джейкъб.

— Глупости.

— Да ни закриля.

— Глупости.

— Пратил си някого да ни закриля? Мислиш, че имам нужда от теб, за да опазя детето си?

— Ей, аз не съм говорил такива неща. Това са си твои приказки. Казах ти вече, че не съм чувал за тоя тип. Хич не разбирам какви ми ги дрънкаш.

Прекарате ли достатъчно време в някоя съдебна плата, ставате познавач на лъжите. Трупате опит в различаването на всевъзможните гаври с истината, както ескимосите различават видовете сняг. Това отричане с намигване (в което думите „не съм го направил“ означаваха „направих го, разбира се, но нищо не можеш да докажеш“) сигурно доставяше най-голямо удоволствие на всеки престъпник. Да се изсмееш в лицето на ченге! Поне нямаше съмнение, че моят пропаднал баща наистина се забавляваше. Като полицай е безсмислено да се бориш с това самопризнание чрез отричане. Научаваш се да приемаш положението. То е част от играта. Такава е дилемата на полицая: понякога не можеш да докажеш обвиненията без самопризнание, но не можеш да изтръгнеш самопризнания без вече да имаш доказателства.

Затова само свалих листа от стъклото и го пуснах на малката пластмасова подложка пред себе си. Облегнах се и разтрих челото си.

— Ама че си глупак. Дърт тъпанар! Знаеш ли какво направи?

— Глупак ли? Ти мен ли наричаш глупак? Нищичко не съм направил.

— Джейкъб беше невинен! Какъв глупак си само...

— Младши, мери си приказките. Не съм длъжен да седя тук и да си бърбя с теб.

— Нямахме нужда от твоята помощ.

— Нямахте, а? Не изглеждаше да е така.

— Щяхме да спечелим делото.

— А ако не бяхте спечелили? Тогова какво? Искаш хлапето да изгние в някое място като това ли? Младши, знаеш ли какво е това място? Гроб. Бунице. Голяма дупка в земята, където хвърлят боклука, дете никой не ще да го гледа повече. А и нали ти ми каза по телефона оная вечер, че ще загубите делото?

— Слушай, не можеш да... просто не можеш...

— За бога, младши, не ми се разкапвай пред очите. Срамота е, мамицата му! Виж какво, не казвам нищо за онова, което е станало, ясно? Щото не знам. Но каквото и да е станало с оня... как му беше името... Пац, каквото и да е станало с него, аз нищо не знам. Заврях съм в тая дупка. Какво мога да знам, по дяволите? Но ако ще искаш от мен да цивря, щото някакъв изрод, дете е опипвал и насилвал дечица, бил убит или се самоубил... Забрави тая работа. На света му е олекнало. Един скапаняк по-малко. Майната му. Няма го. — Той поднесе юмрук към устата си, духна и разтвори пръсти като магьосник, накарал монета да изчезне. „Няма го.“ — Един задник по-малко в света, нищо повече. Без такива като него е по-добре на тоя свят.

— Но и с такива *като теб*, нали?

Той ме изгледа ядно.

— Ей, аз още съм тук. — Изпъчи се. — Все едно е какво си мислиш за мен. Още съм тук, младши, ако ще да не ти харесва. Не можеш да се отървеш от мен.

— Както от хлебарките.

— Вярно, аз съм стара, яка хлебарка. И се гордея с това.

— И какво направи? Поиска да ти върне услуга ли? Или просто се свърза със стар приятел?

— Нали ти казах, че не знам за какво дърдориш...

— Знаеш ли, интересното е, че мина време, докато се досетя. Имам приятел полицай, който ми каза, че този Отец О’Лиъри е стар бияч и още урежда проблеми, а после добави: „По-точно ги отстранява“. Това си направил, нали? Обадил си се на стар приятел и си отстранил проблема.

Той не каза нищо. Защо да ме улеснява? Кървавия Били разбираше дилемата на полицаия не по-зле от мен. Няма самопризнание — няма обвинения; няма обвинения — няма самопризнание.

Но и двамата знаехме какво се е случило. Убеден съм, че си мислехме за едно и също: Отец О’Лиъри отива там една вечер, сплашва дебелака, навира му пистолет в лицето, принуждава го да напише самопризнание. И младокът сигурно пълни гащите още преди Отец О’Лиъри да го провеси на въжето.

— Знаеш ли какво причини на Джейкъб?

— Ъхъ. Спасих му живота.

— Не. Отне му победата в съда. Отне му шанса да чуе от съдебното жури „невинен“. И отсега нататък винаги ще има сянка на съмнение. Винаги ще има хора, които са убедени, че Джейкъб е убиецът.

Той се разсмя. Не прихна, а се разкикоти оглушително.

— Победата в съда, а? И ще ми казваш, че аз съм глупак. Младши, да знаеш, не си толкова умен, колкото си мислех. — Той продължи с шумния, смахнат, напирещ смях. — Олеле — „победата в съда“! За бога, младши! Цяло чудо е, че ти си навън, а аз съм тук. Как става това, мамка му? За какво ти е тая глава, бе?

— Да, светът се е побъркал, щом пращат в затвора хора като теб.

Той пусна думите ми покрай ушите си. Наведе се напред, все едно се канеше да ми прошепне някаква тайна през дебелото три сантиметра стъкло.

— Я слушай. Искаш да си голям праведник ли? Искаш пак да хвърлиш хлапето в лайната ли? Това ли искаш, младши? Обади се на ченгетата. Хайде, обади се и им разкажи твоята слабоумна измишльотина за Пац и оня О’Лиъри, дето уж го познавам. Що да ми пука? Тук съм до края на живота си. На мен нищо няма да направиш. Хайде, хлапето си е твой син. Прави с него каквото искаш. Нали каза, че можело да се отърве? Рискувай.

— Не могат да съдят Джейкъб повторно за същото престъпление.

— И какво? Така е още по-добре. Ти май си мислиш, че оня О'Лиъри е извършил убийство. На твое място веднага щях да го изтропам. Това ли ще направиш, господин прокурор? Или няма да е чак толкова добре за хлапето, а?

Вторащи се в очите ми за няколко секунди и накрая се усетих, че примигвам нервно.

— Знаех си — натърти той. — Приключихме ли?

— Ами да.

— Добре. Ей, надзирателите!

Двамата надзиратели влязоха и го изгледаха недоверчиво.

— Край на свиждането със сина ми. Ей, вие, познавате ли сина ми?

Те не отговориха, дори не ме погледнаха. Явно сметнаха това за хитрина, за да се отплеснат за секунда, но нямаше да се хванат на номера. Тяхната работа беше да върнат дивия звяр в клетката му. Това си беше достатъчно опасно. Нищо нямаше да спечелят, ако нарушават правилата.

— Добре — каза баща ми, докато единият надзирател търсеше във връзката ключове този, с който щеше да закачи отново белезниците за колана. — Младши, ела пак скоро. Помни, че още съм ти баща. Винаги ще бъда твой баща.

Надзирателите се заеха да го вдигнат от стола, но той продължи да говори.

— Ей — каза им, не е зле да се запознаете с тоя отсреща. Той е юрист. Може скоро да ви потрябва...

Единият взе слушалката от ръката му и я сложи на телефона. Изправи го, закрепил белезниците към кръста и подръпнал цялата система от вериги, за да се увери, че сигурно е окован. Погледът на Били не се откъсваше от мен през цялото време, дори когато надзирателите го побутваха насам-натам. Кой знае какво виждаше. Може би само един чужд човек в рамката на прозорец.

„Г-н Ладжудис: Ще ви попитам отново. И ви напомням, господин Барбър, че сте под клетва.

Свидетел: Съзнавам това.

Г-н Ладжудис: И съзнавате, че сега говорим за убийство.

Свидетел: Заключение на съдебния лекар гласи, че е самоубийство.

Г-н Ладжудис: Лионард Пац е бил убит и вие знаете това!

Свидетел: Не разбирам как някой би могъл да твърди това.

Г-н Ладжудис: И нямате какво да добавите, така ли?

Свидетел: Нямам.

Г-н Ладжудис: Нямате представа какво се е случило с Лионард Пац на 25 октомври 2007 година?

Свидетел: Никаква.

Г-н Ладжудис: Поне предположения?

Свидетел: Нямам.

Г-н Ладжудис: А знаете ли каквото и да било за Джеймс Майкъл О’Лиъри, известен и като Отец О’Лиъри?

Свидетел: Никога не съм чувал това име.

Г-н Ладжудис: Нима? Дори не сте чувал името.

Свидетел: Никога не съм го чувал.“

Помня как Нийл Ладжудис стоеше пред мен със скръстени ръце и гневът тлееше в него. Преди щях да го потупам по гърба и да му кажа: „Свидетелите лъжат. Нищо не можеш да направиш. Отиди да пийнеш бира, да се отпуснеш. Знаеш как е с престъпниците, Нийл, рано или късно се връщат в съдебната зала“. Но Ладжудис не беше от хората, които можеха да изтърпят невъзмутимо един нагъл свидетел. Вероятно и пет пари не даваше за убийството на Пац. Не правеше това заради Лионард Пац.

Чак в късния следобед Ладжудис успя да ме тласне към дребно, безобидно лъжесвидетелство. Давах показания цял ден и бях уморен.

През април дните ставаха все по-дълги. Навън вече започваше да притъмнява.

В този момент Ладжудис сигурно вече знаеше, че няма да си върне доброто име, особено с моя помощ. Скоро след това напусна прокуратурата. Сега е адвокат в Бостън. Не се съмнявам, че и кариерата му на адвокат ще е толкова забележителна чак до деня, когато го лишат от правото да се явява в съда. Но засега се утешавам със спомена как в залата с голямото съдебно жури той виждаше и делото, и неговата кариера да се срутват пред очите му. Харесва ми да си спомням този последен урок, който дадох на бившето си протеже. Такава с дилемата на полицаия, Нийл. След време свикваш.

39. РАЯТ

Оказва се, че човек може да се приспособи към почти всичко. Каквото някога е било за теб непоносимо възмутително, с времето започва да изглежда обикновено, нищо особено.

С времето всичко свързано с делото срещу Джейкъб загуби постепенно силата си да ни разярява. Направихме всичко, което можахме. Това уродливо събитие просто сполетя нашето семейство. Завинаги щяхме да останем известни с него, вероятно щеше да е първото изречение и в некролозите ни. И завинаги щяхме да останем белязани от това преживяване по начин, за който тогава дори не се досещахме. Всичко това започна да ни изглежда нормално, незаличимо и незаслужаващо повече коментари. И когато се случи, когато започнахме да свикваме с новия си живот като семейство с печална слава, когато най-после погледнахме напред, нашето семейство постепенно започна да се възстановява.

Най-напред това се случи с Лори. Тя поднови приятелството си с Тоби Ланзмън. Тоби не ни търсеше по време на делото, но първа сред нашите приятели в Нютън ни се обади след това. Тя си беше все същата, жилава и властна — същото слабо лице, същото пъргаво тяло със стегнат задник. Подхвана Лори със страховити тренировки, в които включи и дълги кросове, дори в студа. Лори казваше, че иска да бъде по-силна. Скоро упорстваше в изтощителните упражнения дори без Тоби. Връщаше се от все по-дългите бягания с пламнало лице, обляно в пот посред зима.

— Трябва да съм по-силна.

Пое отново ролята си на семеен капитан и се впусна в трудното начинание да съживи и Джейкъб, и мен. Приготвяше смайващо внушителни закуски, а тъй като не бързахме за работа, можехме да си четем на воля вестниците — Джейкъб — в своя „Макбук“, а двамата с Лори си разменяхме печатните издания на „Глоуб“ и „Таймс“. Тя организираше семейни филмови вечери и дори ми позволяваше да избирам любимите си гангстерски филми, а после търпеше добродушно, докато аз и Джейкъб повтаряхме до втръсване фрази като

„Кажи «здрaсти» на малкото ми приятелче“ или „До този ден не знаех, че Барзини го е правел през цялото време“. Веднъж ме подкачи, че наподобявам не Марлон Брандо, а Елмър Фъд и след това трябваше да поровим в „Ютюб“, за да покажем на Джейкъб кой е Елмър Фъд. Колко странно беше да чуваме отново смеха си.

Когато Лори откри, че Джейкъб и аз не можехме бързо да се отърсим от всичко онова, което ни се беше случило през последната година, реши да приложи по-силно лекарство.

— Защо не заминем някъде за малко? — предложи оживено една вечер. — Можем да отидем на семейна почивка, както някога.

Една от онези зашеметяващо очевидни идеи, които те разтърсват като откровение. Разбира се! В мига, когато тя предложи това, ние вече знаехме, че *трябва* да заминем. Как не бяхме се сетили за това порано?

— Блестящо! — възкликнах аз. — Ще си прочистим главите!

— Ще рестартираме компютъра! — вметна Джейкъб.

Лори чак опря юмруци в бузите си от вълнение.

— Толкова ми писна всичко това. Мразя тази къща. Мразя този град. Мразя да се чувствам така по цял ден — в капан. Наистина искам да отида на друго място.

И тримата се скупчихме веднага около компютъра и още същата вечер решихме къде да заминем. Избрахме курорт в Ямайка, името му беше „Вълните“. Не познавахме мястото, но на сайта на курорта бяха качени фантастични снимки, подправени, разбира се, с „Фотошоп“: палми, плажове с бял пясък, наситена синева на морето. Всичко беше толкова съвършено и очевидно измамно, че не можахме да устоим. Същинско туристическо порно. Виждаха се засмени двойки — тя, стройна и загоряла по бикини и ефирна кърпа около бедрата, той, с посивели слепоочия, но с коремни мускули на културист. Типичното професионално мамче от предградията и типичният мениджър на средно равнище, но преобразени от „Вълните“, за да отприщят у себе си палавницата и жребца. Хотелският комплекс беше целият с дървени капаци на прозорците и веранди, боядисан пъстро — една фантастична версия на карибско село. Хотелът се издигаше над поредица от лазурни басейни с фонтанчета и барчета до самата вода. Емблемата на „Вълните“ трептеше по дъното на басейните, които преливаха един в друг и накрая водата стигаше до ръба на ниска скала.

Асансьор се спускаше до малко заливче с форма на подкова, а в далечината океанското синьо се простираше чак до безкрайната синева на небосвода без ясно очертан хоризонт — това би провалило илюзията, че „Вълните“ сякаш не са на същото земно кълбо, което всички обитаваме. Един свят на мечтите, в какъвто копнеехме да избягаме. Не искахме „истинско“ място — в Париж или в Рим не можеш да се отървеш от мислите си, което беше най-силното ни желание. Имахме чувството, че във „Вълните“ лошите мисли не могат да издържат дълго. Нищо не биваше да разваля забавлението.

Най-забележителното в това емоционално шарлатанство беше, че то наистина въздействаше. Потопахме се във фантазиите на пътешественика, как оставя старото „аз“ зад гърба си заедно с всички тревоги. Пренесохме се там и тялом, и духом. Не изведнъж, разбира се, а малко по малко. Усетихме как бремето намалява още щом резервирахме чудесната двуседмична почивка. Още повече ни олекна, щом самолетът излетя от Бостън и особено когато стъпихме на асфалта под яркото слънце и топлия ветрец в малкото летище на Монтего Бей. Вече бяхме други. Изпитвахме странно, чудно, омайващо щастие. Споглеждахме се с изненада, сякаш си казвахме: „Може ли да е вярно? Наистина ли сме... щастливи?“. Бяхме си заслужили ваканцията.

На летището Джейкб се ухили. Лори стисна ръката ми.

— Това е раят! — грейна усмивката ѝ.

Минахме през залата за пристигащи и приближихме при малък автобус. Шофьорът държеше бележник с емблемата на „Вълните“ и списък на гостите, които трябваше да откара в хотела. Имаше малко неугледен вид с тениската, шортите и джапанките, но пък ни се хилеше лъчезарно и щедро използваше възклицанието „Мой човек!“, докато и ние започнахме да му пригласяме. Справяше се доста добре с ролята на щастлив абориген. Ние — бледите туристи, веднага се хванахме на въдицата. „Мой човек!“

Пътуването с автобуса продължи почти два часа. Друсахме се по изронената настилка, която следваше северния бряг на острова. Вдясно беше пицната зеленина на планините, вляво — морето. Нямахме как да не забележим в каква бедност е затънала Ямайка. Минавахме покрай овехтели къщички и бараки, сковани от стари дъски и ламарини. Орфани жени и хилави деца вървяха покрай пътя. Пътниците в автобуса притихнаха. Мизерията на местните хора потискаше, но ние

бяхме дошли да се повеселим, не беше *наша* вината, че островът е толкова беден.

Джейкъб се озова на широката седалка отзад до момиче на неговата възраст. Тя приличаше на хубава отличничка. Заприказваха се предпазливо. Джейкъб отговаряше кратко, сякаш всяка дума беше калъп тротил. Глуповатата усмивка не изчезваше от лицето му. Момичето, разбира се, не знаеше нищо за убийството, дори май не проумяваше, че той е смотаняк, който трудно събира смелост да погледне момиче в очите. (Но пък изглеждаше, че не му липсва смелост да я зяпа в гърдите.) Това беше толкова вдъхновяващо нормално, че ние с Лори се постаряхме да не развалим всичко.

Прошепнах на Лори:

— А аз си мислех, че първо на мен ще ми провърви...

— И сега бих заложила на теб — отвърна тя.

Когато автобусът се добра най-после до „Вълните“, минахме през величава порта, после покрай грижливо поддържани цветни лехи в червено и жълто и спряхме под колонада пред главния вход на хотела. Ухилени пикола взеха багажа ни. Носеха елементи от британска униформа — полирани до бяло сияние високи каски и черни панталони с дебели червени кантове по крачолите — и шарени ризи на цветя. Съчетанието беше приказно, тъкмо като за армията на Рая, на хубавата почивка.

Регистрирахме се и разменихме пари за местната валута в хотела — малки сребърни монети, наречени „пясъчни долари“. Един войник на хубавата почивка с лъскава каска черпеше за добре дошли с пунш. В напитката имаше сок от нар и много ром. Веднага взех и втора чаша, за да изпълня своя патриотичен дълг към въображаемата държава „Вълните“. Дадох бакшиш на войника и само бог знае каква беше сумата — обменният курс на „пясъчните долари“ беше трудничък за разбиране, но сигурно проявих щедрост, защото той прибра монетата с широка усмивка и кимна щастливо.

— Мой човек!

Нататък спомените ми за първия ден не са съвсем ясни. Както и за втория.

Най-важното е, че бяхме адски щастливи. И ни олекна. Най-сетне се отърсихме от напрежението на последната година и дори малко оглупяхме. Знаем, че цялата тази история е твърде нерадостна.

Бен Рифкин го нямаше, независимо че Джейкъб не бе виновен. А синът ми бе спасен чрез второ убийство, с намесата на невидима ръка, протегнала се чак от затвора, и само аз знаех тази тайна. Разбира се, заради делото мнозина вярваха, че все за нещо сме виновни и поначало нямаме право на щастие. И тримата бяхме взели прекалено присърце строгите наставления на Джонатан да не си позволяваме дори усмивка пред чужди очи, за да не си помисли някой, че се отнасяме несериозно към положението си, че не сме съсипани. След толкова време най-после можехме да си отдъхнем, да се почувстваме свободни и пияни, дори когато не бяхме пили никакъв алкохол. И изобщо не се чувствахме убийци.

През първите дни сутрин бяхме на плажа, следобед — до някой от многобройните басейни. Всяка вечер в курорта предлагаха някакво развлечение — музикално шоу, караоке, състезания между гостите. Каквото и да беше, хората от хотела ни подтикваха да се забавляваме без задръжки. Подвикваха от сцената с напевното си произношение: „Хайде, всички, да вдигнем малко шум!“. Гостите пляскаха с ръце и се забавляваха с огромно удоволствие. После следваха танците. За да издържи човек, трябваше да се подкрепя с много пунш.

Преяждахме неуморно. Храната беше на шведски маси и ние наваксвахме за месеците, в които едва хапвахме по нещо. Лори и аз харчехме своите „пясъчни долари“ за бира и пиня колада. Джейкъб дори опита първата си бира и заяви мъжествено, че му харесва, макар че не я допи.

Повечето време не се отделяше от новата си приятелка, чието име беше Хоуп^[1]. Заседяваше се и при нас, но двамата все по-често изчезваха сами някъде. По-късно научихме, че Джейкъб й се бе представил с друго фамилно име — като Джейкъб Голд, затова Хоуп изобщо не научи за делото. Тогавя не знаехме за малката му хитрост и флиртуването на момичето ни озадачаваше. Изглеждаше странно да не потърси в „Гугъл“ нещо за него. Ако бе написала „Джейкъб Барбър“, щяха да излязат около триста хиляди резултата от търсенето. (Оттогава станаха повече.) А може би знаеше и изпитваше странна тръпка от сближаването с този чудат изгнаник. Джейкъб ни каза, че Хоуп нищо не знаела за делото и ние не посмяхме да я попитаме направо, за да не развалим първата хубава случка в живота му от толкова много време. И без това виждахме рядко Хоуп в малкото дни на познанството ни с нея.

Тя и Джейк предпочитаха да се усамотяват. Дори ако всички се събирахме при басейните, двамата идваха да ни кажат „здрости“ и сядаха на разстояние от нас. Веднъж ги зърнахме да се държат за ръце крадешком, докато се излежаваха на шезлонгите.

Искам да ви кажа, важно е да знаете — харесвахме Хоуп, особено защото Джейкъб беше щастлив с нея. Той греиваше, когато тя беше наблизо. Момичето се държеше сърдечно, беше мила и любезна. Имаше руса коса, а мекото ѝ произношение от щата Вирджиния звучеше прекрасно в нашите уши, свикнали с говора в Бостън. Беше леко пълна, но се чувстваше добре в тялото си и не се стесняваше да се разхожда по бикини. Харесвахме я и заради това, заради нейната освободеност от типичните мъчителни комплекси на недораслите момичета. Дори рядко срещаното име прилягаше идеално на приказната ѝ поява на сцената.

— Най-последно имаме Надежда — подхвърлях лукаво на Лори.

Всъщност вниманието ни не беше единствено върху Джейкъб и Хоуп. Лори и аз трябваше да се заемем със собствените си отношения, да се опознаем отново, но и да се върнем към старите навици. Върнахме се и към секса, не трескаво, а бавно и нерешително. Може би бяхме непохватни също като Джейкъб и Хоуп, които несъмнено се опипваха в потайни кътчета. Лори бързо се сдоби с тъмен загар, както винаги. За мен, мъжа на средна възраст, тя беше неустойимо привлекателна. Питам се дали пък сайтът на курорта не е истински — тя все повече приличаше на най-сексапилното професионално мамче от предградията, което можех да си представя. Лори все още беше най-хубавата жена, която някога съм виждал. За мен си беше чудо, че избра и остана с мен.

Струва ми се, че в тази първа седмица Лори започна да си прощава за смъртния грях (в собствените ѝ очи) да загуби вяра в сина си, да се усъмни в невинността му по време на делото. Личеше по спокойствието ѝ, когато беше до него. Това беше нейна, вътрешна борба, нямаше нужда да се сдобрява с Джейкъб, защото той не научи за съмненията, камо ли за страховете ѝ. Само Лори можеше да си прости. За мен не беше чак толкова важен проблем. Не можеше да се нарече тежко предателство, а и беше съвсем разбираемо в такива обстоятелства. Може би единствено друга майка би разбрала защо Лори го преживя толкова зле. Когато Лори се почувства по-добре,

цялото ни семейство започна да се връща към нормалния си ритъм. Всичко в семейството ни се въртеше около Лори. Открай време беше така.

Тук, в този свят на мечтите, започвахме да придобиваме нови навици. Моят любим ритуал стана тримата да гледаме залеза от брега. Всяка вечер си вземахме бира и придърпвахме три шезлонга до водата, за да потопим краката си. Веднъж Хоуп дойде и тактично се настани до Лори като придворна дама до кралицата. Но повечето пъти бяхме само тримата Барбър. Около нас, в гаснещата светлина, дечица си играеха на пясъка и в плитчините, имаше току-що проходили малчугани и дори няколко бебета с младите си родители. Плажът постепенно притихваше, постепенно хората се изнизваха да се преоблекат за вечеря. Спасителите влачеха празните шезлонги по пясъка, за да бъдат подредени през нощта. Накрая тракането преставаше и спасителите също си отиваха, на плажа оставахме само неколцина, загледани в залеза. Реехме поглед в далечината, където двете издатини на сушата се събираха, за да оградят залива, и хоризонтът пламтеше в жълто, после в червено, накрая потъмняваше до мастилено синьо.

Когато се връщам мислено в това време, виждам своето щастливо семейство на брега по залез и ми се иска времето да бе спряло. Изглеждахме толкова нормални — Лори, Джейкъб и аз, толкова неразличими от останалите туристи, дошли да отдъхнат в този курорт. Приличахме на всички останали — нещо, което толкова отдавна жадувах.

„Г-н Ладжудис: Какво се случи тогава?

СВИДЕТЕЛ: Тогава...

Г-н Ладжудис: Какво се случи тогава, господин Барбър?

СВИДЕТЕЛ: Момичето изчезна.“

---

[1] Норе (англ.) — Надежда — Б.р. ↑

40. БЕЗ ИЗХОД

Свечеряваше се. Навън дневната светлина ставаше мъждива, небето потъмняваше в познатата зимна сивота. Залата на голямото съдебно жури вече не бе обляна в слънчеви лъчи, а в жълтата светлина на флуоресцентните лампи.

През изминалите часове вниманието на съдебните заседатели ту се бе изостряло, ту притъпявало, но сега всички наостриха слух. Знаеха какво предстои.

Седях на стола на свидетеля през целия ден. Ладжудис кръжеше развълнувано около мен като боксьор, твърдо решен да нокаутира зашеметения противник.

„Г-н Ладжудис: Имате ли някаква информация за случилото се с Хоуп Конърз?

Свидетел: Не.

Г-н Ладжудис: Кога научихте, че тя е изчезнала?

Свидетел: Не си спомням точно. Помня как започна. Обадиха ни се в стаята преди вечеря. Майката на Хоуп питаше дали дъщеря ѝ е с Джейкб. Не я бяха виждали цял следобед.

Г-н Ладжудис: Вие какво ѝ казахте?

Свидетел: Казахме, че и ние не сме я виждали.

Г-н Ладжудис: А Джейкб? Той какво каза?

Свидетел: Джейкб беше с нас. Попитах го дали знае къде е Хоуп. Той отговори: «Не».

Г-н Ладжудис: Имаше ли нещо необичайно в реакцията на Джейкб, когато му зададохте този въпрос?

Свидетел: Не. Просто сви рамене. Нямахте причина да се тревожим. Всички предположихме, че вероятно тя се разхожда някъде. Може би не се сещаше, че вече е късно. Там няма покритие на мобилни оператори, така че често

някое хлапе се запиляваше някъде. Но в курорта беше напълно безопасно. Цялата територия беше оградена, никой не би могъл да се промъкне, за да й стори зло. И майката на Хоуп не бе изпаднала в паника. Казах ѝ да не се безпокои. Хоуп може би щеше да се върне всеки момент.

Г-н Ладжудис: Но Хоуп Конърз не се върна.

Свидетел: Така е.

Г-н Ладжудис: И трупът ѝ не е бил открит още няколко седмици, нали?

Свидетел: Седем седмици.

Г-н Ладжудис: А когато е бил намерен?...

Свидетел: Вълните са изхвърлили тялото на брега на няколко километра от курорта. Изглеждало, че се е удавила.

Г-н Ладжудис: Изглеждало ли?

Свидетел: Когато трупът остане във водата толкова дълго... Тялото е било много разложено. Доколкото знам, било е обезобразено до неузнаваемост от морските животни. Не са ми известни подробности за това разследване. Достатъчно е да кажа, че от състоянието на тялото не можело да бъде извлечена много информация.

Г-н Ладжудис: И случаят се смята за неразкрито убийство?

Свидетел: Не знам. Не би трябвало. Нямахме никакви доказателства в подкрепа на такава теза. Събраните доказателства насочваха към версията, че е влязла да плува и се е удавила.

Г-н Ладжудис: Това не е съвсем вярно, нали? Има някои данни, че гръклянът на Хоуп Конърз е бил смазан, преди тялото ѝ да попадне във водата.

Свидетел: Наличните данни не подкрепят такова предположение. Тялото е било много разложено. А местните полицаи... те бяха подложени на такъв натиск, вдигна се такъв шум. Разследването не бе проведено правилно.

Г-н Ладжудис: Това май често се случваше около Джейкъб, нали? Убийство, неправилно разследване. Той

трябва да е бил момчето с най-лошия късмет на света.

Свидетел: Това въпрос ли е?

Г-н Ладжудис: Да продължим нататък. Мнозина свързаха името на вашия син със случая, нали?

Свидетел: Жълтите вестничета и някои долнопробни сайтове. Те са готови да напишат какво ли не за пари. Нямаше да спечелят нищо, ако кажат, че Джейкъб е невинен.

Г-н Ладжудис: Как реагира Джейкъб на изчезването на момичето?

Свидетел: Беше загрижен, разбира се, Хоуп не му беше безразлична.

Г-н Ладжудис: А вашата съпруга?

Свидетел: Тя също беше много, много загрижена.

Г-н Ладжудис: Само това ли — «много, много загрижена»?

Свидетел: Да.

Г-н Ладжудис: Може ли да се каже, че според нея Джейкъб е имал нещо общо с изчезването на момичето?

Свидетел: Да.

Г-н Ладжудис: Имаше ли конкретен факт, който я убеди в това?

Свидетел: Една случка на брега в деня, когато момичето изчезна. Джейкъб дойде — беше в късния следобед, за да гледа залеза, и седна вдясно от мен. Лори беше отляво. Попитахме го: «Къде е Хоуп?». Джейкъб отговори: «Сигурно е със семейството си. Не съм я виждал». Подхвърлихме някаква шега, май Лори го попита дали всичко е наред между тях, дали не са се скарали. Той отрече, само каза, че не я е виждал от няколко часа. Аз...

Г-н Ладжудис: Анди? Добре ли си?

Свидетел: Да. Съжалявам. Да. Джейк... имаше някакви петна на банския си, мънички червени петна.

Г-н Ладжудис: Опишете петната.

Свидетел: Нещо го беше опръскало.

Г-н Ладжудис: Какъв цвят бяха петната?

Свидетел: Кафеникавочервени.

Г-н Ладжудис: Пръски от кръв?

Свидетел: Не знам. Не си го помислих тогава. Попитах го от какво са петната, а той отговори, че сигурно се е накапал, докато се е хранел, с кетчуп или нещо подобно.

Г-н Ладжудис: А вашата съпруга? Какво мислеше тя за петната?

Свидетел: Тогава не мислеше нищо. Не знаехме, че момичето е изчезнало. Казах на Джейкъб да скочи във водата и да поплува, докато банският се изчисти.

Г-н Ладжудис: И как реагира Джейкъб?

Свидетел: Стана, отиде в края на кея при лодките, мина по дясната му страна и се гмурна във водата.

Г-н Ладжудис: Интересно е, че именно вие сте му казал да измие кървавите петна от банския.

Свидетел: Нямах представа дали са петна от кръв. И сега не знам.

Г-н Ладжудис: И сега? Наистина ли? Тогава защо го посъветвахте веднага да скочи във водата?

Свидетел: Лори каза нещо — банският бил скъп и Джейкъб трябвало да внимава повече с вещите си. Той беше твърде небрежен, немарлив. Не исках да стигат до разпавии, всички толкова се радвахме на почивката. Само затова му казах да влезе във водата.

Г-н Ладжудис: Но това беше причината Лори да се разстрои толкова, когато Хоуп Конърз изчезна?

Свидетел: Отчасти да. Но и заради цялото положение, заради всичко преживяно от нас.

Г-н Ладжудис: Лори искаше да се върнете у дома незабавно, нали?

Свидетел: Да.

Г-н Ладжудис: Но вие сте отказал.

Свидетел: Да.

Г-н Ладжудис: Защо?

Свидетел: Защото знаех какво ще си кажат хората: Джейкъб е виновен и бяга, за да не го спипат ченгетата.

Щяха да го нарекат убиец. Нямахме да позволя на никого да говори това за него.

Г-н Ладжудис: Все пак властите в Ямайка са разпитали Джейкъб, нали?

Свидетел: Да.

Г-н Ладжудис: Но не са го арестували?

Свидетел: Не. Нямахме основание да го арестуват. Не бе направил нищо.

Г-н Ладжудис: За бога, Анди, как може да си толкова уверен? Как е възможно да си убеден в това?

Свидетел: Как е възможно някой да е убеден в каквото и да било? Вярвам в своето момче. Длъжен съм.

Г-н Ладжудис: Защо си длъжен?

Свидетел: Защото съм негов баща. Дължа му това.

Г-н Ладжудис: Това ли е всичко?

Свидетел: Да.

Г-н Ладжудис: Ами Хоуп Конърз? На нея какво дължиш?

Свидетел: Джейкъб не е убил това момиче.

Г-н Ладжудис: Децата просто си умираха около него, така ли?

Свидетел: Това е неуместен въпрос.

Г-н Ладжудис: Оттеглям го. Анди, искрено ли смяташ, че си заслужаващ доверие свидетел? Искрено ли си убеден, че знаеш истината за своя син?

Свидетел: Да, смятам, че поначало заслужавам доверие. Признавам обаче, че никой родител не може да бъде напълно обективен спрямо своето дете.

Г-н Ладжудис: Но въпреки това на Лори не ѝ е било трудно да вижда Джейкъб какъвто е, нали?

Свидетел: Трябва да зададеш този въпрос на нея.

Г-н Ладжудис: На Лори не ѝ е било трудно да повярва, че Джейкъб има нещо общо с изчезването на момичето, нали?

Свидетел: Както вече казах. Лори се чувстваше много зле от цялата тази история около нашето семейство. Тя не беше на себе си. И стигна до свои изводи.

Г-н Ладжудис: Тя обсъди ли подозренията си с теб?

Свидетел: Не.

Г-н Ладжудис: Ще повторя въпроса си — вашата съпруга обсъди ли с вас своите подозрения спрямо Джейкъб?

Свидетел: Не, не ги обсъди.

Г-н Ладжудис: Значи съпругата ви изобщо не сподели с вас подозренията си?

Свидетел: Не смяташе, че би могла. Не и за това. Разбира се, говорили сме за случая с Рифкин. Според мен тя знаеше, че просто не мога да обсъждам с нея някои неща, има граници, които няма да прекрача. С тези проблеми трябваше да се справя сама.

Г-н Ладжудис: И какво се случи след двете седмици в Ямайка?

Свидетел: Върнахме се вкъщи.

Г-н Ладжудис: И когато се върнахте у дома, Лори изрази ли най-последните съмнения си спрямо Джейкъб?

Свидетел: Всъщност не.

Г-н Ладжудис: «Всъщност не»? Какво означава това?

Свидетел: Когато се прибрахме от Ямайка, Лори беше много, много мълчалива. Тя не обсъждаше нищо с мен, наистина. Беше много предпазливо, много разстроена, уплашена. Опитах се да поговоря с нея, да я предразположа към откровеност, но мисля, че тя не ми се доверяваше.

Г-н Ладжудис: Тя обсъди ли изобщо с вас какво сте длъжни да направите двамата като родители?

Свидетел: Не.

Г-н Ладжудис: Ако ви бе попитала, какво щяхте да й кажете? Според вас какъв беше моралният ви дълг като родители на убиец?

Свидетел: Това е хипотетичен въпрос. Аз не смятам, че бяхме родители на убиец.

Г-н Ладжудис: Добре, само хипотетично: ако Джейкъб беше виновен, какво би трябвало да направите вие и вашата съпруга?

Свидетел: Нийл, можеш да задаваш въпроса по колкото искаш начини. Няма да отговоря. Това не се е случило.“

Но се случи нещо друго и това беше най-откровената, спонтанна реакция на Нийл Ладжудис, която някога съм виждал. Обзет от безсилен гняв, той захвърли бележника си, който изпърха подобно на улучена от сачми птица към далечния ъгъл на залата.

Една от по-възрастните жени в голямото съдебно жури ахна.

За миг помислих, че е поредният театрален жест на Ладжудис, насочен към съдебните заседатели: „Не виждате ли, че лъже?“. Още по-добре за него беше, че това нямаше да бъде отразено в протокола. Но той просто си стоеше, опрял юмруци в хълбоците, и загледан в обувките си, само поклащаше леко глава.

Скоро се овладя. Скръсти ръце на гърдите си и пое дълбоко въздух. „Да се върнем към схемата — подмамвай, впримчвай, прецаквай.“

Вдигна поглед към мен и видя... Какво ли? Престъпник? Жертва? Поне личеше, че съм разочарование за него. Имам сериозни съмнения, че здравият разум му стигаше, за да съзре истината: има рани, които са по-лоши от смъртоносните, и разграниченията на закона „виновен-невинен“, „престъпник-жертва“ не могат да стигнат тях, камо ли да ги изцерят. Законът е чук, а не скалпел.

„Г-н Ладжудис: Съзнавате ли, че това голямо съдебно жури разследва вашата съпруга — Лори Барбър?

Свидетел: Разбира се.

Г-н Ладжудис: През целия ден тук говорим за нея, за причините да постъпи така.

Свидетел: Да.

Г-н Ладжудис: Изобщо не ме интересува Джейкъб.

Свидетел: Щом казвате...

Г-н Ладжудис: И разбирате, че вие изобщо не сте заподозрян за каквото и да било?

Свидетел: Щом казвате...

Г-н Ладжудис: Но вие давате показания под клетва. Не е нужно да ви напомням това, нали?

Свидетел: Да, Нийл, знам правилата.

Г-н Ладжудис: Анди, стореното от твоята съпруга... Не мога да проумея защо не ни помагаш. Това беше твоето семейство.

Свидетел: Нийл, задай въпрос. Не произнасяй речи.

Г-н Ладжудис: Постъпката на Лори... не те ли зае...

Свидетел: Възразявам! Задай ми истински въпрос!

Г-н Ладжудис: Тя трябва да бъде обвинена!

Свидетел: Следващия въпрос, моля.

Г-н Ладжудис: В деня на извършеното закононарушение — 19 март 2008 година, съобщиха ли ви нещо за обвиняемата Лори Барбър?

Свидетел: Да.

Г-н Ладжудис: Как?

Свидетел: Около девет часа сутринта някой звънна на входната врата. Беше Пол Дъфи.

Г-н Ладжудис: Какво каза лейтенант Дъфи?

Свидетел: Попита може ли да влезе и да поговорим. Каза, че има ужасна новина. Отговорих му: «Говори направо, кажи ми веднага тук, при вратата». Каза, че е станала катастрофа. Лори и Джейкъб пътували по магистралата и колата излязла от пътя. Каза, че Джейкъб е мъртъв. Лори пострадала много зле, но щяла да оживее.

Г-н Ладжудис: Продължавайте.

[Свидетелят не отговаря.]

Г-н Ладжудис: Какво се случи след това, господин Барбър?

[Свидетелят не отговаря.]

Г-н Ладжудис: Анди?

Свидетел: Аз, ъ-ъ... усетих как коленете ми се подгъват, започнах да се свличам. Пол протегна ръце да ме

хване. Задържа ме прав. Помогна ми да вляза в хола и да седна.

Г-н Ладжудис: Какво друго ви каза?

Свидетел: Каза ми...

Г-н Ладжудис: Имате ли нужда от прекъсване?

Свидетел: Не. Съжалявам. Добре съм.

Г-н Ладжудис: Какво друго ви каза лейтенант Дъфи?

Свидетел: Каза, че катастрофата не е предизвикана от други коли. Имало очевидци, които видели как колата се насочва право към подпората на насрещния надлез. Тя нито натиснала спирачките, нито се опитала да завие. Според свидетелите ускорявала колата, докато се движела към подпората. Продължавала да кара все по-бързо. Всички предположили, че шофьорът е припаднал или е получил инфаркт.

Г-н Ладжудис: Било е убийство, Анди. Тя е убила твоя син.

[Свидетелят не отговаря.]

Г-н Ладжудис: Това голямо съдебно жури иска да я обвини. Погледни съдебните заседатели. Те искат да вземат правилното решение. Всички искаме. Но ти трябва да ни помогнеш. Трябва да ни кажеш истината. Какво се случи с твоя син?

[Свидетелят не отговаря.]

Г-н Ладжудис: Какво се случи с Джейкъб?

[Свидетелят не отговаря.]

Г-н Ладжудис: Анди, това все още може да завърши както е правилно.

Свидетел: Нима?“

Извън съдебната палата безмилостен вятър фучеше по улица „Торндайк“. Поредният архитектурен гаф — високите плоски стени от всичките четири страни предизвикваха същинско торнадо около подножието на сградата. В бурна априлска вечер като тази вятърът се

вихреше така около нея, че човек трудно можеше да стигне до входа. Все едно имаше защитен ров около съдебната палата. Загърнах се плътно с палтото и тръгнах по „Горндайк“ към гаража, а вятърът ме блъскаше в гърба. За последен път излизах от тази съдебна палата. Облегнах се назад под напора на вятъра като човек, затискащ врата с гръб.

Разбира се, някои неща не можеш да оставиш зад гърба си. Представях си постоянно онези последни мигове. Всеки ден преживявам отново последните секунди от живота на Джейкб, а когато заспя, пак ги сънувам. Няма значение, че не съм бил там. Не мога да попреча на ума си да ги вижда.

Виждам как Джейкб се изтяга на средната седалка в микробуса, опънал напред дългите си крака. Винаги сядаше по средата, сякаш беше малко дете, дори когато в колата пътуваха само той и майка му. Не е сложил предпазния колан. Често проявяваше подобна небрежност. Обикновено Лори му мърмореше, докато не го сложи. Тази сутрин не го направи.

Джейкб и Лори не говорят много по време на пътуването. Няма какво да си кажат. Лори е мълчалива и навъсена, откакто се прибрахме от Ямайка преди няколко седмици, а Джейкб — достатъчно схватлив, за да не ѝ досажда. Вероятно вече бе усетил, че е загубил майка си — загубил е нейното доверие, а не обичта ѝ. Затова след като разменят неохотно няколко думи по шосе 128, двамата млъкват. Стигат до отбивката и завиват на запад по магистралата. Микробусът се влива в движението и набира скорост — поредното дълго еднообразно пътуване.

Има и друга причина за мълчанието на Джейкб. Отива за събеседване в частно училище в Нейтик. Честно казано, не вярвахме, че в което и да е училище ще се съгласят да го приемат. Кой би се примирил с правните рискове, дори ако е готов да понесе зловещата слава, че сред учениците му е проклетникът Джейкб Барбър? Решихме Джейкб да продължи с домашните уроци до края на средното образование. Осведомиха ни обаче, че градската управа няма да ни възстанови разходите за индивидуално обучение, докато не изчерпим всички останали възможности, затова уговорихме няколко формални събеседвания. Всичко това беше трудно за Джейкб — трябваше да докаже, че не го искат, като понася да го отхвърлят отново

и отново. Мислеше си, че в училищата се съгласяват да проведат тези разговори само за да имат шанса да го позаяпат, да видят чудовището отблизо.

Моли майка си да включи радиото. Тя пуска новинарската станция WBUR, но не след дълго го спира. Големият свят продължава своя ход, без да им обръща внимание.

След няколко минути по бузите на Лори потичат сълзи. Тя впива пръсти във волана.

Джейкъб не забелязва. Погледът му е прикован напред между двете седалки. Взираше се през стъклото в гъмжилото от коли, устремили се по пътя.

Лори включва мигача, минава в дясното платно, където движението е по-спокойно, и започва да ускорява — 120 километра в час, 122, 125, 128... Откопчава предпазния колан и го връща в гнездото му над лявото си рамо.

Джейкъб щеше да възмъжее, разбира се. След две-три години гласът му щеше да звучи по-плътно. Щеше да има нови приятели. Щом навършеше двайсет години, щеше да прилича все повече на баща си. Мрачният му поглед щеше да се смени с по-ведро изражение, щом загърбеше тревогите и несгодите на тийнейджърските години. Костеливото му тяло щеше да натрупа мускули. Вероятно нямаше да бъде едър колкото грамадния си баща, но все пак по-висок и широкоплещест от повечето връстници. Щеше да умува дали да учи право. Всички деца си представят какво би било да изберат професиите на своите родители. Но той нямаше да стане юрист. Щеше да реши, че тази работа е прекалено показна, театрална, скована от правила, не подхожда на неговата сдържаност. Щеше дълго да търси, да пробва с неща, които не му допадат.

Микробусът вече се движи с над 135 километра в час. Джейкъб казва без особено безпокойство:

— Мамо, не прекаляваш ли малко със скоростта?

— Така ли?

Щеше да се запознае със своя дядо. Вече го глождеше любопитството. След сблъсъка си със закона ще поиска да разрови миналото, да разбере какво означава да си внук на Кървавия Били Барбър. Щеше да отиде на свиждане и да остане разочарован. Легендата — прякорът, страховитата слава, убийството, за което

мнозина буквално не можеха да продумат — беше много по-голяма от съсухрения старец зад нея, който в края на краищата си оставаше бандит, ако ще и да беше бандит от сой. Джейкъб все някак щеше да се примири с тази история. Не като мен, като я заличава, пренебрегва, изтрива насила. Той беше прекалено склонен към размисъл, за да се зальгва така. И накрая щеше да я приеме, да види колко незначително всъщност е всичко това.

По-късно, след като попътува, щеше да заживее в някое далечно място, където никой не е чувал за рода Барбър или поне не е научил достатъчно, за да задълбава в историята му. Мисля, че би отишъл някъде на запад. Може би в Бъзби, щата Аризона. Или в Калифорния. Кой би могъл да каже? И някъде там един ден той щеше да носи своя син на ръце, да се взира в очите му, както аз често гледах Джейкъб, и да се чуди: „Кой си ти? За какво мислиш?“.

— Мамо, добре ли си?

— Разбира се.

— Какво правиш? Това е опасно.

140, 142, 145. Нашата „Хонда Одисея“ беше доста тежка и никак не съответстваше на категорията си „микробус“ с този мощен двигател. Ускоряваше лесно. И оставаше много устойчива при висока скорост. Когато карах, често се случваше да погледна надолу към таблото и да открия с изненада, че се движа със 130 километра в час. Но щом скоростта надхвърлеше 145, колата започваше да се тресе леко, а гумите нямаха много добро сцепление с пътя.

— Мамо?

— Обичам те, Джейкъб.

Джейкъб притиска гръб в седалката. Ръцете му търсят предпазния колан, но вече е твърде късно. Остават само няколко секунди. Той още не разбира какво става. Съзнанието му трескаво прехвърля възможните обяснения за тази скорост, за странното спокойствие на майка му — заклещен педал на газта, желание да не закъснеят за събеседването или просто разсеяност.

— Обичам и теб, и баща ти.

Микробусът се премества в аварийното платно отдясно, първо десните колела пресичат бялата линия, после и левите (остават броени секунди), плавният наклон надолу помага на двигателя, стигнал до пределната си мощност — 155, 157, 160...

— Мамо! Престани!

Тя насочва микробуса право към подпората на насрещния надлез — вградена в склона до пътя конструкция от железобетон. Пред подпората има наклонена предпазна ограда, която би трябвало да отклони микробуса от челен удар. Но колата се движи прекалено бързо и под остър ъгъл, затова когато Лори стига до оградата, тя повдига десните колела, микробусът се килва и се превърта фатално. Лори мигновено изгубва контрол над колата, но не пуска волана. Микробусът изчегъртва нагоре по оградата, инерцията го изстрелва над нея като от катапулт и го завърта почти с колелата нагоре, подобно на кораб, преобърнал се към левия си борд.

Докато колата се превърта във въздуха, двигателят бучи, Лори пищи — всичко само за частица от секундата. Сигурен съм, че Джейкъб непременно бе помислил за мен — за онзи, който бе държал своето дете на ръце, за да се взира в *неговите* очи, и бе разбрал, че го обича, независимо от всичко, до самия край, когато видя бетонната стена да връхлита върху него.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.